

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

присвячений 210 річниці від дня народження директора
Головного училища садівництва, професора
Олександра Давидовича Нордмана

Частина III

**СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ, БІОЛОГІЧНІ
І ГУМАНІТАРНІ НАУКИ**

Умань – 2013

УДК 63 (06)

Збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва – / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. – Умань: 2013. – Ч. III: Сільськогосподарські, біологічні і гуманітарні науки. – 132 с.

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень, проведених студентами Уманського національного університету садівництва.

Редакційна колегія:

О.О. Непочатенко – доктор техн. наук (*відповідальний редактор*);
В.П. Карпенко – доктор с.-г. наук; (*заступник відповідального редактора*);
А.Ф. Балабак – доктор с.-г. наук; Г.М. Господаренко – доктор с.-г. наук;
З.М. Грицаєнко – доктор с.-г. наук; В.О. Єщенко – доктор с.-г. наук;
В.В. Заморський – доктор с.-г. наук; О.І. Зінченко – доктор с.-г. наук;
П.Г. Копитко – доктор с.-г. наук; Т.Є. Кучеренко – доктор економ. наук;
В.І. Лихацький – доктор с.-г. наук; О.В. Мельник – доктор с.-г. наук;
Ю.О. Нестерчук – доктор економ. наук; Н.М. Осокіна – доктор с.-г. наук;
Ф.М. Парій – доктор біол. наук; Л.О. Рябовол – доктор с.-г. наук;
А.Ю. Токар – доктор с.-г. наук; О.О. Школьний – доктор економ. наук;
В.С. Уланчук – доктор економ. наук; О.І. Улянич – доктор с.-г. наук;
І.А. Бутило – кандидат економ. наук; Ю.О. Величко – кандидат с.-г. наук;
І.В. Крикунов – кандидат с.-г. наук; Н.С. Мамелюк – кандидат пед. наук;
І.В. Прокопчук – кандидат с.-г. наук; О.В. Ролінський – кандидат економ. наук;
С.П. Полторецький – кандидат с.-г. наук (*відповідальний секретар*).

Рекомендовано до друку Вченою радою УНУС,
протокол № 6 від 23 квітня 2013 року.

Адреса редакції:
м. Умань, Черкаської області, вул. Інститутська, 1
Уманський національний університет садівництва, тел.: 4-69-87

© Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2013

ЗМІСТ

ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

<i>В.А. Браславський</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ В СЕЛІ МОЛОДЕЦЬКЕ МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	9
<i>Ю.О. Безсмертна</i>	САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ.....	10
<i>П.І. Богачик</i>	РЕЙТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТРЕБИ НА РИНКУ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРСЬКИХ ПРОФЕСІЙ.....	12
<i>П.А. Візнюк</i>	НАПРЯМКИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА В УРОЧИЩІ «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	14
<i>Т.С. Віштал</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ, ПРИЛЕГЛОЇ ДО СПОРТИВНОГО КОРПУСУ УМАНСЬКОГО НУС.....	16
<i>О.Д. Власюк</i>	ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ, ПРИЛЕГЛОЇ ДО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ В С. ДМИТРУШКИ, УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	17
<i>Н.П. Герасько</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПРИЛЕГЛОЇ ДО РАЙОННОЇ ЛІКАРНІ м. ЖАШКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	18
<i>О.А. Гнатюк, А.І. Сошнікова</i>	ПСИХОЛОГІЯ ХОРЕОГРАФІЇ.....	20
<i>О.С. Гончар</i>	ТЕХНОЛОГІЯ РУБОК ГОЛОВНОГО КОРИСТУВАННЯ В ІЛІНЕЦЬКОМУ РАЙАГРОЛІСІ.....	21
<i>М.В. Гороль</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ВХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЮРКІВСЬКОГО НВК УМАНСЬКОГО РАЙОНУ.....	22
<i>О.С. Гребенюк</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В М. УМАНЬ.....	23
<i>З.М. Гріщенко</i>	УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У КОРПОРАЦІЇ DOOSAN INFRACORE.....	25
<i>Б.В. Громенко</i>	ВИДОВИЙ ПІДБІР РОСЛИН ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ЧИЖІВСЬКОЇ ЗОШ ЗВЕНИГО-РОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	27

<i>Є.І. Данченко</i>	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	29
<i>Г.В. Дудкевич</i>	СОВІСТЬ — ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ АСПЕКТ МОРАЛЬНОСТІ.....	31
<i>І.В. Загогодня</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ВХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ПАРКУ СЕЛА ГЕРЕЖЕНІВКА З ВИКОРИСТАННЯМ МІНІАТЮРНИХ ТРОЯНД (ROSES MINIATURE) РОДИНИ РОЗОВІ (ROSACEAE).....	33
<i>І.С. Закорчменна</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ ПО ВУЛИЦІ ІВАНА БОГУНА 26 а МІСТА УМАНЬ.....	34
<i>Р.О. Замрїй</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ В С. МЕДВИН.....	35
<i>В.С. Заплатинський</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МІСТІ ЖАШКОВІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	36
<i>І.В. Зозуля</i>	СТАН ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛИНА (PICEA DIETRICH) В НАСАДЖЕННЯХ Н/Д «СОФІЇВКА» НАН УКРАЇНИ.....	38
<i>К.Р. Калиновська</i>	ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ СМТ. ЗАВАЛЛЯ.....	39
<i>Д.В. Кащесв</i>	ПОЛЕЗАХИСНІ НАСАДЖЕННЯ НА ЗЕМЛЯХ СЕЛИЩНОЇ РАДИ С. КИВАЧІВКА ТЕПЛИЦЬКОГО РАЙОНУ НА ВІННИЧЧИНІ.....	40
<i>Ю.М. Кирстя</i>	ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА.....	42
<i>А.В. Климчук</i>	ПРОБЛЕМА СТРЕСУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА.....	44
<i>А.В. Климчук</i>	ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ.....	46
<i>Є.С. Коберник</i>	ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ СТАВИЩЕНСЬКОГО РАЙОНУ С.РОЗКІШНА.....	48
<i>П.М. Коваль</i>	ПРОЕКТ ЗРОШЕННЯ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА У ДП БЕРШАДЬ «РАЙАГРОЛІС» ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	49
<i>А.П. Коджебаши</i>	ПРОЕКТ ОБЛАШТУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ШТУЧНОЇ ВОДОЙМИ НА ТЕРИТОРІЇ ПРИЛЕГЛОЇ ДО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ С. МЕЧИСЛАВКА, УЛЬЯНОВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	51

<i>В.С. Кожухівська</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ І-ІІІ СТУПЕНІВ №9 МІСТА УМАНЬ.....	53
<i>Н.І. Козак</i>	ОМЕЛА БІЛА І МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НЕЮ В «ПІОНЕРСЬКОМУ» ПАРКУ.....	54
<i>І.С. Конопелько</i>	ЗРОШЕННЯ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА ДП “ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”.....	56
<i>А.П. Коробань</i>	САД В ЯПОНСЬКОМУ СТИЛІ – ВИШУКАНЕ МИСТЕЦТВО.....	57
<i>В.С. Кошман</i>	АНАЛІЗ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ДП “КОНОТОПСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”.....	59
<i>А.В. Кримова</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МІСТІ ВАТУТІНЕ.....	61
<i>О.О. Куцурук</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ОНОПРІВСЬКОГО ДИТЯЧОГО САДКА №1 ТАЛЬНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	62
<i>І.С. Кущенко</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №2 М. ВАТУТІНОГО.....	64
<i>Ю.М. Любас</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИБУДИНКОВОЇ ТЕРИТОРІЇ ПО ВУЛИЦІ ЛЕНІНСЬКОЇ ІСКРИ В М. УМАНЬ.....	65
<i>А.О. Любченко</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В М. УМАНЬ...	67
<i>С.Д. Майборода</i>	УДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ СТВОРЕННЯ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В ДП «КАМ’ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	68
<i>Д.С. Макогоненко</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДИТЯЧОГО САДКА “РОДНІЧОК” В с. РОДНИКІВКА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	70
<i>І.А. Мальований</i>	ПСИХОЛОГІЯ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	72
<i>А.В. Матвієнко</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРТЕРНОЇ ЧАСТИНИ ЗОШ №11 м. УМАНЬ, ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	73
<i>В.В. Ніколаєвський</i>	ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЗОШ с. ПОДІБНА МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ НА ЧЕРКАЩИНІ.....	75
<i>С.К. Новостройний</i>	ЗНАЧЕННЯ І ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР.....	77

<i>І.В. Огінський</i>	СТАН КЛЕНА ПОЛЬОВОГО (ACER CAMPESTRE L.) В НАСАДЖЕННЯХ 28 КВАРТАЛУ ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" НАН УКРАЇНИ.....	78
<i>М.В. Одажій</i>	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ В СЕЛІ РОЙЛЯНКА, САРАТСЬКОГО РАЙОНУ, ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	80
<i>І.О. Олійник</i>	ЗНАЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ.....	82
<i>І.Р. Осифляк</i>	ПОЛІПШЕННЯ ПОРОДНОГО СКЛАДУ ДУБОВИХ ЛІСІВ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ.....	84
<i>Ю.С. Острочерх</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ЗИМОВОГО САДУ В ДАЧНОМУ БУДИНКУ.....	86
<i>А.С. Панухнік</i>	ЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ВИНОГРАДСЬКОГО НВК ЛИСЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	87
<i>А.В. Періг</i>	РЕКОНСТРУКЦІЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №1 м. ДИМИТРОВ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛ.....	89
<i>С.В. Петренко</i>	ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В «ДП СМІЛЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	90
<i>М.О. Пилипенко</i>	ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В ІЛЛІНЕЦЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ІЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	91
<i>Т.М. Підвисоцька</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ЗИМОВОГО САДУ В ОРАНЖЕРЕЇ УМАНСЬКОГО НУС..	93
<i>Т.М. Полянецька</i>	ПРИНЦИПИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДИТЯЧОГО ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ № 1 с. КАПІТАНКА ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	95
<i>А.С. Притула</i>	СТАН ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УРОЧИЩІ «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.	96
<i>І.П. Приходько</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МІСТІ ЗОЛОТОНОША.....	97
<i>І.С. Савченко</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В с. РОДНИКІВКА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	98

<i>І.О. Сінельник</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МАНЬКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	100
<i>Я.І. Соболенко</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛПЕЦЬ (JUNIPERUS L.).....	102
<i>А.Л. Сокур</i>	ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ В 7 КВАРТАЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" НАН УКРАЇНИ.....	104
<i>О.В. Стафійчук</i>	ПРОЕКТНА ПРОПОЗИЦІЯ ПО БЛАГОУСТРОЮ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ У м. ЛИПОВЕЦЬ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	105
<i>В.С. Сухомлин</i>	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В с. ОСТРОЖАНИ ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	107
<i>А.М. Танський</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІЯ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ В м. УМАНЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	108
<i>Є.Я. Уманець</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПРИЛЕГЛОЇ ДО БАГАТОПОВЕРХОВОЇ ЗАБУДОВИ ПО ВУЛИЦІ ЛЕНІНА 56 В м. УМАНЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	109
<i>І.І. Хамходера</i>	ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ДИТЯЧИХ САДКІВ.....	111
<i>З.І. Хитрик</i>	ПСИХОЛОГІЯ ЖІНКИ.....	113
<i>О.М. Хрипун</i>	ПРОФЕСІЙНА КАР'ЄРА ПРАЦІВНИКА.....	115
<i>Д.М. Чебанов</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ПАРТЕРНОЇ ЧАСТИНИ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО КОМПЛЕКСУ ТЕПЛИЧНОГО КОМБІНАТУ.....	116
<i>Б.П. Чернієнка</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ВХІДНОЇ ЗОНИ ДИТЯЧОГО САДКА "РОМАШКА" У м. ТАЛЬНЕ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	118
<i>В.Р. Шабаш</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В с. ПАВЛІВКА ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ.....	119
<i>А.Г. Шаргородська</i>	ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ ЯЛИЦІ БІЛОЇ (ABIES ALBA MILL), ІНТРОДУКОВАНОЇ В УМОВИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	121

<i>Д.О. Шеремета</i>	АНАЛІЗ ЛІСІВНИЧОЇ БУДОВИ ЛІСОВИХ СМУГ У СТОВ «МИР» ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	123
<i>І.В. Шлапак</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПІДПРИЄМСТВА В МІСТІ ШПОЛА ШПОЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	124
<i>І.Б. Юреско</i>	ОЗЕЛЕНЕННЯ ПАРКУ КОМСОМОЛА м. БІЛГОРОД- ДНІСТРОВСЬКИЙ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	126
<i>І.О. Ющак</i>	АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" (17 КВАРТАЛ).....	127

ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ В СЕЛІ МОЛОДЕЦЬКЕ МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**В.А. БРАСЛАВСЬКИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ЗАМОРСЬКИЙ О.О.**

Люди здавна намагались оточувати себе красою, і далеко не останнє місце серед різних прикрас, які використовуються для декорування, займали шедеври, створені Її величністю природою. Спілкування з світом рослин стало для сучасної людини життєвою необхідністю. У вирішенні проблеми охорони і покращення навколишнього середовища особливе місце займають зелені насадження, які мають цілий комплекс оздоровчих і захисних властивостей.

Окрім санітарно-гігієнічної функції рослини виконують ще і естетичні функції. Зелені насадження сприятливо впливають на мікроклімат, зволожують повітря і збагачують його киснем, відрізняються високою фітоцидною активністю, сприяє архітектурно-планувальній організації території.

Об'єктом дослідження загальноосвітня школа, що розташована у центральній частині села Молодецьке, Маньківського району Черкаської області його призначення надання знань та виховання школярів.

Головний вхід на територію виходить на центральну вулицю з жвавим рухом транспорту, з всіх інших сторін територія також межує з проїжджими частинами.

Площа шкільної території складає 2 га. На території знаходиться два навчальні корпуси, спортивний майданчик, метео-майданчик, котельня, їдальня, дослідна ділянка.

З насаджень тут представлені такі види рослин як, горобина, горіх грецький, береза повисла, яблуння домашня.

На даний момент на території школи проведено деякі роботи по реконструкції та благоустрої території але я вважаю ці роботи не відповідають правилам озеленення навчальних закладів, оскільки головний вхід виконаний в пейзажному стилі школа. Отже потрібно розробити новий план озеленення та благоустрою головного входу для надання йому естетичного та урочистого вигляду

На території Молодецької ЗОШ пропоную такі проектні пропозиції розділити територію на чотири зони а саме головний вхід, зона відпочинку для школярів початкових класів, зона відпочинку для учнів старших класів та спортивний майданчик.

Головний вхід озеленяється в регулярному стилі. Тому я вважаю що видалити з вхідної всі можливі малі архітектурні форми виконані в ландшафтному стилі та перенести їх на задню частину території створивши етнографічний куточок для патріотичного виховання школярів. На звільненому місті пропоную розрівняти територію та створити композицію яка буде складатися з чотирьох частин а саме клумба з візерунком державного гербу України.

З правої сторони від входу в будівлю школи а з лівої державний прапор це також повинно виховувати патріотичний дух учнів та акцентувати увагу що установа державного характеру. Через доріжку від цих клумб розмістити дві однакові композиції

що представляють собою візерунок з самшиту.

При вході на територію створити невеличку алею з топіарних форм а по центру доріжки розмістити рабатку

З права від входу біля існуючої криниці висадити плакучі форму шовковиці та ялівець горизонтальний, з лівої сторони для відтворення симетрії розмістити аналогічну композицію але замість криниці помістити скульптуру

Зону відпочинку для учнів старших класів створити біля запасного входу яка б мала вигляд деревно-чагарникові групи на фоні яких розміщенні клумби В центрі по між клумбами розмістити альтанку

Біля навчального корпусу № 2 створити умови для відпочинку учнів молодших класів розмістити ковзанку та гойдалки на відкритій території висадити дуб черешчатий стовбур оточити лавами Аналізуючи існуючий стан зелених насаджень на території Молодецької школи, Я дійшов до висновку, що даний об'єкт потребує повної реконструкції. У зв'язку з цим, було вирішено провести на території об'єкту проектування такі заходи: посадка дерев і кущів та квітів які, в загальному покращать декоративний вигляд об'єкту проектування і створять найбільш сприятливі умови для навчання і відпочинку школярів та вчителів. Повної заміни також потребувало дорожнє покриття, яке було вирішено зробити більш сучасним і зручним. При проектуванні озеленення Молодецької школи, Я намагався використовувати надійні і, водночас не дорогі матеріали, що дають змогу швидко і економно створити сприятливі умови для навчання дітей і приємний естетичний вигляд.

САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

**Ю.О. БЕЗСМЕРТНА, студ. IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Сьогодні кожна людина сама стоїть перед вибором власного способу життя і характеру діяльності. Особливо актуальною є проблема особистісного успіху, яка розглядається як успішна самореалізація, прагнення до самоактуалізації. Саме потреба в самоактуалізації і самореалізації – є основними властивостями зрілої особистості. Адже кожна сформована особистість прагне реалізуватися в житті, досягти певної мети, поставленої перед собою, піднятися на вищий рівень розвитку. Ідея самоактуалізації займає провідне місце в гуманістичній психології, яка вважається одним з найбільш потужних напрямків сучасної психологічної науки і практики.

Дослідження самоактуалізації можна знайти в роботах таких вчених як Адлер, який пише про прагнення до влади, Карл Юнг — до індивідуалізації, Еріх Фромм — про продуктивний характер, Карл Роджерс — увага до клієнта. [3]

Чимало даній проблемі приділив А. Маслоу. Він вважав, що самоактуалізація є найвищою потребою людини, відповідно до «піраміди потреб». Відповідно до його теоретичних положень, людина здатна до задоволення більш високих (з піраміди) потреб тільки після того, як задоволені нижчі. Отже, щоб людина змогла самоактуалізуватися, їй спочатку необхідно задовольнити всі інші потреби відповідно до піраміди. А.Маслоу вважав, що самоактуалізованим людям властиве [3]:

- Яскравіше і чіткіше сприйняття реальності
- Спонтанність
- Орієнтування на вирішення проблеми
- Пошук усамітнення для зосередження

- Незалежність у мисленні
- Пограничний або містичний досвід
- Щира доброта
- Благородство і повага
- Почуття гумору
- Креативність
- Культурна відкритість
- Усвідомлення власної недосконалості

Проблему самоактуалізації особистості досліджували і в Україні – М.Б.Боднар у своїй праці «Самоактуалізація особистості як чинник розвитку духовності студентської молоді», Бандура О. «Самоактуалізація як механізм формування інтегрованого стилю життя особистості».

Прагнення до саморозвитку і самоактуалізації не є основною ідеєю про досягнення абсолютного ідеалу. Як говориться «Ідеальних не буває...», та й для чого це взагалі потрібно? На рівні буденної свідомості можна погодитися з думкою, що, мабуть, важче лише жити з ідеальною людиною [2, с. 294].

Прагнення до самореалізації та самоактуалізації представляють величезну цінність самі по собі. Вони є показником особистісної зрілості і одночасно умовою її досягнення. Крім усього іншого самоактуалізація і саморозвиток – є джерело довголіття людини. А також самоактуалізація сприяє професійній успішності, що неодноразово підтверджувалося експериментальними даними [2, с. 295].

Самоактуалізація (від лат. actualis — дійсний, справжній), самореалізація — прагнення людини до якомога повнішого виявлення і розвитку своїх особистісних можливостей. У деяких напрямках сучасної західної психології самоактуалізація висувається на роль головного мотиваційного фактора, на противагубіхевіоризму і фрейдизму, за якими поведінкою особистості рухають біологічні сили [3].

Самоактуалізація припускає наявність сприятливих соціально-історичних умов. Це безперервна реалізація потенційних можливостей, здібностей і талантів, як звершення своєї місії або покликання долі, тощо, як повніше пізнання і, отже, прийняття своєї власної початкової природи, як невпинне прагнення до єдності, інтеграції, чи внутрішньої синергії особистості [1].

Підсумовуючи все вищесказане, хочу сказати, що самоактуалізація і самореалізація є двома нерозривними сторонами одного процесу, процесу розвитку і росту, результатом якого є людина. Кожна людина щодня стоїть перед певним вибором, опиняється в певній життєвій ситуації, вирішує ту чи іншу проблему, і саме пошук того правильного рішення, що вирішить дану проблему і буде самоактуалізацією, а також призведе до розвитку особистості. Тож намагайтесь себе реалізувати, адже лише самоактуалізована людина живе на повну і може насолоджуватись кожною миттю цього дорогоцінного і швидкоплинного життя!

Список використаних джерел:

1. Бурлан П. Психологічні механізми самоактуалізації в процесі тренінгової діяльності. Київ, 2005/ Електронний ресурс, режим доступа <http://simoron.kiev.ua/around.htm?num=30>
2. Куликов Л.В. Психология личности в трудах отечественных психологов: Хрестоматия/ 2е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 464с.
3. Вікіпедія – вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wikipedia.org.

РЕЙТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТРЕБИ НА РИНКУ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРСЬКИХ ПРОФЕСІЙ

**П.І. БОГАЧИК, студ. IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Визначити, яка ж професія найкраща, намагається багато хто і неодноразово. Не можна сказати, що безуспішно, але все – таки не варто забувати, що замість слів "яка професія найкраща" ми повинні говорити "яка професія найкраща для мене"[1].

Потрібність кожної професії безпосередньо залежить від ситуації, що складається у сфері бізнесу та законодавства. Сьогодні великі компанії не можуть обійтися без бухгалтерів, фінансистів, менеджерів, фахівців з продажу, інформаційних технологій і кадрів. Їм працедавці готові платити високі зарплати і навіть підвищувати їх кваліфікацію за свій рахунок.

Як би не змінювався ринок праці, висококваліфікований фахівець потрібний завжди. Але яким саме спеціальностям роботодавці віддають перевагу, залежить в першу чергу від того, яка ситуація складається в країні. Сьогодні стало очевидно, що конкурентне середовище стимулює реорганізаційні процеси в бізнесі, спрямовані на збільшення ефективності та контроль за діяльністю.

Єдиного рейтингу самих потрібних професій не існує. Кожна компанія, що займається працевлаштуванням та підбором персоналу, складає свій рейтинг, що безпосередньо залежить від клієнтів, з якими агентству доводиться працювати.

Зауважимо, що потрібність професії та високі заробітки – не завжди синоніми. У першу чергу зарплата залежить від займаної посади: керівник завжди отримує більше підлеглому. Важливу роль відіграють і статус компанії, і особистісні якості самого кандидата. Крім того, рекрутери відзначають, що сьогодні рівень зарплати залежить від колишнього місця роботи. Наприклад, якщо фахівець приходить в комерційну структуру з державної, керівництво компанії розуміє, що цей працівник коштує не так дорого, як працівник, який перейшов з комерційної структури.

Проте представники потрібних професій можуть сміливо розраховувати на підвищену турботу роботодавців. Якщо співробітник успішно справляється зі своєю роботою, начальство розуміє, що його необхідно заохочувати: попит на фахівців в його області високий, а значить, високий і шанс, що працівник захоче перейти до конкурентів. В якості заохочення використовуються преміальні, соцпакет, додаткові професійні тренінги та курси підвищення кваліфікації за рахунок компанії [3].

Elbrusoid.org та Headhunter.com.ua опублікували рейтинг спеціальностей із сайтів які користуються найбільшим попитом на сучасному ринку праці:

1. Інформаційні технології, програмісти, веб – дизайнери, фахівці з телекомунікацій;
2. Банківські службовці, бухгалтери, фінансисти, аудитори;
3. Керівники відділів, керівники, бізнес – тренери;
4. Маркетинг, реклама, PR;
5. Транспорт, логістика;
6. Сфера виробництва, інженери; представники робітничих професій;
7. Будівництво, нерухомість, архітектура;
8. Вищий менеджмент, бренд – менеджери, топ – менеджери ;
9. Юристи;
10. Страхування;

Інше соціальне опитування визначило що найпопулярніша професія в Україні –

юрист. Так вважає більшість (52,8%) респондентів. При цьому економісти одержали 51,7% голосів. Це пов'язано з досить широким трактуванням терміну "економіст", під яким багато хто розуміє спеціальність менеджера, маркетолога, фінансиста і т.п. За даними рекрутингових агентств і сайтів з пошуку роботи менеджери середньої ланки сьогодні мають попит в багатьох областях. Основним критерієм для таких фахівців є досвід роботи на аналогічній посаді.

Останнім часом нерідко в рекрутингових компаніях з'являються заявки на директорів інтернет – магазинів. По суті, це – професійний менеджер, котрий, крім володіння інструментарієм у галузі програмування, повинен мати також гарну бізнес – освіту (логістика, фінанси, оцінка ризиків ціноутворення) тощо. Зарплата у цій сфері діяльності коливається від 2000\$ до 4000\$ (у великих компаніях). Менеджери проектів займаються технічним забезпеченням проекту, підбором команди для роботи над ним, а також розкручуванням й підтримкою вже готового сайту, залученням рекламодавців. Їхня зарплата, за столичними стандартами, становить, зазвичай, 1200\$-1800\$. У інших містах, за інформацією job – сайтів, рівень оплати праці такого ж фахівця не перевищує 500\$-600\$.

Зовсім новою професією у бізнесі є кредитний менеджер. Це – спеціаліст, який займається розробкою та реалізацією кредитної політики підприємства. Така людина потрібна у всіх компаніях, які працюють на умовах товарного кредитування та відстрочення платежу. У Києві та найбільших містах зарплата кредитних менеджерів коливається від 700\$ до 2000\$.

Активно нові професії розвиваються також у галузі маркетингу і PR. Так, можна виокремити спеціальності communication manager та communication officer. Communication manager відповідає за переписку і документообіг компанії іноземною мовою, а також займається навчанням співробітників компанії іноземній мові. Заробити такий фахівець може приблизно 1000\$ на місяць.

Журнал MONEY і портал Salary.com опублікували перелік десяти кращих професій у США. При складанні рейтингу оцінювалися такі показники, як темпи росту заробітної плати за останні роки, рівень стресу на робочому місці, легкість оволодіння спеціальністю тощо. До першої десятки потрапили такі професії: інженер – фахівець в області програмного забезпечення (нині середня зарплата становить \$80.5 тис. у рік, за 10 років вона виросла на 46%); професор, що викладає в коледжі або університеті (середня зарплата – \$81.5 тис., ріст – 31%); консультант в області фінансів, який управляє фінансовими активами клієнтів (відповідно, \$122.5 тис., 26%); менеджер по персоналу (\$73.5 тис., 23%); помічник лікаря (\$75 тис., 50%); маркетолог (\$82.5 тис., 20%); аналітик у сфері інформаційних технологій (\$83.5 тис., 36%); оцінювач нерухомості (\$66 тис., 23%); фармацевт (\$90 тис., 25%); психолог (\$66.5 тис., 19%).

На сьогоднішній час, незважаючи на високий попит на ринку праці, існує високий рівень безробіття. Наприклад за даними Державної служби статистики, рівень безробіття в Україні, визначений за методологією Міжнародної організації праці, знизився з 8,1% економічно активного населення у 2010 році до 7,9% – у 2011 році. В Україні в березні 2012 р. рівень безробіття знизився на 0,1 п.п. – до 1,9%. Про це повідомляє Державна служба статистики (Держстат). За даними Держстату, на 1 квітня 2012 р. в Державній службі зайнятості було зареєстровано 531 тис. безробітних (546,6 тис. в лютому і 520,9 тис. в січні). Рівень безробіття став знижуватися з квітня і досяг мінімуму в жовтні [4].

Проведене опитування в м. Умань визначило, що найпопулярнішими спеціальностями в місті є: фахівець з інформаційних технологій, психоаналітик, еколог, ландшафтний дизайнер, логістик, телепродюсер, менеджер з персоналу, біотехнолог, аудитор, іміджмейкер [5].

Згідно з інформацією державного управління статистики, близько 40% випускників – економістів стають її клієнтами. Близько 20% роботодавців вважають, що безробіття зростає за рахунок нестачі кваліфікованих працівників, а також за рахунок невідповідності кваліфікації працівників займаній посаді, зниження конкурентоспроможності економіки.

Для покращення ситуації на ринку праці органами державного управління планується ряд заходів до кінця 2014р.: запровадження Національної рамки кваліфікацій, створення нових державних стандартів початкової, базової й повної середньої освіти; запровадження стандартів, що ґрунтуються на компетенціях, у професійно – технічній освіті [2].

Висококласні спеціалісти цінилися скрізь і завжди, роботодавці часто готові навіть піти на деякі поступки для утримання їх у своїй організації. Однак, на жаль, спеціалісти середнього і низького рівня опинилися у « групі ризику ». Уряд намагається змінити дану ситуацію, однак вона потребує кардинальних кроків для вирішення.

Список використаних джерел:

1. http://www.stepanivka.narod.ru/602_2.htm.
2. http://www.icps.com.ua/files/articles/66/49/Education_Reform_UKR.pdf.
3. <http://megasite.in.ua/118650-za-kim-sogodni-polyuyut-na-rinku-praci.html>.
4. <http://www.rbc.ua/ukr/newslineshow/uroven-bezrobotitsy-v-ukraine-v-marte-2012-g-snizilsya-na-18042012142700>.
5. <http://prof.osvita.org.ua/uk/guide/articles/9.html>.

НАПРЯМКИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА В УРОЧИЩІ «БЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС

**П.А. ВІЗНЮК, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КОВАЛЬ С.А.**

Найбільш інтенсивним методом поновлення лісів є створення високоякісних лісових культур. Майже 50% укритих лісовою рослинністю земель становлять лісові культури. Площа штучних лісонасаджень у нашій країні з 1961 по 2004 рік збільшилася з 27 до 50%. Згідно з програмою, затвердженою урядом України, за 2000–2015 роки площа рукотворних лісів має збільшитися на 600 тис. га [1].

Ліси України, загальною площею близько 10,5 млн. га, характеризуються суттєвим переважанням штучних насаджень — лісових культур над природними. Так, згідно даних проф. С.А. Генсірука «...упродовж останніх 70 років в Україні посіяно та посаджено близько 5 млн. га лісів» [3].

На сьогоднішній день у підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України функціонує понад 1400 постійних і тимчасових розсадників загальною площею 6,5 тис. га. Площа посівних відділень становить 1365 га, шкільних відділень — 675 га, плантацій — 744 га, закритого ґрунту — 11 га. У розсадниках щорічно вирощується понад 440 млн шт. сіянців і 15 млн шт. саджанців [1, 3].

Актуальність досліджень визначається потребою збільшення обсягів вирощування садивного матеріалу лісових і декоративних порід, розширенням асортименту вирощуваних культур і їх сортименту в умовах розширення обсягів робіт з лісовідновлення, лісорозведення та озеленення в Україні.

Розсадник — це підприємство або спеціалізована його частина, призначена для вирощування різних видів високоякісного садивного матеріалу, необхідного для виконання робіт з лісовідновлення, лісорозведення та озеленення населених місць. Основною метою діяльності розсадників є виробництво стандартного садивного матеріалу [2].

Під садивним матеріалом розуміють цілі рослини або їх частини, які призначені для лісорозведення, штучного та комбінованого лісовідновлення, озеленення населених місць, створення лісозахисних насаджень і плодкових садів, тощо.

Реконструкція існуючого розсадника передбачає розширення асортименту лісових і декоративних культур та їх сортименту. Її ми плануємо провести поступово, коли будуть звільнятися поля після викопування садивного матеріалу. Проте частину площі посівного відділення планується передати у декоративну і плодovu шкілку та створити шкілку для вирощування великомірного садивного матеріалу. Тут планується вирощувати великомірні саджанці туї західної, ялини колючої ф. блакитна, плакучі форми черешні, шовковиці, яблуні, ясена тощо.

Декоративна шкілка буде комбінованою. Для вирощування велико-мірного садивного матеріалу та щеплених плакучих і кулястих форм декоративних рослин буде застосовуватися схема садіння 10 x 5 м, тому в міжряддях саджанців деревних рослин плануємо висаджувати по два ряди декоративних кущових культур. Використання комбінованих шкілок дозволяє на полях сівозміни за одну ротацію повільнорослих деревних рослин виростити 2–3 партії кущових або деревних з 2–3-річним терміном вирощування. В комбінованих шкілках завдяки широким міжряддям збільшується розгалуження та асиміляційна поверхня крон, покращується ріст стовбура та кореневої системи. Під час викопування кущів підрізуються бічні корені дерев, що сприяє розвитку розгалуженої і водночас компактної кореневої системи.

У розсаднику планується створити теплицю й обладнати її пристроєм дрібно-краплинного зрошення, що дасть можливість укорінювати живці декоративних культур для подальшого дорощування їх у декоративній шкілці. Заплановано також створення парників для вирощування сіянців особливо цінних лісових і декоративних культур і вкорінювання живців легковкоріню-ваних деревних і чагарникових порід.

Передбачається облаштування у полях виробничих відділень розсадника системи краплинного зрошення, що дасть можливість гарантованого одержання стандартного садивного матеріалу та буде запобігати його засиханню у період тривалих літніх посух.

У посівному та шкільному відділеннях пропонуємо переходити на вирощування більш цінних деревних і чагарникових порід, які будуть використовуватися не лише для лісовідновлення та лісорозведення, а й для створення ландшафтних культур і для озеленення різних об'єктів. На такий садивний матеріал постійно є високий попит на ринку.

У посівному відділенні передбачено висів насіння шипшини для одержання підщепи для вирощування чайно-гібридних троянд, під які заплановано виділити окреме поле у декоративній шкілці.

Заплановано створити маточник, де плануємо одержувати необхідну кількість живців декоративних культур. Тут планується висадити як хвойні породи: ялину, тую, ялівець, тис, так і листяні: будлею, бузок, вейгелу, калину, самшит, спірею тощо.

Отже, реконструкція розсадника буде спрямована на оптимізацію його виробничих площ, розширення асортименту вирощуваних культур та створення належних умов для вирощування якісного садивного матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Вакулюк П.Г. Лісовідновлення та лісорозведення в Україні / П.Г. Вакулюк, В.І. Самоплавський — Х.: Прапор, 2006. — 384.

2. Каплуновський П.С. Лісовий розсадник / П.С. Каплуновський, Ю.І. Феєр — Ужгород: Карпати, 1987. — 102 с.
3. Лісові культури: підруч. / М.І. Гордієнко, М.М. Гузь, Ю.М. Дебринюк, В.М. Маурер. — Львів: Камула, 2005. — 608 с.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ, ПРИЛЕГЛОЇ ДО СПОРТИВНОГО КОРПУСУ УМАНСЬКОГО НУС

**Т.С. ВІШТАЛ, студ. V курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ЗАМОРСЬКИЙ О.О.**

Озеленення у загальній системі зовнішнього благоустрою міст має велике значення. Перш за все зелені насадження значно зменшують наявність пилу й диму в повітрі міста, відіграють роль своєрідного фільтру. Вони впливають на формування мікроклімату в місті, бо діють на тепловий режим, вологість і ступінь рухомості повітря. Безліч видів декоративних рослин створюють широкі можливості для архітектурних композицій і планування міста у цілому.

Метою мого проекту є озеленення території, прилеглої до спортивного корпусу Уманського національного університету садівництва, призначеного для проведення спортивних заходів та занять універсальними видами спорту. Стан спортивного корпусу – задовільний. Будівля знаходиться на вул. Інститутській. На території є ґрунтова доріжка, асфальтне покриття, лава, урна. Територія спортивного залу з Пд межує з навчальним корпусом УНУС, з Пн – приватним сектором, з Зх – приватним сектором, з Сх – вул. Інститутською, алеєю, алеєю посадкою з ліщини колоновидної. Вплив оточуючих об'єктів на ділянку нейтральний.

На території ростуть такі рослини, як ялівець козацький (*Juniperus sabina*) – 39 шт., сосна кримська (*Pinus Pallasiana*) – 5 шт., ліщина звичайна (*Coryllus avellyana*) – 11 шт., нерівномірні бордюрні посадки із самшиту вічнозеленого.

Газон знаходиться в незадовільному стані, відсутній регулярний полив і догляд. Тому необхідна повна його реконструкція. Аналіз зелених насаджень показав, що їх розміщення, групування не відповідають загальним закономірностям архітектурно – планувального рішення. Потрібно збільшити асортимент рослин, бордюр із самшиту відновити додаванням випавших рослин, створити новий газон, щоб підкреслити декоративний вигляд усіх функціональних зони. Є насадження, які підлягають видаленню. А саме групове насадження ялівцю, так як декоративного вигляду воно не має. Тому на території пропоную посадити такі рослини: магонія падуболиста (*Mahonia agguifolium* Nutt.), сосна Веймутова (*Pinus strobus* L.), жасмин садовий (*Philadelphus* L.), ліщина звичайна або європейська (*Corylus avellana* L.), самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.), хеномелес японський (*Chaenomeles japonica*). А також необхідним на ділянці перед спортивним корпусом вважаю створення рокарію, використовуючи такі рослини: герань блакитна, ломикамінь, чебрець, сапонарія, іберис, дзвоники, деревій, безсмертник, аліссум.

На території необхідно створити МАФ, такі як лава, смітник, альтанка з вертикальним озелененням. Вони необхідні за своїм функціональним призначенням. Також необхідно влаштувати доріжку. Для спортивних ділянок ніяк не підходять доріжки з каменю, тому обираємо плитку, яка є і економічно вигідною, і водночас має декоративний вигляд, який відповідає даній ділянці. А також доріжки повинні бути відмінними в експлуатації. Доріжка повинна відповідати нормам, тобто мати ширину 60 см (для двох людей). Обов'язково треба покращити систему догляду за ділянкою.

В загальному, при проведенні даних заходів озеленення, територія матиме досить привабливий вигляд.

ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ, ПРИЛЕГЛОЇ ДО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ В С.ДМИТРУШКИ, УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**О.Д. ВЛАСЮК, студ. V курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ПУШКА І.М.**

Ділянка знаходиться на території, прилеглої до Будинку культури в с.Дмитрушки Уманського району, Черкаської області.

Ділянка має рівнинну поверхню. На пн. – сх. та пн. сторонах від ділянки розташований територія дитячого садка, на пд. – зх. стороні – приватна забудова. На пд. межує з вулицею Пирогова.

Проведеною інвентаризацією насадження на території прилеглої до будинку культури встановлено, що асортимент дерев і кущів включає наступні види: туя західна (*Thuja occidentalis* L.) у кількості 8 шт., вишня звичайна (*Prunus cerasus* L.) – 2 шт., береза повисла (*Betula verrucosa* Ehrh) – 3 шт., ялина звичайна (*Picea abies* L.) – 1 шт. На території прилеглої до будинку культури існує живопліт з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.).

Територія прилегла до Будинку культури створена в регулярному стилі.

Ми пропонуємо розділити усю територію на три функціональні зони: I зона – вхідна; II зона – прогулянкова; III зона – відпочинку.

Для вхідної зони ми пропонуємо залишити деревні насадження, так як вони знаходяться в доброму стані. Заходами, що покращать об'ємно-просторову композицію даної зони буде створення бордюрної посадки, поновлення квіткових рослин у стаціонарних контейнерах та поновлення газонного покриття в усіх зонах.

Для бордюру ми використовуємо госту Форчуна "Gold Standard" (*Hosta Fortunei* "Gold Standard" Tratt).

Для квіткового оформлення стаціонарних контейнерів пропонуємо використати бегонію вічноквітучу (*Begonia sempervirens* Link. & Otto).

Для заміни газонного покриття було вибрано наступний склад травосуміші: вівсяниця лучна (*Festuca pratensis* Huds) — 40%, тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.) – 30%, мітлиця тонка (*Agrostis capillaries* L.) – 30%.

У прогулянковій зоні для покращення об'ємно-просторової композиції пропонуємо створити клумбу. Для неї ми підбрали наступний асортимент рослин: петунія гібридна ампельна 'Лавина Жовта Зірка' (*Petunia hybrida pendula grandiflora* Juss.), петунія багатоквіткова F1 "Carpet" (*Petunia multiflora* Juss.), лапчатка золотиста (*Potentilla aurea* L.), самшит дрібнолистий (*Buxus microphylla* Siebold & Zucc.).

Також пропонуємо реконструктивні заходи щодо поновлення бордюру із самшиту вічнозеленого (в прогулянковій зоні та зоні відпочинку) та його продовження. Для реконструкції ми використовуємо самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.).

У зоні відпочинку, для підтримки загальної композиції, пропонуємо створити клумбу дещо схожу на клумбу в прогулянковій зоні, але значно меншу за розмірами з використанням тих самих рослин (петунія гібридна ампельна 'Лавина Жовта Зірка' (*Petunia hybrida pendula grandiflora* Juss.), петунія багатоквіткова F1 Carpet (*Petunia multiflora* Juss.), лапчатка золотиста (*Potentilla aurea* L.)), крім самшиту дрібнолистого (*Buxus microphylla* Siebold & Zucc.).

Також у даній зоні пропонуємо створити дві рабатки. Для цього використовуємо наступний асортимент рослин: вербена гібридна *Tukana White* (*Verbena* x *hybrida* Hort.), перстач білий (*Potentilla alba* L.).

Для маскування огорожі з пн. – сх. (зона відпочинку) та пд. – зх. (прогулянкова зона) сторін ділянки ми пропонуємо використати багаторічну ліану — актинідія коломікта (*Actinidia kolomitka* Maxim.).

Важливим напрямом вдосконалення даного об'єкту є благоустрій території. Заходи реконструкції благоустрою передбачають: розмітку дорожньо-стежкової мережі та майданчика, заміну паркану, реконструкцію системи освітлення території, встановлення малих архітектурних форм.

Реконструктивні заходи асфальтного дорожнього покриття передбачають його заміну на тротуарну плитку.

Також ми пропонуємо замінити садову огорожу з фасадної частини на кований паркан а по периметру на металевий

Для покращення всієї композиції ми пропонуємо замінити дерев'яні лави на ковані садові лави, також замінити урну на ковану, стаціонарні контейнери на садові вазы

Для кращого вигляду ділянки у вечірній час ми пропонуємо встановити додаткове освітлення біля алеї, клумб і також біля літньої площадки. Біля клумб та алеї можна встановити ліхтарі на сонячних батареях. Біля літньої площадки ми встановимо більш вищі ліхтарі (не сонячні), щоб можна було освітлити всю площадку.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПРИЛЕГЛОЇ ДО РАЙОННОЇ ЛІКАРНІ м. ЖАШКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Н.П. ГЕРАСЬКО, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

Озеленення населених міст – одне з важливих завдань для покращення умов життя людини, особливо в містах. Перш за все це стосується територій, де розміщені дитячі та навчальні заклади, лікарні. Мета зелених насаджень на території лікарень всіх рівнів полягає в тому, щоб ізолювати ці установи від прилеглих гамірних вулиць та житлових масивів і створити сприятливі умови для відпочинку та відновлення здоров'я хворих. Загальна територія зелених насаджень на території лікувальних установ повинна становити не менше 70% всієї території та на одного хворого повинно припадати не менше 50 м².

Об'єктом дослідження є територія, прилегла до районної лікарні м. Жашкова. Проект розробляється з використанням різних видів роду *Hosta* Tratt. та виявленні можливості, доцільності, покращенні асортименту рослин на даній території, створенні композиції з урахуванням їхніх біологічних особливостей.

Предметом дослідження є еколого-біологічні особливості видів роду *Hosta* Tratt: госта Зібольда (*Hosta sieboldiana* (Hook.) Engl.), г. яйцевидна (*Hosta ovata* L.), г. з білою каймою (*Hosta albo-marginata* (Hook.) Nyl.), г. здута (*Hosta ventricosa* Stearn.), г. Форчуна (*Hosta fortunei* (Baker.) Bailey.), г. ланцетолиста (*Hosta lancifolia* Engl.), г. подорожникова (*Hosta plantaginea* (Lam.) Aschers.).

Госта (*Hosta*) належить до декоративних рослин, здатних витримувати затінок. Так, як ділянка, на якій плануються насадження з використанням саме цієї рослини, є доволі затіненою, це буде особливо доречно, так, як декоративність гости найповніше

виявляється у напівзатінених місцях. Саме в таких умовах освітлення формується пишній листяний покрив, чітко проявляється мінливість барв листків, тони й відтінки особливо яскраві. Та й на відкритих місцях більшість видів гості почувається дуже добре, аби ґрунт, де вони ростуть, не був пересушений.

Майже всі рослини гості характеризуються такими ознаками: зимостійкість, холодостійкість, світлолюбність, вимогливість та інше.

Для Гості Зібольда (*Hosta sieboldiana* L.) характерні листки з восковим сизим нальотом. Квітки воронковидні, блідо-бузкові, майже білі. Квітконоси до 40 см висотою, безлисті або часто з одним маленьким листочком. Суцвіття коротке, щільне, багатоквіткове. Квітне в липні 20-25 днів. Плодоносить.

Госта яйцевидна (*Hosta ovata* L.) багаторічна рослина, утворює кущі напів кулевидної форми. Листки широкоовальні або широко яйцевидні, зелені. Квітки воронко видні, темно-бузково-голубі, зібрані в малі квіткові китецевидні суцвіття, квітконоси до 60 см висотою. Квітне в липні-серпні 25-30 днів.

Госта з білою каймою (*Hosta albo-marginata* (Hook.) має тонкі, широко- ланцетні листки, темно-зелені, по краю з білою каймою. Квітконоси до 30 см висотою. Суцвіття китицевидне з рівномірним розташуванням квіток. Приквітник лійкоподібний, до 6 см довжиною, бузково-фіолетовий з більш темними полосками, відігнутими назад долями з білою каймою і темно забарвленою трубкою. Квітне в липні-серпні. Плодоносить.

Госта здута (*Hosta ventricosa* Stearn.) – рослина з широкояйцевидно-серцевидними або майже округло-серцевидними, коротко загостреними листками, знизу блискучими. Квітконоси до 120 см висотою, безлисті. Суцвіття рихле, дещо однобоке. Квітки бузкові. Квітне в липні-серпні.

Госта Форчуна (*Hosta fortunei* (Baker.) подібна з гостою Зібольда, але дрібніша в розмірах і з незначним восковим нальотом. Листки серцевидні, знизу з восковим нальотом, зверху з більш слабким або без нього. Квітки до 6 см довжиною, колбовидні, фіолетові. Квітконоси до 50 см висотою. Суцвіття компактне, багатоквіткове. Квітне в серпні.

Госта ланцетолиста (*Hosta lancifolia* Engl.) – рослина з щільними, зеленими, блискучими ланцетними листками, на черешках, у основи листової пластинки з червоно-коричневими плямами. Квітки колбо видні, фіолетові з темними полосками з внутрішньої сторони основи. Квітконоси до 50 см висотою. Суцвіття рихле. Квітне в липні-серпні.

Госта подорожникова (*Hosta plantaginea* (Lam.) Aschers.) – рослина з яйцевидно-округлими, серцевидними у основи, тонкими, яскраво-зеленими, блискучими листками. Квітки великі, до 2 см довжиною, білі, ароматні, квітконіс 40-50 см висотою з одним або кількома листками. Суцвіття густе, коротке. Квітне в липні-серпні.

Перед головним корпусом лікарні повинен проглядатися невеликий сквер та квітник партерного типу. Внутрішні проїзди пропонуємо обсадити рядами дерев та живоплотами для захисту прилеглих ділянок від шуму, вихлопних газів та пилу. На цій території потрібно передбачати місця для перебування хворих на повітрі, а також для прогулянок. Територія лікарняні повинна мати багате квіткове оформлення, витримане в спокійних тонах. Лавки потрібно влаштовувати як на відкритих, так і в затінених місцях.

Таким чином, територія прилегла до районної лікарні м. Жашків знаходиться в неналежному стані та пропонуємо озеленити її з використанням видів роду госта.

ПСИХОЛОГІЯ ХОРЕОГРАФІЇ

**О.А. ГНАТЮК, А.І. СОШНІКОВА, студ. IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Дослідження психології хореографії завжди було актуальним за всіх часів. Хореографічна діяльність є одним із видів художньо-творчої діяльності, яка, у специфічній, властивій тільки їй формі – танцях, відображає внутрішній світ людини, її бажання, прагнення, творче становлення. Хореографія, як один з видів художньої творчості найменш досліджена. Про неї багато писали й пишуть як за кордоном, так і у вітчизняній психологічній науці [1, 2], однак психологічні механізми танцю усе ще залишаються не досить розкритими. Досі хореографія була об'єктом вивчення переважно у дослідників-хореографів, артистів балету, педагогів та мистецтвознавців, а не у психологів. Деякі психолого-педагогічні аспекти проблеми частково розкриті в наукових працях П.М.Коваль, Л.В.Мови, О.О.Семак, теоретичні узагальнення хореографічних здібностей їх психологічного змісту містяться в працях Н.О. Ветлугіної, М.О. Бернштейна, Н.О. Висоцької та ін.

Мистецтво танцю за своїми абстрактними образами у чомусь нагадує поезію. Танцюрист не лише виконує виразні фігури, він розповідає історію, ділиться чимось сокровенним, розкриваючи при цьому перед глядачами свій внутрішній світ. Колись танець супроводжував життя людини повсюдно. Будь-яка значна подія – збір урожаю, полювання, войовничі походи – починалася з танців. Чоловіки і жінки виражали свої почуття, своє світосприймання за допомогою ритуальних рухів. Взагалі, танець – це рух, сповнений емоцій та переживань, він несе в собі певну енергетику, яка обов'язково передається тому, хто його вчить і виконує.

Дисциплінованість, терпіння, наполеглива і кропітка праця, боротьба з своїм внутрішнім «Я», своїми страхами і невпевненістю – це ті риси, які людині прививають в танцювальному залі, і які потім допомагають їй в житті досягати поставлених цілей і омріяних висот. Не можна підвести свого колегу по танцям, не можна не вивчити, недопрацювати, оскільки на тебе лягає певна відповідальність за весь колектив. Кожне заняття ти викладаєшся на повну, всі свої сили та енергію залишаєш на танцювальному паркеті, але кожного разу, виходячи з танцювального залу, ти виносиш певний багаж знань і досвіду, заряджаєшся як батарейка і відкриваєшся світу з нової, кращої для тебе сторони.

Останнім часом у сучасній психології стала активно розвиватися танцювальна терапія. Сенс танцювальної терапії полягає в тому, що наша манера рухатися відображає наші особистісні особливості. Наші фізичні контакти в дитинстві, свобода пересування, яку ми відчували, коли почали ходити, вплив наших друзів, прожиті нами стреси – все це накладає свій відбиток на нашу манеру рухатися.

Виявляється, що між послідовністю м'язових зусиль (тобто нашими рухами) і нашими психічними установками є дуже тісний зв'язок. Тому наш внутрішній психологічний стан впливає на стан м'язів, і навпаки, будь-який наш рух особливим чином позначається на психіці. Згідно з цим ми можемо знаходити у своїх рухах особливості нашого психологічного світу або ж за допомогою рухів цей світ коригувати.

Танцетерапія працює в трьох галузях:

- наше тіло, його можливості та обмеження (“Що несе у світ моє тіло?”);
- наші уявлення про себе самих, розширення і розкриття цих уявлень (“Хто я?”);
- наша взаємодія з іншими людьми, сфера міжособистісних відносин (“Хто ти і що ми можемо разом?”).

Танцювальна терапія спонукає до свободи і виразності рухів, розвиває рухливість і зміцнює сили як на фізичному, так і на психічному рівні. Тіло і розум в ній розглядаються як єдине ціле [3].

Але сама головна думка, яку ми хочемо донести в цій статті, – не варто замислюватися про глобальність хореографії; просто танцюйте, надихайтесь і живіть. Якщо танцю призначено щось змінити у вашому житті – це неодмінно збудеться.

Список використаних джерел:

1. Никитин В.Ю. Профессионально-педагогическая подготовка балетмейстера в учебных заведениях культуры и искусств: автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора педагогических наук / В.Ю. Никитин. – Москва, 2007

2. Развитие и диагностика способностей / Л.Г. Алексеева, А.Н. Воронин, Т.В. Галкин и др. [отв. ред. В.Н. Дружинин, В.Д. Шадриков] / АН ССР, Ин-т психологии. – М.: Наука, 1991. – 177 с.

3. Сам собі психолог: самовдосконалюючись в танці – танцювальна терапія: MegaSite.In.UA

ТЕХНОЛОГІЯ РУБОК ГОЛОВНОГО КОРИСТУВАННЯ В ІЛЛІНЕЦЬКОМУ РАЙАГРОЛІСІ

**О.С. ГОНЧАР, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: викладач ОСТАПЧУК О.С.**

Головне користування – це проведення рубок головного користування, або головних рубок. Рубки головного користування проводять у стиглих і перестійних деревостанах з метою одержання деревини для задоволення потреб народного господарства, або заміни старих, часто розладнаних насаджень, а також зміни малоцінних деревних порід на породи господарсько цінні. Рубка головного користування – активна форма впливу на ліс, яка помітно змінює його природу, змінює навколишнє середовище в наслідок зміни світлового і теплового режимів, режиму зволоження ґрунту тощо. Особливо великі і глибокі зміни на лісовій площі при суцільному вирубуванні дерев. Це вимагає від лісівників розробити певну систему рубок, яка б зменшувала їх негативний вплив на ліс.

Згідно «Правил рубок головного користування в лісах України» проводяться вибіркові, суцільні та поступові рубки.

Вибіркові рубки – це рубки, під час яких періодично вирубується частина дерев перестійного і стиглого віку (при цьому способі рубки ділянка залишається вкритою лісовою рослинністю).

Поступові рубки – це рубки, під час яких передбачається вирубка деревостану за кілька прийомів.

Суцільні – це рубки, під час яких весь деревостан вирубується повністю, за винятком насінників, життєздатного підросту та молодняка, цінних і рідкісних видів дерев та чагарників, що підлягають збереженню.

Згідно правил рубок головного користування ширина лісосік для твердолистяних порід в Іллінецькому райагролісі буде 100 м. Згідно цих правил довжина лісосіки суцільних рубок не повинна перевищувати 500 м, отже максимальна площа для лісосік головного користування твердолистяних порід буде 5,0 га.

Для розроблення лісосік можуть бути застосовані різні схеми. На вибір схеми впливає: прийнятний технологічний процес та система машин, спосіб трелювання і тип застосованого трактора, рельєф місцевості і несучі здібності ґрунтів, тип лісовозної

дороги, тип лісо відвантажувальних машини, розміри лісосіки. Розробка лісосік проводиться по вузько пасічній технології.

Здійснення лісосічних робіт допускається при наявності виписаного лісорубного квитка. Лісорубний квиток виписується в 3-х екземплярах і підписується директором лігоспу. На ньому вказується вид рубки, об'єм лісопродукції що звалюється, кількість дерев до рубки, термін заготівлі і вивезення деревини. Заготівля деревини на даній лісосіці дозволена з 1 січня по 31 грудня, а її вивезення до 1 травня наступного року.

Для проведення рубок головного користування в райагроліс має бригаду лісозаготівельників з майстром лісозаготівель Дана бригада виконує всі лісозаготівельні роботи. Лісосіка розробляється комплексною бригадою в складі 5-ти чоловік: з них – звалювальник лісу, помічник звалювальника, двоє лісорубів, один тракторист, а також водій автомобіля УАЗ-3303, на якому бригада їздить на рубки.

Лісосіка розбивається на пасіки шириною 30 м. Розробку пасіки починають від навантажувального майданчика, Звалювання дерев вершинами на волок під кутом 35° до нього. Звалювання дерев проводиться бензопилою «Штіль-361». Розкрязування хлестів на сортименти проводиться також бензопилою «Штіль-361», а очистка дерев від сучків та гілля проводиться бензопилою «Штіль-181». Після звалювання дерев їх очищають від гілля і розкрязовують на сортименти. Розкрязування хлестів на сортименти проводиться згідно доведеного сортиментного плану майстру лісозаготівель на дану лісосіку. Трелювання лісопродукції проходить трактором МТЗ-80 з гідрозахватом

Сортименти складають в штабелі відповідно породи, сорту. Після маркування та приймання деревина вивозиться з лісосік автомобілем ЗІЛ-131 з гідропогрузчиком, а дрова автомобілем ГАЗ-53.

Основними сортиментами які наготовляються на рубках головного користування є: пиловники всіх порід 1-3 сортів, баланси твердолистяних порід, будівельний ліс, сировина для технологічних потреб, дрова паливні. Ліквідні хворости реалізуються місцевому населенню, а неліквідні залишаються на лісосіці.

Значення суцільнолісосічних рубок велике, позитивні їх властивості такі: їх проведення доволі просте, вони найбільше відповідають штучному поновленню вирубок, особливо світлолюбними породами; забезпечують вплив не зрубаній стіні лісу на вирубку, що покращує мікроклімат на ній; при суворому дотриманні основних організаційно-технічних показників зберігають водоохоронно-захисні властивості лісових насаджень; дозволяють досить ефективно використовувати механізми і машини на лісосічних роботах.

Основні недоліки суцільнолісосічних рубок: створюють у цілому гірші умови для природного поновлення лісу порівняно з іншими складними способами рубки, часто призводять до задерніння вирубок; приводять до зміни порід, найчастіше дуба на твердолистяні другорядні.; при проведенні рубки у різновікових насадженнях зрубують як стиглі, так і молоді дерева.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ВХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЮРКІВСЬКОГО НВК УМАНСЬКОГО РАЙОНУ

**М.В. ГОРОЛЬ, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВЕЛИЧКО Ю.А.**

Озеленення – один із стародавніх напрямів господарської діяльності людини. З давнини об'єктами озеленення були плодово-ягідний і декоративний сади. Якщо перший забезпечував продуктами харчування, то другий повністю служив декоруванню домівки

красиво-квітучими й ароматними деревами, чагарниками та трав'янистими рослинами.

Для кожної країни характерне своє озеленення: японський сад, англійський газон чи французький бульвар. Проте озеленення має спільну рису: намагання покласти в його основу архітектурно-художні принципи, які забезпечують не лише естетизацію довкілля, але й поліпшують його санітарно-гігієнічні й архітектурно-планувальні параметри.

Метою даної роботи є влаштування благоустрою та озеленення території головного фасаду Юрківського навчально-виховного комплексу Уманського району Черкаської області.

Насадження на території об'єкту представлені груповими посадками з липи серцелистої, ялини звичайної та горіха грецького з березою повислою, рядовими посадками з горіха грецького, поодинокими насадженням липи серцелистої, яблуні домашньої, горобини звичайної, в'яза гладкого, берези повислої та гіркокаштана звичайного, та іншими насадженнями. Проте деякі екземпляри яблуні домашньої не відповідають естетичному вигляду навколишнього ландшафту, тому їх необхідно видалити.

Територію планується озеленювати у поєднанні пейзажного та ландшафтного стилів, оскільки дерева розміщені не рівномірно.

На території запланована дорога для в'їзду автобусів, які привозять дітей на навчання, та майданчик для зручності висадки дітей. Також запроектована головна та кілька допоміжних доріжок, які ведуть до головного входу в школу. Вздовж доріжок розташовуємо лави, та посадки бузку штамбової форми для часткового затінку.

Перед будівлею на доріжках заплановані сходи, оскільки є невеликий ухил. Також планується створити майданчик для проведення урочистих подій, по ліву сторону від якого для укріплення схилу буде посаджений ялівець звичайний.

Для захисту від шуму та пилу запропоновано створити по периметру території живопліт зі спіреї Вангутта. Також запроектовані квітники, які будуть мати декоративний вигляд.

Квітники, які розміщені між головними доріжками, створені з троянд групи «Флорибунда» та посаджені цікавими групами на тлі газону.

На інших територіях для надання естетичності та декоративності заплановано доповнення існуючого насадження ялиною звичайною та створення цікавої просторової композиції.

Отже, під час виконання даної роботи були засвоєні знання стосовно підбору асортименту рослин та відповідності їх ґрунтово-кліматичним умовам. Вивчили біологічні особливості цих рослин.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В М. УМАНЬ

**О.С. ГРЕБЕНЮК, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства**

Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.

В наш час, коли більшість людей проживає в урбанізованих, забруднених і перенаселених містах, постає важливе питання, як покращити умови проживання людей? І саме одним з найефективніших рішень цієї проблеми є кваліфіковане і правильно організоване озеленення території міст: створення парків відпочинку, алей, скверів, зелених дитячих майданчиків, озеленення прибудинкових територій, створення міні садів на дахах будинків та ін. Але окрім цього не менш важливим фактором, що впливає

на стан людини є те, як вона почуває себе в своїй власній домівці. І саме для вирішення цього важливого питання необхідні спеціалісти, які правильно розроблять проект озеленення для конкретно цієї присадибної ділянки і врахувавши всі необхідні умови (кліматичні, урбо-екологічні, ґрунтові, водні, повітряні та ін.) і потреби власників, щоб створити комфортні умови проживання. Таким чином комплексне озеленення присадибної ділянки позитивно впливає на мікроклімат об'єкта, на психічний та фізичний стан здоров'я мешканців.

Мета роботи – розробити проект озеленення присадибної ділянки в м. Умань.

Для виконання поставленої мети передбачені наступні завдання:

- вивчити та узагальнити дані літератури використання зелених насаджень в поліпшенні загального стану озеленювальної ділянки;
- провести функціональний та архітектурно-планувальний аналіз території присадибної ділянки в м. Умань;
- підібрати асортимент рослин для проектування;
- представити проекти озеленення присадибної ділянки м. Умань.

Обрана нами присадибна ділянка знаходиться в м. Умань по вулиці Черкаська, 25. Територія ділянки рівнинна і займає площу 0,15 га (1500 м²). Вона має прямокутну форму, довжина 50 м, а її ширина 30 м. На ділянці будівництво завершилось лише минулого року, тому на даний момент відсутні будь-які зелені насадження. Тут розташовані такі споруди: житловий будинок, автомобільний гараж і майстерня (господарське приміщення).

Розробка проекту озеленення та благоустрою присадибної ділянки передбачає розбивку території об'єкту на наступні функціональні зони: парадна або в'їзна, відпочинку для всієї сім'ї, активного відпочинку, плодового саду та ягідника, городу; господарська зона.

Поділ на зони проводимо за допомогою доріжок, живих огорож. Особливо важливим буде відокремлення житлової зони і зону відпочинку від виробничої (плодового саду та ягідника, городу, господарської зон).

Також на озеленювальній ділянці планується створити: живопліт і бордюри з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.), розарій та вертикальне озеленення з актинідії коломікти (*Actinidia kolomicta*).

В зоні відпочинку для всієї сім'ї пропонується створення дерев'яної альтанки, яка буде гармонійно вписуватися в загальну картину проекту озеленення, а також створить приємну і затишну атмосферу на присадибній ділянці. Альтанка надасть саду завершений вигляд.

З настанням літа все живе прагне опинитися якомога ближче до води, і людина не є виключенням, тож пропонується влаштувати басейн в зоні активного відпочинку.

Відповідно до поділу ділянки на функціональні зони для кожної з них були підібрані рослини, які задовольняють потреби кожної з даних зон.

Для парадної зони планується з північної сторони від входу висадити тую західну (*Thuja occidentalis* L.) сформовану в стилі бонсай, а з південної сторони створити рокарій. Мета рокарія імітувати природний розсип каміння в поєднанні з рослинністю. Завдяки цьому надамо даній зоні значної декоративності. Для рокарію підібрали наступні рослини: туя західна (*Thuja occidentalis* L.), яловець лежачий (*Juniperus procumbens* 'Nana'), ялина блакитна (*Picea pungens*), мікробіота перехреснопарна (*Microbiota decussate* Kom.), ялівець козацький (*Juniperus Sabina* L.), астильба (*Astilbe*), тим'янок повзучий (*Thymus serpyllum* L.), очиток (*Sédum*), молодило (*Sempervívum*), едельвейс альпійський (*Leontopodium alpinum*).

Поблизу будинку, з південного боку від доріжки, яка веде до господарської зони

плануємо створити розарій площею 15,2 м². Навпроти вздовж паркану пропонуємо висадити почергово в один ряд форзицію середню (*Forsythia intermedia* f. 'Golden Times') – 5 шт. і сакуру форма плакуча (*Prunus serrulata*) – 5 шт. В період їхнього цвітіння це матиме незрівнянний ефект.

В зоні відпочинку для всієї сім'ї через доріжку від барбекю пропонуємо розмістити дві ковані лави між якими буде розміщена композиція з формованого самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.) у вигляді кульок. Також в даній зоні знаходиться колодязь. Біля нього пропонуємо посадити три рослини самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.) сформованого за допомогою топіарного мистецтва у вигляді спіралі.

Зона активного відпочинку знаходиться поблизу басейну. Вона призначена для активного відпочинку дорослих і дітей, для проведення різноманітних ігор. Її відгороджуємо від зони саду і городу за допомогою живоплоту з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.) заввишки 1,5 м. Дана зона повинна бути вільна від травмонебезпечних елементів. Тому пропонуємо всю ділянку засіяти спортивним газоном фірми DLF Trifolium (Данія), а саме травосумішню «спортмастер + оболонкові добрива (Sport Master + iSeed) фірми DLF Trifolium (Данія)», яка здатна витримувати значні навантаження. Вздовж живоплоту з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.) висаджуємо чотири куща півонії деревовидної (*Paeonia suffruticosa*) різного забарвлення квітів, які будуть посаджені почергово.

В господарській зоні для декорування стіни будівлі пропонуємо висадити ліану актинідія коломікта (*Actinidia kolomicta*), яка буде витися по стінах господарчого приміщення та гаража приховуючи, поліпшуючи загальний вигляд ділянки.

Для зони плодового саду і ягідника підібрано асортимент дерев і кущів, які чудово почуватимуться в даних ґрунтово-кліматичних: сорти яблуні домашньої (*Malus domestica*) «Голден делішес», «Айдаред», «Джонаголд»; груша домашня (*Pyrus domestica*) сорту «Старкримсон»; абрикос звичайний (*Armeniaca vulgaris* Lam.) сорт «Червонощокій»; слива домашня (*Prunus domestica*) сорти «Угорка», «Черкуша»; смородина чорна (*Ribes nigrum* L.) сорти «Мальвіна», «Санюта»; смородина червона (*Ribes rubrum* L.) сорти «святкова», «Лвів'янка»; агрус (*Ribes uva-crispa*) «Родник»; малина звичайна (*Rubus idaeus*) сорти «Гусар», «Ісполін».

Загалом в процесі розробки проекту озеленення даної ділянки було розподілено всю територію ділянки на функціональні зони і відповідно до кожної з них було підібрано асортимент рослин, які найкраще задовольняють особливості й потреби кожної з окремих зон і відповідають всім особливостям даної ділянки.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У КОРПОРАЦІЇ DOOSAN INFRACORE

**З.М. ГРІЩЕНКО, студ. ІV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Doosan – це найстаріше в Кореї комерційне підприємство, історія розвитку якого налічує 113 років. Компанія Doosan була створена в 1896 році як перше корейське підприємство сучасної роздрібною торгівлі, в подальшому відоме як Park Seung-jik Store, яке розвивалося і вдосконалювалося протягом цілого століття.

Діяльність корпорації Doosan розвивалася в дусі конкуренції та інновацій. Корпорація починала діяльність в 1896 році з маленького магазину в одному з районів Сеула, Баеогae, і виросла у всесвітню компанію. Сьогодні Doosan залучена в бізнес підтримки інфраструктури (ISB), що охоплює промислові фонди, машинобудування,

обладнання для важкої промисловості та будівництво. Назва бренда Doosan можна зустріти в багатьох галузях промисловості. Компанія Doosan Infracore також помітно зросла після вступу в сім'ю Doosan в 2005р. У 2007р. Doosan Infracore придбала американську фірму СТІ, яка володіла запатентованою технологією двигунів, що працюють на суміші водню і стисненого природного газу (HCNG), і Yantai Yuhua Machinery, головного в Китаї виробника автотранспорту. В кінці листопада 2007 року компанія викупила компанію Bobcat, світового лідера у виробництві компактного будівельного обладнання, у Ingersoll Rand (США). Ця угода дозволила піднятися на сьоме місце серед світових виробників будівельного обладнання. Таким чином, сукупний дохід від продажів Doosan Infracore досяг 7,9 трлн.вон (включаючи Doosan Infracore International) в 2008р.

Компанія зберегла рекордне зростання завдяки створенню орієнтованого на технології бізнес-портфолію та успішної реструктуризації власного капіталу. У 2009 році Doosan перейшли до структури холдингової компанії після трирічної підготовки та заснували більш прозоре корпоративне управління. Компанія заклала основу для довгострокового сталого розвитку через відродження основного бізнесу і підвищення вартості корпорації. [4].

Прояви особливостей менеджменту Південної Корея мають ті самі корені, як і моделі управління інших країнах. Так, будучи близькою у багатьох відносинах з Японією, бізнес у Південній Кореї великою мірою залежить від якості використання робочої сили, як основного ресурсу виробництва. Така успішна діяльність компанії була б неможливою без правильного управління персоналом та наявності кваліфікованих кадрів. У своїй діяльності компанія керується гаслом samansa (кадри вирішують все).

Разом з політичними змінами у країні, змінювався і менеджмент корпорації так, до 1987 Doosan керувались вертикальним методом прийняття рішень, патерналістським лідерством і високим рівнем бюрократії. Низька заробітна плата, висока дисциплінованість і обмеження у правах робочих рухів – усе це основні характеристики трудових відносин на той час. Всі організації зазнавали повного підпорядкування державі. Також для цього періоду були характерними стратегії, націлені на навчання і імітування компаній-колег. У цей час починали формуватися корейські чеболі. Основними характеристиками у сфері управління персоналом на той час прийнято вважати, систему довічного найму, найму випускників університетів, помісячні оклади, орієнтованість на універсального працівника, оцінка працівників начальником компанії, управляючі працювали 70 – 80 години на тиждень.

Прийняття демократії у Республіці Корея 1987-1997, мало значний вплив на компанію, основна активність уряду країни переорієнтувалася на рішення проблем, маючи більш політичний, ніж економічний, характер. Такий бурхливий перехід, разом із незрілими трудовими відносинами, призвели до появи багатьох проблем, які потребували прийняття блискавичних рішень.

Упродовж багатьох десятиліть автономні демократичні профспілки існували тільки на папері, раніше працівники могли лише мріяти про такі права, як право на страйки, чи право колективних переговорів між підприємцями, й профспілками щодо умов праці. Але з проголошенням демократії й інші права стали більш реальними, що привело економічні відносин усередині країни у стан, близький до розрухи. [3].

Всі ці зовнішні зміни змусили корпорацію Doosan переглянути свої підходи до управління персоналом. Нова модель менеджменту, отримала назв usininsa, і внесла дуже багато якісних змін. Система синьоризма була замінена новою системою, заснованою на заслугах конкретного працівника, а довічний найм – гнучкішою системою трудової зайнятості населення, цим змінивши традиційні корейські принципи

на раціоналізацію і більш справедливе підвищення службовими шаблями. Також в новій системі менеджменту було прийнято такі зміни:

- рух трудових ресурсів: співбесіди, засновані на сліпому методі, оренду фахівців вузького профілю, вибіркоче просування службовими шаблями, однакові кар'єрні змоги чоловіків і жінок, ліквідований пенсійний фонд всередині організацій;

- система винагороди: сума винагороди виходила з навичок робочого, уведено єдиний розмір окладу на робочого початківця. [1].

Сучасна модель менеджменту компанії перейняла багато рис своїх найпоширеніших попередників: японською, й американської моделей. Система довічного найму була замінена вільним вибором працівника, пріорітетом користуються випускники вузів, та на відміну від американських особливостей, в Кореї приділяється мало уваги рівню престижу вузу, компанія проводить тестування для кожного студента, це тестування є найважливішим випробуванням при прийомі на роботу, також великого значення набуває характеристика на співробітника, підвищення кваліфікації співробітників без відриву від виробництва й цілком оплачується організацією, поширена вертикальна система підвищення. [2].

Отже, загалом система менеджменту багато в чому запозичена, але корейські менеджери протягом багатьох років її змінювали і налаштовували під свою культуру, в результаті чого компанія Doosan зайняла третє місце у світі серед виробників будівельної техніки і обладнання з річним об'ємом продажу в 12 млрд. доларів.

Список використаних джерел:

1. КімЕ.У. Республіку Корея 2006 року /Е.У. Кім, До.Асмолов, У. Пак // Проблеми Далекого Сходу. – 2007. – №4. -С.6-19.

2.Круть М. Корпоративний інтернаціонал [Електронний ресурс] / М.Круть. – Режим доступу:job-today/nnovgorod/issue/s16_04_8.htm. -Загл. з екрана

3. Дружинін Л. Корейці оцінили: в зварюванні металу я майстер [Електронний ресурс] / Л. Дружинін – Режим доступу:konkir/article.phtml?id=2919. -Загл. з екрана

4. <http://www.doosan.su/part1.html>

ВИДОВИЙ ПІДБІР РОСЛИН ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ЧИЖІВСЬКОЇ ЗОШ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Б.В. ГРОМЕНКО, студ. ІV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦЬ Т.О.**

Озеленення школи в сучасному стилі покликане стати однією з ланок у загальній системі виховання учнів. Добре спланована, озеленена і впорядкована територія сприятиме естетичному вихованню. Враховуючи санітарно-гігієнічне значення насаджень, збагачення за їх допомогою атмосфери киснем, асиміляцію вуглекислого газу рослинами, захист від пилу, виділення фітонцидів, озеленення території садиби школи слід розглядати як невід'ємну складову частину оздоровчого комплексу робіт.

Метою наукової роботи є формування (на уроках і в позаурочний час) умінь і навичок прийняття учнями екологічно-правильних рішень, виховання почуття любові і бережливого ставлення до природи, вміння застосовувати набуті знання у повсякденному житті, заохочення дітей до участі у конкурсах та акціях з питань покращення екологічних умов середовища.

Актуальність проблем – це створення таких умов, за яких природа стала б

особистою цінністю для кожного школяра. Надзвичайно актуальними в наш час є проблеми екології, оскільки у вік технічного прогресу на водойми, повітря, землю, як основний природний скарб Землі, припадає занадто велике навантаження.

Об'єкт проектування – партерна частина Чижівської ЗОШ. Об'єкт знаходиться в селі Чижівка, по вулиці Леніна. Загальна територія за функціональним призначенням поділена на такі зони: партерну та господарську частини, стадіон, 4 ігрових майданчиків, зелена зона і город. Дорожньо-стежкова мережа виконана з асфальту і плитки. Стан покриття незадовільний, так як в багатьох місцях з'явилися тріщини і вибоїни. Озеленення фасаду не естетичне, тому що включає один вид – Ялину європейську (*Picea abies* L. Karst).

Для забезпечення функціональності та естетичності озеленення території школи пропонується збільшення асортименту деревних, чагарникових та трав'янистих рослин.

Пропонується використати наступний видовий склад рослин:

Клен червоний (*Acer rubrum* L.) виправдовує свою назву не тільки в осінню пору, коли його прикрашає червоне листя (що може бути також фіолетовими і жовтими), але й навесні. Дерево висотою 25-28 м., крона густа, широка і низько опущена. Цвіте в кінці квітня разом з розпусканням листя. Квіти зібрані у щиткоподібні суцвіття, пелюстки темно-червоні, а тичинкові нитки яскраво-зелені. Рослина вітростійка та морозостійка, але вибаглива до вологості і родючості ґрунту.

Шовковиця біла (повисла) (*Morus alba* L.) — листопадне дерево родини Moraceae. Дерево заввишки до 15-18 м з розкидистою кулястою кроною. Стовбур і великі гілки покриті сірувато-бурою корою. Листя широкояйцеподібні, при підставі несиметричне, черешкове, зазубреними по краю пальчасто-зубчасті, 5-15 см завдовжки. Розташовані на пагонах двох типів: подовжених вегетативних і укорочених плодоносних. Квітки одностатеві, зібрані в суцвіття: тичинкові – в пониклі циліндричні колоски, маточкові – у короткі овальні на дуже коротких квітконосах. Вісь суцвіття при плодах розростається, утворюючи супліддя з численних горішків, укладених в розширені м'ясисті і соковиті плоди. Цвіте у квітні-травні, плоди дозрівають в травні-червні.

Гортензія великолиста (*Hydrangea macrophylla* DC) – кущ висотою до 4 м. Пагони голі, сіро-жовтого кольору, листя широке, яйцевидної форми, зверху зелене, блискуче, по краю з великими зубчиками. Квітки зібрані в кулясті суцвіття діаметром 15-20 см. З пелюстками рожевого або білого кольору. Забарвлення квіток залежить від складу ґрунту, на якому росте кущ, – на кислих ґрунтах квіти голубі, на вапняних або нейтральних – рожеві. Рослина стійка до морозів, але в дуже суворі зими може підмерзнути, внаслідок чого не так рясно цвіте.

Петунія гібридна (*Petunia hybrida* Juss) – родина пасльонові – Solanaceae Juss. Багаторічна трав'яниста рослина, що використовується як однорічна. Стебло прямостояче, вкорочене, сильно розгалужене. Висота рослини варіює від 20 до 80 см. Листя просте, опушене, почергове. Квітки поодинокі, розміщені в пазухах листків на коротких квітконіжках. Світлолюбива рослина, надає перевагу родючим легким, добре дренованим ґрунтам. Застосовується для оформлення клумб, рабатов, бордюрів, балконів.

Флокс волотистий (*Phlox paniculata* L.) – багаторічна трав'яниста рослина, висотою від 25 до 30 см. Пагони тверді, сланкі, при контакті з ґрунтом швидко вкорінюються. Листя сидяче, супротивне. Квіти рожевого кольору. Листя і пагони вкриті жорсткими простими ворсинками. Квітує з липня до вересня. До ґрунтів не вибаглива, проте краще росте на родючих ґрунтах. Широко застосовується у квітниках, групах, бордюрах, рабатках, міксбордерах, на кам'янистих схилах.

Крокус весняний (*Crocus vernus* L.) – низькоросла бульбоцибулинна рослина з

вужьким листям в прикореневих пучках. Квіти – невеликі, трубчастої форми, поодинокі. Листя з'являється під час цвітіння. Не вибаглива рослина, практично не уражується хворобами, надає перевагу сонячним місцям, не переносить застою води. Добре росте на пухких дренованих ґрунтах. Застосовується в кам'янистих і альпійських садах, на газонах, узліссях, під листопадними деревами.

Чорнобривці прямостоячі (*Tagetis erecta* L.) – айстрові – Asteraceae. Однорічна трав'яниста рослина, яка має міцне, прямостояче слабо гіллясте стебло, висотою до 40 см. Його верхівка розміщена нижче, чим бічні пагони. Листя перисторозсічене. Квітки язичкові, трубчасті, махрові. Квітує у червні-вересні. Не вибаглива до умов зростання, але добре росте на чорноземних ґрунтах, які добре пропускають вологу. Застосовується в оформленні клумб, орнаментальних квітників, озелененні ваз, балконів, терас.

Частково зруйноване асфальтне покриття та пошкоджені старі бетонні плити потрібно замінити на декоративну плитку.

Для кращого естетичного вигляду і зручностей доречно встановити ліхтарі, лави і урни.

СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ ННВВ УМАНСЬКОГО НУС

**Є.І. ДАНЧЕНКО, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент, ШЕМЯКІН М.В.**

Лісові насадження за своїм народногосподарським значенням та місцезнаходженням виконують переважно захисні, кліматорегулюючі, водоохоронні, санітарно-гігієнічні та оздоровчі функції і мають обмежене експлуатаційне значення. Вони відіграють значну роль у розвитку регіональної економіки, покращенні навколишнього природного середовища.

Полезахисні лісосмуги затримують і розподіляють сніг, підвищують вологість ґрунту, зменшують випаровування вологи, перешкоджають розвіюванню ґрунту вітром, охороняють від пилових (чорних) бур, поліпшують мікроклімат, захищають сільськогосподарські культури від посухи та суховіїв, підвищують урожай. В багатьох регіонах полезахисні лісові смуги знаходяться на балансі місцевих сільських громад. Сьогодні більшість з них не доглянута і знаходиться у занедбаному стані. Тому питання вивчення їх стану сьогодні є актуальним.

Метою роботи було дослідження стану полезахисних лісових насаджень Навчально-науково-виробничого комплексу Уманського НУС для оцінки їх стану.

Навчально-науковий виробничий відділ (НВВК) Уманського НУС розташований на території Уманського району Черкаської області.

Об'єкт досліджень — стан та лісівничо-таксаційні показники полезахисних лісових смуг.

Предмет досліджень — полезахисні лісові смуги 5,6, 7 і 8 виділу 17 кварталу, які знаходяться поряд з селом Родниківка з північно-східної сторони і займають площу 0,6, 1,4, 0,4 і 1,1 га відповідно.

Клімат району помірний, м'який, відрізняється порівняно теплою зимою з частою відлигою. Ґрунти — чорноземи опідзолені малогумусні важкосуглинкові. Природно-кліматичні умови сприятливі для зростання значної кількості видів деревної та чагарникової рослинності. На території НВВк переважаючим типом лісу є грабова діброва — Д2ГД.

Останнє лісовпорядкування проведено по 1 розряду в 2004 р. Київською лісовпорядною експедицією Українського державного проектного лісовпорядкування виробничого об'єднання Держкомлісгоспу України. Згідно з ним полезахисні лісові смуги ННВК займають площу 8,2 га, а за конструкцією вони продувні.

Для проведення досліджень було закладено чотири постійних пробних площі, по одній в кожній лісовій смузі, площею відповідно 0,23, 0,35, 0,32 і 0,32 г. На них було здійснено перелік всіх дерев по породах, виміряно висоти і діаметри дерев на висоті 1,3 м. На основі вимірювань були обраховані лісівничо-таксаційні показники.

1. Лісівничо-таксаційні показники згідно матеріалів лісовпорядкування 2004 року

№ виділу	Площа, га	Характеристика деревостану	Ярус	Елемент лісу	Вік, років	Діаметр, см	Висота, м	Бонітет	Тип лісу	Повнога, од.	Запас, м ³ /га
5	0,6	10ТЧ Вегетативного походження	1	ТЧ	5	2	3	3	Д2ГД	0,70	15,0
6	1,4	10ДЗ Лісові культури	1	ДЗ	53	26,0	20,0	1	Д2ГД	0,60	200,0
7	0,4	5ГШЗЯБ2ЧШ Лісові культури	1	ГШ	54	28,0	23,0	1а	Д2ГД	0,50	180,0
8	1,1	9АКБ1КЛЯ Лісові культури	1	АКБ	54	28,0	21,0	1	Д2ГД	0,50	130,0

2. Лісівничо-таксаційні показники згідно досліджень 2013 року

№ виділу	Площа, га	Характеристика деревостану	Ярус	Елемент лісу	Вік, років	Діаметр, см	Висота, м	Бонітет	Тип лісу	Повнога, од.	Запас, м ³ /га
5	0,6	6,1БРС2,7ОС1,2ЧШ Вегетативного походження	1	БРС	50	14,9	15,7	3	Д2ГД	0,91	219,6
6	1,4	8,9ДЗ1КЛП0,1ЧШ Лісові культури	1	ДЗ	61	28,9	19,1	2	Д2ГД	0,81	360,3
7	0,4	2,6ЯЗ3,7КЛП1,9ГХГ1,8ГШ Лісові культури	1	ЯЗ	62	34,1	18,1	2	Д2ГД	0,71	315,6
8	1,1	10ДЗ+ЧШ од. Лісові культури	1	ДЗ	62	41,3	24,6	1а	Д2ГД	0,78	539,9

Дослідженнями встановлено, що лісівничо-таксаційні показники полезахисних смуг відрізняються від показників лісовпорядкування 2004 року. Полезахисні лісові смуги знаходяться в незадовільному стані. Рубки догляду в лісосмугах велися недостатньо, а можливо і не проводилися зовсім, внаслідок чого вони надмірно заросли чагарниками і підростом другорядних порід, у них наявні сухостійні дерева і захаращеність опалим гіллям, слабе очищення стовбурів від сучків і гілок, надмірне розростання крон дерев у бік поля та нависання їх над закрайками і межами полів. Є сліди самовільних рубок і залишені колоди від зрубаних дерев. Також багато нахилених і зламаних дерев та гілок під дією обледеніння. Слід також відмітити дуже високий ступінь засмічення побутовими відходами. Конструкція лісосмуг з продувної перетворилася на щільну і перестала виконувати своє функціональне призначення — рівномірне снігозатримання.

СОВІСТЬ — ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ АСПЕКТ МОРАЛЬНОСТІ

**Г.В. ДУДКЕВИЧ, студ. IV курсу факультету економіки і підприємництва
Науковий керівник: практичний психолог МІНЧЕНКО Г.М.**

Останнім часом представники усіх верств нашого суспільства активно заговорили про моральність. Чим викликаний такий великий інтерес широкої громадськості до проблем моральності? Передусім, принциповою її важливістю та, на жаль, великим дефіцитом цієї якості у нашому суспільстві.

Одним з найважливіших аспектів моральності є совість.

I. Кант писав: «Закон, що живе в нас, називається совістю. Совість є, власне, застосування наших вчинків до цього закону» [1].

Гегель сутність совісті розглядає, аналізуючи зв'язок злочину із справедливістю відплати як абсолютною необхідністю. Слід відзначити, пише він, що «мова йде тут про реальну зворотну дію, або перетворення, і що ідеальна, безпосередня зворотна дія згідно абстрактної необхідності поняття взагалі — то хоч і утримується, але у цій формі ідеальності є лише абстракцією і чимось недосконалим. Це ідеальне перетворення є совість...» [2].

Проте не кожна людина здатна відчувати сором, необхідно, образно кажучи, до цього дорости. Цю звичку й слід виробляти, що буде гарантією совісті, оскільки сором — умова і ймовірність, своєрідна якщо не гарантія, то надія, потенційна можливість до виправлення моральності. Сором є важливим мотивом моральності.

Отже, совість — властивість особистості. Безсумнівно, совість включає знання (совість, вість — знання), тобто ідеї, норми (скажімо, поведінки), принципи, обґрунтування цих ідей, норм, принципів. Але совість знаннями не вичерпується, вона включає і ставлення (совість, вість — з кимось), причому ставлення оцінне — оцінка своїх думок, практичних вчинків, ставлення до когось (і до себе).

Психічне, фізичне, статеве дозрівання супроводжується пошуком власного «Я», оскільки людина завжди прагне реалізувати себе. Молодь потребує самоствердження: «Я — сильний», «Я — сміливий», «Я — справедливий, захищаю слабших». Якщо у студента є потяг до пошукової поведінки, він не буде «шукати пригод», отже, йому не притаманна асоціальна поведінка.

Отже, і виникає проблема зайнятості молодих людей корисними справами, але не за примусом, а за інтересом, за потребою. На перший план тут виступає формування моральної свідомості людини. Моральна свідомість — один із складових елементів моралі, її ідеальний, суб'єктивний бік. Вона включає в себе знання норм і принципів моральності, ставлення до них (визнання чи невизнання цінності й всезагальності) і застосування їх для оцінки дотримання чи порушення норм. Народна мудрість наголошує: про людину судять не за тим, що вона сама про себе говорить, а за її справами.

Основна функція моральності регулятивна. Регуляція передбачає знання особистістю цих норм, а також їх критеріїв. Усвідомлення особистістю того, що норми поведінки нею порушуються, що недотримання їх так чи інакше карається (осуд, висміювання, позбавлення дружби тощо), може викликати різні почуття, зокрема докори совісті. В межах моральної регуляції людина виступає в позиції і суб'єкта, і об'єкта: сама пред'являє відповідні вимоги і сама оцінює свої дії та вчинки (правові норми — адміністрація). Отже, велику роль відіграють самооцінка, самосвідомість, здатність передбачати власні вчинки та їх наслідки. За таких умов створюється сприятливий ґрунт для саморегуляції, важливою складовою якої є совість. Виникнувши, остання сама стає

могутньою спонукою моральності. Совість — це визнання відповідальності не тільки за минуле і сьогодення, а й за майбутнє.

У ході нашого дослідження першокурсникам Уманського національного університету садівництва (усього 120 осіб) було запропоновано три запитання:

1. Що таке совість?
2. Я думаю, що у мене є совість, оскільки...
3. Чи займаюся я психологічним самоаналізом, якщо так, то у якій ситуації?

Студенти дали досить розгорнуту й цікаву характеристику совісті. Ось деякі їхні відповіді: «Совість — це немов би уявна лінія, проведена людиною, яка відділяє порядне від непорядного» (Олена М.).

«Совість — це начебто внутрішній фільтр, який не пропускає через себе ні поганого вчинку, ні поганого слова» (Ольга О.).

Ми поцікавилися, під впливом яких факторів формувалось у цих студентів поняття совісті. З'ясувалося, що це: вивчення гуманітарних предметів у шкільні роки, позитивні приклади в сім'ї, школі і поза школою, художня і науково-популярна література, засоби масової інформації та ін. Загальним недоліком усіх відповідей було те, що совість розглядалася, як правило, лише з точки зору її гальмівної функції — гальмує аморальні вчинки, тоді як активізуюча функція залишалася в тіні. На думку наших респондентів, майже усім їм (лише 2 з 120 утримались від прямої відповіді), совість властива як риса характеру. Мотивація їх наступна

Стараються не допускати поганих вчинків	Після поганого вчинку мучить сором	Не байдужі до негативних вчинків	Не залишають людину в біді	Стверджувальна відповідь без обґрунтування	Прямої відповіді не дано
48(34,2%)	40(30%)	10(7%)	12(8,4%)	26(19%)	2(1,4%)

Зазначені мотиви переконливі. Але, як бачимо, 19%, опитаних, не змогли обґрунтувати наявності у них совісті. Над цим, звичайно, варто замислитися.

Отже, совість — одна з найбільш актуальних проблем сім'ї, школи, вищої школи, виробництва, державних установ, широкої громадськості. При цьому слід наголосити, що моральні відносини в цілому, совість зокрема, — це не щось ізольоване, самостійне, а невід'ємна частина суспільних відносин. Тому і формування моральних відносин, моральності, совісті в тому числі, здійснюється не ізольовано, а в тісному зв'язку з іншими складовими суспільних відносин: економічними, правовими, естетичними тощо.

Важливо не забувати та застосовувати метод самоаналізу, самовиховання з максимальною користю для себе. Останнє — стратегічний шлях морального виховання, зокрема совісті. Але цей шлях, на жаль, тернистий. Однією, з перешкод, що зустрічаються на ньому, є неадекватна самооцінка. Як свідчить наше дослідження, близько 15% студентів завищують свій статус, що, звичайно, не може не впливати на рівень самовиховання. Тож нагальним завданням вищої школи є створення сприятливих умов для формування у студентів умінь самоаналізу, самооцінки, самовиховання.

Список використаних джерел:

1. Кант И. О педагогике // И. Кант. Трактаты и письма.— М., 1980.— С. 499.
2. Гегель. Система нравственности// Гегель. Политические произведения.— М., 1978.— С. 313.
3. Словарь по этике// Под ред. И. К. Кона. Изд. 5.— М., 1963.— С. 325.
4. Фрейд З. Психология бессознательного.— М., 1989.— С. 433, 439.
5. Патология совести// Реферативный журнал. 95: Психология.— М., 1990.— С. 17—18.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ВХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ПАРКУ СЕЛА ГЕРЕЖЕНІВКА З ВИКОРИСТАННЯМ МІНІАТЮРНИХ ТРОЯНД (ROSES MINIATURE) РОДИНИ РОЗОВІ (ROSACEAE)

**І.В. ЗАГОГОДНЯ, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ПАРУБОК М.І.**

Троянди – дуже давня культура. За археологічними даними, вони існують уже 25 млн. років, а в культурі відомі біля 5 тисяч років. Сучасний світовий сортимент троянд налічує біля 25 тисяч сортів і форм. Створенню цього різноманіття передувала інтродукційна робота, яка тривала досить довгий період, ще з античного періоду. Шипшини були відомі в Персії вже в XII столітті до н.е., звідти вони потрапили спочатку до Малої Азії, потім, у V столітті до н.е., до Македонії та Греції, а звідти до Риму, Єгипту, Сицилії та Південної Франції.

Жодна декоративна рослина не має такої різноманітності видів, сортів і форм, як троянди. Кожний новий сорт являє собою нове сполучення пелюсток, форми квітки і листків. Всі існуючі сорти і види підрозділяються більш ніж на 30 садових груп. Найпоширеніші в декоративному садівництві наступні основні групи троянд: грандіфльора, мініатюрна, паркова, ремонтантна, чайно-гібридна, поліантова, напівплетиста, плетиста, флорібунда і ґрунтопокривна.

В основному троянди – це чагарники, але є серед них ліани і ґрунтопокривні. Висота їх різна: від кущів-карликів (10-15 см) до напіввитких і витких троянд-гігантів (10 м). Пагони у троянд найчастіше покриті шипами, які виникли в результаті видозміни епідермальних волосків шкірочки.

Рід Роза (*Rosa L.*) належить до родини розові (*Rosaceae Juss.*) і включає близько 400 дикоростучих видів, або шипшин. Листя в троянди складне непарноперисте, на коротких черешках, з різним числом листкових пластинок: звичайно їх буває 5-7 у ботанічних видів і 5-9 у гібридів. Листя блискуче або матове, гладеньке або зморшкувате, від червонуватого (у молодих рослин) до темно-зеленого відтінку.

Квітка має ознаки, за допомогою яких розрізняють троянди по видах і сортам. Квітки в троянд двостатеві, різної величини – від дрібних (1 см) до великих (12-16 см), із приємним, іноді сильним ароматом. Розташовуються квітки на пагонах поодинокі або в суцвіттях від 3 до 200 квіток. Форма пелюсток може бути різною: плоска, відігнута, із хвилястим або зубчастим краєм. По кількості пелюсток у квітці виділяють прості форми (від 4 до 7), напівмахрові (8-20), помірномахрові (від 20 до 30), середньомохрові (від 30 до 40) і густомохрові (більше 40). Забарвлення різноманітне, виведено сорти із зеленуватими, бузковими і навіть чорними квітами.

У XVIII столітті, в епоху географічних відкриттів, почалася інтродукція східно-азіатських шипшин. Найбільшу роль відіграли при цьому Китай та Японія, саме звідси в 1810 році були завезені шипшини-ліани, мініатюрні шипшини і ремонтантні. Вони викликали в Європі великий інтерес і від схрещування з низькими поліантовими і іншими трояндами були отримані сорти, які об'єднали в групу мініатюрних троянд. Вони є дрібною копією садових троянд, мають густі кущі висотою від 10 до 30 см. Листочки дуже дрібні, матові, темно-зелені. Квітки махрові, іноді запашні, різного забарвлення: від білого до майже чорного, зібрані в суцвіття. Цвітіння ясне протягом всього літа. Є виткі форми. Дуже легко розмножуються черенками. Розмножувати щепленням їх недоцільно, тому що при цьому вони втрачають свою головну якість – карликовий ріст. Обрізка не потрібна.

Та фактично історія культури мініатюрних троянд починається з 1918 року, коли в одному із гірських селищ Швейцарії лікар Рулетт звернув увагу на кущик, який був вкритий малесенькими пуп'янками. Він привіз його, розмножив і назвав Rosa Rouletti. Вона-то і стала родоначальницею сучасних сортів мініатюрних троянд. На даний час завдячуючи зусиллям голландських, іспанських і американських селекціонерів отримано велику кількість самих різноманітних форм цієї дивовижної культури.

Мініатюрні троянди прості в культурі і невибагливі, та, щоб вони добре росли і рясно квітували, потрібно вибирати ділянку, захищену від північних вітрів і обов'язково сонячну (особливо в першій половині дня). Вони ростуть на всіх видах ґрунту із слабкою кислотністю (рН 5,8 – 6,5), але кращими для них є суглинки з добре водоутримуючими властивостями.

Можливості для використання троянд даної групи досить широкі. Їх застосовують в озелененні для створення бордюрів, кам'янистих гірок, серед каміння, на передньому плані в розарію, в кошиках та контейнерах. Цими маленькими розочками можна засадити рабатки або гряди вздовж стін, а також верхівку кам'янистої гірки. Ефектно виглядатиме припіднята клумба з мініатюрними трояндами, оточених невисокими однорічниками, такими як лобелія, алісум чи низькорослими чорнобривцями. Ними можна прикрасити вхід у будинок, вікно чи балкон, веранди, можна використовувати в якості кімнатних рослин. Для цього їх вирощують в горшках, кадках, ящиках чи напольних вазах.

Фоном для троянд може служити живопліт, група кущів з темним або незвичайним відтінком листя, хвойні породи дерев і кущів. В якості «заднього плану» підходить підпірна стінка, особливо суха кладка із сірого або жовтого каміння.

Мініатюрні троянди можна назвати маленькими живими скарбами рідкісної краси. Вони виділяються своєю гармонійністю, витонченістю.

Список використаних джерел:

1. Бумбеева Л.И. Миниатюрные розы. – М.: Издательский Дом МСП, 2007. – 64с.: ил.
2. Былов В.И., Михайлов Н.Л. Сурина Е.И. Розы. Итоги интродукции, М., 1988. – 142с.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ ПО ВУЛИЦІ ІВАНА БОГУНА 26 а МІСТА УМАНЬ

**І.С. ЗАКОРЧМЕННА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ЗАМОРСЬКИЙ О.О.**

Невід'ємним елементом присадибної ділянки є зелені насадження, які не тільки прикрашають садибу, але й створюють комфортні умови для праці та відпочинку. Тому велике значення має раціональне розміщення на ділянці дерев, кущів, квітників, правильний їх вибір відповідно до природних умов, а також догляд за зеленими насадженнями.

Метою роботи був аналіз літературних джерел з озеленення та благоустрою, створення гармонійного середовища проживання та відпочинку.

На сьогодні, даний об'єкт проєтування використовується як житлова забудова. Це територія на якій проживають люди різного віку та статі, в різній потребі до озеленення тощо.

Даний об'єкт ділиться на певні зони. До таких функціональних зон належить: парадна зона, господарська зона та зона тихого відпочинку.

Парадна зона знаходиться при самому вході на територію.

До господарської зони належать господарські приміщення.

До зони тихого відпочинку слід віднести зелені насадження, які формують пейзажні картини даної території.

При проведенні обстежень передбачена чимала кількість заходів для покращення благоустрою та озеленення об'єкту.

При озелененні присадибної ділянки треба враховувати те, що вибрані рослини по стилю та зовнішньому вигляду повинні вписуватися в навколишні посадки.

Розміщувати дерева та кущі на присадибній ділянці рекомендується таким чином, щоб сонячне освітлення і площа ділянки добре використовувалися. Бажано максимально використати і рельєф ділянки. Створення гірок із каменів і дикорослих квітів дозволить зробити ділянку оригінальною і красивою.

Для декоративних насаджень краще використовувати в основному багаторічники і красиво квітучі кущі.

При будинковій смузі добре виглядатимуть кам'янисті гірки із використанням карликових ірисів, вереску, ялини канадської форми Коніка.

Планується також і створення рабатки із декоративно-листяних рослин, наприклад із хости.

Також я пропоную створити групу рослин із використанням ялини канадської форми Коніка, вереску та ялівцю горизонтального.

– Рослинність при озелененні ділянки під деревами та кущами має бути строкатою.

– При озелененні присадибної ділянки треба вибирати рослини, які не вимагають трудомісткого догляду. Основними роботами є: поливання під час тривалого посушливого періоду, підрізування один раз в рік, внесення добрив весною та видалення бур'янів.

Для покращення благоустрою присадибної ділянки я пропоную наступне:

Прокласти головні та другорядні дороги та садові стежки.

Планується також покращити стан даних насаджень території, доповнити зелену зону іншими видами рослин, тощо.

Даний проект я планую створювати в пейзажному стилі із врахуванням особливостей рельєфу та рослинності.

ОЗЕЛЕНЕННЯ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ В С. МЕДВИН

**Р.О. ЗАМРІЙ, студ. ІV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ПАРУБОК М.І.**

На сучасному етапі озеленення відіграє важливу роль внаслідок погіршення сучасного стану екології. Перш за все зелені насадження виконують оздоровчу і рекреаційну функції а також впливають на формування мікроклімату територій, бо діють на тепловий режим, вологість і ступінь рухомості повітря. Безліч видів декоративних рослин дають широкі можливості для архітектурних композицій і створення гармонійного середовища для людини, в якому б вона відчувала себе комфортно.

Метою мого проекту є озеленення території, прилеглої до меморіалу загиблим воїнам великої вітчизняної війни в селі Медвин Київської області Богуславського району. Об'єкт в структурі села використовується в основному як пам'ятка вшанування пам'яті загиблим односельчанам Великої Вітчизняної Війни, яких вшановують під час 9

травня та інших урочистих свят під час яких до меморіалу приносять квіти в честь воїнів які воювали за свободу свого народу. Також меморіал використовується для відпочинку людей. Стан самого меморіалу – задовільний. На території є асфальтне покриття, урна, доріжки. Вхід один. Територія меморіалу знаходиться в центрі села на перехрещенні головної і другорядної доріг. Зі західної сторони територія межує з другорядною дорогою і пішохідною доріжкою, центральним універмагом; зі східної – межує з головною дорогою, продуктовим магазином та магазином побутових матеріалів; з північної – межує з другорядною дорогою, яка також має пішохідну доріжку. Центральний вхід знаходиться з південної сторони. По периметру території пролягає пішохідна доріжка.

На території ростуть такі рослини як береза повисла (Береза повисла) – 1 шт., туя західна (*Lugusrum Vulgaris*) – 4шт., ялина звичайна (*Picea abies*) – 5 шт., бруслина звичайна (*Euonymus verrucosa*) – 1 шт., слива звичайна (*Prúnus doméstica*) – 2 шт., вишня пташина (*Cerasus avium*) – 2 шт., шипшина собача (*Rosa canina*) – 3 шт.

Газон знаходиться в незадовільному стані, відсутній регулярний полив і догляд. Тому необхідна повна його реконструкція. Аналіз зелених насаджень показав що їх стан задовільний, але є й недоліки. Основні проблеми це пошкодження дерев морозами та іншими несприятливими факторами навколишнього середовища. Також на території дуже мало квіткових насаджень, клумб. Потрібно збільшити їх кількість а також збільшити асортимент деревних порід, створити новий газон, щоб підкреслити декоративний вигляд загалом. Тому на території пропоную посадити такі рослини: ялина колюча форма голуба (*Picea pungens*), тис ягідний (*Taxus baccata*), туя східна (*Thuja orientalis*), калина звичайна (*Viburnum opulus*), береза повисла (*Betula pendula*), самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens*), жасмин садовий (***Philadelphus coronarius***), дейція пурпурна (*Deutzia purpurascens*), деревовидний піон (*Paeonia suffruticosa*), ялівець козацький (*Juniperus sabina*), нарциси звичайні (*Narcissus poeticus*), гвоздика садова Шабо (*Dianthus caryophyllus*). А також вважаю потрібним створення трьох клумб перед центральним входом і одну перед меморіалом використовуючи такі рослини: агератум Гаустона (*Agerátum houstoniánum*), чорнобривці тонколисті (*Tagetes tenuifoli*), тюльпани (*Tullipa*). А ще я планую створити по одній клумбі з кожної сторони меморіалу використавши ірис бородаті (***Iris germanica***).

На території необхідно створити МАФ, такі як лава, ліхтарі, урни. Вони необхідні за своїм функціональним призначенням. Обов'язково треба покращити систему догляду за ділянкою і зеленими насадженнями.

В загальному, при проведенні даних заходів озеленення, територія матиме досить привабливий вигляд що буде приваблювати людей для відпочинку.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МІСТІ ЖАШКОВІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**В.С. ЗАПЛАТИНСЬКИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦЬ Т.О.**

Озеленення населених місць-це комплекс робіт по створенню і використанню зелених насаджень у населених пунктах. У містобудуванні озеленення є складовою частиною загального комплексу заходів щодо планування, забудови та благоустрою населених місць. Воно має величезне значення в житті людини і має вплив на навколишнє середовище.

Зелені насадження в містах сприяють покращенню мікроклімату та санітарно-гігієнічних умов: сповільнюють швидкість вітру, затримують пил і аерозолі, поглинають газові домішки з повітря, зменшують швидкість звукових хвиль тощо.

Об'єкт проектування-присадибна ділянка. Даний об'єкт розташований в місті Жашкові Черкаської області по вулиці Довженка 52. В даний час об'єкт перебуває в задовільному стані і в повній мірі виконує своє функціональне призначення.

Ділянка має на території невелику кількість дерев та квіткових рослин, які відіграють важливу роль на об'єкті, як в естетичному так і в санітарному значенні. На території об'єкта знаходяться: житловий будинок, погріб з шийкою, сарай-гараж, літня кухня, убиральня, город, стежкова мережа вимощена з каменя. Дані об'єкти знаходяться в задовільному і доброму стані. Отримані результати інвентаризації свідчать, що в дворі об'єкта зростає 33 деревних рослин різного віку, що відносяться до трьох родин Rosaceae, Juglandaceae, Oleaceae, а також кількісний склад кущів та трав'янистих рослин 849 штук, які відносяться до таких родин: Rosaceae (троянди і полуниця), Liliaceae (тюльпанів), Amaryllidaceae (нарциси), а також ще рослини таких родин як Paeoniaceae, Iridaceae, Ranunculaceae, Asteraceae.

Стан насаджень на об'єкті задовільний, а розаріїв добрий. Квіткове оформлення з досить вдалим асортиментом рослин для присадибної ділянки, який включає багаторічники та однорічники. Газонне покриття в незадовільному стані і потребує реконструкції.

Зонування території залишається без змін, але видовий склад рослин потребує вдосконалення. Для покращення естетичного вигляду об'єкта потрібно видалити з території горіх грецький (1 штука) і грушу звичайну (1 штука) тому, що вони не мають естетичного вигляду.

На об'єкті мають бути такі композиції як мавританський газон на території погріба, звичайний газон, живопліт, рабатка з хризантем, солітери з барбарису і форзиції, розарій який залишається, а також яблуневий сад і ділянка суниці. На території об'єкта планується створити МАФ: альтанка, лава і шпалера для винограду.

Створення мавританського газону на території погріба з шийкою.

Мавританські газони — це так звані строкатоквітучі газони. Чіткої локалізації в садово-парковому ландшафті ці газони не мають, їх створюють на місці звичайних чи лучних газонів, рідше окремі квіткові групи та плями можна створювати також на фоні партерних газонів. На сьогодні є два підходи до створення таких газонів. Перший — це додавання до травосуміші насіння декоративно квітучих рослин, що дозволяє отримувати складний різнобарвний фітоценоз, який нагадує лісову галявину. Другий — це групові посадки барвистих гарноквітучих рослин в окремих зонах газону, тобто розміщення на газоні клумб, що зосереджують увагу на найважливіших зонах ландшафтно-архітектурної композиції та додають їй більшої різноманітності. Мавританський газон можна закласти по берегу водоймища, під кронами дерев, біля живоплоту.

Отже комплекс робіт по озелененню та благоустрою території присадибної ділянки повинен забезпечити комфортні умови проживання, задовольнити культурно-побутові та естетичні запити мешканців об'єкта. Підібраний асортимент рослин не повинен викликати алергічних реакцій. Сплановані роботи в першу чергу повинні бути спрямовані на оздоровлення, створення сприятливого мікроклімату і на поліпшення декоративності об'єкта.

СТАН ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛИНА (*PICEA DIETRICH*) В НАСАДЖЕННЯХ Н/Д «СОФІЇВКА» НАН УКРАЇНИ

І.В. ЗОЗУЛЯ, студ. IV курсу факультету лісового та садово-паркового господарства
Науковий керівник: доктор с.-г. наук БІЛОУС В.І.

В паркових та лісопаркових насадженнях головна увага працівників, які здійснюють догляд за насадженнями повинна приділятися їх стану, тому, що від цього залежить кількість відвідувачів, яких приваблює неповторна природна краса деревних рослин. Аналіз стану деревних рослин потрібно проводити впродовж всього року (зима, весна, літо, осінь). На основі проведеного аналізу складається план міроприємств по догляду за рослинами з метою підтримання та покращення їхнього естетичного стану.

Для подальшого покращення і збереження зелених міських і приміських насаджень необхідно проводити догляд за ними і вивчати стан цих насаджень, враховуючи їх щорічний приріст, здатність до природного і штучного поновлення, ступінь пошкодження шкідниками та хворобами, естетичність як окремих рослин, так і зеленого масиву в цілому. Найбільш цінними є вікові рослини, які своїм розміром, формою крони, діаметром стовбура, текстурою кори, формою листя й плодів справляють на відвідувачів незабутнє враження. Вони відіграють велику роль у створенні сприятливих умов для життєдіяльності людей, особливо в умовах інтенсивної урбанізації.

Зважаючи, на вище сказане метою наших досліджень було вивчення стану представників роду ялина (*Picea Dietrich*) в насадженнях Національного дендропарку "Софіївка" НАН України".

Об'єктами досліджень були представники роду ялина (*Picea Dietrich*), які зростають в насадженнях Н/д "Софіївка" НАН України.

При виконанні даної роботи нами використовувались візуальні, біометричні та статистичні методи проведення досліджень. Біометричні виміри досліджуваних рослин проводились шляхом вимірювання висоти, діаметру стовбура на висоті 1,3 м та визначення середньої проекції крони. Висоту рослин визначали за допомогою висотоміра Макарова, діаметр стовбура вимірювали мірною вилкою, а проекцію крони визначали за допомогою 20 метрової рулетки. Оцінку декоративності проводили на основі візуальних спостережень за методикою Калініченко О.А. (2008).

За шкалою В.А. Фролової (1994), проводили оцінку насаджень за віковими характеристиками і за шкалою В.А. Фролової (1994) проводили біоекологічну оцінку представників роду ялина (*Picea Dietrich*), які ростуть в насадженнях Національного дендропарку "Софіївка" НАН України.

Аналіз стану деревних рослин потрібно проводити впродовж всього року (зима, весна, літо, осінь). На основі проведеного аналізу складається план міроприємств по догляду за рослинами з метою підтримання та покращення їхнього естетичного стану.

В насадженнях Національного дендропарку "Софіївка" НАН України рід ялина (*Picea Dietrich*) представляє ялина звичайна (*Picea abies* (L.) Karsten), ялина колюча (*Picea pungens* Engel.), ялина звичайна 'Звисаюча' (*Picea abies* 'Inversa'), ялина звичайна 'Гніздовидна' (*Picea abies* 'Nidiformis'), ялина звичайна 'Плакуча' (*Picea abies* 'Pendula'), ялина звичайна 'Гірляндна' (*Picea abies* 'Viminalis'), ялина звичайна 'Змієвидна' (*Picea abies* 'Virgata'), ялина Енгельманова 'Блакитна' (*Picea engelmannii* 'Glaucá'), ялина сибірська 'Крилова' (*Picea obovata* 'Krilowii'), ялина сибірська 'Густа довгохвойна' (*Picea obovata* 'Longifolia'), ялина колюча 'Срібляста' (*Picea pungens* 'Argentea'), ялина колюча 'Блакитна' (*Picea pungens* 'Glaucá'), ялина колюча 'Блакитна куляста' (*Picea pungens* 'Glaucá globosa').

За шкалою В.А. Фролової (1994), проводили оцінку насаджень за віковими характеристиками, згідно яких дані рослини поділені на: – молоді (*Picea abies* (L.) **Karsten.**, *Picea pungens* Engel., *Picea abies* ‘Inversa’, *Picea abies* ‘Nidiformis’, *Picea abies* ‘Pendula’, *Picea abies* ‘Virgata’ *Picea pungens* ‘Argentea’); – дорослі (*Picea abies* (L.) **Karsten.**, *Picea pungens* Engel., *Picea abies* ‘Viminalis’, *Picea abies* ‘Virgata’, *Picea engelmannii* ‘Glaucá’, *Picea obovata* ‘Krilowii’, *Picea pungens* ‘Glaucá’, *Picea obovata* ‘Longifolia’, *Picea pungens* ‘Glaucá globosa’).

З метою визначення естетичного стану дерев за шкалою В.А. Фролової (1994), проводили біоекологічну оцінку представників роду *Picea* Dietrich, які ростуть в насадженнях Національного дендропарку "Софіївка" НАН України по 3-бальній шкалі, згідно якої стан представників роду в *Picea* Dietrich насадженнях Національного дендропарку "Софіївка" НАН України оцінено нами в 1 бал (добрий) – здорові рослини, але з не правильно розвиненою кроною, без суттєвих пошкоджень; 2 бали (задовільний) – здорові рослини, але з не правильно розвиненою кроною, що мають пошкодження і дупла.

Декоративний стан (декоративність) представників роду *Picea* Dietrich в насадженнях Національного дендропарку "Софіївка" НАН України оцінювався нами за 5-ти бальною шкалою Калініченко О.А. (2008): – 5 балів (високу декоративність) мають *Picea pungens* Engel., *Picea abies* ‘Nidiformis’, *Picea abies* ‘Pendula’, *Picea abies* ‘Viminalis’, *Picea abies* ‘Virgata’, *Picea engelmannii* ‘Glaucá’, *Picea obovata* ‘Krilowii’, *Picea pungens* ‘Argentea’, *Picea pungens* ‘Glaucá’, *Picea pungens* ‘Glaucá globosa’; – 4 бали (достатню декоративність) відповідно *Picea abies* (L.) **Karsten.** та *Picea abies* ‘Inversa’.

Висновок. 1. Визначено біометричні параметри представників роду *Picea* Dietrich, які ростуть в Національному дендропарку "Софіївка" НАН України. 2. Дано вікову характеристику представникам роду *Picea* Dietrich. 3. Проведено біоекологічну оцінку визначення стану представників роду *Picea* Dietrich, які ростуть в Національному дендропарку "Софіївка" НАН України та оцінку декоративного стану даних рослин, за якою вони поділені на: 5 балів – висока декоративність та 4 бали – достатня декоративність.

ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ СМТ. ЗАВАЛЛЯ

**К.Р. КАЛИНОВСЬКА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: професор БАЛАБАК А.Ф.**

У містобудуванні озеленення є складовою частиною загального комплексу заходів щодо планування, забудови і впорядкування населених місць. Озеленення території школи призначене для навчально-виховних цілей, фізичного розвитку і відпочинку учнів. Архітектурно-планувальне рішення, благоустрій та обладнання шкільної ділянки повинні якомога повніше відповідати своєму основному призначенню.

При озелененні шкільної ділянки треба з економічних міркувань використовувати в основному місцеву флору. Не слід садити рослини, що мають колючки та отруйні плоди.

В дворі розміщені школа та господарські будівлі. Аналіз існуючої ситуації показав, що зелені насадження мають невеликий видовий склад, вони представлені переважно старовіковими екземплярами, які являються мало декоративними. Багато звичайних видів, котрі часто зустрічаються в озелененні, та не становлять пізнавальної цінності для

школярів. Крім того, просторова композиція насаджень не відповідає сучасним нормативним вимогам ландшафтної архітектури. Більшість дерев мало декоративні, мають пошкодження, оскільки висаджені давно і знаходяться в 3-й віковій категорії. В ході проведення інвентаризації насаджень були визначені основні параметри дерев і кущів. Необхідне проведення омолоджуючої обрізки, а надалі – заміна на рядову посадку гарно квітучих кущів, з поодинокими розташованими декоративними невисокими деревами.

На даній ділянці в зоні відпочинку пропонується запроектувати бесідки, створити доріжки, лави та декоративну водойму всі ці елементи будуть чудово гармоніювати з навколишнім середовищем. А також в зону відпочинку на даній ділянці входить сад, який є невід'ємним структурним елементом даного ландшафту, і який гармонійно поєднується з усією композицією. Сад складається в основному з фруктових дерев які мають не лише декоративний вигляд, але і будуть приносити плоди.

Створення нових насаджень проводимо шляхом посадки деревних рослин, кущів, влаштування газону, реконструкції квітників та альпійських гірок.

Асортимент рослин підбираємо у відповідності до ґрунтово-кліматичних умов району, а також враховуючи специфіку ділянки.

Наступним об'єктом у парадній зоні буде міксбордер. Переважаючі кольори міксбордера – рожевий та фіолетовий, які створюють настрій спокою та замирності.

Рекомендується встановлювати альтанки так, щоб вони висвітлювалися сонцем принаймні з одного боку. При цьому альтанка виконає основну свою функцію – захистить від сонця в спекотний день або створить позитивну атмосферу теплим літнім вечором. Не встановлюйте велику альтанку на маленькій ділянці, вона буде виглядати чужорідною.

При створенні проекту я в першу чергу звертала увагу на призначення об'єкта озеленення та особливо на потреби не лише відпочиваючих, але й жителів району. Втілення його в життя покращить естетичний та мікрокліматичний стан як будівлі так і усієї території вулиці.

Основною метою озеленення було не просто посадити дерева, кущі та інші рослини, не просто озеленити і створити благоустрій території, а саме створити і сформувані високодекоративні і високоефективні в екологічному відношенні, стійкі до умов несприятливого середовища зелені насадження.

ПОЛЕЗАХИСНІ НАСАДЖЕННЯ НА ЗЕМЛЯХ СЕЛИЩНОЇ РАДИ С. КИВАЧІВКА ТЕПЛИЦЬКОГО РАЙОНУ НА ВІННИЧЧИНІ

**Д.В. КАЩЕСВ, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ІЩУК Г.П.**

Лісові та захисні лісові насадження є загально визнаними екологічними чинниками, що істотно впливають на формування екологічного середовища, забезпечують стабільність агроландшафтів. Стан та ефективність використання земельних ресурсів є визначальним фактором забезпечення збалансованого розвитку народногосподарського комплексу, природокористування, а також екологічної та продовольчої безпеки України.

Продуктивність та існування лісів і захисних лісових насаджень сприяють формуванню своєрідних мікрокліматичних та ґрунтових умов не тільки у місцях свого розташування, але й на певній частині навколишньої території, що було названо академіком Г.М. Висоцьким лісовою пертиненцією. На цих властивостях лісових

насаджень базується можливість активного втручання людини у зміну умов росту рослин на сільськогосподарських ланах та запобігання процесам водної і вітрової ерозії ґрунту. Знання взаємозв'язків між лісом та зовнішніми чинниками середовища і врахування цих взаємовідносин дозволяють вирощувати найбільш ефективні захисні лісові насадження, які сприяють підвищенню продуктивності польових угідь та розвитку сільськогосподарського виробництва.

Село Кивачівка Теплицького району згідно агролісомеліоративного районування за Б.Й. Логгіним (1961) відноситься до X агролісомеліоративного району, який займає Правобережний Лісостеп в межах Київської, Черкаської, північної частини Одеської і Кіровоградської, східної половини Вінницької та південних районів Житомирської областей. Це територія Правобережного Лісостепу України, що знаходиться в помірно-кліматичній зоні лісового атлантико-континентального клімату. За рівнем зволоження ця територія за І.О. Бучинським (1963) належить до центральної зони несталої зволоження з коефіцієнтом зволоження 0,76-1,0. Переважаючи за напрямком вітри північних і південних, а суховійні та вітри, які спричиняють пилові бурі, східних і південних румбів. У досліджуваному господарстві переважають чорноземи звичайні. Тип умов місцезростання в основному D₂.

Площа сформованої системи полезахисних лісосмуг селищної ради с. Кивачівка становить 278,6 га, а площа ріллі – 3225,4 га. Середня полезахисна лісистість становить 3,5%, а оптимальна знаходиться в межах – 2,2-3,6%.

Як засвідчують численні дослідження в галузі полезахисного лісорозведення, лісові смуги оптимальних конструкцій повинні володіти основними рисами і елементами лісового біоценозу: займати певну площу (бути допустимо вузькими), мати високозімкнений головний намет і розвинутий другий ярус, підлісок та лісову підстилку. Основною лісо-утворюючою породою для полезахисного лісорозведення в умовах Лісостепу є дуб звичайний з його типовими супутниками.

Згідно літературних даних встановлено, що оптимальними є вузькі лісові смуги (ширина до 10-15 м) з помірною середньою ажурністю (10-20%) і вітропроникливістю (30-50%). Серед основних вимог до захисних насаджень – біологічна стійкість та висока полезахисна ефективність у будь-яку пору року, що залежить від їх конструкції.

Для вивчення особливостей лісівничо-таксаційної будови було закладено з урахуванням усіх вимог методів лісової таксації 5 пробних площ.

Переважає більшість лісонасаджень, як правило, складні за формою і мають перший і другий яруси та підлісок або підріст.

Досліджувані лісові смуги малорядні: кількість рядів 2-5. Ширина лісових смуг становить: по крайніх рядах – 5,0-12,5 м; по крайніх рядах плюс одне міжряддя – 7,5-15,0 м; по проєкціях крон – 9,5-20,0 м. Ширина по проєкціях крон у 1,3 раза більша, ніж ширина по крайніх рядах плюс одне міжряддя. Ширина міжрядь становить 2,5 м.

Вік полезахисних насаджень становить 55-60 років; середня висота – 13,3-19,2 м. Сума площ перерізів лісових смуг перебуває в межах 16,0-49,3 м²/га; повнота – 0,5-1,3. Повнота, встановлена залежно від ширини лісової смуги з урахуванням ширини смуги по крайніх рядах плюс одне міжряддя, знаходиться в межах 0,5-1,3.

Досліджувані лісові смуги мають II-III бонітет. Середньоповнотні й зімкнуті насадження з розвинутим другим ярусом і підліском (зімкнутість 0,2-0,5) та кількістю рядів, як правило, 4-5 мають II бонітет. Малорядні лісосмуги (2-3 ряди) при високій повноті й зімкнутості мають III бонітет. За рахунок чагарнику зімкнутістю 0,6-0,8 малорядні лісосмуги знижують свою продуктивність і тому мають III бонітет.

Особливе значення для формування конструкції і біологічної стійкості лісових насаджень має підлісок, висота якого сягає 1,0-3,5 м, та зімкненість – 0,1-0,8. В деяких

лісосмугах (пробні площі 2, 5) підлісок відсутній або його зімкненість не перевищує 0,1; такі насадження мають високу ажурність (між стовбурами) та низьку продуктивність (II-III бонітети).

Величина діаметра і висоти дерев у лісових смугах залежить від їх розташування. Так, висота дуба у крайніх рядах складає 16,7 до 18,4 м, а у середніх – 19,2 м; різниця – 0,8 (до 1) м. Величина діаметра має протилежне значення: у середніх рядах становить 23,4 см, а у крайніх – 26,0-29,0 см; різниця – 5,6 см. Крім того, виявлено й іншу закономірність: на завітрянному узліссі (північне та західне узлісся) показники висоти й діаметра дерев (дуба звичайного) більші, ніж на навітрянному. Причина: різні мікрокліматичні умови (на завітрянному узліссі спостерігається менша швидкість вітру та більша кількість снігу тощо).

Отже, полезахисні насадження на землях селищної ради с. Кивачівка є малорядні, віком 55-60 років та мають II-III бонітет, продувну і ажурно-продувну конструкцію.

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

**Ю.М. КИРСТЯ, студ. IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Проблема професійної компетентності менеджера на сьогоднішній день є дуже актуальною так, як в ситуації бурхливого розвитку ринкової економіки, що чергується то злетами, то падіннями і незмінно супроводжується високим ступенем невизначеності, найбільш гостро постає питання професійної компетентності менеджера, здатного, немов штурман вести корабель-організацію в непередбаченому океані бізнесу.

Необхідність підвищення якості підготовки менеджерів зумовила дослідження професійної компетенції менеджерів як самостійної проблеми.

Термін «компетентність» – поняття, яке висвітлює аспекти поведінки людини, пов'язані з виконанням роботи, визначає основну характеристику особистості, яка досягла або здатна досягти високих результатів у діяльності. Це характеристика індивідуальної специфіки кожного окремого суб'єкта як носія компетенції, вимірюване вміння, здатність, знання або поведінкова характеристика, необхідні для успішного виконання певної роботи.

Професійна компетентність – практична реалізація професійних здібностей та ділових якостей працівника в їх синергетичному взаємозв'язку і взаємозалежності. Доцільність введення поняття "професійна компетентність" обумовлена широтою його змісту, інтегративною характеристикою, що поєднує такі поняття, як "професіоналізм", "кваліфікація", "професійні здібності" тощо [2].

Проблема формування професійної компетентності вивчається у різних аспектах. Л. Л. Вербицький, М. К. Кабардов досліджували професійну компетентність як суму знань, умінь і навичок без урахування мотиваційно-потребнісної сфери особисті. Методологічні та теоретичні аспекти формування професійної компетентності досліджували Є. Зеєр, А. Маркова, П. Шендерей, К. Абульханова-Славська.

В своїх наукових працях М. Євтух, Л. Дибкова представили технологію реалізації в навчальній діяльності форм і методів індивідуального підходу у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів. Г. Тюлю розподілила компетенції менеджера на: освітні, особистісно-індивідуальні, соціально-лідерські, спеціальні (у галузі професійних знань та умінь) [3].

Теоретичні і практичні дослідження з проблеми формування професійної компетентності менеджера виявили вражаючу тенденцію – сформувати необхідні якості

майбутнього професіонала вважається неможливим навіть теоретично. Літературні джерела визначають найбільш важливі:

1) морально-психологічні якості менеджера (високі життєві ідеали, гуманізм, чесність і правдивість, справедливість і об'єктивність, воля і мужність, розвинуте почуття обов'язку і відповідальності, інтелігентність і толерантність, тактовність у взаємовідносинах, емоційна стриманість, ввічливість, безмежна терпеливість, комунікативні здібності, ділова та особиста репутація);

2) педагогічні якості менеджера (уміння здійснювати навчання підлеглих, розвивати потрібні професійні навички персоналу, організувати загальнокультурне, естетичне, фізичне виховання, чітко та логічно формулювати розпорядження, аргументувати свої погляди);

3) професійні якості (мистецтво керівництва, навички роботи з людьми, політична культура, комплексний системний підхід до роботи, здібність генерувати ідеї, трансформувати їх у практичні дії, творчість (креативність), сучасне економічне мислення, комп'ютерна грамотність, правильний стиль життя, культура спілкування, іноземні мови);

4) ділові якості – управлінські вміння: діагностувати організаційну систему, інтерпретувати ситуацію і робити правильні висновки, оперативно приймати і реалізовувати нестандартні рішення, мотивувати персонал до високопродуктивної праці, раціонально організувати працю, забезпечувати високу трудову дисципліну, об'єктивно підбирати, оцінювати, розставляти кадри, забезпечувати самоорганізацію трудового колективу, орієнтуватися в людях, розуміти їх характери, здібності і психологічний стан, встановлювати ділові відносини з іншими керівниками, вміти вести розмову, виразно, переконливо, аргументовано проводити переговори, мати почуття гумору, високу ерудицію, здатність ефективно діяти в умовах економічного ризику, практичний розум і здоровий глузд, комунікабельність, заповзятливість, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність, воля, цілеспрямованість, організаційні здібності, вміння організувати командну роботу, здібності до лідерства, стратегічне мислення, самостійність, ініціативність;

5) аспекти теоретичної підготовки сучасного менеджера: фундаментальні знання з макро- і мікроекономіки, наукового менеджменту, теорії розпорядництва і лідерства, соціології, психології та права, інформаційної технології і комп'ютерної техніки.

Професійна діяльність менеджерів багатогранна, відповідальна і складна. Явища, з якими стикаються сучасні менеджери, – це темп, складність, новизна, небезпека, і постійний виклик сучасного випереджального світу. Все це вимагає від менеджера високого рівня професійної компетентності.

Таким чином, найважливішими аспектами для вирішення проблеми професійної компетенції менеджера, сьогодні стають уміння ефективно організувати власний час і час співробітників компанії, тобто персональний і корпоративний тайм-менеджмент. Очевидно, що тривала плідна і результативна робота неможлива без уміння відпочивати, а інноваційність вкрай проблематична без здатності менеджера до пошуку нетривіальних рішень.

Список використаних джерел:

1. Компетентний // Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Р. Дяківа. – К.: МЕФ, 2000. – С. 291.

2. Іванова І. В. Професіоналізація менеджменту: монографія / І. В. Іванова. – К.: Нац. торг. – екон. ун-т, 2006. – С. 300.

3. Тюлю Г. Якість профпідготовки менеджера / Г. Тюлю // Вища освіта. – 2005. – № 11. – С. 78-82.

ПРОБЛЕМА СТРЕСУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

**А.В. КЛИМЧУК, студ. ІV факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Сучасне життя з кожним днем усе відчутніше порушує сформований механізм відносин людини з навколишнім світом. Зростання інтенсивності праці, скорочення часу на спілкування, підміна людського спілкування комп'ютерним діалогом, підвищення відповідальності працівників за наслідки прийнятих рішень і тому подібні явища створюють умови для розвитку хронічних форм стресу. Переслідуючи усіх нас і шуми, запахи, загазованість і інші явища екологічного оточення, що змінилося – усе це безперечні стимулятори стресів.

Професійний стрес – це багатовимірний феномен, котрий виражається в фізіологічних та психологічних реакціях на складну робочу ситуацію [2].

Актуальність вивчення професійного стресу пов'язана з тим, що в сучасних соціально-економічних умовах України з загостренням конкурентної боротьби на ринку праці працівники піддають себе перевантаженням на роботі, які негативно впливають як на професійну діяльність, так і на особистість професіонала.

Г.С. Нікіфоров вказує, що для деяких професій фактор стресу є супроводжуючим. Професійний стрес пов'язується з переживанням психічної напруженості в умовах високої відповідальності за прийняття рішень. Робота в умовах професійного стресу є серйозним випробуванням фізичного і психічного здоров'я спеціаліста, перевіркою міри його професійної надійності [3].

Н.В. Самоукіна визначає професійний стрес як напружений стан працівника, який виникає під впливом емоційно негативних і екстремальних факторів при виконанні професійної діяльності, підкреслюючи його негативний прояв, як дистрес [1].

А.Б. Леонова стверджує, що професійний стрес виникає в результаті невідповідності вимог робочого середовища і індивідуальних ресурсів, ресурсів працівника, що створює потенційну загрозу для успішності трудової діяльності, здоров'я [1].

В рейтингу самих стресових професій, що визначаються негативними наслідками стресу англійські психологи виділяють професію шахтаря, полісмена, журналіста, політика, лікаря. Російські та українські психологи відзначають найбільшу частоту і виразність стресу в професіях комунікативних, де є постійний контакт з людьми [1].

Знання позитивних і негативних сторін стресу, адекватне його використання чи запобігання проявів стресу мають істотне значення в створенні умов для виявлення творчих можливостей людини, плідної ефективної трудової діяльності.

Особливості професійної діяльності спеціаліста в професіях типу «людина-людина» мають наступні типові характеристики професійних знань, умінь та навичок і інших основних позицій на прикладі професії менеджера:

- серед навичок виділяються навички формування структури процесів управління, роботи з кадрами, рекламної інформації, мистецтва управління людьми, підвищення ефективності виробництва, тобто навички управління;

- серед знань і вмінь першочерговими виступають ерудиція, компетентність, широкий кругозір;

- серед здібностей – високі організаційні здібності.

Нами було проведене дослідження, в якому ми визначили рівень стресу менеджерів різних вікових груп та різних підприємств.

В дослідженні взяли участь 7 менеджерів. Дане дослідження показало, що 57%

опитаних менеджерів мають вищий за середній рівень стресу, 28, 6% – трохи нижчий за середній, а 14, 4% респондентів відзначаються середнім рівнем професійного стресу.

Це пояснюється тим, що дана професія характеризується напруженою розумовою працею, ненормованим робочим днем; вимагає завантаженості рухового, зорового, слухового аналізаторів, напруженості мислення, волі, уваги.

Тому, професія менеджера висуває такі вимоги до індивідуально-психологічних особливостей спеціаліста:

- сильна, рухлива нервова система зі сторони нейродинаміки;
- швидкість реакції, сприймання та оцінки ситуацій, словесно-логічне мислення, вміння спілкуватися, високий рівень загального інтелекту, вербальних здібностей зі сторони пізнавальних процесів та інтелекту;
- емоційна стійкість, схильність до ризику, емоційної експресії зі сторони емоційних процесів;
- активність, самоконтроль, контактність, рішучість, чесність, потреба в досягненнях, терпіння, коректність зі сторони рис характеру як ціннісно-потребової сфери.

З емоційною врівноваженістю тісно пов'язаний термін «стресо-витривалість» [3]. Навіть у добре керованих системах повсякденно виникають ситуації, які призводять до стресу. Менеджер відчуває стрес внаслідок того, що йому не вистачає часу для виконання всього обсягу запланованої роботи; коли ситуація стає неконтрольованою; коли необхідно терміново обрати одну з кількох не кращих альтернатив; коли виникає конфлікт ролей або їх невизначеність. Крім того, життєдіяльність людини не обмежується тільки працею, і причини багатьох стресових ситуацій – поза роботою. Вміння впоратися із власною напруженістю, максимально зменшити прояви стресових симптомів, уникнути дистресу – це професійна необхідність.

Низька власна стресовитривалість менеджера породжує ланцюг стресів у колективі.

Тому, серед численних рекомендацій щодо підвищення рівня стресо-витривалості, спеціалісти рекомендують такі як: необхідність вести розмірене життя, вміти відключатися від службових проблем, мати почуття гумору та ін.

Негативний вплив стресу можна ліквідувати за допомогою самоуправління та застосування певних управлінських рішень. Для усунення стресу в процесі самоуправління працівник повинен: оцінити свій власний стан та результати діяльності; конкретизувати систему своєї роботи; не погоджуватися із суперечливими вимогами до нього та до своєї роботи [3].

Отже, для управління стресами менеджера можна запропонувати: вивчати особливості характеру, ставлення до праці своїх підлеглих; вибирати тип і обсяг робіт відповідно до здібностей працівників; визначати чіткі зони повноважень; удосконалювати комунікації; використовувати стиль керівництва відповідно до ситуації; не приховувати виробничо-господарської інформації.

Список використаних джерел:

1. Проблема професійного стресу в праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2009/Psihologia/43977.doc.htm
2. План заочного семінару-тренінгу «Управління стресом у професійній діяльності» Київ-Дніпропетровськ – 2012
3. Управліннями стресами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uchebnik-besplatno.com/uchebnik-menedjment/214-upravlinnya-stresami.html>

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

**А.В. КЛИМЧУК, студ. IV курсу, факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Формування ціннісних орієнтацій є невід'ємною частиною розвитку особистості людини. В перехідні, кризові періоди розвитку виникають нові ціннісні орієнтації, нові потреби і інтереси, а на їх основі перебудовуються і якості особистості, характерні для попереднього періоду. Таким чином, ціннісні орієнтації виступають як особистісна система і пов'язана з розвитком самосвідомості, усвідомлення власного "Я" в системі суспільних відносин. Ціннісні орієнтації відносяться до найважливіших компонентів структури особистості, за ступенем сформованості яких можна судити про рівень сформованості особистості.

Цінність – це значимість чого-небудь на відміну від існування об'єкта чи його якісних характеристик. Поняття "цінність" стало предметом широких теоретичних досліджень (особливо в 60-70-ті роки) багатьох наук – філософії, соціології, психології, педагогіки, естетики, етики, політики та ін.

Відомі вчені-прогнозисти Ю. Яковець, Н. Моїсеєв, С. Рубінштейн, А. Здравомислов і В. Ядов, Є. Євтушенко, В. Аксьонова, А. Солженіцина, Д. Граніна, А. Марініна, Я. Єфімов, М. Мілова, С. Гусєв та Ф. Василюк досліджували питання ціннісних орієнтацій.

Серед дослідників немає одностайної думки щодо визначення цього поняття. Одні характеризують цінність як об'єктивну суть речей, другі – як власне цінність, грошову вартість предмета, треті – ототожнюють із поняттям блага, корисності для особистості, четверті – пов'язують із суб'єктивною значущістю даного предмета для життєдіяльності людини, п'яті – з його властивостями задовольнити потреби, інтереси, бажання.

Цінності формуються в результаті усвідомлення соціальним суб'єктом своїх потреб у співвідношенні їх з предметами навколишнього світу або в результаті відношення, яке реалізується в акті оцінки.

На сучасному етапі розвитку психологічної науки вивченню ціннісно-сміслової сфери особистості приділяється значна увага, так як саме вона виступає в якості центрального компонента детермінації поведінки людини.

Щоб розглядати ціннісні орієнтації молоді, необхідно уявляти собі, що ж таке молодь, чим вона відрізняється від інших суспільних груп.

Сьогодні вчені визначають молодь як соціально-демографічну групу суспільства, що виділяється на основі сукупності характеристик, особливостей соціального положення і обумовлених тими або іншими соціально-психологічними властивостями, які визначаються рівнем соціально-економічного, культурного розвитку, особливостями соціалізації в нашому суспільстві.

У дослідженнях психологів, політологів, соціологів знаходять своє відображення і проблеми, пов'язані із такою соціально-психологічною групою, як студентська молодь. Аналіз соціологічних досліджень, проведених наприклад, у різні роки протягом останніх 20-25 років, дозволяє зробити висновки, що ціннісні орієнтації сучасних студентів зазнали певних змін.

Наприклад, сучасні українські студенти не заперечують важливості освіти у житті, хоч соціологів хвилює той факт, що для більшості гарна освіта – лише одна з багатьох умов успіху у житті. Дехто з респондентів упевнений, що сучасна освіта – "це диплом", "кірочка", які більшою мірою потрібні формально, а ніж реально для життя, "це система, створена суспільством для формування людини за заданими нормами", "це те, що коштує (у плані витрат) досить дорого, а цінується (у плані доходів) досить дешево", "це

набір наукових понять і моральних положень, які суспільство вимагає засвоїти" [2, с. 10]. Разом з тим, більшість студентів розуміють значення освіти у сучасному світі, вказують на те, що це процес постійного, індивідуального вдосконалення, у ході якого величезне значення має особиста творчість; сучасна людина має бути знавцем своєї справи і гарним професіоналом [2, с. 10].

Серед матеріальних цінностей студентів, названі: квартири, побудовані за власним дизайном; декілька автомобілів на родину; замські вілли; триповерхові будинки на березі озера; кожний десятий хотів би мати особистий будинок в Сочі або в Криму взагалі, кожний сьомий – у Франції, США, Японії, Швейцарії, Іспанії [3, с. 118]. Дослідники з прикрістю відзначають, що в молодіжному середовищі втрачають значення моральні цінності, високі християнські ідеали, натомість основним девізом життя стають поради, зроблені свого часу Н. Рокфеллером: "Не бійтеся великих витрат, бійтеся маленьких доходів" та Дж. Морганом: "Те, що не можна зробити за гроші, можна зробити за великі гроші" [1, с. 118].

У суспільстві виникає ситуація, коли люди свою діяльність спрямовують лише на досягнення матеріальних благ. Формується споживацька психологія, домінуючими рисами характеру людей, в тому числі і студентської молоді, стають заздрість, егоїстичність, корисливість, прагматизм. Така ситуація вимагає подальшого наукового аналізу, розробки конкретних рекомендацій з метою удосконалення виховної роботи серед підростаючого покоління, студентської молоді, повернення на чільне місце в ієрархію ціннісних орієнтацій особистості загальнозначущих моральних цінностей [2]. Соціологи відзначають, що загальна оцінка студентами України стану системи вищої освіти на сучасному етапі має досить суперечливий характер. Студенти впевнені, що у вузах України можна одержати високоякісну освіту, не гіршу, ніж у вищих навчальних закладах Заходу. Але разом з тим студентська молодь не задоволена тим, що система освіти зберігає в певній мірі адміністративно-командний характер, в якій студент позбавлений права голосу, навчання стандартизоване, що не надає можливості враховувати індивідуальні потреби і можливості студентів.

Соціально-економічні, політичні проблеми, що існують в українському суспільстві, певна криза системи ціннісних орієнтацій, що проявляються у деформації суспільної свідомості, формують у деяких представників студентської молоді бажання жити і працювати за кордоном.

Сучасні студенти, в порівнянні з попередніми поколіннями студентської молоді, менше люблять читати художню, науково-популярну та іншу літературу, майже не відвідують театри, музеї, виставки.

Знайомство з художньою літературою не є актуальним для українських студентів, так як більшість половини з них не люблять читати і не читають. А ті, хто це любить робити у вільний час читають детективи, фантастику, книжкові "серіали". Не втішає і той факт, що сучасне студентство не цікавиться мистецтвом, а ті, які у вільний час знайомляться з ним чи займаються певним видом, роблять це для зняття втоми, а не для естетичного розвитку. Втратила вагу така цінність, як творчість. В шкалі цінностей, що відображають організацію вільного часу, мотиви, пов'язані з мистецтвом (класична музика, література, театр, образотворче мистецтво, художня самодіяльність) займають останнє місце. Базовими цінностями високого рангу залишаються сім'я, вірні друзі, любов. Студенти українських вузів на питання "Що є головним мотивом вступу до шлюбу?" назвали любов, потім спільні інтереси і матеріальну зацікавленість. "Орієнтація на сім'ю пояснюється тим, що для багатьох сім'я сьогодні – це важливе джерело морально-психологічної підтримки, позитивних емоцій для збентеженої сучасними подіями особистості. Сім'я – єдиний інститут, який більш-менш зберігся поміж

зруйнованих інституцій суспільства". На думку деяких дослідників, ціннісно-орієнтаційний портрет сучасного студента виглядає приблизно так: "Головне в житті – це міцне здоров'я, сім'я – це необхідне джерело морально-психологічної підтримки. Любов та спілкування з друзями прикрашає життя. Матеріальне забезпечення дає впевненість у собі, своїх силах. Що стосується творчості, пізнання і досягнень, що заслуговують суспільного визнання – це не завжди вдається, але було б бажано. Задоволення приємні, але на них сьогодні не вистачає часу та грошей. Абсолютно впевненим можна бути тільки в одному – сьогодні треба розраховувати тільки на свої сили, здібності та можливості". Соціологічні дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді останнього десятиліття переконують, що у свідомості сучасної молоді (в тому числі і студентської) формується тип особистості, характерний для західного суспільства – особистості, яка в першу чергу цінує себе і вважає, що її діяльність, успіх у житті і т. п. залежать в першу чергу саме від неї.

З однією сторони, це не погано, адже орієнтація на власні сили, розум, здібності при досягненні життєвих цілей вимагає роботи над собою, наполегливого оволодіння знаннями тощо. Але головне, щоб при виконанні цих завдань не формувалась людина-егоїст, яка зможе переступити через усе, попри будь-які моральні норми заради досягнення своєї мети.

Список використаних джерел:

1. Абдурагимова, З. А. Мы сами творим свою судьбу. Как стать здоровым и счастливым [Текст] / З. А. Абдурагимова, Г. А. Абдурагимов. – М.: Экономика, 2008. – 246 с.

2. Волобуєв М. І. Дослідження ціннісних орієнтацій студентів / М. І. Волобуєв // Вісник КНТЕУ. – 2010. – №6. – С. 116-121.

3. Жадан І. В. Вектор політичної соціалізації: ціннісні орієнтації студентської молоді/ І. В. Жадан, О. С. Федоренко // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина української держави. Зб. наук. праць. – К. – 2008. – вип. 8. – С. 209-214.

4. Константин Харский о системе ценностей и ее влиянии на человека. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zubry.ru/articles/2009/05/konstantin-harskij-o-sistemecennostej-i-ee-vliyanii-na-cheloveka>.

ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ СТАВИЩЕНСЬКОГО РАЙОНУ С.РОЗКІШНА

**Є.С. КОБЕРНИК, студ. ІV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ТИСЯЧНИЙ О.П.**

Благоустрій й озеленення населених місць – це створення парків, скверів, садів, бульварів, вуличного й внутрішнього квартального озеленення, захисних зелених зон навколо промислових підприємств і населених пунктів, збагачення асортиментів дерев і чагарників для зеленого будівництва – є одними з головних заходів щодо поліпшення навколишнього середовища. Проектовані заходи щодо озеленення й благоустрою повинні бути спрямовані в першу чергу на оздоровлення мікроклімату міського середовища (санітарно-гігієнічна роль) і на підвищення її декоративності.

Зелені насадження серед забудови сприяють поліпшенню мікроклімату і санітарно-гігієнічних умов (насадження знижують швидкість вітру, затримують пил і аерозолі,

сприяють зменшенню концентрації диму і шкідливих газів в повітрі, зменшують силу міського шуму і ін.), створюють в населеному пункті природне пейзажне середовище.

У містобудуванні озеленення є складовою частиною загального комплексу заходів щодо планування, забудови і благоустрою населених місць. У теорії і практиці радянського містобудування О. н. м. проводиться по науково обґрунтованих принципах і нормативах: передбачається рівномірне розміщення серед забудови садів, парків і ін. крупних зелених масивів, зв'язаних бульварами, набережними, смугами, що озеленюють, між собою і з приміськими лісами і водоймищами в єдину і безперервну систему, максимальне збереження існуючих насаджень і ін.

Об'єктом озеленення є присадибна ділянка в с. Розкішна Ставищенського району. В даний час об'єкт перебуває в незадовільному стані, оскільки він тривалий час не мав догляду. Розміщені там рослини мають незадовільний стан, плодови дерева потребують омолоджуючої обрізки, також є дерева, що суховершинять. Трав'янисті світлолюбні рослини розміщені в затінених місцях, де почувують себе не комфортно. Газонне покриття також знаходиться в критичному стані, створені на об'єкті клумби мають не естетичний вигляд, і з розміщеними там рослинами тривалий час не проводилися агротехнічні заходи. Доріжки мають не комунікабельне розміщення. Грунт на території родючий. Ділянка має перевищення. Зона для відпочинку відсутня.

Територію планується озеленювати в ландшафтному стилі. В озелененні об'єкта планується провести омолоджуючу обрізку плодкових дерев, а також щеплення на них нових сортів. Дерев, що будуть заважати посадженім новим рослинам, і дерева, що суховершинять, слід видалити. Також планується доповнити існуючі насадження плодovими деревами, передбачається створення нових клумб з використанням різноманітних світлолюбних і тіневитривалих рослин, а також планування доріжок. Передбачається посів нового газону. На ділянці з південної сторони будуть сформовані живоплоти, біля яких буде створена зона відпочинку.

Але також слід звернути увагу на правильний підбір рослин, які не будуть спричиняти алергічних захворювань, будуть мати гармонійний вигляд між собою. Тривале квітування буде забезпечене шляхом використання рослин різного терміну цвітіння та посадкою вічнозелених рослин.

Проектовані заходи щодо озеленення й благоустрою повинні бути спрямовані в першу чергу на оздоровлення мікроклімату навколишнього середовища і на підвищення її декоративності.

ПРОЕКТ ЗРОШЕННЯ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА У ДП БЕРШАДЬ «РАЙАГРОЛІС» ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

**П.М. КОВАЛЬ, студ. V курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ШЕМЯКІН М.В.**

Вінницька область відноситься до малолісних регіонів України: загальна площа лісового фонду області — 345 тис. га, в тому числі вкритих лісом — 319,3 тис. га, що складає 15,6% її території. Оптимальною для області, розташованій у лісостеповій зоні, є лісистість, що становить 18–20%. Тому першочерговим, за своєю значимістю й актуальністю, залишається питання лісовідновлення, створення лісових насаджень в обсягах, що перевищують зруби, покращення їх якісного складу і продуктивності. З метою покращення приживлюваності та збереженості лісових культур, в лісорозведення і лісовідновлення впроваджується використання сучасних технологій та препаратів. Для

заміни низькопродуктивних насаджень в області створюються лісові насадження цінних порід — дуба, ясена, сосни тощо.

Лісокультурне виробництво є пріоритетною складовою лісогосподарського виробництва України. Адже якісно проведені роботи з лісовідтворення є запорукою формування високопродуктивних лісових насаджень. Для цього потрібна відповідна кількість якісного садивного матеріалу. В умовах нестійкого зволоження посушливі періоди призводять до зниження якості садивного матеріалу і продуктивності лісових розсадників. Тому для підвищення рентабельності розсадників необхідно застосовувати зрошення.

Метою роботи було підвищення продуктивності посівного відділення лісового розсадника у зоні нестійкого зволоження шляхом зрошення.

Клімат району помірноконтинентальний з відносно м'якою зимою, з частими відлигами. Рельєф території, на якій знаходиться лісовий розсадник рівнинна, без значних перепадів висот, зі спокійним мікрорельєфом. Грунт — чорнозем опідзолений, малогумусний, важкосуглинковий на карбонатному лесі.

У посівному відділенні для вирощування сіянців створена трипільна сівозміна. Площа кожного поля сівозміни становить 0,22 га. Тут вирощують липу дрібнолисту (*Tilia cordata* Mill L.), сосну звичайну (*Pinus silvestris* L.), ялину європейську (*Picea abies* L.), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), дуб звичайний (*Quercus robur* L.).

При виборі техніки поливу необхідно, щоб інтенсивність дощу, який виробляє дощувальний пристрій, не перевищувала поглинаючої здатності ґрунту. Інакше будуть утворюватись калюжі, а через певний проміжок часу — поверхневий стік. За таких умов погіршується структура ґрунту і починається іригаційна ерозія. При підборі дощувальної техніки також необхідно враховувати конфігурацію і розмір площі для того, щоб під час поливу не зрошувались сусідні ділянки чи дороги, але разом з тим уся площа зрошуваної ділянки також повинна бути рівномірно полита.

Також необхідно, щоб висота рослин, які вирощуються у розсаднику, узгоджувалась із габаритами дощувальної техніки. Високорослі деревні породи можуть пригинатись дощувальною технікою і у результаті контакту пошкоджуватись, що у свою чергу буде призводити до погіршення якості садивного матеріалу та поширення хвороб.

У розсаднику для зрошення буде застосовуватись дощувальний пристрій PZT-35. Він складається із одноосного шасі із гідравлічним пристроєм для намотування трубопроводу. На шасі змонтований барабан, на який намотаний поліетиленовий трубопровід довжиною 200. Ширина його колісної бази співпадає з шириною колісної бази колісних тракторів ЮМЗ і МТЗ. Дорожній просвіт дощувального пристрою такий же, як і у перелічених тракторів. Інтенсивність штучного дощу, який утворює пристрій PZT-35 при поливі становить 0,19 мм/хв. Поглинаюча здатність чорнозему опідзоленого важкосуглинкового — 0,24 мм/хв. Отже поливна вода буде встигати поглинатись ґрунтом. Посівне відділення розташоване у південно-західній частині розсадника. Воно має правильну прямокутну форму і складається з трьох полів довжиною 110 м і шириною 20 м. Дощувальний пристрій буде рухатись під час поливу вздовж довшої ділянки поля. При застосуванні насадки на кінці ствола дощувального апарата найменшого діаметра і тискові на вході у пристрій дві атмосфери ширина смуги поливу складає 20 м, що узгоджується із шириною поля посівного відділення.

Таким чином дощувальний пристрій PZT-35 за всіма трьома критеріями (інтенсивність дощу, сумісність із розмірами поля, дорожнім просвітом) підходить для поливу посівного відділення розсадника.

Джерелом зрошення посівного відділення лісового розсадника є відкрита водойма площею 0,1 га, яка розташована у південній його частині. В свою чергу у водойму воду

подають із ставка, який розташований за межами розсадника. Вода у водоймі прогривається і за температурним режимом відповідає вимогам, що пред'являються до поливної води. Розчинних солей у воді незначна кількість, так як вона у відкрити водойму набирається із ставка. Мутність води не перевищує 2,5 г/л, при допустимому вмісті зважених часточок під час поливу дощуванням 4,0 г/л. Отже вода у цілому придатна для зрошення лісового розсадника.

Так як дощувальний пристрій PZT-35 працює при тискові води від 2,0 до 2,5 атмосфер, то біля відкритої водойми необхідно розташувати насосну станцію, яка по закритих трубопроводах буде подавати воду до поливної ділянки і забезпечуватиме роботу дощувального пристрою.

Довжина і розташування поливних трубопроводів залежать від взаємного розташування джерела зрошення та поливної ділянки, а також від схеми роботи дощувальної техніки.

Для більшої безпечності зрошувальний трубопровід 1Кр від відкритої водойми до поливної ділянки проектуємо по обочині доріг вздовж південної межі розсадника. Його довжина складає 280 м. Із східного боку посередині кожного поля розташовуємо гідранти для підключення дощувального пристрою.

ПРОЕКТ ОБЛАШТУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ШТУЧНОЇ ВОДОЙМИ НА ТЕРИТОРІЇ ПРИЛЕГЛОЇ ДО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ С. МЕЧИСЛАВКА, УЛЬЯНОВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**А.П. КОДЖЕБАШ, студ. V курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

Вода, як невичерпне джерело життя, зорових вражень і звуків, здатна створити атмосферу безтурботності й гармонії в будь-якому ландшафті, а також підкреслити всі його переваги. Декоративна водойма є однією з головних елементів у будь-якій садово-парковій композиції, її центром прекрасного. Крім естетичних властивостей, вона виконує також практичну роль у підтриманні оптимального мікроклімату на ділянці. Вона один з найбільш вишуканих і живописних елементів в ландшафтному дизайні, який додасть ділянці розкішний, природний вигляд. Це конструкція з нерухомою водою, в якій може бути присутня спеціально підібрана флора і фауна. Водойма є складною спорудою з гідротехнічної точки зору і тут помилки зайві. Як правило, водойма без рослин “мертва”. Мальовничі рослини здатні прикрасити будь-яку невиразну водойму, а разом з ним і навколишній ландшафт.

Мета роботи – розробити проект озеленення комплексу із штучних водойм на території прилеглої до будинку культури с. Мечиславка.

Для виконання поставленої мети передбачені наступні завдання:

- вивчити та узагальнити дані літератури використання водних рослин у озелененні;
- провести функціональний та архітектурно-планувальний аналіз прилеглої території до будинку культури с. Мечиславка;
- провести інвентаризацію рослин, які зростають на прилеглий території;
- представити проекти озеленення і створення водної композиції.

Об'єктом проектування є прилегла територія до будинку культури, де площа становить 3911,1 м², а комплекс водойм – 176,52 м².

Основним акцентом композиції є 4 водойми для яких підібрано водні рослини за біоекологічними особливостями та зростання в даних ґрунтово- кліматичних умовах

Проведено інвентаризацію насаджень та відмічено: *Juglans regia* L.– 45 шт., *Cerasus vulgaris* L. – 7 шт., *Malus domestica* L.–12 шт., *Prunus domestica* L. –5 шт., *Pyrus communis* L. – 6 шт. Також на озеленюваній території розміщено дитячий майданчик який пропонується облаштувати засобами для дитячих розваг і перенести в інше місце. Газон і дорожньо стежкова мережа знаходиться в незадовільному стані і потрібне реконструкції. Додатково пропонуємо доповнити озеленення території модульними квітниками із *Hosta* і *Petunia*.

Проект озеленення прилеглої території до будинку культури передбачає створення водної композиції із 4 водойм які розміщені у вигляді хреста в центрі розміщено фонтан. Композиція розділена доріжками і відгороджена від основної території живоплотом *spiraea vanhouttei* l. Водойми поділили ми на такі зони:

Береги, або ж “волога зона” поруч із краєм води водойми висаджуємо такі рослини: *Phragmites communis* Trin., *Calla palustris* L., *Eriophorum vaginatum* L., *Eriophorum angustifolium* L., та ін.

Плаваючі й підводні рослини підходять як для плоских, так і для глибоководних зон і є важливими помічниками в процесі встановлення природного балансу. З найбільш відомих плаваючих рослин запропонували: *Eichornia crassipes* L., *Pistia stratiotes* L., й *Stratiotes* L. З підводних рослин рекомендуємо використати *Elodea canadensis* L., яка швидко розростається.

Болотиста зона починається від краю води й простягається на відстань 30 см у глибину водойми. Рослинність цієї зони поширюється аж до зони мілководдя. Тут висаджуємо: *Caltha leptosepala* DC., *Caltha alba* L., *Iris* L., *Cambess* L., *Calla palustris* L. та ін.

Мілководна зона розташована на глибині води 30-50 см. Рослини цієї зони: *Sagittaria natans* Pall., *Sagittaria sagittifolia* L., *Typha angustifolia* L., *Typha angustifolia* L., *Hippuris vulgaris* L., *Scirpus lacustris* L. Зарості очерету забезпечують з боків водойми чистоту та циркуляцію повітря навіть взимку крізь товстий шар льоду.

Глибоководна зона займає глибину води 50-80 см так, щоб водойма взимку повністю не промерзла, а 50-120 см, якщо в водоймі водяться риби. Сюди запланували: *Nymphaea rubra* L., *Nymphaea gigantean* L., *Nymphaea caerulea* L., *Nymphaea candida* L., а також всі плаваючі й підводні рослини. Латаття в кошиках для висаджуємо спочатку вище, а потім східчасто переміщуючи їх на дно водойми, квітка якої з’явиться через рік після висаджування.

Особливу групу глибоководних рослин становлять так звані «оксигенатори» – рослини, що збільшують вміст кисню у воді, поглинають розчинені мінеральні речовини і стримують поширення водоростей. Для водойми використали *Myriophyllum verticillatum* L., *Myriophyllum spicatum* L., *Elodea canadensis* L., *Potamogeton crispus* L. та ін.

У декоративних водоймах бажано розводити рибок: карасі, кої та ін. Вони прикрашатимуть водойму і будуть перешкоджати розмноженню шкідливих організмів, які завдають шкоди рослинам.

Таким чином, для створення водойми з правильним підбором асортименту водних рослин, надасть їй красивого вигляду, привабить оточуючих постійним своїм цвітінням протягом вегетації та поліпшить психологічний стан працюючих та відвідувачів під час споглядання та відпочинку.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ І-ІІІ СТУПЕНІВ №9 МІСТА УМАНЬ

В.С. КОЖУХІВСЬКА, студ. ІV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.

В наш час все більшої актуальності набувають заходи по покращенню стану навколишнього середовища, благоустрою, озелененню міст і населених пунктів. Саме це є головним завданням садово-паркового господарства. Адже підвищується значення живої природи в озелененні міста, створенні його зовнішнього вигляду, збільшенні площ під зелені насадження, створенні нових парків, скверів, бульварів, лісопарків.

Озеленення – невід’ємна частина облаштування міст, населених пунктів, різноманітних будівель. Воно наближує природу до людського житла, до місця її роботи, покращує мікроклімат. Адже, крім естетичної насолоди, яку дають рослини людині, вони збагачують повітря киснем, знезаражують його від шкідливих промислових та побутових викидів, тощо.

Поліпшенню озеленення та благоустрою на території шкіл потрібно надавати особливого значення. Насадження, що ростуть на ділянках середніх навчальних закладів відносяться до насаджень обмеженого користування, адже ними користуються лише ті громадяни, які на цій території працюють, живуть, навчаються чи відпочивають.

Мета роботи – розроблення проекту озеленення вхідної частини школи І-ІІІ ступенів №9 міста Умань, створення санітарно-гігієнічних умов для навчання учнів і праці вчителів.

Для виконання поставленої мети передбачено вирішення наступних завдань:

- проведення функціонального та планувального аналізу території ЗОШ №9;
- здійснення інвентаризації існуючих рослин на території;
- запропонувати проектні рішення щодо озеленення школи.

Об’єктом дослідження є прилегла території, вхідна (парадна) зона, загальноосвітньої школи №9 міста Умань.

Загальна площа об’єкту становить 9565,0 м². В тому числі під забудови відведено 1087,0 м²: жилі будівлі – 1058 м²; не жилі – 28,0 м². Під двір відведено – 4676,0 м². Територія межує з такими об’єктами як магазин «Люкс», житлова забудова та вулиця Інтернаціональна.

Планується урізноманітнити насадження деревних і кущових порід, садово-паркових композицій, декоративних квітників, газонів та інших рослинних угруповань, використовуючи групові та рядові насадження.

Для озеленення та благоустрою території школи № 9 міста Умань пропонуються наступні проектні рішення: створення живої огорожі з використанням граба звичайного (*Carpinus betulus* L.); оформлення квітника-рабатки за допомогою видів гости: госта подорожникова (*Hosta plantaginea* Lam.), госта хвиляста (*Hosta undulata* Otto et Dietr.); висадження туї західної (*Thuja occidentalis* L.) та посів газону звичайного.

Граб звичайний (*Carpinus betulus* L.) – відноситься до родини березові (*Betulaceae*). Дерево до 25 м заввишки, з компактною кроною, гладкою, сріблясто-сірою корою. Середньовибагливе до родючості та вологості ґрунту, зимостійке. У декоративних цілях широко використовується в парках, скверах, лісопарках, в поодиноких і групових насадженнях, особливо доцільним є використання грабу для створення щільних живих огорож. Відноситься до порід, що найбільш ефективно знижують міський шум. Завдяки повільному росту довго зберігає надану під час обрізання форму, що дозволяє розширити його застосування.

Госта подорожникова (*Hosta plantaginea* Lam.) – рослина до 70 см заввишки, одна з найдекоративніших представників роду. Листки світло-зелені розташовані горизонтально, квіти великі, до 5 см у діаметрі, чисто білі, запашні. Цвіте у серпні. Цей вид розростається дуже повільно, добре почувається як на сонці, так і в півтіні.

Госта хвиляста (*Hosta undulata* Otto et Dietr.) – висотою 25-35 см, представник низькорослих форм. Має хвилеподібні листки. Цвіте з другої половини червня. Квітконіжка досягає у висоту до 40 см. Квітки світло-лілові.

Також пропонується створити композицію у вигляді кола з використанням туї західної (*Thuja occidentalis* L.). В центрі кола має знаходитись солітер – туя західна колоновидної форми (*Thuja occidentalis* L. f. *columna*), що значно перевищує за висотою рослини того ж самого виду що її оточують.

Туя західна (*Thuja occidentalis* L.) – вічнозелене хвойне дерево з родини кипарисових (*Cupressaceae*), зустрічається в східних районах Північної Америки. Повільноростуче дерево висотою 12-20 (до 38 м), з компактною пірамідальною або яйцевидною кроною. Деревина червонувата, порівняно м'яка, дуже міцна, без смоляних ходів, приємного запаху. Річний приріст у висоту 25-30 см, завширшки 10 см. Тіньовитривала, невибаглива до родючості ґрунту, посухостійка. Має красиву форму крони. Рекомендується для поодиноких і групових насаджень.

Планується висів газону звичайного для покращення загального декоративного ефекту площі, що відведена під озеленення. Цей тип газону займає найбільшу частину дернового покриття. Головною якістю цього газону є його декоративність, довговічність, стійкість до частого скошування, витоптування та тіневитривалість, а також у певних умовах посухостійкість і морозостійкість. Для посіву звичайного газону найчастіше використовують насіння травосуміші з вівсяниці червоної (*Festuca rubra* L.), тонконога лучного (*Poa pratensis* L.) та польовиці звичайної (*Agrostis capillaris* L.).

Отже, мета даної роботи полягала в покращенні благоустрою парадної, тобто вхідної частини території школи №9 м. Умань. Запропоновані проектні рішення нададуть помітно виразнішого естетичного вигляду обраній території для озеленення.

ОМЕЛА БІЛА І МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НЕЮ В «ПІОНЕРСЬКОМУ» ПАРКУ

**Н.І. КОЗАК, студ. IV курсу факультету лісового та садово-паркового господарства
Науковий керівник: доктор с.-г. наук ШЛАПАК В.П.**

Вступ. В сучасних містах паркам відводиться важлива роль, як особливим об'єктам рекреаційного навантаження. Недостатнє озеленення міських мікрорайонів і кварталів, нерациональна забудова, інтенсивний розвиток автотранспорту та інші фактори створюють підвищений шумовий фон міста. Боротьба з шумом в містах у наш час є гострою проблемою, що підсилюється високими темпами урбанізації. Шум не тільки травмує, але й негативно впливає психіку, руйнує здоров'я, знижуючи фізичні та розумові здібності людини. Різноманітні парки в зоні міст та за їх межами є своєрідними резервуарами кисню – легенями, які захищають людей від багатьох шкідливих речовин – продуктів нашої життєдіяльності. В зв'язку з цим гостро стоїть питання збереження деревних рослин в парках, шляхом щорічного фіто-санітарного моніторингу даних насаджень. Останнім часом деревні рослини цих територій зазнають різноманітних пошкоджень шкідниками, хворобами та рослинами напівпаразитами (омела біла). Зважаючи на це вибрана нами тематика дипломних досліджень "Омела біла і методи боротьби з нею в "Піонерському" парку" є досить актуальною. Особливістю цієї рослини

напівпаразита є те, що на даний час немає жодного хімічного препарату, який дозволив бив вести ефективну боротьбу з нею. Виходячи з цього необхідно шукати альтернативний метод боротьби.

Мета досліджень – визначення ступеня пошкодження омелою білою (*Viscum album* L.) деревних рослин парку "Піонерського".

Об'єктом дослідження була *Viscum album* L., яка зростає на на кроні та стовбурах різноманітних видів деревних рослин парку "Піонерського" в місті Умань.

Методи досліджень. Оцінку ступеня пошкодження деревних рослин парку "Піонерський" *Viscum album* проводили з використанням комплексної оцінки пошкодження цим напівпаразитом деревних рослин, В.П. Шлапаком, Г.І. Музикою, В.Ф. Собченко, В.А. Вітенко та іншими [31].

В даний час парк у результаті неналежного догляду має непривабливий вигляд та потребує проведення негайної інвентаризації і реконструкції для його використання по первинному призначенню. Огляд паркових насаджень показав наявність самовільних рубок дерев та відсутність в насадженнях парку привитих плодкових форм: *Morus alba* "Pendula" (шовковиця біла "Плакуча"), *Sorbus aria* "Denrata" (горобина арія "Зубчаста"), щеплена на *Grataegus mollis* Schell. (глід м'який) та хвойних: *Picea abies* L. (ялина звичайна), *Pinus sylvestris* L. (сосна звичайна), *Abies nordmanniana* (Stev). spach. (ялиця нордманнова), *Juniperus virginiana* L. (ялівець віргінський), *Thuja occidentalis* L. (туя західна).

В результаті інвентаризації парку "Піонерський" встановлено, що деревні рослини в ньому представлені 27 видами (1552 шт.).

Для оцінки естетичного стану деревних рослин В.А. Фролова (1994) запропонувала використовувати 4-х бальну шкалу, яка була уніфікована В.П. Шлапаком, Г.І. Музикою, В.А. Вітенком та ін. (2010) в 6-ти бальну:

За результатами аналізу таблиці 3.2. естетичний стан деревних рослин парку "Піонерський" оцінено нами в 5, 4, та 3 бали. Слід відмітити, що на території цього даного парку деякі рослини зростають в загущені, в результаті чого втрачають свою естетичність.

Основною загрозою для деревних рослин парку "Піонерський" є швидке розповсюдження (*Viscum album*) омели білої.

При обстеженні деревних рослин парку "Піонерський" нашу увагу привернула різна ступінь пошкодження окремих видів рослин *Viscum album* L. (омелою білою – рослиною-напівпаразитом).

В цьому питанні заслугоує на увагу 5-ти бальна шкала оцінки стану деревних рослин у вуличних насадженнях вражених омелою, яку запропонували С.І. Кузнецов, Ф.М., Левон, Ю. А. Клименко, В.Ф. Пилипчук та М.І. Шумик (2000).

Як вважають В.П. Шлапак, Г.І. Музика, В.Ф. Собченко та інші (2010), ця методика для паркових насаджень не враховує всі фактори впливу. Тому, нами запропоновано оцінку пошкодження вікових деревних насаджень вражених омелою визначати за двома 7-ми бальними шкалами та КОПО (коефіцієнтом комплексної оцінки пошкоджених омелою рослин).

В зв'язку з цим вони запропонували визначати ступінь пошкодження омелою білою крони дерева нами пропонується визначати за 7-ми бальною шкалою. Для визначення пошкоджень стовбурів та скелетних гілок деревних рослин омелою ними пропонується 7-бальна шкала. Слід відзначити, що пошкодження скелетних гілок та стовбурів в трапляється досить рідко. Це зумовлено особливістю росту омели (перш за все вона надає перевагу молодим гілкам, а по мірі розростання на пошкодженому дереві, лише в подальшому пошкоджує його скелетні гілки і стовбур). Для проведення комплексної

оцінки ураження омелою деревних рослин, ними запропоновано коефіцієнт комплексної оцінки пошкодження омелою.

На основі цих шкал було встановлено, що омелою білою в парку "Піонерський" пошкоджено 12 видів деревних рослин, ступінь пошкодження яких оцінено нами в 2, 3 та 4 бали. Серед пошкоджених деревних рослин 41 дерево необхідно обрізати, а 9 видалити.

Висновки.

1. На основі інвентаризації деревних рослин парку "Піонерський" в м. Умань встановлено, що видовий склад даних рослин нараховує 27 таксонів.

2. Естетичний стан деревних рослин парку "Піонерський" оцінено нами в 5, 4, та 3 бали.

3. Визначено ступінь пошкодження (2, 3 та 4 бали) деревних рослин парку "Піонерського" омелою білою, серед яких 41 рослину необхідно обрізати, а 9 видалити.

ЗРОШЕННЯ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА ДП «ІЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

**І.С. КОНОПЕЛЬКО, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КИРИЛЮК В.П.**

Розсадник — господарство, в якому вирощують молоді рослини, укорінюють живці (особливо при зеленому живцюванні), що потребують великої кількості води. Навіть у зонах, забезпечених опадами, бувають періоди, коли необхідний полив. Ділянку під розсадник потрібно вибирати поблизу джерел води: річки, озера, струмка. Якщо їх немає, полив повинен бути забезпечений за рахунок артезіанських свердловин або штучно створених ставків [1].

Щоб одержати високий ефект від зрошення, необхідно провести поливи у визначені строки, які відповідають біологічним особливостям рослини і зовнішнім умовам росту та розвитку рослин лісового розсадника. При кожному поливі важливо правильно визначити поливну норму. Для встановлення поливного режиму рослин необхідно дослідним шляхом визначити передполивну вологість, або нижню межу допустимого зниження вологості ґрунту, у найважливіші періоди розвитку рослин лісового розсадника. Кількість всієї зрошувальної води, поданої на ділянку становить її зрошувальну норму. Зрошувальна норма заповнює нестачу води, необхідної для нормального водопостачання рослин. Поліпшуючи водоспоживання рослин і змінюючи ґрунтові й мікрокліматичні умови, зрошувальна вода суттєво впливає на ріст і розвиток зелених насаджень. Вільне надходження води і вуглекислого газу до рослин підвищує асиміляцію в 5–8 разів, а іноді і більше [2].

Зрошення розсадника проводять в міру необхідності, орієнтуючись на ступінь вологості ґрунту на глибині 25–35 см. Закінчення приросту, дрібнолистість і поява бурого відтінку на листі говорять про те, що рослини відчувають нестачу у волозі і, отже, необхідне зрошення [3].

Мета роботи – запроєктувати систему зрошення лісового розсадника в ДП „Іллінецьке лісове господарство“.

Щоб досягнути зазначену мету в завдання роботи входило: аналіз значення розсадників та вплив зрошення на ріст і розвиток сіянців та саджанців; вивчення існуючого стану, проектних і планових документів; аналізу існуючих зелених насаджень; проектування системи зрошення лісового розсадника.

Найпоширенішими ґрунтами на території розсадника є сірі лісові опідзолені.

За даними агрокліматичного районування Вінницької області територія лісового розсадника відноситься до другого агрокліматичного району з помірно-теплим кліматом. Опадів за рік за даними метеостанції Липовець випадає 592,0 мм, з них 379,0 мм за період вегетації. Середня багаторічна температура за рік – +7,0°C. Середньомісячна найбільш жаркого місяця липня – +19,2°C. Середня сума температур за період активної вегетації складає – 1949–2059°C. В цілому вегетаційний період продовжується 199–205 днів, а період активної вегетації (температура повітря вище +10°C) – 160–165 днів.

Напруженість метеофакторів є однією з причин, що негативно впливає на ріст і розвиток сіянців і саджанців що вирощуються в лісовому розсаднику. Тому для захисту рослин від згубного впливу високих температур повітря, ґрунтових і повітряних посух необхідно застосовувати зрошення.

Зрошення в розсадниках необхідне у всіх зонах недостатнього або нестійкого зволоження. Особливо важливий полив першого і другого полів розсадника.

На першому році життя сіянців виділяють три фенологічні періоди:

1-й період — від посіву до появи масових сходів, тривалість 15–25 днів, глибина зволоженого шару — до 10 см, поливна норма 90 м³/га, кількість поливів 2–3;

2-й період — від масових сходів до їх повного вкорінення, тривалість 25–30 днів, глибина зволоженого шару – до 20 см, поливна норма 200 м³/га, кількість поливів 2–3;

3-й період — інтенсивного росту і формування сіянців, тривалість 60–70 днів, глибина зволоженого шару – до 30 см, поливна норма 300 м³/га, кількість поливів 2–3.

На основі виконаних досліджень і розрахунків, рекомендуємо в умовах ДП "Іллінецьке лісове господарство" проводити зрошення розсадника лісових культур при зниженні вологості ґрунту до 70–80% НВ застосовуючи барабанні дощувачі ОСМІS IRRIGATION, що досягається проведенням 6–9 поливів нормою 90–300 м³/га в посівному відділенні (1-й рік вирощування сіянців), 4–6 поливів нормою 350 м³/га в посівному відділенні (2-й рік вирощування сіянців), 4–5 поливів нормою 400 м³/га в шкільному відділенні і 4–6 поливів нормою 400 м³/га в маточній ділянці в залежності від вологозабезпеченості вегетаційного періоду.

Список використаних джерел:

1. Орошение лесных питомников [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forest-culture.narod.ru/Issled_gr/lk_124/lab6.html.

2. Кирилюк В.П. Екологічне обґрунтування меліоративних заходів в агроландшафтах Правобережного Лісостепу України / В.П. Кирилюк // Географія та екологія; наука і освіта: матеріали Всеукраїнської наук. – практ. конференції. — Умань: СПД Сочінський, 2008. — С. 97–99.

3. Орошение питомника [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://forest-culture.narod.ru/Issled_gr/lk_124/lab6.html.

САД В ЯПОНСЬКОМУ СТИЛІ – ВИШУКАНЕ МИСТЕЦТВО

**А.П. КОРОБАНЬ, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВЕЛИЧКО Ю.А.**

Дизайн японського саду досягнути так само складно, як, наприклад, західним жителям складно вивчити японську мову. Причетність до багатой і древньої східної культури лише сприяє складності розуміння. На практиці, створення японських садів є

не лише питанням ландшафтного дизайну. Якраз навпаки, японський сад має свій глибокий сакральний зміст. Цей чинник є одним з головних, що ускладнює структуру японського саду, та проявляється в символізмі фен-шуй і запозиченням деяких його елементів з Буддизму і китайської культури. Упродовж тисячоліть епох, що змінювалися, та їх ідеали, породжували різні манери ландшафтних композицій. Але, незважаючи на різноманітність, існують певні канони створення саду, що тісно пов'язані з живописом, тільки матеріалом слугує природа, а інструментом – душа людини. Як і живопис, так і ідея самої композиції може бути монохромною чи поліхромною. І якщо сади каменів скупі на колір, то пейзажний сад нагадує багатоколірний сувій або кольорову гравюру.

Сама природа Японії багато в чому пояснює походження стилістики японського саду. Гориста країна з красивим і різноманітним ландшафтом, де можна зустріти скелі і струмки, пологі схили і озера, а також відкриті вітрам морські береги і химерні форми дерев, стала гідним зразком для переосмислених і натхненних мініатюрних ландшафтів. І ось на обмеженій ділянці простору людиною створюється модель світу, яка легше сприймається саме завдяки невеликим розмірам.

У класичному японському саду велике значення надається трьом основним елементам – воді, дереву та каменю. Серцем японського саду є вода, що символізує швидкоплинність життя. Каміні символізують стійкість і довговічність, дерево – поступальний розвиток і вдосконалення. Метою дизайну японського саду є використання цих елементів природи, надаючи їм певного символізму, на яку чинить значний вплив Синтоїзм і Буддизм. У цих двох релігійних течіях основною ідеєю є присутність Бога в елементах природи. Усе це робить дизайн японського саду ще складнішим для розуміння.

Для імітації природних об'єктів використовують найрізноманітніші матеріали, які здатні відтворити образ: наприклад великий камінь зображає гору, маленькі камінці й булижники – водоспад, або гірський потік, білий гравій – море, кам'яна вежа – храм, а кам'яна доріжка – подорож по життю і т.д.

Дуже часто сприйняття фіксується на якому-небудь одному основному компоненті – це може бути сад каменів, водоспадів або мохів і навіть пори року. Відповідно головною «дійовою особою» стають розставлені групи каменів, або водоспад, або різні за кольором і фактурою мохи, або самотнє дерево на невисокому пагорбі, або кругообертання природи в зміні пір року. Особливість такого саду полягає в перевазі одного елемента над іншими і для істинних поціновувачів мистецтва такий сад є справжньою скарбницею передачі думок і почуттів автора.

При закладці саду даного типу практично не використовуються чіткі та ідеально геометричні фігури. Найбільш характерним для загальної композиції є пейзажні, асиметричні варіації із каменю і гальки, мохів та невисоких рослин або їх груп з урахуванням росту та квітіння.

Зелений, сірий і коричневий, які доповнюються вкрапленнями з квітів та плодів, є основою в колористиці японського саду. Для східного паркового мистецтва притаманні рішення з використанням однорідності кольорової палітри (моноколірності), оскільки вважається, що таким чином можна досягнути найвищого ступеня впливу на уяву спостерігача. Пістрявість, строкатість швидко втомлює зір, в той час як один колір повністю захоплює та поглинає увагу. Цей стиль більшого значення надає формі, ніж достатку й розкоші. Спалахи яскравих квітів і ягід в саду можуть застосовуватися лише для того, щоб підкреслити протягом часу, зміну пір року.

Важливою особливістю японських садів, є їх закритість від зовнішнього світу. Як було сказано попередньо, сад є моделлю світу в мініатюрі. Для того щоб сад став

воістину відокремленим місцем, ми повинні захистити його від зовнішнього світу. Японський сад неможливо уявити без огорож і хвірток так само, як і без кленів і ліхтариків.

До асортименту рослин, які найчастіше використовуються у створенні японського саду входить всім відома сакура – японська вишня (*Prunus serrulata* Lindl.), ажурні форми кленів таких як – клен пальмолистний (*Acer palmatum* (Thunb.) Thunb.), клен японський (*Acer japonicum* Thunb. (in Murray)), клен маньчжурський (*Acer mandshuricum* Maxim.) і несправжньозибольдів (*Acer pseudosieboldianum* (Pax) Kom.), часто використовують іргу, барбариси, бирючину. Серед хвойних є популярними такі: сосна чорна, сосна гірська, сосна звичайна, тис ягідний, кипарисовик лавсона, ялівець китайський і віргінський. Для квіткових та трав'янистих це в першу чергу хризантеми, іриси, примула весняна, бадан, міскантус цукровий тощо. Прикрасою саду стане гліцинія або вістерія (*Wisteria* Nutt.)

Мистецтво створення японського саду вимагає певних знань, умінь і, звичайно ж, смаку, і воно під силу лише тим, хто сповнений любові до навколишньої природи.

АНАЛІЗ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ДП “КОНОТОПСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”

**В.С. КОШМАН, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КОЗАЧЕНКО І.В.**

Ліс та існуючі в ньому тварини є комплексом біоценозу та впливають в значній мірі на існування людини. Велике значення відіграють біотехнічні заходи, спрямовані на підвищення продуктивності угідь. Людина своєю діяльністю може впливати на життєдіяльність тваринного світу та місце його проживання. Вводячи наукові дослідження, досвід в практику ведення мисливського господарства можна досягти гарних результатів по підвищенню продуктивності угідь, доводячи щільності тварин в угіддях до максимального.

Проводячи біотехнічні заходи людина може значно збільшити поголів'я тварин та підвищити продуктивність угідь

Єдиним користувачем мисливських ресурсів на території ДП «Конотопське лісове господарство» є Державне мисливське господарство “Конотопське”. ДМГ “Конотопське” розташоване в центральній частині Сумської області на території Конотопського і Буринського адміністративних районів, охоплюючи загальну площу угідь 61305 га.

База господарства розташована в 30 км від міста Конотоп і знаходиться в 57 кварталі Ново-Мутинського лісництва.

З метою впорядкування території мисливських угідь Конотопського району, найбільш ефективного використання та збільшення їх продуктивності на основі розпорядження Сумського управління від 22 грудня 1988 р. за № 236-р територія державного мисливського господарства “Конотопське” була розширена і на даний час складає 61305 га.

На території ДМГ „Конотопське” мешкають наступні види мисливської фауни: лось, козуля, дикий кабан, заєць-русак, вовк, лисиця, куниця, борсук, видра та сіра куріпка.

Аналізуючи динаміку мисливської фауни, ми приходимо до висновку, що, попри її видове біорізноманіття, чисельність основних видів мисливських тварин, протягом

останніх років, зменшується (зокрема, у лося, козулі та зайця). Разом з тим, зауважимо, що конотопська субпопуляція все одно залишається однією з найбільших в Україні.

На нашу думку, зменшення чисельності мисливської фауни перебуває у прямій залежності з обсягами біотехнічних заходів, які за останні роки залишаються практично незмінними.

Розміщення мисливських тварин по території перебуває у прямій залежності від кількості і якості кормів на ній в усі пори року. Тому при створенні мисливських господарств потрібно перш за все враховувати кормовий баланс угідь.

Відомо, що біотехнічні заходи – це заходи, спрямовані на покращення якості, як власне популяцій мисливських тварин, так і мисливських угідь. Нажаль у досліджуваному мною господарстві вся біотехнія зводиться до заготівлі кормів на зиму, облаштування годівниць і солонців. Проте, наразі постає питання взаємоузгодження діяльності різних галузей народного господарства, зокрема розвиток мисливського господарства на фоні функціонування лісової та сільськогосподарської галузей. На жаль, вирішення такого питання в межах одного господарства неможливе.

Найбільшу увагу слід приділити недостатній кількості кормів в зимовий період, створення небезпечних місць для їхнього існування, розмноженню тварин, хворобам та боротьбі з ними. Правильне проведення біотехнічних заходів з налаштованою охороною сприяє збільшенню чисельності мисливських тварин в господарстві. Якщо у весняно-літньо-осінній період для більшості видів мисливських тварин вистачає природних кормів, то в зимовий період, особливо багатосніжний, для багатьох видів тварин характерна їх нестача.

Наростити кормову базу можна шляхом висіву чи насадження рослин, створенням реміз, заготівлею і викладкою кормів, створенням штучних місць підгодівлі, лісогосподарськими заходами, спрямованими на поліпшення кормової бази тощо. Участь у створенні та поповненні кормової бази мисливських угідь обов'язкова.

За ревізійний період у господарстві проводився відстріл шкідливих та хижих тварин, проте об'єми вилучення лисиці, у порівнянні з її фактичною чисельністю, зовсім незначні. Причина криється у відношенні до цього хижака, як до природного резервуара сказу, а також втратою попиту на хутрову продукцію. Відстріл лисиці протягом всього року входить до службових обов'язків працівників егерської служби. Разом з тим, полювання на лисицю у немисливський сезон для звичайних мисливців розцінюється, як браконьєрство.

Основною причиною зменшення поголів'я тварин, на наш погляд, є їхня міграція за межі господарства, а також – збільшення випадків браконьєрства, яке, на жаль має глибоку соціальну основу, оскільки інколи стає єдиним способом виживання зубожілого населення.

На мій погляд традиційне, в таких випадках збільшення обсягів біотехнії та розширення штату егерської служби є не найкращим виходом із ситуації, що склалася.

Я вважаю, що оптимізації мисливських ресурсів у господарстві можна досягти лише радикальними заходами, зокрема розведенням більш перспективних видів, зокрема, плямистого оленя та лані. Згадані види мають ширшу екологічну пластичність, ніж аборигенні лось, благородний олень та козуля, що створює передумови для більш повного використання кормових та захисних ресурсів угідь.

Звичайно, що неконтрольоване вселення видів-конкурентів може призвести до остаточного затухання аборигенних популяцій лося чи козулі. Між тим, на території мисливського господарства існують усі передумови для створення спеціалізованого вольєру з наступним лімітованим випуском частини поголів'я у навколишні угіддя.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МІСТІ ВАТУТІНЕ

**А.В. КРИМОВА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

У наш час озеленення займає важливе місце у житті людини. Зелені насадження дають нам естетичну насолоду, свіже повітря, тінь. Крім того зелені насадження біля будинку сприяють поліпшенню мікроклімату і санітарно-гігієнічних умов (насадження знижують швидкість вітру, затримують пил і аерозолі, сприяють зменшенню концентрації диму і шкідливих газів в повітрі, зменшують силу міського шуму та ін.). Отже, озеленення присадибної ділянки є важливим етапом при благоустрої території.

Об'єкт дослідження – територія приватної ділянки м. Ватутіне Черкаської області на вул. Кар'єрна, 10. При проектуванні необхідно враховувати не лише побажання клієнта, його стильове бачення, естетичні смаки, а й ландшафт території, ґрунтово-кліматичні умови, екологічні особливості рослин. Також не варто забувати про стильову відповідність будинку і елементів благоустрою.

Дана територія знаходиться в новому районі міста, що був недавно побудований, тому територія об'єкту обгороджена парканом лише з двох боків, немає дорожньо-стежкової мережі та майже не засаджена рослинністю. Насамперед ми провели інвентаризацію зелених насаджень і виявили, що тут висаджені: яблуня домашня (*Malus domestica* Borkh.) – 5 шт., виноград звичайний (*Vitis vinifera* L.) – 4 шт. та різні види квітів, що ростуть на клумбі перед будинком: хризантема корейська (*Chrysanthemum coreanum* L.) – 14 шт., шафран весняний (*Crocus vernus* L.) – 10 шт., тюльпан гібридний (*Tulipa hybrida* Hort.) – 18 шт., нарцис гібридний (*Narcissus hybridus* L.) – 5 шт., гіацинт східний (*Hyacinthus orientalis* L.) – 10 шт., троянда гібридна (*Rosa hybrida* Hort.) 6 шт., чорнобривці відхилені (*Tagetes patula* L.) – 7 шт., петунія садова (*Petunia hybrida* L.) – 7 шт. Газон представлений різнотрав'ям: кульбаба лікарська (*Taraxacum officinalis* L.), тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.), грястиця збірна (*Dactylis glomerata* L.). Нами відмічено, що дана територія знаходиться в незадовільному стані та потребує озеленення, благоустрою.

Тому в перспективі планується розробити дорожньо-стежкову мережу з природнього каменю, раціонально розмістити зони планування території, зробити як найбільше для того щоб дана територія мала естетичний вигляд.

Першим етапом має бути виокремлення функціональних зон. Планується створити зони: парадну, господарську, городу і саду, палісадник і зону відпочинку для всієї сім'ї. Облаштувати територію також газоном звичайним.

Палісадник буде представлений розарієм, що включатиме в себе різні сорти роду *Rosa* L., які забезпечать квітування до глибокої осені. В'їзд на територію влаштований для руху автомобіля до гаража, біля якого висаджено ряд туї західної форма пірамідальна (*Thuja occidentalis* f. *compacta* Carr.). Навкруги стовбурів туї планується висипати декоративну мульчу (кору дерев), що буде мати як функціональне значення, так і естетичне. Туї також будуть відмежовувати від зони в'їзду зону саду.

Зону саду розташуємо недалеко від зони городу та господарської. Тут висаджуємо плодові дерева: слива звичайна (*Prunus communis* L.), сорт королева Вікторія 'Queen Victoria' – 1 шт., черешня (*Prunus avium* L.), сорт 'Cerise sammit' – 1 шт., абрикос звичайний (*Prunus armeniaca* L.), сорт 'Ананасний' – 1 шт., персик звичайний (*Prunus persica* L.), сорт 'Harnas' – 2 шт., вишня звичайна (*Prunus cerasus* L.), сорт 'Benham's Early Duke' – 3 шт. та ягідних кущів – малина звичайна (*Rubus idaeus* L.), сорт 'Fallred' – 6 шт., смородина червона (*Ribes rubrum*) сорт «Червоний хрест» – 3 шт., смородина чорна

(*Ribes nigrum* L.), сорт 'Пігмей' – 5 шт., агрус відхилений (*Grossularia reclinata* L.), сорт 'Invicta' – 5 шт. Також облагороджуємо цю територію садовим столиком, лавами, гойдалкою, що забезпечить проживаючих і зоною відпочинку й матиме функціональне призначення.

Для сполучення цієї зони з іншими влаштовуємо декоративну доріжку, яка освітлюється невисокими ліхтарями. З північно-західної частини розміщується міксбордер, з асортиментом багаторічних трав'янистих рослин, які забезпечать безперервне квітування. Для міксбортеру використали: рудбекію блискучу (*Rudbeckia fulgida* L.), айстру новоанглійську (*Aster novi-angliae* L.), дельфініум культурний (*Delphinium cultorum* L.), тюльпан гібридний (*Tulipa hybrida* Hort.), нарцис гібридний (*Narcissus hybridus* L.), лілійник гібридний (*Heemerocallis hybrida* L.), айстру альпійську (*Aster alpinus* L.), агератум Хюстона (*Ageratum houstonianum* L.), шафран посівний (*Crócus sátivus* L.).

В зоні відпочинку влаштовуємо невелику штучну водойму облаштовану гідрофільним рослинами: таволжник звичайний (*Aruncus vulgaris* L.), незабудка болотна (*Myosótis palustris* L.), калюжниця болотна (*Cáltha palústris* L.), офіпогон плоскостебельний (*Ophiopogon planiscapus* L.), теліптеріс болотний (*Thelypteris palustris* Schott.), перстач білий (*Potentilla alba* L.), рогіз широколистий (*Turpa latifolia* L.). Також передбачена тут альтанка, що потопає в масі декоративно-квітучих кущів бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.), таволги Ван-Гутта (*Spiraea vanhouttei*), чубушника вінцевого (*Philadelphus coronaries* L.). Дана зона розташована біля зони городу, але вона буде відмежована щільним живоплотом із бирючини звичайної (*Ligustrum vulgare* L.).

Висаджені рослини потребують таких агрозаходів: обробіток ґрунту з розпушуванням та прополюванням бур'янів, підживлення, полив, боротьба з шкідниками, хворобами та ін.

Отже, для благоустрою прибудинкової території потрібно розбити дорожньо-стежкову мережу, розбити її на функціональні зони, а для озеленення пропонуємо деревні, кущові та квіткові рослини за їх біоекологічними особливостями та умовами зростання, що створять високу декоративність і добре будуть поєднуватися у композиції.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ОНОПРІВСЬКОГО ДИТЯЧОГО САДКА №1 ТАЛЬНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**О.О.КУЦУРУК, студ. V курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

Квіти є невід'ємним елементом саду, вони його не тільки прикрашають, але й виконують ряд інших корисних функцій. У поєднанні і з камінням, водою, травами, скульптурою, газонами можна створити цілі комплекси квіткових композицій. За допомогою квітників оформляють планувальні рішення в саду, облагороджують територію. Квітники є невід'ємним елементом парків, садів, бульварів, скверів, домашніх садів, та й просто використовуються в необхідних місцях. Правильне використання квіткових рослин дає великі можливості, наприклад, можна гармонізувати ландшафти, підбирати такі поєднання, які будуть благотворно впливати на настрій людей.

Озеленення території відіграє ефективну меліоративну, санітарно-гігієнічну, інженерно-захисну, рекреаційну, естетичну архітектурно-планувальну дію рослинного покриву, передбачає рівномірність розміщення зелених насаджень на території.

Мета роботи: розробити проект озеленення території Онопрівського дитячого садка №1 Тальнівського району Черкаської області.

Для виконання поставленої мети передбачено вирішення наступних завдань:

- вивчити та узагальнити літературні дані про культуру *Dianthus*L. і можливості її використання в озелененні;
- провести функціональний та архітектурно-планувальний аналіз території дитячого навчального закладу;
- провести інвентаризацію рослин, які зростають на даній території;
- надати проектні пропозиції щодо озеленення території Онопріївського дитячого садка №1 з використанням видів і сортів роду гвоздика у квітковому оформленні.

Об'єкт дослідження є територія Онопріївського дитячого садка №1 Тальнівського району Черкаської області, загальною площею 9922 м².

Основним акцентом в озелененні даної ділянки є види та сорти роду гвоздика (*Dianthus*L.).

Рід гвоздика (*Dianthus*L.) відноситься до родини гвоздикові (*Caryophyllaceae*) і нараховує біля 300 видів. Представники цього роду – одно-, дво- та багаторічні трав'янисті рослини, дуже рідко напівкущі. Стебло у гвоздик просте, прямостояче, при основі висхідне. Висота рослини коливається від 10 до 85 см. Листки сидячі, лінійні чи лінійно-ланцетні, зелені, темно-зелені, червонуваті, сизі. Квіти поодинокі або зібрані в мительчасті, щитоподібні суцвіття. Форма суцвіття трубчаста, циліндрична, продовгувата чашечка, з п'ятьма загостреними, іноді тупими зубчиками. Забарвлення пелюстків досить різноманітне – біле, рожеве, пурпурове, жовте, існують сорти з строкатими пелюстками. Тичинок 10. Плід являє собою одногніздну, продовгувату коробочку з продовгуватими насінинами.

Проведено інвентаризацію насаджень та відмічено перелік існуючих насаджень на території озеленення: горіх грецький (*Juglansregia*L.)–1шт., яблуня домашня (*Malusdomestica*Borkh.)–2шт., ялівець віргінський (*Juniperus virginiana*L.)– 1шт., абрикос звичайний (*Armeniacavulgaris*Lam.)– 2шт., черешня (*Cerasusavium*Moench.)–16шт., чубушник дрібнолистий (*Philadelphusmicrophullus*Gray.)–3 шт. Із квіткових рослин зростає лише лілійник рудуватий (*Heimerocallisfulva*L.)–120 шт., який у подальшій роботі по озелененню буде знищено. Деревні і кущові насадження зберігаються у повному складі і доповнюються висадити живоплотом із бука лісового (*Fagussylvatica*L.)–450 шт., що вирізняється цікавим забарвленням листків, та невеликим фруктовим садом із абрикоса звичайного (*Armeniacavulgaris*Lam.)– 8шт., сливи домашньої (*Prúnusdoméstica* L.)–3шт. та вишні звичайної (*Cerasusvulgaris*Mill.)– 5шт.

Проект озеленення території Онопріївського дитячого садка №1 передбачає створення бордюрних посадок з гвоздики турецької (*Dianthusbarbathus*L.) вздовж доріжок із сортів – СкарлетБьюті 'ScarletBeauty' і ВайсРізен 'WeiscRiesen', також групові посадки гвоздики садової Шабо (*D. Caryophullus*var. *Schabaud*L.) із сортів – Марі Шабо 'MariSchabond', Аврора 'Auroga', Жанна Діоніс 'JlonneDionis'.

Рослини потребують догляду:

- обробіток ґрунту – глибоке рихлення восени і весною, а також регулярне прополювання протягом всього літа та знищення бур'янів;
- регулярне і своєчасне внесення поживних речовин;
- полив 1-2 рази у тиждень;
- підв'язування гвоздик у групових посадках;
- формуюча стрижка для живоплоту;
- обрізка плодів рослин.

Таким чином, квіткове оформлення дає можливість проводити дослідження з видами висадженими одним родом (*Dianthus* L.) та розробити пропозиції з урахуванням еколого-біологічних особливостей рослин, створення довговічності та естетичності даного об'єкту. Види та сорти *Dianthus*L. заслуговують на використання їх в озелененні дитячих садків, шкіл тощо з урахуванням їх декоративних ознак.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №2 М. ВАТУТІНОГО

**І.С. КУЩЕНКО, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ТИСЯЧНИЙ О.П.**

Озелененню та благоустрою території середніх навчальних закладів потрібно надавати особливого значення, тому що зелені насадження відіграють тут не тільки санітарно-гігієнічну і архітектурно-планувальну роль, а також мають і навчально-виховне значення. Насадження на ділянках середніх навчальних закладів відносяться до насаджень обмеженого користування. До цієї групи належать насадження, якими користуються лише ті громадяни, які на цій території працюють, живуть, навчаються або відпочивають.

На шкільній ділянці діти одержують уявлення про живу природу, безпосередньо беруть участь у вирощуванні рослин. Тому шкільна ділянка потребує максимального озеленення (до 40-50% території), за винятком тих частин, що мають спеціальне покриття – доріжок, алей, проїздів, господарського двору, окремих ділянок спортивних та ігрових майданчиків.

Метою роботи є: покращення озеленення та благоустрою; створення санітарно-гігієнічних умов для навчання учнів і праці вчителів.

Ділянка школи на даний час облаштована і озеленена задовільно, а тому ми рекомендуємо вдосконалити її за допомогою прийомів ландшафтного дизайну, тобто створення гармонійного середовища, яке складається з природних елементів, сформованих засобами озеленення, малими архітектурними формами в поєднанні з освітленням та ін.

Насамперед, було з'ясовано, що на даному об'єкті потрібно провести реконструкцію і реставрацію зелених насаджень. Тут планується урізноманітнити насадження деревних і кущових порід, садово-паркових композицій, декоративних квітників, газонів та інших рослинних угруповань.

При озелененні шкільної ділянки треба з економічних міркувань використовувати в основному місцеву флору. Не слід садити рослини, що мають колючки та отруйні плоди: софору японську, вовче лико, терен, гледичію, акацію, ожину, обліпиху, бояришник звичайний. Протипоказані також такі трав'янисті рослини, як белена чорна, ясенець, дурман, цикута, наперстянка, осінник, молочай, латук отруйний та інші. Такі дерева, як ширококронні види тополь, біла верба, шовковиця під час цвітіння чи плодами забруднюють навколишню місцевість, вони сильно затіняють ділянку і тим самим затримують зростання трав та квітів.

Ми рекомендуємо тут висадити такі насадження: яблуня Недзвецького (*Malus niedzwetzkiiana* Dieck.), катальпа красива (*Catalpa speciosa* Warder.), бузок звичайний (*Siringa vulgaris* L.), калину звичайну (*Yibrum vulgaris* L.), тис ягідний (*Taxus baccata* 'Elegantissima'), рододендрон жовтий (*Rhododendron luteum* Sweet), бруслина японська (*Euonymus japonicus* 'Ovatus Aureus'), вейгела квітуча (*Weigela florida* 'Alexandra'). Для озеленення використовуємо групові та рядові посадки, а також солітери.

Для влаштування звичайного газону необхідно висіяти травосуміш із злакових трав з різним типом кущення, а для спортивної зони – найкраще підійде щільне дернове покриття.

На існуючій території пропонуємо створити сучасні квіткові насадження у вигляді 2-х рабаткових клумб та однієї у формі арабески.

Біля підпірних колон, центрального входу школи, слід розмістити, прямо на

плиточному мощенні, стаціонарні квітники, виготовлені із залізобетону у вигляді ваз, для висаджування в них змінних композицій із різнокольорових літників та вічнозелених кущових декоративних рослин.

На клумбах пропонуємо висадити такі рослини: гвоздика турецька (*Dianthus barbatus*), алісум (*Alyssum*), флокс Друммонда (*Phlox drumondii*), агератум мексиканський (*Ageratum houstonianum*), тагетес тонколистий (*Tagetes angustifolia*), айстра китайська (*Callistephus chinensis*), цинія вузьколиста (*Zinnia angustifolia*), арабіс війчатолістий (*Arabis blepharophylla*), крокус 'Joan of Arc' (*Crocus 'Joan of Arc'*), флокс шиловидний 'Apple Blossom' (*Plox subulata 'Apple Blossom'*), хоста Зібольда 'Elegans' (*Hosta sieboldiana 'Elegans'*), чебрець повзучий (*Thymus serpyllum*), очиток товстолистий (*Sedum dasycyllum*).

Для створення невеличкого (2х6м) рокарію на газоні, в правому кутку малого саду школи, використовуємо гранітне каміння і підбираємо такі рослини: ялівець козацький (*Juniperus virginiana* L.), самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.), рододендрон жовтий (*Rhododendron luteum* Sweet), вейгела квітуча (*Weigela florida 'Alexandra'*), копитень європейський (*Fsarium europeum*), молодило покривельне (*Sempervivum tecturum*), очиток (*Sedum Floriferum*).

Квітники та запроєктований рокарій, які підібрані за часом цвітіння, у поєднанні з деревами й кущами, стануть декоративним елементом партерної зони школи під час цвітіння.

Також пропоную поставити МАФ на території, у різних містях. Вони нададуть покращеного вигляду.

Відпочиваючи і проходячи повз такого місця, можна вільно розглядати і насолоджуватись пейзажем та грою світло-кольорової гами. Такий набір квітково-декоративної рослинності збагатить знання учнів школи з ботаніки і методів озеленення, а також надасть їм можливість відновити свої сили, підвищити настрій і наснагу для подальшої праці і навчання.

Для догляду за насадженнями, ми рекомендуємо у весняний та весняно-літній періоди максимального росту коренів, забезпечувати рослини елементами ґрунтового живлення та водою. В осінній період, а також наприкінці літа, під час активізації росту коренів, забезпечувати рослини фосфором, калієм та водою, що підвищить стійкість їх у зимовий період.

Висновок: Запропонований проєкт озеленення та благоустрою пришкольньої території стане високодекоративним елементом не лише на території школи, але і всього мікрорайону.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИБУДИНКОВОЇ ТЕРИТОРІЇ ПО ВУЛИЦІ ЛЕНІНСЬКОЇ ІСКРИ В М. УМАНЬ

**Ю.М. ЛЮБАС, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.**

Процес, що включає в себе озеленення та благоустрій території покликаний створювати на ділянці певне середовище за допомогою використання різних компонентів. Проєкт складається з урахуванням рельєфу місцевості, властивостей ґрунту і кліматичних умов. Якщо наслідувати обраному стилю, то він має сприяти влаштуванню певної атмосфери, створюючи ілюзію перебування в іншій епосі. Однак, для цього необхідна його максимальна відповідність архітектурі самого будинку, вплив на оточуюче природне середовище та зокрема на мешканців, які будуть тут відпочивати.

Дослідження були проведені на території, прилеглій до висотного будинку по вул. Ленінської Іскри, 190/2 в м. Умань.

Основною метою дипломної роботи була розробка плану озеленення та благоустрою прибудинкової території.

Прибудинкова територія в місті є яскравим уособленням природного середовища, формування якого вимагає нетрадиційного підходу в зв'язку з тим, що ділянка, відведена під озеленення, має невеликі розміри, і дозволяє менш активно включати в свою планувальну структуру елементи природи. Обмеженість площі малого саду сприяє застосуванню різних планувальних прийомів, які візуально збільшують його простір.

Комфорт тут можна створити з використанням прийомів ландшафтного дизайну, тобто гармонійного середовища, що складається з природних елементів, сформованих засобами озеленення, малими архітектурними формами.

Художній образ малого саду реалізується під впливом використання законів архітектурної композиції, таких як: масштаб простору, пропорційний розподіл території та її елементів, метричність і ритм, контраст і нюанс, тощо.

Загальний архітектурно-художній задум усієї ландшафтно-композиції прибудинкової території майже повністю залежить від взаємозв'язку його елементів: доріжок, відкосів, розміщення рослинних угруповань.

Особливу роль при створенні об'ємно-просторової композиції малого саду відіграють рослини. Вони повинні бути різні за кольором, розмірами, фактурою та малюнком. Ділянку озеленюють за допомогою деревно-кущових і квіткових угруповань та газону.

Для зв'язку всіх зон житлової території між собою, потрібно прокласти маршрутні доріжки. Тут ми виділили такі функціональні зони: партерна зона, зона відпочинку та ігрова зона.

Передбачена зона відпочинку знаходиться в центральній частині внутрішнього дворику. Тут влаштовуємо газон, використовуючи газонні трави, стійкі до витоптування. На його фоні, в центрі, висаджуємо деревно-кущову композиційну групу, яка складається з берези бородавчастої (*B. verrucosa* Ehrh.), жасмину садового (*Jasminum vulgare* L.), бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.), туї колоновидної (*Thuja* L. 'Fastigiata') та ялівцю козацького (*Juniperus sabina* L.).

Поруч з груповими насадженнями влаштовуємо декоративну бесідку для відпочинку дорослих і дітей.

Ігрову зону для дітей пропонуємо створити поблизу відпочинкової зони та будинку. Тут ми пропонуємо розмістити гойдалку, пісочницю та ігровий будиночок.

В партерній зоні, напроти будинку влаштовуємо невеличкий міксбордер із таких рослин: багрянник японський (*Cercidiphyllum japonicum*), каміш китайський (*Miscanthus sinensis*) 'Kleine Silberspinne', монарду гібридну (*Monarda hybrida*), куничник гостроцвітний (*Calamagrostis acutiflora*), аконіт Карміхеля (*Aconitum carmichaelii*), геленіум гібридний (*Helenium hybridum*), вербену Бонарську (*Verbena bonariensis*), рудбекію блискучу (*Rudbeckia fulgida* var. *sullivantii*), ехінацею пурпорову (*Echinacea purpurea*), калину Карлза (*Viburnum carlesii*), анемону японську, (*Anemone japonica*), молінію голубу (*Molinia caerulea*), горянку (*Epimedium grandiflorum*), гейхеру гібридну (*Heuchera hybrida*), осоку японську (*Carex morrowii*), чорнобривці тонколисті (*Tagetes tenuifolia*), айстру (*Aster dumosus*), вербозілля звичайне (*Pulsatilla vulgaris*) та очиток квітковий (*Sedum floriferum*), які забезпечуватимуть цвітіння з весни до самих заморозків.

Для догляду за насадженнями, ми рекомендуємо у весняний та весняно-літній періоди максимального росту коренів, забезпечувати рослини елементами ґрунтового живлення та водою. В осінній період, а також наприкінці літа забезпечувати рослини

фосфором, калієм та водою, що підвищить стійкість рослинних організмів взимку.

Висновок: Запропонований проект озеленення та благоустрою стане високо декоративним елементом прибудинкової території по вул. Л. Іскри, 190/2 в м. Умань.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В М. УМАНЬ

**А.О. ЛЮБЧЕНКО, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

Зелені насадження серед забудови сприяють поліпшенню мезо- і мікроклімату та санітарно-гігієнічних умов: насадження сповільнюють швидкість вітру, затримують пил, поглинають газові домішки з повітря.

Важливим моментом у створенні архітектурного середовища – це динаміка розвитку зеленого об'єкту. При розробці проектів ландшафтного дизайну необхідно обов'язково врахувати відчуття зору, слуху, смаку і запаху.

У наш час актуальним є використання багаторічних трав'янистих рослин, дерев та кущів у озелененні присадибної ділянки, підбравши правильний асортимент рослин та проведення агротехнічних заходів по догляду за ними.

Основу садово-паркових композицій становить рослинний матеріал. На відміну від інших компонентів ландшафту він є найбільш динамічним. Водночас рослини є надзвичайно активним емоційно-психологічним фактором, який має враховувати озеленювач. Займаючись підготовкою загального композиційного вирішення, проект має передусім враховувати такі принципи підбору рослин: екологічний, фітоценотичний, систематичний і естетичний.

Підбір дерев, кущів і ліан для озеленення має бути таким, щоб забезпечити виконання рослинами своїх головних функцій. В будь-якому випадку добір рослин не може бути випадковим, а їхній ріст і розвиток повинен бути забезпечений необхідними агротехнічними заходами.

Створення довговічних, здорових і високодекоративних зелених насаджень вимагає копіткої роботи, яка включає в себе підготовку садивного матеріалу, садіння та догляд за рослинами.

Метою дослідження є озеленення та благоустрій присадибної ділянки в м. Умань.

Для досягнення мети передбачено вирішення таких завдань:

- вивчити ґрунтово-кліматичні умови регіону дослідження;
- провести функціональний та архітектурно-планувальний аналіз території;
- провести інвентаризацію та аналіз існуючих насаджень на території ділянки;
- підібрати асортимент рослин, що відповідає даним умовам та сучасним вимогам;
- надати проектні пропозиції щодо озеленення та благоустрою території присадибної ділянки

Об'єктом дослідження – територія присадибної ділянки в м. Умань Черкаської області.

Предметом дослідження є формування архітектурно-ландшафтного планування, що забезпечить створення цілісного комплексу озеленення та благоустрою на присадибній ділянці.

Присадибна ділянка розміщена за адресою: м. Умань, вул. Бетховена 20 у житловому масиві в північно-східній частині міста. Площа ділянки становить 1345 м². З усіх боків об'єкт оточений іншими житловими ділянками. Важливі дороги та підприємства, які б могли шкідливо впливати на навколишнє середовище поблизу

відсутні. Розташування об'єкту є досить доцільним, дорожня мережа у доброму стані, неподалік від нього розташований розсадник, що дає можливість забезпечення садивним матеріалом.

Територію ділянки з усіх боків оточує паркан. В'їзд розташований із західної частини ділянки. На території ділянки розташований житловий будинок та господарська споруда.

Присадибна ділянка призначена для озеленення знаходиться в доброму стані. Рельєф ділянки рівнинний. На території ділянки є багато деревних, кущових, трав'янистих та квіткових насаджень.

Серед плодкових відмічено – яблуня домашня (*Malus domestica* Borkh.) – 9 шт., абрикос звичайний (*Armeniaca vulgaris* L.) – 5 шт., та вишня пташина (*Cerasus avium* L.) – 4 шт., груша звичайна (*Pyrus communis* L.) – 5 шт., ягідні кущові – смородина чорна (*Ribes nigrum* L.) – 4 шт. та малина звичайна (*Rubus idaeus* L.) – 20 шт.; насадження винограду звичайного (*Vitis vinifera* L.). Також на ділянці з хвойних порід відмічено – сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.) – 3 шт., ялина колюча (*Picea pungens* Engelm) – 4 шт., туя західна (*Thuja occidentalis* L.) – 19 шт., яловець козацький (*Juniperus sabina* L.) – 3 шт. та живопліт з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.), який потребує формуючої обрізки; з листяних порід – верба вавилонська (*Salix babylonica* L.) – 3 шт., бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.) – 1 шт. та шипшина собача (*Rosa canina* L.) – 1 шт.

Квіткові клумби представлені: нарцисом поетичним (*Narcissus poeticus* L.) – 64 шт., тюльпан гібридним (*Tulipa hybrid* Hort.) – 79 шт., чорнобривці відхилені (*Tagetes patula* L.) – 44 шт., агератум Хюстона (*Ageratum houstonianum* L.) – 56 шт., види гвоздики (*Dianthus* L.) – 39 шт., що потребують реконструкції та збільшення асортименту квіткових рослин. Газон на території присадибної ділянки занедбаний і потребує заміни.

Дорожньо-стежкова мережа спланована не досить доречно і потребує певних змін, є мощені доріжки з каменю, але вони незакінчені, тому потребують певної реконструкції. Ділянка досить велика, є багато вільного простору, що дозволяє збільшити кількість доріжок і їх протяжність.

На об'єкті зростає багато вічнозелених насаджень, що є хорошою особливістю, так як і взимку ділянка матиме привабливий вигляд. При розробці проекту необхідно збільшити та розширити асортимент декоративно-квітучих насаджень.

Отже, територія присадибної ділянки знаходиться у сприятливих ґрунтово-кліматичних умовах для озеленення. Вона має багато вільного простору, що сприяє створенню різноманітних ландшафтних композицій. Газон і клумби потребують реконструкції та збільшення асортименту квіткових рослин. Дорожньо-стежкова мережа також потребує функціональних змін та реконструкції. Надані проектні пропозиції нададуть їй естетичного та привабливого вигляду.

УДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ СТВОРЕННЯ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО

**С.Д. МАЙБОРОДА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ІЩУК Г.П.**

Всім відомо що, ліс це не тільки легені нашої планети, а ще і сировина для багатьох галузей народного господарства. Тому значення лісу в даний період постійно зростає, разом із всезростаючими потребами людини. В наш час гостро стоїть не тільки питання про лісовідновлення, а й створення лісів на нових неосвоєних землях, або на тих що

вийшли з під сільськогосподарського користування.

Лісистість України становить 15%, або 10,5 мільйонів гектар, тому Уряд України запланував на 2010-2015 роки заходи щодо поліпшення лісгосподарського стану України, а саме – підвищення лісистості до 17%. Також значну увагу протягом останніх десятиліть приділяють підвищенню продуктивності насаджень.

Продуктивність дібров Правобережного Лісостепу і ефективність виконання ними корисних функцій залежить від їх санітарного стану, який на даний час суттєво погіршився, насамперед у насадженнях дуба звичайного штучного походження, які створювалися посадкою сіянців. Також відбувається зростання обсягів створення лісових культур, зокрема, дуба звичайного. Але значна кількість лісових ділянок характеризується зниженням біологічної стійкості лісових культур, наприклад: масове всихання дуба звичайного, що пов'язане з ураженнями різними хворобами, пізніми весняними та ранніми осінніми заморозки, та зниженням рівня ґрунтових вод. Тому, враховуючи багатофункціональне значення лісів, з'являється необхідність формування високопродуктивних, біологічно стійких насаджень, які дозволяють отримати максимальний ефект як з екологічної, так і з економічної точки зору. Ось ці проблеми, при щорічному зростанні обсягів лісовідновлення та лісорозведення, зокрема культур дуба звичайного, підкреслюють актуальність досліджень.

Метою дослідження є удосконалення шляхів створення культур дуба звичайного в ДП «Кам'янське лісове господарство».

Вивчення стану і продуктивності часткових лісових культур дуба звичайного, із різним способом створення, проведено на тимчасових пробних площах, закладених в найбільш характерних насадженнях дуба звичайного за загальноприйнятою у лісництві методикою. Пробні площі закладали прямокутної форми, в натурі вони обмежувалися візирами. На кожній пробній площі було не менше 100 дерев досліджуваної породи. Величина пробної площі була не менше 0,02 га. На пробній площі робили суцільний перелік дерев. Перелік дерев робили по односантиметровій шкалі ступенів товщини. При обстеженні замірялися висоти, прирости і встановлювався загальний стан кожної рослини.

Пробні площі було закладено в кількості восьми штук, чотири з яких створювалися посівом жолудів дуба звичайного інші чотири садінням саджанців. Площі були підібрані в одно, дво, чотири, та шестирічному віці, за однакових умов місцезростання. Схема розміщення садивних місць 6,0 x 0,5 м. Висота сіянців на пробній площі (ПП) №1 в однорічному віці становить 32,2 см, на ПП №2 — саджанців 23,4 см, відповідно в дворічному віці на ПП №3-4 — 39,5 см та 32,9 см, в чотирирічному на ПП №5-6 — 116,3 см та 78,4 см, в шестирічному віці на ПП №7-8 висота становить 151,9 см та 130,1 см. Приріст при створених культурах посівом у віці одного року на ПП №1 становить 14,6 см при посадці на ПП №2 — 9,7 см, для дворічного віку сіянців та саджанців відповідно на ПП №3-4 — 16,1 см 11,3 см, для чотирирічного віку відповідно на ПП №5-6 — 22,7 см і 21,9 см, для шестирічного віку на ПП №7-8 — 31,8 см та 28,3 см. Збереженість культур кращою виявилась теж при посіві жолудів.

Загальний стан рослин характеризувався як: добрий (саджанці мають лідируючий пагін, характеризуються гарним приростом у висоту, відсутністю ознак ураження ентомологічними шкідниками та захворювань), задовільний (відсутність явного ушкодження шкідниками, та хворобами, має поганий приріст у висоту, та відсутність лідируючого пагона), і незадовільний (наявність явного ушкодження шкідниками, та хворобами, загиблі рослини). Після обмеження пробних площ в натурі виконували їх лісівничий опис. Під час опису насадження встановлювався тип лісорослинних умов, що для регіону дослідження становить D_2 , тип ґрунту, тип кореневої системи, спосіб

створення культур (посів, посадка), категорія лісокультурних площ, також описувався склад трав'янистої рослинності і характер її розповсюдження, потужність лісової підстилки і її склад.

Після проведених досліджень було виявлено що:

- Насіннева справа ведеться на неналежному рівні. Недоліком є малий асортимент заготовленого насіння, особливо це стосується чагарникових порід. До цього слід додати незначну питому вагу лісонасінневого матеріалу зібраного на об'єктах постійної лісонасінневої бази.

- На створених культурах кращий ріст і розвиток спостерігається в тих культурах, які були створені посівом жолудів дуба.

Лісовідновлення лісових ділянок з високим лісівничим потенціалом рекомендується проводити шляхом залишення їх під природне поновлення. Лісовідновлення лісових ділянок з середнім лісівничим потенціалом рекомендується проводити шляхом створення наступних часткових культур дуба, а лісовідновлення лісових ділянок з низьким лісівничим потенціалом, або його відсутністю рекомендується проводити створенням суцільних культур дуба звичайного.

Це свідчить про те що можливості для покращення культур дуба є, а з розвитком сучасної науки і техніки їх кількість стає все більшою. Головним негативом сучасного відтворення лісів є не достатньо диференційований підхід до заліснення ділянок з різними еколого-лісівничими особливостями.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДИТЯЧОГО САДКА “РОДНІЧОК” В с. РОДНИКІВКА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Д.С. МАКОГОНЕНКО, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

Покращуючи умови зовнішнього середовища, зелені рослини мають благотворний вплив на фізіологічний та психологічний стан дорослих, а особливо дітей. Вони очищають забруднене повітря, покращують мікроклімат, знімають нервові напруження.

Дитячий дошкільний навчальний заклад – це заклад для виховання дітей дошкільного віку. В ньому потрібно створити особливий мікроклімат, який би сприяв позитивному впливу на психологічний стан дітей з урахуванням усіх санітарно-гігієнічних факторів території.

Метою роботи є покращення озеленення та благоустрою дошкільного навчального закладу “Роднічок” в селі Родниківка Уманського району та створення комфортного відпочинку для дітей.

На сьогоднішній день дошкільний навчальний заклад відвідує 98 дітей, функціонує 4 дошкільні групи та 1-й клас. Територія дитячого садка становить 35,4 соток. Вона поділена на такі функціональні зони: вхідна, прогулянкова, спортивна, ігрова та господарська.

Дитячий навчальний заклад “Роднічок” повністю ізольований суцільною металевією загорожею. Біля головного входу ростуть туя західна (*Thuja occidentalis* L.) та яловець козацький (*Juniperus communis* L.). На території є декілька ігрових майданчиків, що розмежовані таволгою Ван-Гута (*Spirea vauquitha* L.). Спортивний майданчик представлений газоном, що знаходиться в незадовільному стані й потребує реконструкції. Навколо огорожі висаджені дерева липи серцелистої (*Tilia cordata* Mill.),

горобини звичайної (*Sorbus aucuparia* L.) та зустрічаються поодинокі кущі жасмину садового (*Philadelphus coronaris* L.).

Центральна доріжка яка веде до входу в дитячий будинок асфальтована, але потребує реконструкції, тому пропонуємо замінити покриття на тротуарну плитку.

Під час озеленення дитячого садка потрібно дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог, що виключають використання рослин, які мають колючки, отруйні плоди. Також не слід саджати дерева, що викликають алергічні реакції чи забруднюють поверхневий шар ґрунту плодами.

Також головного вхід в дитячий садок потребує доповнення квітників з поєднанням різних сортів і видів як однорічних так і багаторічних трав'янистих рослин: шафран весняний (*Stocus vernus* L.), тюльпан гібридний (*Tulipa hybrida* Hort.), нарцис гібридний (*Narzissus hybridus* Hort.), чемерник чорний (*Hellebarus niger* L.), дельфіній високий (*Delphinium elatum* L.), орлики звичайні (*Aquilegia vulgaris* L.), айстра однорічна (китайська) (*Aster chinensis* L.), чорнобривці відхилені (*Tagetes patula* L.), агератум Хюстона (*Ageratum houstonianum* L.), петунія гібридна (*Petynia hybrida* Vilm.).

На території можна розмістити групові насадження на газонах та галявинах. Їх влаштуємо з низькорослих дерев та кущів. Особливо привабливо виглядає поєднання верби білої (*Salix album* L.), яка має кулясту крону. Також вздовж доріжок плануємо сформувати бордюри з гостри вузьколистої (*Hosta lancifolia* Engl.).

Дитячі майданчики, зокрема пісочні дворики, лавочки, спускові гірки, каруселі пропонуємо замінити на більш сучасні. На території дитячого навчального закладу провівши інвентаризацію насаджень виявили, що переважно зростають хвойні насадження, де потребують доповнення листяних дерев та кущів. Для надання більш естетичного вигляду центральному входу в дитячу навчальну установу створюємо також композиційні ландшафти з додаванням до туї західної форми кулястої (*Thuja occidentalis* f. *columna* L.) насаджень яловцю козацького (*Juniperus sabina* L.).

Для створення поодиноких групових насаджень рекомендуємо березу повислу форма плакуча (*Betula pendula* Roth.) особливо декоративна в насадженнях поруч з темнохвойними породами.

Естетичного вигляду центральному входу в дитячий садок нададуть поставлені гончарні горшки де висаджуємо карликові рослини: кипарисовик горіхоплідний форма крони пірамідальна (*Chamaecyperus pisifera* f. *compacta* Ende.), де в таких горшках влаштуємо красивоквітучі аранжування з додаванням петунії ампельної (*Petunia hybrida* Vilm.).

На території розташовуємо групові насадження на газоні та галявинах. Особливо привабливо виглядає поєднання верби білої (*Salix album* L.) з кулястою або з повислою формою кроною з сосною гірською (*Pinus mugo* Turra.), та з яловецем козацьким (*Juniperus sabina* L.).

Також для надання декоративності перголи використовуємо витку рослину ломиносу Жакмана (*Clematis jakmanii* Moore.).

Важливу роль при створенні дитячих майданчиків відіграє газон. Газонне покриття на ньому повинне бути високої якості, стійкості до вищипування та пошкодження. Пропонуємо створити газон звичайний, що буде добре функціонувати в затінених місцях, де в склад травосуміші входить тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.), костриця червона (*Festuca rubra* L.), польовиця біла (*Agrostis abies* L.), райграс пасовищний (*Lolium perenne* L.).

Перебуваючи на території дошкільного навчального закладу “Роднічок” в селі Родниківка у вечірній час освітлювальні ліхтарі мають незадовільний стан, тому потрібно теж замінити на нові.

Отже, озеленення та благоустрій території дитячого садка, дитячих зон відпочинку дуже важливе для фізичного і психологічного здоров'я дітей, тому що вони не пристосовані до нинішнього забрудненого середовища.

Для покращення ландшафту території потрібно як найбільше насаджувати зеленої рослинності, враховуючи санітарні вимоги, яка поліпшує архітектурний та естетичний вигляд, знижує швидкість вітру, регулює тепловий режим, очищує і зволожує повітря, та поглинає шум.

ПСИХОЛОГІЯ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

І.А. МАЛЬОВАНІЙ, студ. ІV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.

Постійне прагнення людини задовольняти свої потреби в русі, розвивати фізичні якості сприяло тому, що фізичні вправи поступово трансформувалися у сучасні види спорту. У будь-якому виді спорту умови, в яких проходять змагання, відрізняються від умов тренувальних занять. Таким чином, метою цієї роботи є: розкриття та аналіз психологічних особливостей людини в спорті. Не секрет, що для різних видів характерні різні психологічні навантаження, тому в даній роботі висвітлені загальні питання психології спорту. Тренерам і психологам необхідно готувати спортсменів не тільки у фізичному та тактичному плані, але й домогтися у них готовності протистояти багатьом передзмагальним та змагальним факторам, які можуть негативно вплинути на результат[1].

Спорт, як соціальне явище, і як особливий вид людської діяльності, є об'єктом вивчення ряду наук. При цьому кожна з них, у тому числі і психологія, досліджує спортивну діяльність під певним кутом зору, з позицій своїх специфічних завдань, своєю методологією. Якщо ми розглянемо структуру психології спортивної діяльності, то можна виділити наступні елементи, які впливають на людину як суб'єкта даної діяльності[3]:

1. Вольові зусилля.
2. *Емоційні переживання у спорті.*
3. *Мотиви спортивної діяльності.*

Суб'єктивно вольове зусилля переживається як особливий внутрішній стан, пов'язаний з подоланням тих чи інших труднощів. Наявність труднощів є обов'язковою, необхідною умовою для прояву вольового зусилля. Коли людина діє, не зустрічаючи навіть самих незначних перешкод, у неї, природно, відсутній внутрішній стан зусилля. У спортивній діяльності вольові зусилля можуть бути найрізноманітнішими по-своєму характеру і ступеню. Вольові зусилля, пов'язані з дотриманням режиму, можуть бути вкрай різноманітними. Дотримання режиму, особливо в початковому періоді тренування, коли ще не виробилася звичка до нього, завжди вимагає значних зусиль, спрямованих на те, щоб змусити себе приступити до даного виду занять точно у встановлений час і підтримувати необхідну інтенсивність роботи протягом усього часу, відведеного на це заняття[2].

Спортивна діяльність відрізняється сильними і яскравими емоційними переживаннями. Поза емоцій спорт немислимий. Насиченість спортивних дій сильними почуттями, їх емоційна захопливість – це одне з найважливіших умов позитивного впливу спорту на особистість людини. Але емоційні переживання в спорті, як і всі інші емоції, можуть надавати, як позитивний, так і негативний вплив на органічні процеси і поведінку людини[4].

Безпосередній інтерес до самої спортивної діяльності розвивається за рахунок існування мотивів, але здобуває нові якісні особливості, в порівнянні з безпосереднім зацікавленістю спортом, взагалі на першій стадії. Спортсмена приваблює в даному виді спорту багатство його технічного та тактичного змісту (прагнення до високого рівня досконалості техніки, ретельна підготовка до змагань, розробка тактичних комбінацій і т.п.). Спортивна діяльність стає в цей період органічною потребою, що вимагає свого задоволення; великі фізичні напруги при заняттях спортом перетворюються на своєрідну необхідність[5].

За підсумками вивчення питань можна зробити наступні висновки:

Проблеми психології спортивної діяльності є не тільки найбільш важливими в даний час, але й найбільш перспективними. Ці проблеми полягають в наступному:

- а) відбір талантів;
- б) формування оригінальної техніки, що відповідає конституційним і психологічним особливостям спортсмена;
- в) максимальний розвиток психічних якостей, складових структури спеціальних здібностей даного спортсмена, і пошук шляхів компенсації "відстаючих ланок";
- г) створення умов для оптимальної переносимості високих психічних навантажень;
- д) формування психічної готовності до змагань;
- е) створення передумов для саморегуляції психічних станів і самоорганізації психічної діяльності.

Отже, з повною підставою можна говорити, що саме психологічна підготовка з часом стане провідною ланкою підготовки спортсменів високого класу і переможцем майбутніх змагань зможе стати лише той, хто краще за інших підготує свою психіку до боротьби з сильними суперниками.

Список використаних джерел:

1. І. А. Альошкою. Досвід психологічного аналізу спортивної діяльності. // І.А. Альошкою – В сб: Психологія спортивної діяльності. М., изд. ВНПФК, 2008.
2. Леонтьев А.Н. Свідомість. Особистість.// Леонтьев А.Н. – М., 2005. – 304 с.
3. Психологія: Підручник для студентів інститутів фізичної культури/Под ред. П.А. Рудика. – М.: ФиС, 2009. – 510 с.
4. А.В. Родіонов. Психологія спорту вищих досягнень.// А.В. Родіонов. – М.: ФиС, 2009. – 144 с.
5. Чиков О.М. Психологічні особливості спортивної діяльності й особистості спортсмена: Навчальний посібник для училищ Олімпійського резерву. // Чиков О.М. – Мн.: ІВП Госекономплана РБ. 2003. – 76 с.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРТЕРНОЇ ЧАСТИНИ ЗОШ №11 м. УМАНЬ, ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**А.В. МАТВІЄНКО, студ. ІV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦЬ Т.О.**

В наш час все більш актуального значення набувають заходи по покращенню стану навколишнього середовища, благоустрою та озелененню міст і населених пунктів.

Зелені насадження в містах сприяють покращенню мікроклімату та санітарно-гігієнічних умов: сповільнюють швидкість вітру, затримують пил і аерозолі, поглинають газові домішки з повітря, зменшують силу звукових хвиль, тощо. Виконуючи екологічні

функції, зелені насадження урбанізованих територій, як складові ландшафтної архітектури покликані створювати природне пейзажне середовище.

Об'єкт озеленення-партерна частина Уманської загальноосвітньої школи №11. Даний об'єкт розташований за адресою: Черкаська область, місто Умань, вул. Ломоносова 5.

Дана школа побудована з урахуванням всіх вимог влаштування та благоустрою центрів освіти. Загальна територія за функціональним призначенням поділена на такі зони: партерну, господарську, стадіон, 2 ігрових майданчики, тир. Дорожньо – стежкова мережа виконана з асфальту. Стан покриття незадовільний, оскільки в деяких місцях з'явилися тріщини, вибоїни, руйнування бордюрів.

В зв'язку з тим, що на даному об'єкті стан озеленення знаходиться на невисокому рівні, я пропоную збільшити кількість деревно-чагарникових та квіткових рослин на території.

Пропонується використати наступний видовий склад рослин:

Клен гостролистий (*Acer platanoides L.*)-дерево висотою 25-28 м і діаметром до 1 метра. Крона густа, широка і низько опущена. Квіти зібрані у щиткоподібні суцвіття, зеленувато-жовті, медоносні. Порода тіневитривала, морозостійка, вибаглива до вологості і родючості ґрунту, холодостійка.

Бузок китайський (*Syringa x chinensis Willd.*)- улюблений чагарник паркобудівників і озеленювачів. Люди цінують його за чудову красу в період цвітіння. Коли зацвітає бузок, кожен кущ його нагадує величезний букет. Квіти бузку мають найрізноманітніший колір — всі відтінки веселки: білий, блакитний, рожевий, бузковий, червоний і ліловий. Найчастіше колір квіточок бузковий або бузково-ліловий. Квіти бузку зібрані у суцвіття — мітелки, завдовжки 30—50 см.

Форзиція повисла (*Forsythia suspensa*) – кущ висотою 2-3 м з дугоподібними, повислими пагонами. Листя довгасте – яйцеподібне, зубчасте, довжиною 6-10 см. Квіти золотисто-жовті, по одній-три, рідше по шість штук рясно покривають пагони. З'являються у квітні-травні до розпускання листя. Плоди-сухі, видовжені коробочки, дозрівають восени. Насіння дрібне, сухе.

Сальвія блискуча (*S. splendens Sello ex Nees*)-багаторічна рослина, але культивується частіше як однорічник. Батьківщина – Бразилія. Кущ компактний або пухкий, висотою 20-60 см. Суцвіття – китиця довжиною 14-20 см. Забарвлення чашечки і віночка яскраво або вогненно-червоне, чашечка не опадає і залишається яскравою до дозрівання насіння.

Незабудка альпійська – (*M. alpestris FW Schmidt*)-багаторічна рослина 25-30 см заввишки, що утворює компактний кущик. Прикореневі листя мають довгий черешок. Квітки темно-блакитні, в досить коротких суцвіттах. Цвіте рясно в травні-червні 40-45 днів. З численних сортів найбільш цікаві: 'Вікторія' – кущики округлі, компактні, 20-30 см заввишки, квітки ніжно-блакитні; 'Блауер Корб' - кущики до 30 см заввишки, колонновидної форми, квітки темно-блакитні; 'Блю Бол' – кущики компактні, 15 см заввишки, квітки сині.

Флокс шиловидний (*Phlox subulata*) – зимостійка дерниста рослина із здервілими лежачими стеблами: листя темно-зелені, шиловидні, квітки рожеві з карміновим очком. Є сорти з білими, блакитними, пурпурними і лососево-рожевими квітками діаметром до 1,5-2 см. Квітки зібрані по 5-10 в китиці. Цвіте рясно з квітня по червень і повторно – у вересні. Рослина посухостійка і зимостійка, добре росте на відкритих сонячних ділянках з легким супіщаним ґрунтом. Насіння майже не утворює. Розмножується в основному діленням куща і живцюванням. Використовується для скельних ділянок, бордюрів, квіткових плям.

Плетиста троянда Сантана – (*Rosa canina Santana*)- Квітки напівмахрові, гарні на всіх стадіях розпуску. Вони насиченого, сяючого, криваво-червоного кольору, стійкі до дощів, з подовженим періодом квітання. Листя дуже велике, жорстке, куц пряmostійкий. Цвіте рясно до перших морозів. Куц сильнорослий, дуже стійкий до захворювань, сорт морозостійкий.

Комплексний благоустрій території школи повинен забезпечити комфортні умови перебування на території, задовольнити культурно-побутові та естетичні запити школярів та відвідувачів школи. На території, що реконструюється необхідно встановити лави та урни. При проектуванні системи освітлення шкільної ділянки, варто керуватись тим, що об'єкт не відвідується у нічний час, а освітлення окремих ділянок шкільного подвір'я забезпечить максимальний контроль за об'єктом і його охорону.

Частково зруйноване асфальтне покриття та грубі і досить застарілі асфальт-бетонні плити доречно було б замінити на тротуарну плитку.

ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЗОШ с. ПОДІБНА МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ НА ЧЕРКАЩИНІ

**В.В. НІКОЛАЄВСЬКИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ІЩУК Г.П.**

Зелені насадження відіграють важливу роль у формуванні середовища навчальних закладів, промислових підприємств і в цілому населених пунктів надають індивідуальності, своєрідності та мальовничості. Естетичне і емоційне значення зелених насаджень обумовлене можливістю чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи.

Озеленення таких місць, як території дитячих садків, шкіл та вищих навчальних закладів є дуже важливим, так, як зелені насадження даних територій відіграють не тільки естетичне і декоративне значення, а й захисне, санітарно-оздоровче та рекреаційне значення. Озеленення території школи призначене для навчально-виховних цілей, фізичного розвитку і відпочинку учнів. Архітектурно-планувальне рішення, благоустрій та обладнання шкільної ділянки повинні якомога повніше відповідати своєму основному призначенню.

Велике навчально-виховне значення має поєднання теоретичних занять в класі з дослідно-практичною роботою учнів на свіжому повітрі. Упорядкована шкільна ділянка сприяє повноцінному відпочинку учнів під час переривів, прищеплює їм любов до природи, вчить дбайливо ставитися до зелених насаджень, привчає до охайності і порядку. Велике значення для гармонійного

розвитку дітей та юнацтва мають вправи на спортивних та ігрових майданчиках. На шкільній ділянці діти одержують уявлення про живу природу, безпосередньо беруть участь у вирощуванні рослин. Тому шкільна ділянка потребує максимального озеленення (до 40-50% території), за винятком тих частин, що мають спеціальне покриття – доріжки, алеї, проїзди, господарський двір, окремі ділянки спортивних та ігрових майданчиків.

Територія шкільної ділянки у с. Подібна Маньківського району на Черкащині складає близько 2 га. Пришкільну територію ми підрозділили на функціональні зони: навчально-дослідну, відпочинкову, спортивну і господарську.

Навчально-дослідна ділянка школи включає квітники, клумби, грядки та садок,

спортивна – стадіон, волейбольний та тренажерний майданчики, а господарська – майстерню та допоміжні споруди.

Проектні пропозиції щодо облаштування території школи розроблялися керуючись рекомендаціями В.П. Кучерявого (2005). Асортимент рослин для навчально-дослідної зони визначає програма навчання. При підборі асортименту рослини повинні створювати сприятливий мікроклімат на території школи, володіти декоративними якостями і служити додатковим наочним матеріалом для засвоєння шкільної програми по біології.

Дослідні ділянки потрібно загородити від решти території для обмеження доступу до колекційних рослин. Доцільно їх закладати поряд з шкільною теплицею. На дослідній ділянці проектом передбачені відділи овочевих і плодово-ягідних культур. Набір рослин для цих ділянок визначається навчальною програмою. З плодово-ягідних культур у колекції представлені сорти яблунь 'Білий налив', 'Ренет Симиренко', 'Слава Переможцю', 'Антонівка', а також *Morus alba* L., *Juglans regia* L., *Cerasus vulgaris* Mill. Колекцію доцільно поповнити сортами черешні, абрикоси, сливи, груші. Посадки у саду носять рядовий характер, характерний для агроландшафтів, але кількість рослин мінімальна.

Спортивний майданчик у школі спроектований ближче до околиці території школи. Додатково цю зону доцільно огородити високорослим живоплотом з *Carpinus betulus* L.

Поблизу господарських споруд пропонуємо використати виткі рослин – *Actinidia kolomikta* Maxim., *Vitis amurensis* Rupr., *Campsis radicans* (L.) Seem., *Campsis grandiflora* (Thunb.) Loisel, *Lonicera caprifolium* L., *Lonicera x heckrottii*, *Lonicera x brownii* 'Fuchsioides', *Schizandra chinensis* (Turcz.) Ball, *Clematis orientalis* L., *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Menispermium dahuricum* DC., *Solanum dulcamara* L. тощо.

Для оформлення зони відпочинку використовуємо трав'янисті і деревні рослини. Набір деревних рослин у цій зоні може скласти шкільний дендрарій, а трав'янисті рослини – це як правило одно-, дво- і багаторічники, що висаджуються на квітниках. Але можуть бути колекційні, лікарські, духмяні або червонокнижні види трав. Рослини розміщують за географічним, систематичним і фітоценотичним принципами. Необхідно також враховувати алергенні рослини і рослини з отруйними властивостями (*Sambucus rubra* L., *Daphne sophia* L., *Taxus baccata* L.).

При підборі красивоквітучих видів необхідно враховувати також терміни квітування. Перспективним для застосування в озелененні є рослини роду таволга (*Spiraea* L.). Вони відзначаються високими декоративними ознаками: тривалим квітуванням, різноманітним забарвленням квіток і пагонів, різним габітусом кущів. Сьогодні в озелененні Правобережного лісостепу України широко застосовують лише декілька видів, хоча рід *Spiraea* налічує близько 100 видів та понад 30 форм і сортів. Дана ситуація зумовлена недостатнім вивченням біології та морфології видів роду *Spiraea*, особливостей їх росту і розвитку, стійкості до хвороб і шкідників, способів розмноження та відношення до різних екологічних умов.

До елементів благоустрою шкільної території також слід додати облаштування відпочинкової зони лавочками, смітєбаками, елементами освітлення, а спортивної – спортивними знаряддями.

Таким чином, розподіл ділянки на функціональні зони дозволяє правильно підібрати асортимент рослин, стійких до місцевих ґрунтово-кліматичних умов, а озеленення пришкольної ділянки виконує навчальну, захисну, естетичну і просвітницьку функції.

ЗНАЧЕННЯ І ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР

С.К. НОВОСТРОЙНИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент **ШЕМЯКІН М.В.**

Останнім часом в світі значно зросла потреба у деревині і для її задоволення потрібні значні площі лісів. Тому потрібно вирішити проблему безперервного і невиснажливого лісокористування шляхом вирощування високопродуктивних лісових насаджень відповідно до типу лісорослинних умов для одержання максимального лісівничого ефекту при мінімальних затратах. Першочергове значення має відтворення лісових ресурсів шляхом створення лісових культур. Саме лісові культури повинні збагатити породний склад лісів, і не допустити його збідніння. Склад штучних насаджень мусить відповідати конкретному типу лісу. Інакше знижується продуктивність, цінність культур, погіршується їх санітарний стан. Крім того, слід враховувати складні взаємозв'язки між деревними породами: цінні породи з меншою конкурентоздатністю можуть випадати зі складу насадження або рости погано.

Кліматичні та ґрунтові умови України сприятливі для розвитку та росту деревних рослин. Характерною особливістю яких є те, що життєдіяльність (ріст) їх на одній території триває декілька десятків років, а для більшості хвойних та твердолистяних порід і століть. За такий проміжок часу дерева піддаються різній дії екологічних змін, періодичному відхиленню кліматичних умов, а в останні роки — значному рекреаційному навантаженню. Несприятливі чинники порушують рівновагу в лісових ценозах, що сприяє появі вогнищ збудників хвороб і шкідливих комах.

Для визначення особливостей росту і розвитку лісових культур в урочищі «Білогрудівка» Уманського НУС в дубово-грабових насадженнях були закладені пробні площі. Вік насаджень 85 років. Схема садіння 4,0x0,7 м. Тип лісу Д₂Гд. Повнота 0,7. Склад насаджень — 7Дз2Гз1Кл+Ч. Клімат регіону помірно континентальний з нерівномірним розподілом опадів. Ґрунти — сірі лісові. Площі пробних ділянок — 0,55 і 0,60 га.

Дослідження на пробних площах, закладених в урочищі «Білогрудівка» Уманського НУС показали, що в даних умовах на лісові культури впливає велике рекреаційне навантаження, одним з проявів якого є значне накопичення сміття. За останні роки значно збільшився штучний відпад деревних порід, причиною якого є діяльність людей під час відпочинку. На іншій пробній площі, на яку рекреаційне навантаження практично не впливає, простежуються значні відмінності: значно менша ураженість хворобами і кращий стан насадження у цілому і головної породи зокрема, вищий бонітет і вихід ділової деревини, а також значно менший відпад, що досить важливо для ведення лісового господарства.

Для забезпечення високої продуктивності лісових культур в таких умовах значну увагу потрібно приділити лісогосподарським заходам, тобто розпочинаючи з садіння і закінчуючи віком головного користування потрібно:

1. Вчасно проводити лісогосподарські заходи задля забезпечення нормального росту і розвитку головної породи.
2. Нормативно і оптимально збалансувати склад деревних порід для того, щоб у подальшому процесі росту головної породи, супутні не пригнічували її.
3. Регулювати густоту насаджень відповідно до кожного вікового періоду культури. Густі насадження повною мірою використовують сонячну енергію, але через сильну конкуренцію за поживні речовини, а часто й за вологу, дерева ростуть

ослабленими, пригніченими, бонітет насадження знижується. Зріджені насадження більшою мірою пошкоджуються вітровалами, стовбури дерев збіжисті та сучкуваті, знижується продуктивність, втрачається лісовесередовище. Тому слід узяти за основу оптимальну густоту лісових культур, де кількість садивних місць була б оптимальною або близькою до неї.

Однак порівняно з штучними культурами, природні насадження більш стійкі та довговічні і процес природного відновлення цінних порід, зокрема дуба, під наметом стиглих насаджень є темою багатьох наукових досліджень. Дослідження свідчать про складність процесу природного лісовідновлення в лісах України. Відновлення дуба в його корінних типах лісорослинних умов — судібровах і дібровах відбувається здебільшого незадовільно, переважно зі зміною порід (на граб та м'яколистяні).

Проте у типах лісорослинних умов, які не зазнали активного впливу людини, під наметом насаджень природне відновлення переважно задовільне. У місцях інтенсивної лісогосподарської діяльності часто спостерігається заміна головних порід супутніми що є наслідком поганих урожайних років дуба. Підріст головних порід, що з'являється під наметом спілих деревостанів, внаслідок суцільних чи останнього прийому поступових рубок улітку з використанням тракторного трелювання майже повністю знищується, тому на зрубках здебільшого треба створювати суцільні лісові культури. Крім того, затрати на догляд за підростом дуба у 3–5 разів вищі, ніж затрати на догляд за культурами, створеними рядовим способом чи в коридорах. Тому при суцільних рубках необхідне переважно штучне лісовідновлення, що забезпечить відновлення лісів з необхідним складом деревних порід. При цьому повною мірою слід використовувати природне відновлення як головних, так і супутніх порід. Таке лісовідновлення є змішаним і широко застосовується на практиці. Тобто лісові культури доцільно створювати на площах, де природне відновлення неможливе, а якщо й можливе то не значне. Та все ж про нього не слід забувати там де умови йому сприяють.

Отже якщо дотримуватися усіх правил, сприяти відновленню лісів, як природно так і штучно (змішано), то через певний час можна задовольнити потребу в деревині як населення, так і промисловість поряд з збільшенням лісистості держави. Створення лісових культур є найбільш надійним шляхом відновлення високопродуктивних і біологічно стійких насаджень за участю аборигенних порід.

СТАН КЛЕНА ПОЛЬОВОГО (*ACER CAMPESTRE L.*) В НАСАДЖЕННЯХ 28 КВАРТАЛУ ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЙВКА" НАН УКРАЇНИ

**І.В. ОГІНСЬКИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доктор с.-г. наук БІЛОУС В.І.**

В паркових та лісопаркових насадженнях головна увага працівників, які здійснюють догляд за насадженнями повинна приділятися їх стану, тому, що від цього залежить кількість відвідувачів, яких приваблює неповторна природна краса деревних рослин. Аналіз стану деревних рослин потрібно проводити впродовж всього року (зима, весна, літо, осінь). На основі проведеного аналізу складається план міроприємств по догляду за рослинами з метою підтримання та покращення їхнього естетичного стану.

Нами вивчався стан *Acer campestre L.* в різновікових насадженнях 28 кварталу Національного дендропарку НАН "Софіївка". Наші дослідження розпочинались з проведення інвентаризації ясена звичайного в даному масиві.

Було встановлено, що в насадженнях 28 кварталу Національного дендропарку "Софіївка". НАН України зростають групові різновікові насадження (від 40-50 до 80-100 і більше років) ясена звичайного, які мають наступні біометричні характеристики: діаметри стовбурів коливаються за середніми показниками від 31 см до 60 см.; висота рослин складає в середньому від 15 до 20 метрів; а середня проекція крони захід-схід→півн. – південь, становить 5x4, 6x5, 7x6, 8x7; 10x9 метрів.

Насадження *Acer campestre* L. в даних кварталах можна поділити на 2 категорії:

- штучні насадження;
- природні (насінного походження).

На стан насаджень ясена звичайного, які зростають в масивах впливає його сумісність по відношенню до інших деревних рослин. В 28 кварталах поряд з *Acer campestre* L. ростуть і інші деревні породи: *Acer platanoides* L. (клен гостролистий), *Carpinus betulus* L. (граб звичайний), *Juglans nigra* L. (горіх чорний), *Juniperus virginiana* L. (ялівець віргінський), *Tilia cordata* Mill. (липа серцелиста), *Aesculus hippocastanum* L. (гіркокаштан звичайний), *Aesculus pavia* L. (гірко каштан червоний), *Picea abies* Karst. (ялина звичайна), *Populus alba* L. (тополя біла), *Pseudotsuga menziesii* Franko (псевдо тсуга Мензіса), *Quercus rubra* L. (луб червоний), *Quercus robur* L. (дуб звичайний), *Robinia pseudoacacia* L. (акація біла), *Fraxinus excelsior* 'Pendula' (ясен звичайний 'Плакучий'), *Morus alba* 'Pendula' (шовковиця біла 'Плакуча'), *Thuja occidentalis* f. 'Fastigiata' (туя західна ф. 'Рівновершинна').

Найбільший відсоток складають наступні деревні породи: клен гостролистий (19,52%), ясен звичайний (15,72%) та шовковиця біла 'Плакуча' (10,06%). Найменший відсоток (0,62%) становлять горіх чорний, акація біла, дуб червоний і гірко каштан червоний.

Основною загрозою для деревних рослин дендропарку "Софіївка" НАН України є швидке розповсюдження (*Viscum album* L.) омели білої. Вона значно знижує естетичний стан рослин, паразитуючи на гілках багатьох видів рослин, виділяється серед рослин-паразитів значно більшою шкодо чинною дією, ніж багато інших кореневих паразитів.

В насадженнях 28 кварталу Національного дендропарку "Софіївка" клен польовий має різну ступінь пошкодження омелою білою – 4 бали – 1 дерево; 3 бали – 2 дерева; 2 бали – 2 дерева. Загальна кількість пошкоджених дерев клена польового в даному кварталі становить 5 штук.

На стан деревних рослин в насадженнях істотно впливає вік самих рослин. Якщо рослина молода або доросла і росте в оптимальних умовах вона має високу декоративність.

В старій рослини при умові росту в оптимальних умовах довше зберігається висока декоративність ніж у старій рослини, котра росте в несприятливих для неї умовах.

За шкалою В.А. Фролової [64, 65], проводилась оцінка дерев за віковими характеристиками, де насадження клена польового в 28 кварталах Національного дендропарку "Софіївка" поділяються на молоді, дорослі та старі.

Отримані результати по визначенню ступеня пошкодження омелою білою крони дерев клена польового в насадженнях 28 кварталу Національного дендропарку "Софіївка", згідно яких клен польовий має різну ступінь пошкодження омелою білою – 4 бали – 1 дерево; 3 бали – 2 дерева; 2 бали – 2 дерева.

За декоративністю (шкалою О.А. Калініченко, 2008), дерева *Acer campestre* L., які зростають в 28 кварталі Національного дендропарку "Софіївка" поділяються на достатню (4 бали) та незначну (3 бали).

За біоекологічною шкалою оцінки стану деревних рослин В.А. Фролової (1994) стан рослин клена польового в 28 кварталі Національного дендропарку "Софіївка" НАН

України оцінено нами в 1 бал (добрий) – 5 шт.; 2 бали (задовільний) – 4 шт.; 3 бали (незадовільний) – 1 шт.

Було становлено (на основі біолого-екологічної характеристики *Acer campestre* L., який зростає в насадженнях 28 кварталу Національного дендропарку "Софіївка" НАН України), що по величині росту він відноситься до дерев 1-го ярусу (20 і більше м); по швидкості росту до групи швидко ростучих (з річним приростом до 1м); по тривалості життя до групи рослин досить довговічних (від 500 до 5000 років); по відношенню до низьких температур до групи морозостійких (від – 25°C до – 35°C); за потребою у воді до групи середньовибагливих до вологи (природно зростають на достатньо зволжених ґрунтах); по відношенню до світла до групи світлолюбивих (люблять зростати на незатінених ділянках); по вибагливості до родючості ґрунту до групи вибагливих; по формі крони до групи з ажурною кроною, а по стійкості до міських умов до групи стійких.

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ В СЕЛІ РОЙЛЯНКА, САРАТСЬКОГО РАЙОНУ, ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**М.В. ОДАЖИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач КУРКА С.С.**

Озеленення у загальній системі зовнішнього благоустрою сіл має велике значення. Зелені насадження є місцями активного й пасивного відпочинку населення. Особливо великою є роль озеленення парків культури і відпочинку.

У свою чергу архітектура споруд повинна поєднуватись з природною красою зелені, яка створює живописний перший план, акцентує увагу на окремих ділянках, сприяє створенню ансамблю і, що не менш важливо, впливає на планувальну і об'ємну композицію села.

Нашою метою було упорядкування та озеленення території парку, що знаходиться у селі Ройлянка, Саратського району, Одеської області.

Для досягнення поставленої мети потрібно було вирішити такі завдання:

- збагачення видового складу квітково-декоративних рослин, так як насадження мають відповідати існуючим нормативам та вимогам до озеленення даної категорії об'єкта, а також відповідати функціональному зонуванню та призначенню окремих ділянок території;

- створення санітарно-гігієнічних умов для відпочинку відвідувачів, створити нові об'єкти ландшафтної архітектури: пейзажний квітник, клумбу та рабатку, які крім декоративних функцій мали б пізнавальне значення та сприяли активному відпочинку, поліпшенню екологічного середовища;

- вивчити особливості формування екологічно стійких, високо естетичних декоративних рослинних композицій в умовах урбанізованих територій.

На даний час на території парку знаходиться сільська лікарняна амбулаторія, телефонна вежа, колодязь. Площа території складає 3474 м², вона у занедбаному стані, немає лав, світильників, доріжок. Рослини висаджені хаотично, старі, в незадовільному стані та багато сухих, асортмент рослин дуже малий, це такі рослини як акація біла, кизильник блискучий, софора японська, клен ясенелистий, ясен звичайний, туя західна, бузок звичайний, калина звичайна, яблуня, груша. Вони старі, потребують чистки від сухих і старих гілок, деякі дерева необхідно видалити повністю.

Мої пропозиції полягають у тому, щоб перш за все поділити територію на зони: зона входу, зона в'їзду, зона тихого відпочинку, прогулянкова зона, дитяча зона, господарська зона, покращити благоустрій та реконструкцію території, збільшити асортимент рослин, поставити малі архітектурні форми.

Біля об'єкта проходить головне шосе, я вважаю, що вона негативно впливає на об'єкт, тому що рух транспорту дуже великий, тож в процесі озеленення я пропоную відгородити територію шумо- та газозахисними рослинами: клен ясенелистий, ясен звичайний, туя західна, липа серцелиста.

На території парку знаходиться сільська лікарняна амбулаторія, біля неї необхідно поставити лави, світильники, так як їх на даний час там немає, існують дві клумби розмірами 14,5 м² та 9,5 м², для покращення їх декоративного стану використовую як багаторічні так і одно-, дворічні рослини – юка вічнозелена, хризантеми (дубки), тюльпани, нарциси, петунія, армерія приморська, антірінум, гіацинти, гацанія, лаванда широколиста, нарциси, незабудки лісові, петунію, тагетес, тюльпани, хризантеми. Також ще на території є невеличке кафе, біля нього я пропоную зробити дитячий майданчик, там поставити качелі, каруселі, гірку, лави. Територію біля кафе викласти декоративною плиткою. Колодязь, який також існує, пропоную реконструювати, біля нього посадити вербу білу. Вільну територію засадити різними видами рослин: форзиція, багряник японський, барбарис звичайний, липа серцелиста, каштан кінський, досадити клен ясенелистий, ясен звичайний, тую західна, кизильник блискучий. По всій території пропоную використати звичайний газон.

Проектувала озеленення таким чином, щоб зелені насадження входили до комплексу природних оздоровчих елементів, так як на території знаходиться лікарняна амбулаторія.

При проектуванні прилеглої території парку у селі Ройлянка, Саратського району, Одеської області максимально враховані природно-кліматичні умови та особливості зелених насаджень району досліджень. Проведено цикл робіт з інженерної підготовки території.

Помірно-континентальний клімат району досліджень сприятливий для зростання значної кількості видів деревної, чагарникової та трав'янистої рослинності.

При підборі зелених насаджень керувались наступними принципами побудови ландшафтних композицій:

- використання ландшафтних можливостей території, максимальне виявлення і підкреслення зеленими насадженнями природної краси ділянки;
- створення в композиції зелених насаджень гармонії зовнішніх і внутрішніх пейзажів;

Елементами озеленення даної території є декоративні деревні та однорічні і багаторічні трав'янисті рослини.

При облаштуванні території парку запроектовані ландшафтні групи, солітери, рабатку, пейзажний квітник, клумбу.

При формуванні квітників декоративні види підібрані за кольором квіток, висотою росту, періодом і тривалістю квітування.

ЗНАЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

**І.О. ОЛІЙНИК, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВЕЛИЧКО Ю.А.**

Зелені насадження відіграють важливу роль у формуванні середовища міста, надають індивідуальні, своєрідні риси. Вони підкреслюють, виявляють найбільш цінні будівлі, споруди, пам'ятники, декорують стіни, огорожі, промислові об'єкти.

В даний час спостерігаються чітко виражені тенденції підвищення містобудівельної ролі насаджень. В якості повноправного конструктивного містобудівельного елемента вони беруть участь в організації території міста, в оформленні міського ландшафту, можуть бути центром або віссю просторового вирішення міського ансамблю, його обрамленням.

Естетичне і емоційне значення насаджень обумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи. Неоціненна рекреаційна функція насаджень в умовах інтенсифікації промислової діяльності людини, прискорення темпу міського життя і виникнення психологічних перевантажень з одночасним зниженням фізичних навантажень в містах.

Зелені насадження беруть участь в оформленні міських площ та інших композиційних центрів, з їхньою допомогою підкреслюються особливості або приховуються недоліки рельєфу. Вони прикрашають береги рік та водойм. Об'єкти зеленого будівництва повинні бути і часто є самостійними витворами садово-паркового мистецтва.

Садово-паркове мистецтво – це мистецтво створення парків, скверів, садів та інших об'єктів озеленення для задоволення соціально-функціональних та естетичних потреб людини. Для цього використовують природні (клімат, рельєф, вода, рослинність) і штучні (архітектурні й інженерні споруди, елементи благоустрою, скульптури тощо) компоненти.

Знайомство з історією садово-паркового будівництва, знання його пам'яток допомагає вивчити та вирішити складні технічні та художні питання сучасного ландшафтного дизайну в цілому.

Ландшафтне мистецтво – об'ємно-просторова організація території, об'єднання природних, будівельних і архітектурних компонентів у цілісну композицію, що несе певний художній образ. Подібно архітектурі та містобудуванню ландшафтне мистецтво відноситься до просторових видів мистецтва.

Формування комфортного і естетично повноцінного середовища здійснюється за допомогою природних матеріалів (рельєф, вода, рослинність тощо) і архітектурних споруд, при цьому передбачається збереження існуючих і створення штучних пейзажів, проектування систем озеленення і рекреаційних зон. На відміну від садово-паркового мистецтва сфера ландшафтного мистецтва значно ширша, вона полягає в організації багатьох компонентів просторового середовища життєдіяльності людини.

Ландшафтна архітектура – це архітектура відкритих просторів. Вона є органічною та невід'ємною складовою частиною ландшафтного проектування і без знання історії її розвитку, принципів і прийомів формування пейзажу, дуже важко вирішити багато проблем, які на перший погляд, не мають до ландшафтної архітектури прямого відношення. Наприклад, питання рекультивациі земель і організації відпочинку городян. Території, призначені для різноманітного відпочинку все рідше проектуються на

ділянках з цінними ландшафтними якістьми, навпаки, вони все частіше займають ділянки, ландшафти яких формуються штучним шляхом на місці будівельних кар'єрів, відвалів, у ярах, на територіях колишніх смітників і т.д.

Ландшафтне проектування являє собою науковий напрям, який створений в результаті взаємодії і творчого синтезу елементів географії, історії, мистецтвознавства, філософії, містобудування, архітектури та ін. Воно охоплює надзвичайно широке коло проблем.

Озеленення населених місць – це комплекс робіт по створенню і використанню зелених насаджень у населених пунктах. У містобудуванні озеленення є складовою частиною загального комплексу заходів щодо планування, забудови та благоустрою населених місць. Воно має величезне значення в житті людини, має великий вплив на навколишнє середовище. Особливо цей вплив помітно проявляється в містах.

Об'єктом озеленення називається земельна ділянка, на якій складові ландшафту (рельєф, водоймища, рослини) і будівельні споруди взаємозв'язані і призначені для задоволення потреб у відпочинку на відкритому повітрі. Композиція зелених насаджень може включати масиви, групи, куртини, живоплоти, рядові посадки і солітери.

Під озелененням ділянки прийнято розуміти комплекс організаційно-технічних заходів, що включають в себе посадку чагарників, дерев і квітів, створення штучних водойм, «живих» огорож, облаштування газонів і т.п. Сьогодні таке озеленення невід'ємна частина робіт з благоустрою присадибної території і створення дійсно комфортних умов для життя і відпочинку власника приватного будинку.

Крім декоративного та естетичного значення, зелені насадження в населених пунктах мають захисне, санітарно-оздоровче та рекреаційне значення. Населені території, виробничі зони, особливо ті що розташовані на відкритих місцях, повинні бути добре захищені від вітрів (вологих, холодних, та перегрітих суховіїв). Зелені насадження захищають цілою системою насаджень будівлі від заносу снігом, піском та пилом, оберігають від охолодження та руйнівної сили буревіїв, стрімкого поширення пожеж.

Зелені насадження, включаючи квітники та газони, вважаються величезним фільтром, який очищає навколишнє повітря від шкідливих домішок та пилу. Їх крони затримують від 20 до 80% пилу та хімічних речовин, вихлопних газів. Тому забрудненість повітря під кронами дерев зменшується в 2-3 рази. На газонах та квітниках, особливо після дощу та штучного зволоження, кожного дня осідають тонни пилу та інших забруднювачів повітря, які потім змиваються у ґрунт. Особливо це помітно близько доріг, де прилеглі до них газони немов би “ростуть” і весь час підвищуються.

Вважається, що чим чистіше повітря, тим більше в ньому легких від'ємно заряджених іонів, які є вітамінами повітря. Так, наприклад, в горах Кавказу в кожному см³ повітря міститься до 20 тис. від'ємно заряджених іонів, на узбережжі морів – 1,5-2,0 тис, на міських вулицях – 100-200, а в приміщеннях квартир та закладів – всього 10-15 іонів.

Вважається, що дерева збільшують кількість від'ємно заряджених іонів повітря на 60-80% порівняно з чистим полем. Таке іонізоване повітря покращує обмін речовин у людей, засвоєння кормів у тварин, сприяє росту та розвитку молодняку, продуктивності та стійкості тварин до захворювання.

Листки і хвоя дерев та кущів у великій кількості споживають вуглекислий газ нижніх шарів атмосфери, одночасно виділяючи в повітря велику кількість кисню. Протягом години 1 га зелених насаджень споживає 8кг вуглекислого газу, а це стільки, скільки виділяє його за цей час 200 чоловік.

Зелені листки та тонкі гілки дерев і кущів виділяють речовини фітонциди, що

швидко та успішно очищають повітря від різних хвороботворних бактерій. Під впливом корневих виділень насаджень ґрунт самоочищається від багатьох патогенних мікроорганізмів. Тому парки, сади, лісопарки, вуличні насадження справедливо називають санітарами повітря. Під впливом сукупностей всіх видів зелених насаджень покращується мікроклімат і створюється сприятливий температурний режим, що так необхідний людині. Зелені насадження відновлюють безпосередній зв'язок людини з природним середовищем, в населених пунктах їх вважають легенями, які цілком забезпечують життєдіяльність людей. Крім того, вони вирішують багато питань естетичного оформлення територій та естетичного виховання. Тому створення естетично оформлених зелених насаджень міста, поєднання в зелених композиціях багатогірної рослинної пластики потребує досконалих знань як декоративного рослинного світу, так і мистецького його використання для всього суспільства.

Отже, зелені насадження відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні середовища міста але одним із найважливіших наших завдань є збереження існуючих та правильності створення майбутніх елементів озеленення, оскільки виходячи з вищесказаного ми безпосередньо відповідаємо за створення нормальних умов розвитку та навчання нашого майбутнього покоління.

ПОЛІПШЕННЯ ПОРОДНОГО СКЛАДУ ДУБОВИХ ЛІСІВ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ

**І.Р. ОСИФЛЯК, студ. ІV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ШЕМЯКІН М.В.**

Дуб в лісах України є однією з найбільш поширених і цінних в багатьох відношеннях породою, а експлуатація його лісостанів завжди була пріоритетною в господарській діяльності. Не дивлячись на економічну ситуацію та сьогодишню невизначеність щодо основних принципів ринкового господарювання, потреба у високоцінних дубових сортиментах для господарських та промислових цілей залишається досить відчутною і гострою не тільки в Україні, але й далеко за її межами. Накопичений багаторічний досвід переконливо засвідчує, що традиційні методи господарювання з акцентом на суцільні рубки та наступне паросткове поновлення чи створення лісових культур не змогли реалізувати ідею розширеного відтворення високопродуктивних та стійких дубових лісостанів.

Заміна дуба в їх корінних типах лісу менш цінними породами природним шляхом пояснюється їх слабкою конкурентоздатністю в боротьбі з трав'яною рослинністю, періодичністю плодоношення, знищення насіння гризунами, повільним ростом у молодому віці тоді як самосів граба, берези чи осики росте дуже швидко, а їхня поросль — ще інтенсивніше.

Неодноразові масові хвилі всихання нанесли відчутний удар по дубу, як основній лісотвірній породі, змусили внести певні корективи у господарство, зосередивши увагу перш за все на проведенні санітарних рубок. Останні стали практично визначальним мірилом у комплексі господарських заходів у дібровах. Автоматично на другий план відійшли рубки догляду (особливо прорідження та прохідні рубки), основна мета яких полягає у підготовці та формуванні цінних дубових екземплярів майбутнього.

Мета і задачі дослідження полягають в тому щоб оцінити сучасний стан та продуктивний рівень дубових насаджень, їх структурно-функціональні та еколого-ценотичні особливості в умовах регульованого господарського використання, визначити

шляхи їх ефективного та повноцінного відтворення, вивчити реальний стан та перспективи використання і збереження постійної лісонасінневої бази дуба звичайного в регіоні дослідження для підвищення продуктивності та стійкості дубових лісостанів.

Клімат регіону помірно континентальний з нерівномірним розподілом опадів. Ґрунти — сірі лісові. Площі пробних ділянок — 0,20 і 0,29 га. Схема садіння головної породи на обох пробних площах 4,0x0,7 м. Вік насаджень 45 років. Повнота — 0,7. Склад насаджень на першій пробній площі 9Дз1Лпд, на другій — 9Дз1Лпд+Яз+Клг. Тип лісу Д₂Гд.

На пробних площах визначали середній діаметр стовбура, висоти модельних дерев. На основі яких розраховувалась продуктивність лісостану.

Для вивчення зазначеного питання на базі ННВК Уманського НУС в урочищі «Білогрудівка» були закладені дві пробні площі відмінністю між якими був різний склад підгінних порід. На першій пробній площі підгінною породою була лише липа дрібнолиста (*Tilia cordata* L.), яка в початковий період росту дуба звичайного (*Quercus robur* L.) дала значний підгін, але потім втратила свої властивості після виходу дуба звичайного в перший ярус. Через що у насажденні липи практично не залишилось, а сформувалось чисте дубове насадження з середньою висотою і діаметром відповідно 19 см і 12,9 м. На іншій пробі сформувалось насадження за участю декількох підгінних порід, таких як клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), липа дрібнолиста (*Tilia cordata* L.), та незначної частки супутньої породи ясена звичайного (*Fraxinus excelsior* L.). Насадження в такому ж віці, як попереднє, але має кращі показники продуктивності, а саме середній діаметр 22 см і середню висоту 13,2 м. Що засвідчує переваги змішаного лісового насадження порівняно з чистим.

Важливим фактором є збереження біорізноманіття в лісах, яке здійснюється їх власниками та постійними лісокористувачами на генетичному, видовому, популяційному та екосистемному рівнях шляхом: створення і оголошення в установленому законом порядку на найбільш цінних лісових ділянках територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розвитку екологічної мережі; виділення, створення і збереження об'єктів цінного генетичного фонду лісових порід (генетичних резерватів, плюсових деревостанів і дерев, колекційних лісових ділянок, лісонасінних ділянок і плантацій, дослідних та випробних культур тощо); недопущення генетичного забруднення генофондів аборигенних порід та інвазій інтродукованих видів у природні екосистеми; застосування екологічно орієнтованих способів відтворення лісів та використання лісових ресурсів; забезпечення охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угруповань, пралісів.

З метою підвищення продуктивності лісів необхідно здійснювати заходи щодо:

- 1) зменшення площі земель, зайнятих чагарниками, рідколіссям, низькоповнотними і нестійкими деревостанами;
- 2) підвищення родючості ґрунтів (меліорація, запобігання ерозії ґрунтів, заболочуванню, засоленню та іншим негативним процесам);
- 3) впровадження сучасних досягнень селекції, лісового насінництва, сортовипробування найцінніших у господарському відношенні деревних порід;
- 4) ефективного догляду за лісовими культурами;
- 5) охорони лісів від пожеж, захисту від шкідників і хвороб;
- 6) оптимізації вікової структури лісів.

Всебічне вивчення лісостанів, контрастних за режимом господарювання, рівнем продуктивності, складом та структурою дозволить внести певні корективи, спрямовані на підтримання складної структури дібров, підвищення їх комплексної продуктивності,

стабілізації еколого-захисних та санітарно-оздоровчих функцій, підтримання високої продуктивності дуба, як головної породи, у їх складі на тривалу перспективу. Ця проблема є особливо актуальною для дубових лісостанів лісостепової частини України, де ліси в широкому розумінні є потужним кліматичним та едафічним чинником на межі природних зон.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ЗИМОВОГО САДУ В ДАЧНОМУ БУДИНКУ

**Ю.С. ОСТРОВЕРХ, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.**

На сьогодні зимові сади вважають найпопулярнішим атрибутом позаміського житла в усьому світі. Зимовий сад давно перестав бути атрибутом розкоші. Окремо влаштований або прибудований до будинку, він став тим місцем відпочинку, де комфортно всім членам родини. Достатня кількість світла в ньому, зелені, гарних квітів і приємних ароматів допомагає людям відокремитися від їхніх проблем і впоратися з поганим настроєм і стресом. Саме, перебуваючи в зимовому саду, людина може одержати гарний заряд бадьорості й позитивних емоцій на весь день. Важливим є те, що радувати нас буде цей «зелений куточок» своїм затишком і теплом протягом усього року, а міцні прозорі стіни надійно захищатимуть його від холодних вітрів, зимової холоднечі та палючої спеки влітку.

Характерною рисою зимових садів є їхня унікальна здатність гармоніювати з архітектурними спорудами й ландшафтом. Вони додають шарму і вишуканості, особливого стилю і характеру будь-якій споруді, виділяючи, таким чином, будинок з навколишніх забудов. Зимовим садом може стати і маленька веранда, і величезний павільйон з плавальним басейном, і окрема альтанка, і галерея, що з'єднує декілька споруд між собою, і архітектурне обрамлення звисаючого балкону, і просто скляний дах.

Якщо раніше будівництво власних зимових садів у нашій країні вважалося екстравагантною надмірністю й дорогим задоволенням, то останнім часом ситуація змінилася. Зимовий сад істотно підвищує вартість будинку, та створює в ньому гармонію та затишок.

Призначення зимового саду може бути різним і залежить від нашої фантазії та бажань. Головним завданням зимового саду є вирощування екзотичних рослин та плодів впродовж цілого року для приємного відпочинку та для власних потреб людини.

Під час проведення пошукових досліджень було розроблено проект озеленення та благоустрою прибудинкового зимового проведено зонування території і виділено такі функціональні зони: вхідна зона; зону відпочинку; зону саду, призначену для вирощування екзотичних рослин; прогулянкову зону для вільного проходу. При цьому розроблено опорний і генеральний плани, розбивочне і посадкове креслення.

Озеленення зимового саду зазвичай передбачає благоустрій території закритого середовища для відпочинку людей. Важливий етап проектувальних робіт – планування внутрішнього простору зимового саду.

При вході на територію зимового саду, з правого боку, пропонуємо встановити невеличку декоративну водойму з фонтаном та облаштувати її декоративним камінням і вологолюбними рослинами: циперус (*Cyperus alternifolius*), кала ефіопська (*Calla aethiopica*),

Композиційним центром визначаємо центральну зону відпочинку облаштовуємо декоративною плиткою та встановлюємо меблі: стіл і лави з нержавіючого матеріалу високопробної пластмаси. Оскільки вона знаходитиметься в центрі об'ємно-просторової композиції, вона має проглядатися з усіх точок

Підбір асортименту рослин залежатиме від того, наскільки добре приміщення буде опалюватися взимку. Оскільки наш зимовий сад призначений для відпочинку однієї сім'ї, ми пропонуємо створити опалювальний зимовий сад для вирощування теплолюбних тропічних та субтропічних рослин з температурою, в зимовий період не нижчою 15-18°C.

Для озеленення зимового саду пропонуємо створити фіто композицію «Ліс тропічної зони» та використати такі декоративні рослини закритого ґрунту, як: араукарію різнолисту (*Araucaria heterophylla*) – єдину хвойну породу серед кімнатних рослин; цимбідіум гібридний (*Cymbidium hybrida*), суцвіття якого утримує до 30 воскоподібних ароматних квіток та має забарвлення від зеленуватого і білого до жовтого, рожевого, червонуватого і навіть коричневого; нефролепіс піднесений (*Nephrolepis exaltata*) звисаюче ефектне листя якого досягає довжини до 90 см; аспленіум гніздовий (*Asplenium nidus*); драцену Сандера (*Dracaena Sanderiana*); пальму лівістона китайську (*Livistona chinensis*); філодендрон лазячий (*Philodendron scandens*) з лазячими за допомогою придаткового коріння стеблами; філодендрон Селло (*Philodendron selloum*); пасифлору блакитну (*Passiflora caerulea*); монстеру делікатесну (*Monstera deliciosa* Liebm.); Антуріум Андре (*Anthurium andreanum*), який має квітку схожу на фламінго; кодіеум (кротон) пістрявий (*Codiaeum pictum*); мандарин, або **цитрус сітчастий (*Citrus reticulata*)**; лимон (*Citrus limon*) карликова форма – meyeri; фікус ліроподібний (*Ficus lirata*) та фікус Бенджаміна (*Ficus benjamina*), деревце з плакучою формою крони висотою до 2 м з дрібним пістрявим листям.

Окрім утеплення приміщення, рослинам потрібно буде забезпечити ще ряд умов. Влітку рослини необхідно притінити від сонця, для чого встановлюють жалюзі, зимовий сад повинен мати також систему вентиляції. В прохідній зоні, підлогу слід покрити негниючим матеріалом із декоративної плитки та встановити кран для поливу рослин.

Висновок: Для створення естетичного враження від дачного будинку, ми рекомендуємо облаштувати в ньому опалюваний зимовий сад із вище запропонованого асортименту теплолюбних рослин, в якому будуть передбачені для них оптимальні умови їхнього вирощування за рахунок регулювання тепла, світла, вологості повітря та ґрунту, повітряного та ґрунтового живлення.

ЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ВІНОГРАДСЬКОГО НВК ЛИСЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**А.С. ПАНУХНІК, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства**

Науковий керівник: викладач ПІСКУН Н.Л.

Метою кожного загальноосвітнього закладу є підготовка учнів до зрілого життя. Дитина, яка приходить до школи, має не лише засвоїти передбачені шкільною програмою знання та набути необхідних навиків, але стати всебічно розвиненою особистістю. Шкільне середовище має максимально відповідати цим завданням. Традиційно склалося так, що школа – це не лише навчальні класи, кабінети, коридори та зали, а це й шкільне подвір'я, яке має свою структуру, що забезпечує реалізацію

необхідних функцій. Серед них: освітньо-пізнавальна; фізичного виховання; екологічного виховання; естетичного виховання; відпочинкова; господарська.

Метою моєї дипломної роботи є розробка проекту благоустрою та озеленення території Виноградського НВК Лисянського району Черкаської області для підвищення естетичності, декоративності та функціональності даної території, а також агротехніка створення зелених насаджень і догляд за ними.

Для досягнення зазначеної мети планується вирішення наступних питань:

- дослідження природних умов району;
- аналіз існуючого стану насаджень та благоустрою території;
- розроблення проекту озеленення та благоустрою;
- розроблення агротехніки створення зелених насаджень і догляду за ними.

Дослідження природних умов району дає можливість виділити фактори навколишнього середовища, що впливають на насадження об'єкта та встановити рівень антропогенного впливу, а також підібрати асортимент рослин відповідно до природно – кліматичних умов.

Аналіз існуючого стану насаджень включає інвентаризацію та оцінку естетичного, декоративного та санітарно – гігієнічного стану існуючих насаджень.

Розробка проекту озеленення та благоустрою передбачає створення квітників, альпійських гірок, композиційних груп, влаштування зон відпочинку, а також підвищення функціональності об'єкту, шляхом вдосконалення дорожньо – стежкової мережі і встановлення освітлення на території, розміщення малих архітектурних форм. Агротехніка створення і догляду за насадженнями проектується у відповідності зі встановленими правилами та нормами.

Шкільна ділянка потребує максимального озеленення (до 40-50% території), за винятком тих частин, що мають спеціальне покриття – доріжки, алеї, проїзди, господарський двір, окремі ділянки спортивних та ігрових майданчиків.

При озелененні шкільної ділянки треба з економічних міркувань використовувати місцеву флору. Не слід садити рослини, що мають колючки та отруйні плоди. Такі дерева, як ширококронні види тополь, біла верба, шовковиця під час цвітіння чи плодоношення забруднюють навколишню місцевість, вони сильно затіняють ділянку і тим самим затримують ріст трав та квітів.

Велике значення для успішного озеленення шкільної ділянки має ретельне проведення підготовчих робіт: своєчасне збагачення неродючого ґрунту органічними та мінеральними добривами і додержання правил із зеленого насадження. Навколо школи зелені насадження треба розміщувати з урахуванням кліматичних умов даної місцевості та орієнтації за сторонами горизонту, вікон навчальних приміщень. Лінія посадки дерев від стін шкільного будинку з вікнами класів та лабораторій, що виходять на південь, мусить проходити на відстані двох висот повного росту для листяних порід дерев і ще більше для хвойних.

Благоустрій ділянки школи передбачає збереження існуючих на відведеній території дерев та кущів і комбінування їх з новими зеленими насадженнями.

Для озеленення шкільної ділянки рекомендуються такі породи дерев: в'яз *Ulmus foliaceat G.*, липа *Tilia cordata M.*, клен гостролистий *Acer platanoides L.*, к береза *Betula pendula R.*, горобина *Sorbus aucuparia L.* та різні фруктові дерева. Висаджувати дерева доцільно віком 10 – 14 років, причому для хвойних, плодових та швидкоростучих листяних дерев вік скорочується до 6 – 8, а для кущів – до 2 – 3 років.

Із чагарників найкраще висаджувати жасмин, бузок, скумпію, таволгу, тамарикс, свидину, бересклет європейський та ін. Найціннішими декоративними видами чагарників вважаються гортензія, калина *Viburnum opulus L.* В затінених місцях рекомендується висаджувати стійкі до затінення породи чагарників.

Отже, зелені насадження відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні середовища територій навчальних закладів. Також одним із найважливіших наших завдань є збереження існуючих та правильне створення майбутніх елементів озеленення, оскільки виходячи з вищесказаного ми безпосередньо відповідаємо за створення нормальних умов для розвитку та навчання майбутнього покоління.

РЕКОНСТРУКЦІЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №1 м. ДИМИТРОВ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛ.

**А.В. ПЕРІГ, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства.
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦЬ Т.О.**

Сьогодні, вимагає активного розвитку процесів озеленення та ландшафтного проектування. Зелені насадження відіграють важливу роль у формуванні середовища населених пунктів, надають їм виразності, естетичності та індивідуальності. Вони підкреслюють та виявляють найбільш цінні будівлі, споруди, пам'ятники, декорують стіни, огорожі, промислові об'єкти, виробляють кисень, захищають ґрунти від ерозії, впливають на клімат. Естетичне і емоційне значення зелених насаджень обумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи.

Робота передбачає реконструкцію благоустрою та озеленення території загальноосвітньої школи №1 м. Димитров Донецької обл..

Озеленення школи сприяє поліпшенню санітарно-гігієнічного стану та мікроклімату території. Окрім того відіграє важливу роль у виховному процесі, прищеплюючи школярам любов до природи.

Дослідження стану об'єкту виявило ряд недоліків: відсутність огорожі навколо території школи; незадовільний стан дорожньо-стежкової мережі; недостатня кількість елементів благоустрою; незадовільний стан газону; відсутність декоративних композицій; незадовільний стан плодкових дерев, що потребують заміни; недіюча оранжерея; аварійний стан одного з технічних приміщень.

Для здійснення реконструкції та озеленення території школи пропонується зонування території на парадну, або вхідну, меморіальну зону, фізкультурно-спортивну, господарську, зону відпочинку та зону саду.

У вхідній зоні по обидві сторони від входу знаходяться два каштани кінських (*Aesculus hippocastanum* L.) та два куці спіреї Вангутта (*Spiraea vanhouttei* (Briot) Zab.). Парадна вхідна зона повинна мати гарний вигляд, тому пропонуємо створити живопліт зі спіреї Вангутта (*Spiraea vanhouttei* (Briot) zab.), яка своїм рясним білим квітуванням буде надавати даній частині святковості, а також залишити гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.).

Фізкультурно-спортивна зона включає майданчик для спортивних ігор та комбінований майданчик для баскетболу і волейболу, що знаходиться у задовільному стані.

У господарській зоні розміщені котельня, кладова та інші технічні приміщення. Озеленення представлене трьома деревами яблуні домашньої (*Malus domestica* Borkh.), які знаходяться у незадовільному стані. Одне з технічних приміщень знаходиться в аварійному стані, тому його необхідно розібрати. Для покращення естетичного вигляду даної ділянки пропонується створити композицію з форзиції пониклої (*Forsythia suspense* Thunb.) та мигдалю трилопатевого (*Louiseania triloba* L.).

Зона відпочинку представлена ігровим майданчиком, на якому знаходяться гойдалки, гірки та ігрове обладнання.

На території школи у різних місцях зростають старі дерева груші звичайної (*Pyrus communis* L.) та яблуні домашньої (*Malus domestica* Borkh.). Вони не плодоносять та не мають естетичного вигляду, тому їх заплановано видалити та створити зону саду, у якій висадити різні сорти яблуні домашньої (*Malus domestica* Borkh.) та груші звичайної (*Pyrus communis* L.). Також закласти ягідник з сортів агрусу (*Grossularia*), смородини (*Ribes* L.) та йошти (*Josta*).

У напівзруйнованому стані знаходиться не діюча оранжерея, її пропонується відновити. Оранжерею можна використовувати як для вирощування декоративних рослин закритого ґрунту, так і для вирощування розсади квітів, що будуть використовуватися для озеленення території.

Насадження берези повислої (*Betula pendula* Roth.) на території школи є не випадковим. Воно висаджене у пам'ять про загиблих у Великій Вітчизняній війні випускників школи. У зв'язку з цим пропонуємо на території серед насадження берези створити меморіальну зону. У якій закласти майданчик, встановити пам'ятний камінь та лави. Вважаємо, що даний меморіал повинний позитивно впливати на виховання школярів.

На даний час територія школи не відмежована від інших територій огорожено, тому постає нагальна потреба її створення. Найбільш придатним для даної мети може бути створення живоплоту. Живопліт захищає від пилу, шуму та вітру. Така жива огорожа очищує повітря, збагачує киснем та забезпечує естетичне задоволення. Для живоплотів необхідно обирати рослини, що легко переносять стрижку та добре галузяться. Для даної мети пропонується використати бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.).

Необхідно реконструювати газон, оскільки на ньому переважає рудеральна рослинність багато вищитаних місць. Для цього пропонуємо використати газон універсальний «SHADOW» фірми DLF Trifolium (Данія). Він використовується на різноманітних об'єктах і характеризується чудовою якістю сходів, стійкістю до різних навантажень і вищитання. До складу травосуміші входить: 20% – вівсяниці червоної зміненої (*Festuca rubra commutate* L.); 35% – вівсяниці червоної супер (*Festuca rubra rubra* L.); 35% – вівсяниці овечої жорсткуватої (*Festuca ovina* L.); 10% – тонконогу звичайного (*Poa trivialis* L.).

Отже, у ході досліджень було з'ясовано сучасний стан пришкольної території, розподілено її на функціональні зони, підібрано асортимент рослин та розроблено проект озеленення та благоустрою території загальноосвітньої школи №1 м. Димитров Донецької обл.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В «ДП СМІЛЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

**С.В. ПЕТРЕНКО, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ШЕМ'ЯКІН М.В.**

Мета роботи – з'ясувати особливості проведення рубок догляду у дубових насадженнях ДП «Смілянське ЛГ» Смілянське лісництво.

Об'єкт дослідження – дубові насадження в ДП «Смілянське ЛГ» Смілянське лісництво.

Предмет дослідження – особливості проведення рубок догляду за лісом освітлення, очищення, прорідження та прохідної рубки.

Рубки догляду за лісом є одним з найважливіших лісогосподарських заходів, спрямованих на вирощування високопродуктивних, якісних і стійких насаджень. Їх необхідність впливає з біологічних закономірностей формування лісових насаджень і практичної доцільності регулювання складу порід, характеру росту дерев. Цілеспрямоване вирощування лісових насаджень передбачає періодичне вирубування частини дерев, які визнані такими, що втратили якість, стійкість, заважають росту кращих екземплярів. Все це підвищує якість деревостану, а залишення на корені кращих за ростом дерев у майбутньому підвищить його продуктивність. Головне завдання рубок догляду за лісом, вирощування здорових деревостанів, породний склад, форма та структура яких відповідає конкретним лісорослинним умовам.

Підвищення продуктивності лісів, пройдених правильно проведеними рубками догляду, відбувається за рахунок зменшення терміну вирощування насаджень та поліпшення їх розмірно якісної структури, а також шляхом отримання додаткової деревини, що за відсутності догляду пішла б у природній відпад.

Під час проведення досліджень було закладено пробні площі по одній на кожному з рубок. Пробні площі закладалися в характерних місцях насаджень, які потребують рубок догляду. Від полів, галявин, просік пробні площі слід розташовувати не ближче, ніж 2-3 висоти дерева у насадженні. Довша сторона її розташовується вздовж рядів. У натурі пробні площі обмежувалися візирами. На кутах пробних площ викопуються ямки в які встановлюють стовпчики.

В результаті дослідження виявлено що в Смілянському лісництві найбільш поширеним типом лісорослинних умов є свіжа грабово-дубова діброва (Д2ГД), з головною породою дубом звичайним та супутніми породами грабом звичайним та кленом гостролистим. Лісництво своєчасно виконує господарські заходи згідно матеріалу лісовпорядкування, насаджень знаходяться в доброму санітарному стані. Недоліком є часткове пошкодження стовбурів дерев під час механізованого трелювання лісу тракторами, тому потрібно краще слідкувати за лісозаготівельним процесом.

Рубки проводяться кущорізом та бензопилами. Трелювання лісопродукції здійснювалося трактором МТЗ-80 з гідрозахватом до під'їздних шляхів (лісові дороги та кварталні просіки), де лісопродукція відпускається споживачам. Порубочні залишки частково відпускаються місцевому населенню (форости 1 та 2-го сорту). Форост 3-го сорту подрібнюється і розкидався по площі рубки для перегнивання.

Виходячи з біологічних особливостей дуба і враховуючи його спільне зростання у дібровах з багатьма іншими породами тому рубки догляду повинні підвищувати енергію росту дуба у висоту за рахунок створення "шуби" із супутніх підгінних порід. Позитивний вплив цих порід буде лише тоді, коли вони не будуть затінювати дуб зверху. Забезпечити такий вплив не завжди просто, тому догляд тісно пов'язаний з походженням молодняка.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В ІЛЛІНЕЦЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ІЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

**М.О. ПИЛИПЕНКО, студ. ІV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: викладач ОСТАПЧУК О.С.**

Рубки догляду за лісом є одним з найважливіших лісогосподарських заходів, спрямованих на вирощування господарськоцінних і стійких насаджень. Їх необхідність

впливає з біологічних закономірностей формування лісових насаджень і практичної доцільності регулювання складу порід, характеру росту дерев.

Рубки догляду полягають у періодичному вирубуванні частини дерев насадження з метою створення для залишених дерев кращих умов для росту і розвитку. Рубки догляду за лісом проводяться з моменту утворення пологую насадження і закінчуються, як правило, за один клас віку до головної рубки. Рубки догляду застосовують у всіх категоріях лісів: у чистих насадженнях для регулювання густоти і підвищення якості деревостану, в змішаних, крім того, щоб запобігти небажаній зміні порід, а також з метою формування деревостану потрібного складу. Тому перед доглядом рубанням у кожному окремому насажденні слід, насамперед, встановити, яким має бути це насадження у віці стиглості, в якому напрямі слід проводити догляд і до чого прагнути в результаті його проведення.

Організацію і технологію робіт на рубках догляду визначають відповідно до рельєфу місцевості, структури і віку деревостану, наявності тих або інших машин і механізмів, господарською доцільністю заготівлі при рубках догляду певних сортиментів деревини.

В Іллінецькому лісництві на всі відведені під рубки догляду ділянки помічник лісного складає технологічну карту, в якій вказує види рубок догляду, способи трелювання деревини і очищення місць рубок, місця верхніх складів, розташування доріг, пасічних волоків і так далі. До початку рубки догляду, відповідно до затвердженої технологічної карти, іде влаштування пасічних технологічних коридорів, верхніх складів.

При створенні системи технологічних коридорів враховується розташування доріг, просік, прогалин. Ширина коридорів встановлюється рівній ширині трактора, але не менше 3 м. У насадженнях штучного походження в якості технологічних коридорів використовуються міжряддя. За наявності на території ділянки лісу густої мережі доріг і просік, придатних для роботи техніки при рубках догляду, технологічні коридори не прорубуються. У середньовікових і старшого віку насадженнях технологічні коридори прорубуються з врахуванням використання проміжків, що є між деревами, а також створюваних за рахунок вирубки небажаних дерев. У таких насадженнях можуть прокладатися непрямолінійні технологічні коридори. Загальна площа технологічних коридорів, що прорубуються при проведенні прохідних рубок, не повинна перевищувати 15%, площі ділянки лісу.

Верхні склади розташовуються по можливості біля доріг і кварталних просік, на галявинах, прогалинах і інших не покритих лісом землях. Величина вантажного майданчика має бути не більше 0,2 га, загальна їх площа на ділянках до 10 га повинна складати не більше 4% площі ділянки, а на ділянках понад 10 га і при поквартальній організації робіт – не більше 2%. Деревина на волоках вирубується і вивозиться в першу чергу, потім починають вирубку небажаних дерев на пасіках. Трелювання деревини здійснюють сортиментами.

Технологіями рубок догляду передбачає звалювання дерев на пасіках в просвіти між кронами зростаючих дерев, трелювання з пасік в технологічний коридор хлистів і сортиментів. На волоках дерева зрізують на рівні ґрунту. Після закінчення трелювання іде очищення лісосіки від порубочних залишків шляхом складання їх в кучі. Всі сильно пошкоджені дерева, в першу чергу пошкоджені до міри припинення зростання, вирубуються. Збереження підросту і молодняка на пасіках повинно складати при рубках догляду в зимових умовах – 80%, в літній період – 70%.

Залежно від ширини пасіки виділяються групи технологій: безпасічна і широкопасічна – більш 65 м, середнепасічна – 26- 65 м, вузькопасічна – 16-25 м, лінійно-

пасічна – 8-15 м, лінійна менше 8 м. Вибір технології рубок догляду залежить від виду догляду, характеристики насаджень, потреби в продукції проміжного користування і наявності технічних засобів.

В Іллінецькому лісництві широкопасічна і беспасічна технології з використанням мотоінструментів застосовуються при догляді за молодняками (освітлення та прочищення) природного і штучного походження всіх порід. Для проведення рубок догляду в молодняках лісництві є два кушорізи марки «Штіль- FS 450», яких повністю вистачає на весь об'єм робіт. Середньопасічні технології, із заготівкою продукції, застосовуються при проведенні проріджування і прохідних рубок. Для звалювання дерев в Іллінецькому лісництві застосовуються бензопили Штіль-270, та Штіль-361. Трелювання хлестів і сортиментів здійснюється трактором МТЗ-80 з гідрозахватом.

Лінійна технологія з застосуванням РКР-1,5 застосовується в Іллінецькому лісництві при перших освітленнях в дубових культурах, що заросли другорядними породами. У лісових культурах з шириною міжрядь менше 3 м, під технологічний коридор вирубується повністю ряд дерев, що полегшує вибіркове видалення дерев з решти рядів і їх трелювання. Ширина пасік в даному випадку рівна ширині міжрядь посадки дуба, тобто менше 8 м (4–6 м). На даний час ця технологія не знайшла широкого примінення через затруднений догляд за кулісою, що залишилась після проходу рубчика коридорів. Дана схема привела до заміни дуба на супутні породи і до створення насаджень з різною висотою.

Вся заготовлена деревина при прорідженнях та прохідних рубках складається на верхньому складі. Вивезення деревини на цех переробки та на нижній склад проводиться автомобілем ЗІЛ-131 з автопогрузчиком. Дрова паливні реалізуються населенню на верхньому складі.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ЗИМОВОГО САДУ В ОРАНЖЕРЕЇ УМАНСЬКОГО НУС

**Т.М. ПІДВИСОЦЬКА, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВАРЛАЩЕНКО Л.Г**

Питання створення оранжерей і зимових садів різних типів останнім часом в Україні набуває особливої актуальності.

Теплично-оранжерейний комплекс Уманського НУС – надзвичайно важлива складова навчально-практичної бази, без якої неможлива повноцінна підготовка фахівців.

Оранжерея – це повноправна частина багатофункціонального простору і окрема споруда для вирощування екзотичних вічнозелених тропічних і субтропічних рослин. Самодостатність оранжереї і прямий зв'язок з іншими забудовами Уманського національного університету в наш час є визначною функціональною ознакою.

Оранжерея надає нашому навчальному закладу шарму, уюту і солідності. Наявність оранжереї говорить про особливий статус нашого університету і є безперечним атрибутом респектабельності навчально-наукової установи.

У перспективі, після оновлення, модернізації та реорганізації, навчально-дослідні оранжереї і теплиці стануть передумовою для створення ботанічного саду Уманського НУС.

В результаті проведених досліджень в оранжереї № 3 Уманського національного

університету садівництва було встановлено, що приміщення цілком придатне для вирощування холодостійких декоративних рослин закритого ґрунту. Використовуючи автоматичне регулювання стабільної температури повітря в світлому скляному приміщенні, можна, при мінімальній температурі в зимовий період від +5-10°C, створити умови для вирощування красивої і соковитої зелені Середземноморських, південноамериканських і південноафриканських рослин.

Для розробки проекту було проведено зонування території в оранжереї та виділено такі функціональні зони: вхідна та прогулянкова для вільного проходу; субтропічних плодкових, декоративно-листяних і квітучих рослин; витких рослин та зона тихого відпочинку.

При цьому розроблено опорний і генеральний плани, розбивочне і посадкове креслення. Найкраще територія проглядається з центральної, або прогулянкової зони, яка прямуватиме через весь зимовий сад. Композиційним центром стане невеличка водойма з права, до якої має бути прокладене плиточне мощення і невеличка доріжка. При вході на територію зимового саду, з правого боку, пропонуємо встановити невеличку декоративну водойму з фонтаном та облаштувати її декоративним камінням і вологолюбними рослинами: циперус (*Cyperus alternifolius*), кала ефіопська (*Calla aethiopica*). Для озеленення і створення естетично-вишуканого враження від оранжереї Уманського національного університету садівництва, пропонуємо створити середній за розміром, так званий холодний зимовий сад, в якому буде створений кусочок раю в душі Середземномор'я.

Для озеленення холодного зимового саду можна висадити такі рослини, як: кипарис вічнозелений (*Cupressus sempervirens*); брахиглотис Грея (*Brachyglottis greyi*) з широкими продовгувато-яйцевидним листям і ажурними жовтими квітами; вічнозелені кущі філереї вузьколистій (*Phillyrea angustifolia*), ладанник (*Cistus*); пальму трахикарпус (*Trachycarpus*), яка здатна переносити короткочасне зниження температури до -15°C, ароматний пітоспорум Топира 'Nana' (*Pittosporum tobira*); міхелія (*Michelia L.*) – дуже красиве дерево, яке квітує вершково-білими квітами і має ніжний аромат; зірчастий жасмин або трахелосперомум (*Trachelospermum L.*) з блискучим темно-зеленим листям і ароматними квітами, схожими на жасмин; розмарин (*Rosmarinus L.*); декоративно-листяну кордиліну (*Cordyline L.*), мексиканський дух принесе дазиліріон подовжений (*Dasyliirion longissimum*); агаву американську (*Agave americana*); юкку (*Yucca*); агаву вікторія-регіна (*Agave victoria-reginae*), камелію японську (*Camellia japonica*), яка успішно квітватиме в період спокою; нандіну домашню (*Nandina domestica*); подокарп крупнолистий (*Podocarpus macrophyllus*); акацію сріблясту (*Acacia dealbata*); льон новозеландський (*Phormium tenax*); мирт (*Myrtus L.*), гранат звичайний (*Punica granatum L.*), інжир (*Ficus carica L.*), лавр благородний (*Laurus nobilis L.*), маслину європейську (*Olea europaea L.*), мандарин Уншиу (*Citrus reticulata Blanco.*) та мушмулу японську (*Eryobotria japonica Lindl.*).

Підібрані рослини потребують пониження температури взимку і, ймовірно, підійдуть для утримання в такому прохолодному місці.

Дефіцит корисної площі змушує нас віддати перевагу вертикальному озелененню з частковим використанням горизонтальної площі. Для досягнення найбільшого ефекту і гармонії, пропонуємо висадити три види ліан: актинідію пречудову (ківі – *Actinidia deliciosa var. Deliciosa*), актинідію коломікта (*Actinidia colomicta Max.*) і пасифлору голубу (*Passiflora edulis L.*). Зелені стіни з цих рослин захистять оранжерею від сонця.

При створенні зимового саду потрібно врахувати, що декоративним рослинам потрібен, перш за все, ретельний «загальний догляд», а це: зимою – помірне поливання,

літом – сильне; обприскування; регулярне (раз в 10-14 днів) підживлення рослин органічними чи комплексними мінеральними добривами в концентрації 0,1-0,2% (залежно від пори року).

Отже, для озеленення і благоустрою зимового саду в оранжерей № 3 Уманського НУС слід використовувати поодинокі та групові посадки холодостійких декоративних рослин закритого ґрунту, а також ландшафтні фітокомпозиції різного типу, які оживлятимуть навіть скромні куточки приміщення.

ПРИНЦИПИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДИТЯЧОГО ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ № 1 с. КАПІТАНКА ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Т.М. ПОЛЯНЕЦЬКА, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ЗАМОРСЬКИЙ О.О.**

В наш час все більш актуальне значення приймають заходи по покращенню стану навколишнього середовища, благоустрою, озелененню міст і населених пунктів.

При озелененні дитячих садочків потрібно враховувати специфіку даної території. Тут зелені насадження, крім санітарно – гігієнічних і архітектурних функцій, мають також важливу роль для виконання даної роботи. Територія дитячого садочку є зоною суто обмеженого користування. Тому, при озелененні ділянки дитячих дошкільних закладів не слід застосовувати дерева і кущі з отруйними плодами, листям, з колючками, квітами, які забруднюють територію навколо, а також тими, які приваблюють комах.

Об'єктом дослідження і проведення робіт по озелененню є територія дитячого дошкільного закладу с.Капітанка Голованівського району Кіровоградської області.

Метою даної роботи в сприяння та поліпшення екологічного середовища в якому проводять час та перебувають діти, а також для реконструкції та відновлення даного об'єкту озеленення та його естетичного вигляду.

На ділянці, що підлягає подальшому озелененню та реконструкції розміщений спортивний майданчик, вхідна зона, зелені насадження та квітники.

Територія, що підлягає озелененню, розділена на зони вхідна (парадна) зона, дві ігрові (спортивні) зони, які розмежовані між собою квітником прямокутної форми, також присутня пішохідна зона. Дві ігрові або спортивні зони знаходяться у незадовільному стані, так як більшість елементів на майданчиках відсутні, вони ненадійно закріплені та неякісно зафарбовані, тому пропонується замінити гойдалки, гірки, каруселі, дитячі будиночки та інші ігрові елементи на більш надійні та якісніші. Доріжка – стежкова мережа не дуже розвинена на даному об'єкті існує лише головна алея. Головна дорога перебуває в задовільному стані, а саме на ній присутні вибоїни, місцями відсутній бордюрний камінь та присутня також недиференційована рослинність. Пропонується запроєктувати цегляні доріжки, адже таке покриття є функціональним, органічно поєднується з існуючим ландшафтом і має прийнятну ціну. Також на даній території є п'ять квітників, різної форми та свого рослинного складу. Форма квітників переважно прямокутної форми. Квіткове оформлення виконано на досить низькому рівні, не ведеться належного догляду за квітами. На квітниках пропонується підібрати асортимент квітів таким чином, щоб композиція була декоративна як можна довше, так як максимальна декоративність дитячих садків повинна головним чином бути з весни по осінь. Тому, з квіткових рослин на наших квітниках в основному переважають

багаторічники, вони невибагливі в догляді та не потребують щорічної пересадки.

Газон на даному об'єкті озеленення знаходиться в незадовільному стані, так як на ньому зростає багато недиференційованої рослинності, місцями повністю відсутній рослинний покрив, колір газону не відповідає нормальному кольору (трава має жовте забарвлення). А саме тому, його потрібно замінити. Пропоную на ігрових майданчиках висіяти спортивний газон, адже він відрізняється високою стійкістю до інтенсивних механічних навантажень, здатний швидко відновлюватися, стійкий до посухи і морозу.

Отже, теперішній незадовільний стан дитячого дошкільного закладу пов'язаний з відсутністю належного догляду. Тому необхідно провести благоустрій ділянки, що полягає в заміні покриття доріжок, а також поліпшити її озеленення шляхом ремонту газону та квітників. Покращити екологічні та естетичні умови росту рослин.

СТАН ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УРОЧИЩІ «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС

**А.С. ПРИТУЛА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КОВАЛЬ С.А.**

Створення лісових культур є необхідністю як з природоохоронної, так і з лісгосподарської точок зору тому, що на території урочища дуб звичайний природним шляхом не поновлюються, а самосів гине, не витримуючи конкуренції з швидкорослими породами.

Відновлення дуба в його корінних типах лісорослинних умов — судібро-вах і дібровах — відбувається здебільшого незадовільно, переважно зі зміною порід (на граб та м'яколистяні). У дібровних типах лісу в урожайні роки з'являється лісове природне відновлення дуба, яке протягом двох-чотирьох років відмирає через брак світла, конкуренцію кореневих систем материнського деревостану та заглушення порослю другорядних порід — граба, осики, берези, липи. Після проведення головної рубки дубових насаджень відновлення відбувається за рахунок порослі дуба з незначною участю насінних екземплярів [1, 2, 4].

Після вирубування лісів із таких цінних порід, як дуб і ясен на їхньому місці будуть утворюватися малоцінні похідні деревостани, тому без створення штучних насаджень вони не мають майбутнього. Щоб запобігти заміні головних лісотвірних порід другорядними, доцільно застосовувати штучне лісовідновлення. Саме лісові культури повинні збагатити породний склад лісів. При цьому склад створених штучних насаджень повинен обов'язково відповідати типу лісу [2, 3].

Внаслідок осушувальних меліорацій, зниження повноти деревостанів прохідними рубками, випасу худоби, рекреаційних навантажень тощо спостерігається послаблення плодоношення дерев. Це особливо стосується однієї з найцінніших порід — дуба, який має найвищу продуктивність у корінних типах — дібровах. Підріст дуба трапляється у вигляді торчків і лише у зріджених деревостанах. Після рубки природне відновлення супутніх порід заглушує рідкі сходи дуба. Тому найбільш ефективним і надійним шляхом відновлення дібров є створення, лісових культур [1, 4].

Ґрунтово-кліматичні, лісорослинні умови та рельєф місця розташування лісового урочища «Білогрудівка» сприятливі для успішного зростання дуба звичайного, ясена звичайного, граба звичайного, липи дрібнолистої, клена гостролистого та польового тощо. Переважну частину лісових площ урочища займають насадження дуба звичайного,

на вирощування якого ведеться господарство. Насадження основних лісових порід в урочищі характеризується 1–4 класами бонітету, що відповідає оптимальним умовам місцезростання.

Об'єкт дослідження — лісокультурні площі в лісовому урочищі «Білогрудівка» ННВВ Уманського НУС.

Продуктивність насаджень — найважливіший показник для оцінки лісостану. Розрізняють загальну продуктивність насадження та продуктивність деревостану. Під продуктивністю лісів розуміють запас стовбурної деревини, сучків, гілля, листя і коріння, а також запас підросту, підліску, живого надґрунтового вкриття на одиницю площі. Запас деревини — показник сучасної фактичної продуктивності. За кількістю деревини на одиницю площі визначається загальна продуктивність, тобто кількість деревини, яку створює насадження за весь період життя. Сюди входить: запас стовбурової деревини на момент обліку, деревина отримана від рубок догляду і санітарних рубок, а також відпад].

Для дослідження стану лісових культур в урочищі було закладено пробні площі, на яких вимірювали діаметр та висоту дерев, обраховували їхню кількість на 1 га, запас деревини та інші показники.

Як відомо з джерел наукової літератури, продуктивність штучних лісових насаджень залежить від багатьох чинників. Основними з них є наступні: якість насіння і садивного матеріалу, своєчасність і дотримання технології створення лісових культур та проведення агротехнічних доглядів за ними, ефективний захист від шкідників і хвороб, правильний підбір порід відповідно до типу умов місцезростання, правильний вибір схем садіння та схем змішування та ін.

Згідно з одержаними результатами, кращий стан мають культури дуба звичайного створені висіванням жолудів, ніж висаджені сіянцями, так як їхні таксаційні показники вищі, а запас деревини у них більший.

Список використаних джерел:

1. Білоус В.І. Вирощування високопродуктивних культур дуба в Лісостепу України. Монографія / В.І. Білоус — Вінниця: Книга-Вега, 2007. — 176 с.
2. Гордієнко М.І. Лісові культури: підруч. / М.І. Гордієнко, М.М. Гузь, Ю.М. Дебринюк, В.М. Маурер — Львів: Камула, 2005. — 608 с.
3. Гордієнко М.І. Лісові культури: підруч. / М.І. Гордієнко, Г.С. Корецький, В.М. Маурер — К.: Сільгоспосвіта, 1995. — 328 с.
4. Дебринюк Ю.М. Лісові культури рівнинної частини західного регіону України / Ю.М. Дебринюк, І.І. М'якуш — Львів: Світ, 1993. — 296 с.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МІСТІ ЗОЛОТОНОША

**І.П. ПРИХОДЬКО, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВЕЛИЧКО Ю.А.**

Ландшафтне проектування сьогодні не тільки модно становить будівництва будинку і оформлення ділянки, це дуже важлива основа створення або поліпшення будь-якої присадибної ділянки. Це творчість гармонійного облаштування ландшафту за допомогою переважно природних елементів (рельєфу, ґрунту, каменю, води, рослинності).

Проектування ділянки – дуже складний і багатогранний процес, який неможливий

без участі фахівців з ландшафтної архітектури. Але саме від клієнта залежить ідея і головна концепція території, на яку орієнтуються фахівці. Дані роботи озеленення ділянки передбачають не тільки створення декількох красивих куточків, але і кожного куточка, навіть самого віддаленого на всій території ділянки. Кожен куточок повинен бути наповнений змістом, бути чарівним і привертати увагу. На садовій ділянці повинна панувати гармонія і комфорт.

Ландшафтне проектування ділянки обов'язково має брати до уваги кліматичні і ландшафтні особливості. Дуже важливо виконуючи роботи не заподіяти незручності сусідам. Для цього необхідно вивчити властивості всіх використовуваних рослин, переконатися в тому, що відповідає кліматичним умовам даного регіону.

Ландшафтне проектування допомагає професійно спланувати місця відпочинку і правильно розташувати вподобані дерева і чагарники, квітники і газони, штучні водоймища, прокласти в потрібному місці доріжки, підпірні стінки і багато інших елементів ландшафтного дизайну. В основі створення прекрасного саду лежать майстерно розроблений дизайн і грамотне планування. Який би стиль не вибирати для саду, основою для успішного його втілення є планування і оформлення ділянки так, щоб було зручно і щоб не було дисгармонії з будинком і навколишнім пейзажем. Ландшафтне проектування — це фундамент майбутнього саду. Його здоров'я, краса і життєздатність значною мірою залежить від того, наскільки якісно виконана робота на цьому, початковому етапі. Воно починається з виконання проектно-дослідницьких робіт, які визначають стан вашої ділянки, потім розробляється ідея і концепція майбутнього саду відповідно до ваших побажань. Сучасний ландшафтний дизайн дозволяє запозичувати найкраще із стилів, що існують в світі, і створювати щось нове, неповторне.

Об'єктом проектування є присадибна ділянка у м. Золотоноші. Ділянка невеликого розміру, площа 6 соток має 2-х поверховий будинок, гараж знаходиться в підвалі, сарайчик для інвентарю сільськогосподарських робіт, літня кухня – столова, погріб, фруктовий сад, город. Щоб присадибна ділянка виглядала більш різноманітно і досконаліше ми пропонуємо використати різноманітний асортимент рослин: витка троянда Чаплінз Пінк (*Rosa Chaplinz Pink L.*), барбарис китайський (*Berberis chinensis L.*), туя західна (*Thuja occidentalis L.*), ялівець козацький (*Juniperus sabina L.*), півонія деревовидна (*Paeonia suffruticosa L.*), калина звичайна (*Viburnum opulus L.*), форзиція повисла (*Forsythia suspensa*), хеномелес японський (*Chaenomeles speciosa L.*), ломиніс (клематис) (*Clematis L.*), вишня японська, сакура (*Prunus serrulata L.*), слива розчепірена Піссарді (*Prunus cerasifera Pissardii L.*), хоста японська (*Hosta japonica L.*) плодові дерева, а також малі архітектурні форми (альтанка, садова лава, камін, садові фонарі, гойдалка).

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В с. РОДНИКІВКА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**І.С. САВЧЕНКО, студ. ІV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ПУШКА І.М.**

Для урахування екологічних вимог пропонуємо для формування присадибної ділянки необхідно використати засоби та прийоми фітодизайну. З цією метою активно використовуємо фітоактивні рослини. До асортименту рослин, який ми пропонуємо висадити на території присадибної ділянки входять невисокі швидкоростучі дерева і чагарники, які мають високі декоративні властивості у вигляді солітерів, невеликих

ландшафтних груп. В об'ємно-просторовій композиції пропонуємо використати прийоми вертикального озеленення, геопластику рельєфу тощо.

Ландшафтно-архітектурне рішення вхідної зони пропонуємо виконати в змішаному стилі. На ділянці прямокутної форми покритої газоном створюємо деревно-чагарникову та квіткову композицію. Характерним оздобленням даних композицій буде мармурова крихта, яка відокремлюватиме композиції від газону.

Акцентом даної композиції є береза плакуча повисла пурпурна (*Betula pendula Purpurea*), барбарис Тунберга «Kobold», кущ хеномелесу японського (*Chaenomeles japonica* (Thumb) Lindl ex Spach), декілька видів хост (*Hosta Nratt*), наприклад хоста білоокаймлована (*H. albo-marginata* (Hook.) Nyl), хоста Зібольта (*H. sieboldiana*), флокс Друмонда (*Phlox drummondii*), обрієтта культурна сорти «Блю кінг» та «Маршал» (*Aubrieta x cultorum*).

В південно-східній частині вхідної зони, яка розміщується поряд з будинком пропонуємо виконати групи з використанням хвойних та вічнозелених рослин.

Асортимент рослин підібраних для композиції наступний: туя західна 'Рейнголд' (*Thuja occidentalis 'Rheingold'*), барбарис Тунберга 'Атропурпуреа Нана' (*Berberis thunbergii 'Atropurpurea Nana'*), туя західна 'Санкист' (*Thuja occidentalis 'Sunkist'*), яловець горизонтальний «Голден карпет» (*Juniperus horisontalis "Golden Carpet"*), ялівець лускатий «Холгер» (*Juniperus squamata «Holger»*), очиток їдкий (*Sedum acre*).

Важливим елементом озеленення присадибної ділянки є поступове розкриття красвидів та привабливий вигляд ландшафту з усіх видових точок. Тому пропонуємо зробити озеленення поза житловим будинком. Проектуємо групу гарноквітучих чагарників, яка складається з магонії падуболистої (*Mahonia aquifolium 'Atropurpurea'*), півонії лікарської (*Paeonia officinalis* L.) та садового жасмину звичайного (*Philadelphus coronarius* L.). Також позаду будинку розміщуємо куртини з яловця козачого (*Juniperus sabina* L.)

Асортимент рослин у зоні тихого відпочинку слід представити найбільш цінними та декоративними видами рослин, які створять затишну та спокійну камерну атмосферу.

В рослинну композицію даної групи пропонуємо включити наступний асортимент рослин: витка крупноквіткова троянда (*Paul's Scarlet Climber*), ялівець горизонтальний (*Juniperus horizontalis 'Glauca'*), магонія падуболиста (*Mahonia aquifolium 'Atropurpurea'*), хоста білоокаймлена (*H. albo-marginata* (Hook) Nyl), півонія лікарська (*Paeonia officinalis* L.), кипарисовик Лосона (*Chamaecyparis lawsoniana 'Minima aurea', 'Minima glauca'*) гортензія великоквіткова (*Hydrangea macrophila 'Grandiflora', 'Blue Wave'*), кольквіція прекрасна (*Kolkwitzia amabilis* Graebn.), хоста ланцетолиста (*H. lancifolia* Engl), хоста подорожникова (*H. plantaginea* (Lam.) Aschers), хоста роздута (*H. Ventricosa* Stearn), хоста Зібольда (*H. Sieboldiana* (Hook.) Engl.), хоста Форчуна (*H. Fortunei* (Baker) Bailey), хоста білоокаймлена (*H. albo-marginata* (Hook) Nyl), хоста хвиляста (*H. Crispula* F. Maekawa), обрієтта культурна (*Aubrieta Adans x cultorum* Bergnans), сорт Блю Кінг.

Прогулянкові зона є логічним продовженням зони тихого відпочинку. Поблизу огорожі створюємо невеликі композиції з використанням каміння та вічнозелених рослин, основним акцентом усієї композиції прогулянкової зони є рокарій. Асортимент рослин для створення рокарію підібраний з урахуванням екологічного, фітоценотичного, естетичного, функціонального принципів, та включає в себе: групу трав'янистих багаторічників, ефемероїди, злакові рослини тощо.

— групу трав'янистих багаторічників, які не утворюють обширних куртин: кореопсис ланцетовидний (*Coreopsis lanceolata* L.), волошка скабіозовидна (*Centaurea scabiosa* L.), ехінацея пурпурова (*Echinacea purpurea* (L.) Moench), королиця звичайна (*Leucanthemum vulgare* Lam.), рудбекія волосиста (*Rudbeckia hirta* L.), півники сибірські

(*Iris sibirica* L.), півники гібридні (германські) (*Iris hybrida hort.*), льон багаторічний (*Linum perenne* L.), люпин багатолістий (*Lupinus polyphyllus* Lindl.), бадан товстолистяний (*Bergenia crassifolia* (L.) Fritsch);

— групу ґрунтопокривних рослин представлених на гірці: барвінок трав'янистий (*Vinca herbacea* Woldst. et Kit.), роговик Біберштейна (*Cerastium biebersteini* D.C.), молодило покривельне (*Sempervivum tectorum* L.), очиток несправжній (*Sedum sparium* Bieb.), очиток гібридний (*Sedum hybridum* L.), очиток камчатський (*Sedum kamtschaticum* L.), очиток кавказький (*Sedum caucasicum* (Grossh) R. Bor.), очиток їдкий (*Sedum acre* L.), флокс шиловидний (*Phlox subulata* L.), флокс чудовий (*Phlox amoena* Sims.), чистець шерстистий (*Stachys lanata* Jasq.), перстач золотистий (*Potentilla aurea* L.), перстач білий (*Potentilla alba* L.).

— ефемероїди види представлені на гірці дрібноцибулинними рослинами – підсніжником білосніжним (*Galanthus nivalis*), шафраном весняним (*Crocus vernus* L.) та кореневищними: фіалкою метеликовидною (*Viola papilionacea* Pursh), печіночницею весняною (*Hepatica nobilis* Mill.), анемоною дібровою (*Anemone nemorosa* L.), цибулею скородою (*Allium schoenoprasum* L.).

Костриця овеча (*Festuca ovina* L.) представляє групу злакових рослин на кам'янистій гірці.

В обідній зоні, згідно проектного рішення, передбачено створити бесідку, а поблизу неї композиції з використанням квіткових рослин, і чагарників, з декоративним листям та вічнозелених рослин.

Асортимент ландшафтних композицій обідньої зони включає: клен гінала (*Acer ginnala* L), гортензію великоквіткову (*Hydrangea macrophila* 'Grandiflora', 'Blue Wave'), кольквіцію прекрасну (*Kolkwitzia amabilis* Graebn.), текома вкорінююча (*Campsis radicans* L.), хосту подорожникову (*H. plantaginea* (Lam.) Aschers), хосту роздугу (*H. Ventricosa* Stearn), хосту Зібольда (*H. Sieboldiana* (Hook.) Engl.), хосту Форчуна (*H. Fortunei* (Baker) Bailey), хосту білоокаймлену (*H. albo-marginata* (Hook) Nyl), хосту хвилясту (*H. Crispula* F. Maekawa), обрієтту культурна (*Aubrieta Adans x cultorum* Bergnans), сорт Блю Кінг, різні сорти лілії (*Lilium* L), ялівець горизонтальний (*Juniperus horizontalis* 'Glauca'), яловець звичайний (*Juniperus communis* L.), яловець лускатий (*Juniperus squamata* Lamb.), 'Розпростертий' ('Prostrata'), 'Блакитна зірка' ('Blue star'), 'Блакитний килим' ('Blue carpet'), яловець віргінський (*Juniperus virginiana* L.) 'Glauca' (Сизий), 'Pendula' (Плакучий), 'Sky rockel' 'Tripartia' (Трискладчаста), 'Venusta'), яловець козачий (*Juniperus sabina* L.), туя західна (*Thuja occidentalis* L.), пірамідальна (*Th. occidentalis* 'Fastigiata' і Колоновидна (*Th. occidentalis* 'Columna', *Th. occidentalis* 'Fastigiata'), кизильник горизонтальний (*Cotoneaster horizontalis* Decne), ялина (*Picea glauca* (Moench.) Voss. 'Conica').

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В МАНЬКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**І.О. СІНЕЛЬНИК, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.**

В далекому зарубіжжі присадибну ділянку проектують як маленькі парки з виділенням зон тихого та активного відпочинку. В Україні переважає дещо інша тенденція, яка відображає складніші функціональні процеси. Вона дозволяє одночасно вирішити декілька задач:

- організувати відпочинок і фізичну працю;
- виконувати естетичну функцію;
- провадити сільськогосподарську продукцію;
- утилізувати органічні відходи.

Проектування та дослідження були проведені на присадибній ділянці в с. Русалівка Черкаської області, площею 2500 м², розташованій в центральній частині Лісостепу України. Вона є яскравим уособленням природного середовища. Саме його формування вимагає нетрадиційного підходу в зв'язку з тим, що присадибна ділянка має більші розміри, ніж будинок у місті, і дозволяє більш активно включати в свою планувальну структуру елементи природи.

В результаті проведених досліджень було розроблено проект озеленення та благоустрою території присадибної ділянці в с. Русалівка Черкаської області та проведено зонування території і виділено такі функціональні зони: центральна, або вхідна зона; господарська зона; зона тихого відпочинку; прогулянкова зона; зона ягідника і фруктових саду та город. При цьому розроблено опорний і генеральний плани, розбивочне та посадкове креслення.

При вході на ділянку, в центральній зоні, пропонуємо висадити два кущі жасмину садового (*Jasminum vulgare*). Неподальк влаштуємо клумбу з використанням таких гарноквітучих декоративних рослин, як: конвалія травнева (*Convallaria majalis*), первоцвіт весняний (*Primula veris*), флокс Друммонда (*Phlox drummondii*) та півонію деревовидну (*Paeonia suffruticosa*). Біля цього квітника від дороги створюємо трельяж з ломинісу Жакмана (*Clematis jackmanni*), який буде мати привабливий вигляд та захищатиме від шуму і пилу. Ще одну велику клумбу безперервного квітання створюємо у прогулянковій зоні на подвір'ї з таких рослин, як тюльпан садовий (*Tulipa Shrenkii*) в центрі, нарцис білий, (*Narcissus poeticus*), чорнобривці звичайні (*Tagetes patula*), левкой (*Matthiola annua*) та флокс Друммонда (*Phlox drummondii*) висаджуємо на периферії клумби.

Передбачена зона відпочинку знаходиться у внутрішньому дворіку. Тут створюємо клумби, на яких висаджуємо квіткові рослини: конвалію травневу (*Convallaria majalis* L.), левкой (*Matthiola annua* R. Br.), нарцис білий (*Narcissus poeticus*), тюльпан Шренка (*Tulipa Shrenkii* L.) та чорнобривці звичайні (*Tagetes patula* L.). Вони мають гарне забарвлення та приємний аромат і надають затишку і комфорту в поєднанні з легкою бесідкою, яка оповита виноградом дівочим (*Partenocissus quenquifolia* L.).

Ділянку облаштовують і озеленюють за допомогою рослинних угруповань таких як: плодово-ягідні, декоративні та овочеві культури.

В центрі зони відпочинку створюємо деревно-кущову групу з таких рослин: яблуня домашня (ф. карликова) (*Malus domestica* L.), жасмин садовий (*Jasminum vulgare*), бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.), яка надасть ділянці особливо естетичного вигляду.

Для захисту ділянки від несприятливих умов та від сторонньої уваги рекомендуємо висадити плодовий сад з таких плодово-ягідних культур: абрикос звичайний (*Armeniaca vulgaris* L.), вишня звичайна (*Cerasus vulgaris* L.), вишня пташина або черешня (*Cerasus avium* L.), горіх грецький (*Juglans regia* L.), груша звичайна (*Pyrus communis* L.), слива звичайна (*Prunus vulgaris* L.) та яблуня домашня (*Malus domestica* L.), та створити два трельяжі з використанням винограду звичайного (*Vitis vinifera* L.).

За допомогою озеленення маскуємо господарський блок таким чином, щоб він був практично непомітним на ділянці, але зручним в процесі експлуатації.

В господарському дворі розміщуємо стоянку для автомобіля. Поблизу стоянки засіваємо звичайний газон та створюємо клумбу прямокутної форми із стокроток (*Bellis perennis* L.), а біля криниці – розарій з п'яти сортів чайногібридних троянд та виткої троянди Вихуряна „Ексцельза” (*Rosa Excelsa* L.).

Для зв'язку всіх зон житлової території потрібно прокласти маршрутні доріжки, що зв'язуватимуть всі зони ділянки між собою. Центральну частину ділянки необхідно викласти спеціальною тротуарною плиткою, вздовж якої розмістити перголи з посадками ломинісу сорту Дюрана (*Clematis Durandii* L.), які створюватимуть заїзд для автомобіля.

Для догляду за насадженнями рекомендуємо, у весняний та весняно-літній періоди максимального росту коренів, забезпечувати рослини елементами ґрунтового живлення та водою. В осінній період та наприкінці літа, під час активізації росту коренів, забезпечувати рослини фосфором, калієм і водою, що підвищуватиме стійкість рослинних організмів взимку.

Отже, запропонований проект озеленення та благоустрою присадибної ділянки в с. Русалівка Черкаської області стане високо декоративним елементом індивідуальної садиби.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛІВЕЦЬ (*JUNIPERUS* L.)

**Я.І. СОБОЛЕНКО, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ТИСЯЧНИЙ О.П.**

Естетичне та емоційне значення зелених насаджень обумовлено можливістю з їх допомогою вміло чергувати враження від навколишніх просторів, вводити в урбанізоване середовище природні елементи, наділені неповторним колоритом. Значне місце у формуванні садово-паркових композицій відводиться представникам роду ялівець (*Juniperus* L.). Вони є перспективними для застосування в озелененні, причому більшість з них мають високий ступінь декоративності. З їх допомогою виявляють і підкреслюють різні архітектурні споруди, пам'ятники, декорують глухі стіни, схили, огорожі, будинки, використовують в оформленні міських площ, внутрішніх квартальних двориків, вулиць. За їх допомогою виявляються характерні особливості міського ландшафту або ж нівелюються його недоліки. Тому розроблення ландшафтних композицій за участю представників роду *Juniperus* L. на даний час є актуальним.

Рід *Juniperus* L. — вічнозелені однодомні або дводомні невеликі дерева або кущі, інколи ґрунтопокривні. Бруньки голі, без лусок, інколи їх оточують прижаті та укорочені листочки (*J. communis*) і тільки в одного виду з багаточисленними щільними лусочками (*J. drupsea*). Листки в мутовках по 3, голкоподібні, лінійно-ланцетні, з нероздільною або розділеною серединою за допомогою повздовжньої жилки або ж листки у молодих рослин хвоєподібні (вид *Sabina*), а у дорослих рослин мілкі, лускоподібні, прижаті до пагонів, попарно супротивні або, рідше, в трьохчленних мутовках. Шишки не розкриваються, з щільними зімкнутими м'ясистими лусками, кулеподібні або трішки видовжена з 1–10 насінинами.

Серед великого асортименту (більше 70) видів роду *Juniperus* виділили 12, які є найбільш поширеними та перспективними для використання в озелененні різних за функціональним призначенням зелених насаджень, а саме: *Juniperus communis* L., *J. sabina* L., *J. virginiana* L., *J. horizontalis* Moench., *J. chinensis* L., *J. squamata* Lamb., *J. scopulorum* Sarg., *J. procumbens* (Endl.) Miq., *J. sibirica* Burgsd., *J. rigida* Siebold et Zucc., *J. davurica* Pall. *J. depresa* Stev.

Серед них найбільше декоративних форм, які широко застосовуються в озелененні

мають 7 видів — *J. communis*, *J. virginiana*, *J. chinensis*, *J. squamata*, *J. horizontalis*, *J. scopulorum* та *J. sabina*.

На території присадибної ділянки із північної та південної сторін висаджуємо солітерні посадки з колоноподібного ялівця *J. chinensis* 'Blue Alps', який має зверху ясно-зелене, а з нижньої сторони сріблясте забарвлення хвої та досягає 2,5–4 м у висоту. Біля вхідної зони із західної сторони пропонуємо висадити як солітерні посадки, так і однорядні з *Thuja occidentalis* 'Smaragd' між якою — *J. horizontalis* 'Glauca'. Біля входу до бесідки, висаджуємо по обидві сторони колоновидний, із голубим забарвленням хвої *J. scopulorum* 'Skyrocket'.

В центральній частині зони відпочинку, яка по периметру добре проглядається, оформляємо у вигляді кола. В центрі композиції розташовуємо *Sorbus aucuparia* 'Pendula' з плакучою формою крони. Для того щоб закрити стовбур *S. aucuparia* 'Pendula' висаджуємо по колу *Campanula latifolia*, який має фіолетове забарвлення квітів, досягає до 1 м у висоту та квітує протягом літа. Під плакучим гіллям *S. aucuparia* 'Pendula', висаджуємо *J. horizontalis* 'Golden Carpet', який має зелено-жовте забарвлення хвої та гармонійно поєднується із акуратними яскраво-жовтими, стриженими в кулю кущами *Sp. japonica* 'Goldflame'. Композицію доповнюють пурпурові листки та червоні суцвіття *Sedum* 'Purple Emperor'. Для більшого покращення композиції встановлюємо біля кущів *J. horizontalis* 'Golden Carpet' та *Sedum* 'Purple Emperor' природній камінь, а проміжки між всіма рослинами засипаємо корою із хвойних, яка буде слугувати для створення декоративного ефекту та затримки випаровування вологи із ґрунту, росту й розвитку бур'янів.

Влаштуємо квітник, до складу якого входять декоративні листяні та хвойні кущі. Основою композиції є *Spiraea japonica* 'Little Princes' та 'Goldflame', які навіть після відцвітання зберігають декоративність завдяки своєму листю, а остання наповнює осінній сад червоно-жовтогарячими відтінками. Інші складові квітника — *Th. occidentalis* 'Ellvangeriana Aurea' та 'Tiny Tim', *J. horizontalis* 'Plumosa' — низькорослі хвойні, які радують око цілий рік. Вони відрізняються один від одного формами й відтінками зеленого, а *Th. occidentalis* 'Ellvangeriana Aurea' має жовто-зелене забарвлення хвої. Голчасті листки *J. horizontalis* 'Plumosa' після морозів набувають виразного пурпурового відтінку. Таке різноманіття кольорів постійно привертає увагу. Ще одна позитивна риса даної композиції — скромні потреби рослин у догляді. При необхідності потрібно тільки робити полив, а також іноді обрізати сухі гілочки спірей.

Наступна композиція являє собою поєднання як вічнозелених та листопадних кущів, так і квіткових рослин. На задньому фоні розміщуємо дві *Th. occidentalis* 'Smaragd' між якими оригінально буде виглядати *J. sabina* 'Blue Danube' із світло-сіро-голубими хвоїнками. Підкреслюємо їх вигляд посадкою двох екземплярів кулеподібної *Th. occidentalis* 'Danica') Між туями — низькорослу форму *Berberis thunbergii* 'Atropurpurea Nana' із пурпуровим забарвленням листків. Із лівої сторони композиції влаштуємо солітерні посадки із *Lavandula angustifolia* та *Sp. japonica* 'Goldflame'; із правої — групові посадки з *Lobelia siphilitica*, *Hosta* 'Golden Prayers' та *Sedum* 'Purple Emperor'; по центру композицію доповнять бузково-рожеві відтінки «подушок» *Phlox subulata*.

Отже, при озелененні присадибної ділянки використали наступні види та форми роду *Juniperus*: *J. chinensis* 'Blue Alps' — в якості солітерних посадок; *J. scopulorum* 'Skyrocket' — вхідна частина до бесідки; *J. horizontalis* 'Golden Carpet', *J. horizontalis* 'Plumosa', *J. sabina* 'Blue Danube', *J. chinensis* 'Pfitzeriana Aurea', *J. horizontalis* 'Glauca' — при створенні складних ландшафтних композицій із різними групами рослин.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ В 7 КВАРТАЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" НАН УКРАЇНИ

**А.Л. СОКУР, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доктор с.-г. наук БІЛОУС В.І.**

Відповідно до вимог Положення про державну систему моніторингу довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.98 № 391, та з метою охорони і збереження зелених насаджень у містах та інших населених пунктах, їх утримання у здоровому і упорядкованому стані, створення бази даних для розроблення програм будівництва, відновлення та експлуатації об'єктів зеленого господарства, Державним комітетом будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 року за № 226 було затверджено Інструкцію з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України.

Відповідно до п. 1.2. Інструкції, технічна інвентаризація (далі – інвентаризація) об'єктів зеленого господарства здійснюється з метою: охорони та збереження зелених насаджень у містах та селищах міського типу у здоровому і впорядкованому стані; посилення відповідальності за збереження насаджень підприємств, організацій і установ; сприяння створенню та формуванню високо декоративних і екологічно ефективних та стійких до несприятливих умов навколишнього природного середовища насаджень; використання даних інвентаризації під час розроблення в містах та селищах міського типу планів зеленого будівництва; відновлення, реконструкції та експлуатації об'єктів зеленого господарства та проведення в необхідних випадках профілактичних, лікувальних заходів. Інструкція є обов'язковою під час виконання робіт з інвентаризації всіх насаджень у межах смуги міст та селищ міського типу, а саме: загального користування, обмеженого користування та спеціального призначення.

Відповідно до п. 1.4. Інструкції, інвентаризація зелених насаджень проводиться бюро технічної інвентаризації раз на п'ять років з квітня до жовтня і передбачає: 1. Визначення загальної площі, зайнятої об'єктами зеленого господарства, у тому числі деревами, чагарниками, квітниками, газонами, стежками тощо; 2. Визначення кількості дерев і чагарників за видами насаджень, породами, віком, діаметром на висоті 1,3 м стовбурів дерев та стану їхнього утримання; 3. Визначення вартості об'єкта загалом і його окремих ділянок; 4. Вчасне внесення змін, які відбулися в зелених насадженнях, у креслення, технічні паспорти об'єктів зеленого господарства та зведені дані про зелені насадження населеного пункту. У разі проведення робіт з розвитку, реконструкції або капітального ремонту об'єктів зеленого господарства або виникнення змін, пов'язаних з будівництвом об'єктів іншого призначення на територіях, що перебували під зеленими насадженнями, виконуються поточні інвентаризаційні роботи.

В зв'язку з цим об'єктами наших досліджень були деревні рослини, які зростають в 7 кварталі Національного дендропарку "Софіївка" НАН України.

Під час проведення інвентаризації деревних рослин (проводиться раз на п'ять років), визначають таксономічний склад насаджень та їх біометричні параметри: висоту (м.), діаметр стовбура на висоті 1,3 м. та середню проекцію крони. В зв'язку з цим спочатку ми визначили таксономічний склад деревних насаджень, які зростають в 7 кварталі Національного дендропарку "Софіївка" НАН України.

В результаті проведених досліджень встановлено, що деревні насадження 7 кварталу Національного дендропарку "Софіївка" НАН України складаються з 21 таксона і представлені наступними рослинами: *Aesculus hippocastanum* L., *Carpinus betulus* L., *Picea abies* Karst., *Quercus rubra* L., *Ulmus laevis* Pall., *Acer campestre* L., *Fraxinus excelsior*

L., *Corylus colurna* L., *Tilia cordata* Mill., *Salix alba* L., *Acer platanoides* L., *Juglans regia* L., *Thuja occidentalis* 'Fastigiata', *Pseudotsuga menziesii* Franko, *Thuja occidentalis* L., *Larix decidua* Mill., *Picea pungens* 'Coerulea', *Ginkgo biloba* L., *Populus alba* L., *Platanus occidentalis* L., *Prunus avium* L.

Встановлено співвідношення голонасінних і покритонасінних деревних порід в 7 кварталі національного дендропарку "Софіївка" НАН України – найбільше в насадженнях деревних рослин даного кварталу представлені голонасінні породи, (63,9% – 543шт.), а покритонасінні відповідно 36,1% (308 шт.).

Найбільшими групами представлені *Picea abies* Karst. – 430 штук; *Tilia cordata* Mill. – 106 шт.; *Corylus colurna* L. – 81 шт.; *Picea pungens* 'Coerulea' – 67 шт.; *Quercus rubra* L. – 37 шт.; *Fraxinus excelsior* L. – 125 штук; *Larix decidua* Mill. – 18 шт. та *Ginkgo biloba* L. – 13 шт. Найменшою кількістю особин представлені такі деревні рослини: *Aesculus hippocastanum* L., *Ulmus laevis* Pall., *Juniperus virginiana* L., *Morus alba* 'Pendula' (по 2 шт. кожної); *Aesculus hippocastanum* L., *Carpinus betulus* L., *Populus alba* L., *Juglans nigra* L. та *Platanus occidentalis* L. (по 1 особині кожного таксону відповідно).

На основі проведених нами досліджень можна зробити наступні висновки:

– проведена інвентаризація деревних рослин 7 кварталу Національного дендрологічного парку "Софіївка" НАН України, на основі якої встановлено їх таксономічний склад (*Aesculus hippocastanum* L., *Carpinus betulus* L., *Picea abies* Karst., *Quercus rubra* L., *Ulmus laevis* Pall., *Acer campestre* L., *Fraxinus excelsior* L., *Corylus colurna* L., *Tilia cordata* Mill., *Salix alba* L., *Acer platanoides* L., *Juglans regia* L., *Thuja occidentalis* 'Fastigiata', *Pseudotsuga menziesii* Franko, *Thuja occidentalis* L., *Larix decidua* Mill., *Picea pungens* 'Coerulea', *Ginkgo biloba* L., *Populus alba* L., *Platanus occidentalis* L., *Prunus avium* L.);

– визначено, що загальна кількість деревних рослин, які ростуть на території 7 кварталу Національного дендропарку "Софіївка" НАН України становить 851 штук.

– відмічено, що найбільше в насадженнях деревних рослин 7 кварталу представлені голонасінні породи, які становлять 63,9% (543шт.) від загальної кількості деревних насаджень 7 кварталу, а покритонасінні відповідно 36,1% (308 шт.).

ПРОЕКТНА ПРОПОЗИЦІЯ ПО БЛАГОУСТРОЮ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ У М. ЛИПОВЕЦЬ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

О.В. СТАФІЙЧУК, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦЬ Т.О.

Озеленення – комплекс заходів спрямований на поліпшення зовнішнього вигляду об'єкта за допомогою посадки різних видів рослин. Основні напрямки озеленення – це озеленення присадибних ділянок, озеленення дахів і вертикальне озеленення. Також існують інші типи озеленення: озеленення офісів; озеленення міських вулиць, будівель; озеленення доріг; Також до робіт з озеленення можна віднести розбивку газону, посадку дерев і кущів. На даний час, з розвитком міст і селищ, приватних садиб, активного розвитку набули процеси озеленення та ландшафтного проектування.

У містобудуванні озеленення є складовою частиною загального комплексу заходів щодо планування, забудови і впорядкування населених місць. Воно має величезне значення в житті людини та певним чином впливає на навколишнє середовище.

Зелені насадження відіграють важливу роль у формуванні середовища населеного

пункту, надають індивідуальні, своєрідні риси. Вони підкреслюють та виявляють найбільш цінні будівлі, споруди, пам'ятники, декорують стіни, огорожі, промислові об'єкти. Синтезують органічні речовини, є продуктами харчування, сировиною для промисловості, будівельним матеріалом, виробляють кисень, захищають ґрунти від ерозії, впливають на клімат. Естетичне і емоційне значення зелених насаджень обумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи.

В даний час спостерігаються чітко виражені тенденції підвищення містобудівельної ролі насаджень. В якості повноправного конструктивного містобудівельного елемента вони беруть участь в організації території міста, в оформленні міського ландшафту, можуть бути центром або віссю просторового вирішення міського ансамблю, його обрамленням.

Об'єкт озеленення розташований у північно-східній частині Вінницької області. Районним центром є місто Липовець (населення 9,3 тисяч чоловік), яке розташоване на річці Соб. Другим за величиною населеним пунктом є селище — Турбів (промисловий центр району). На території району також розташовані 57 сільських населених пунктів, що підпорядковані міській, селищній і 25 сільським радам. Загальна кількість дворів — 18838 в тому числі міських — 3328. Серед сільських населених пунктів 10 відносяться до числа малих (менше 100 жителів), 40 — до середніх, 7 — до великих (від 1 тис. до 3 тис. жителів).

Клімат області помірно-континентальний, з м'якою зимою і теплим літом. Середня температура січня -4°C — -6°C ; липня $+18,6^{\circ}\text{C}$, $+20,5^{\circ}\text{C}$. Період температури понад $+10^{\circ}\text{C}$ становить 155–180 днів, вегетаційний період — близько 200 днів. Річна кількість опадів 440–590 мм. Максимум опадів припадає на травень — липень (130–170 мм).

Ґрунти переважно опідзолені чорноземи з вмістом гумусу 3–4%. Ґрунтово-кліматичні умови сприяють овочівництву, садівництву й виноградарству.

На даному об'єкті планується провести за сіяння присадибної площі універсальним газоном. Встановлення малих архітектурних форм: альтанок, лавок, фонтана та садових освітлювачів. Проведеться посадка дерев та кущів: барбарис (лат. *Berberis*); бузок (лат. *Syringa*); верба біла (лат. *Salix alba* L.); вишня звичайна (лат. *Prunus cerasus*); ялина колюча, або блакитна (лат. *Picea pungens* Engelm); дуб звичайний (лат. *QUERCUS ROBUR* L); ялівець звичайний (лат. *Juniperus communis* L.) Заплановано створення клумб з використанням таких рослин: Астра ромашкова, або італійська (лат. *Aster amellus*) — вид багаторічних трав'янистих рослин роду Астра; гвоздика (лат. *DIANTHUS*); флокс (лат. *Phlox speculifolius*); троянда звичайна (лат. *Rosa* L.) — культурна форма рослин роду роза родини трояндових кущі до 2 метрів заввишки та інші. Створиться декоративна водойма з водоспадом, через яку буде невеликий місток. У водоймі можуть жити декоративні риби. Покриття біля будинку тротуарна плитка і створиться сітка стежкової мережі, адже це — дуже важливий елемент садового проектування, тому про них потрібно подумувати заздалегідь. В залежності від типу і матеріалу залежить і спосіб будівництва. Якщо доріжка буде витримувати велику вагу, її основа повинна бути більш глибокою, а матеріали міцними. Слою піска включає подібність в другому міцному матеріалі. Якщо ж вага невелика то використовуємо зсувні або знімні доріжки таку доріжку при необхідності легко буде розібрати, по скільки плити неукладені у цемент.

Проектовані заходи щодо озеленення й благоустрою повинні бути спрямовані в першу чергу на оздоровлення мікроклімату навколишнього середовища, підвищення її декоративності і естетичного вигляду.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В с. ОСТРОЖАНИ ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**В.С. СУХОМЛИН, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач ТИСЯЧНИЙ О.П.**

Ландшафтний дизайн – це комплекс робіт із створення зелених насаджень в населених пунктах, що включає в себе велику кількість композиційних елементів з використанням гарно-квітучих, декоративно-листяних кущів та деревних порід. Головними принципами, які забезпечують високий художній рівень декоративних оформлень є єдність композиційного задуму, пропорційність, масштабність, контрастність і ритмічність.

Розширення міст автоматично веде за собою катастрофічне зменшення природних та лісових ресурсів. Всі ці зміни мають під собою основу, тому що більше вільного часу міські жителі проводять на дачах, в заміських домівках і котеджах, де проходять зустрічі гостей, а зручні галявини перетворюються в гостьові, їдальнею стає ділянка перед мангалом. Спілкування з природою і свіже повітря гарно впливає на психологічний стан людини, що особливо важливо в наш стресовий вік.

Присадибна ділянка, яка буде озеленюватися, розташована в центрі села Острожани Жашківського району Черкаської області. З західної і північної сторони присадибна ділянка межує із територією школи, а зі східної іншими присадибними ділянками. Заїзд і вхід на територію об'єкту знаходиться з південної сторони. Площа присадибної ділянки становить 5114,5 м².

Саме село розміщене в центральній частині Правобережного Лісостепу України, у басейнах середніх течій Дніпра і Південного Бугу. Згідно з ботаніко-географічним районуванням лісорослинні умови регіону досліджень характеризуються зоною мішаних лісів Лісостепу України.

Щоб забезпечити екологічні вимоги пропонуємо для формування присадибної ділянки використати засоби та прийоми фітодизайну, висаджуючи рослини враховуємо екологічний, фітоценотичний, естетичний та фізіономічний принципи.

До асортименту рослин, який ми пропонуємо висадити на території присадибної ділянки входять невисокі швидкоростучі дерева і чагарники. Особливу увагу слід звернути на формування господарського саду, центральної зони та зони для прогулянки, оскільки вони займають велику за площею територію. Завдяки їх раціональному розміщенню можна додати невеликій ділянці враження широкого простору, а за допомогою включення декоративних рослин в поєднанні рельєфом можна проілюструвати всю різноманітність природних елементів.

На проектній території можна виділити наступні функціональні зони: парадна або в'їзна зона, зона для прогулянки, зона активного відпочинку, зона тихого відпочинку, зона плодового саду та ягідник. Для зв'язку всіх зон житлової території прокладено маршрути доріжок, що зв'язують всі зони дачної ділянки між собою.

Важливим елементом озеленення присадибної ділянки є поступове розкриття красивидів та привабливий вигляд ландшафту з усіх видових точок. Тому озеленення включає в себе поєднання цікавих багаторічних видів гарно-квітучих, декоративно-листяних та вічнозелених рослин. Так як основною ідеєю саду є поєднання рослин, які ми висаджуємо їх у вигляді солітерів та невеликих ландшафтних груп. На ділянці будуть використанні такі рослини: самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.), вейгела гібридна (*Weigela hybrida*), вейгела Вагнера (*Weigela Wagneri*), калина гордовина

(*Viburnum lantana*), бузок звичайний (*Syringa vulgaris*), бобівник анагіролистний (*Laburnum anagyroides*), дейція гібридна (*Deutzia magnifica*) та дейція городчаста (*Deutzia scabra*). Асортимент для композицій нами підібрано таким чином, щоб вони мали привабливий вигляд протягом усього вегетаційного періоду.

Зелені насадження на ділянці відіграють важливу роль: покращують мікроклімат ділянки, захищають від вітру, від сонця в жару, збільшують відносну вологість повітря, знижують вуличний шум, поглинають пил. Вони сприяють досягненню функціонального, екологічного і естетичного комфорту.

Запропоновані проектні пропозиції перетворять прибудинкову територію на прекрасне, комфортне гармонійне середовище.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІЯ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ В м. УМАНЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**А.М. ТАНСЬКИЙ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦ Т.О.**

Для створення комфортних житлових умов, широко застосовується озеленення і благоустрій міського середовища. Підвищена загазованість і запиленість повітря, несприятливі фізико-механічні властивості ґрунту, асфальтове покриття вулиць та площ, наявність підземних комунікацій та житлових споруд у зоні кореневої системи рослин, додаткове освітлення у нічний час, механічні ушкодження та інтенсивний режим використання міських насаджень населенням – негативно впливає на їх життєдіяльність.

Зелені насадження є головним елементом художнього оформлення населених пунктів. Об'єктом озеленення називають земельну ділянку, у складі якої елементи (рельєф, водойми, рослини) і будівельні споруди взаємозв'язані й призначені для задоволення потреб у відпочинку на свіжому повітрі.

Об'єкт озеленення – територія меморіалу загиблим воїнам, яка знаходиться в м. Умані на вулиці Київській біля парку «Софіївка». Вона являє собою рівнинну ділянку землі прямокутної форми, яка простягається від огорожі парку до початку вулиці Київської та відмежовується від неї рядовою посадкою ліщини та пішохідним тротуаром.

Для озеленення пропонується використати наступний видовий склад рослин:

Таволга середня. (*S. media* Fr. Schmidt.).

Досить декоративний, густо гіллястий, з округлою кроною кущ, висотою до 1,5м, з довгасто-еліптичним листям, легко піддається стрижці і пересадці. Рекомендується для створення живоплотів. Квітки білі, зібрані в зонтикоподібні суцвіття, розташовані по всій довжині пагона. Період цвітіння – з травня по червень.

Шовковиця біла(повисла) (*Morus alba* L.).

Однодомне, рідше дводомне, з трохи розкидистою кроною дерево родини Могасеае, заввишки 6—10 м. Молоді гілки сірувато-зелені або буруваті, на кінці трохи опушені. Листки м'які, чергові, черешкові, яйцевидні, загострені, цілі або 3—5-лопатові, 2—4 см завдовжки. Цвіте у травні. Оцвітина проста, чотирироздільна, дзвоникувата. Плоди – кістянки, що утворюють м'ясисті супліддя і досягають у липні — серпні.

Тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.).

Стебло – висхідне, а в перезволожений місцях полегло, висотою 10-30 см. Листки – вузьколінійні. Суцвіття – пірамідальна розлога волоть. Коренева система – мичкувата.

Плід – півчаста зернівка, тригранна, безоста, загострена доверху. Колір – зеленувато-сірий чи світло-коричневий. Сходить – в березні – травні. Цвіте – в червні -серпні. Плодоносить – в липні – жовтні.

Шавлія лікарська (*Salvia officinalis* L.).

Напівчагарник заввишки 20-50 см. У нижній частині стебла гіллясті, округлі, дерев'янисті, у верхній – трав'янисті, чотиригранні, сіро-зелені. Листки прості, за формою подовжено-ланцетовидні, з притупленою верхівкою, біля основи часто з лопатевими виростами по краю, розташовані супротивно, сіро-зеленого кольору. Квітки синьо-фіолетові, мають дві тичинки і двогубий віночок, утворюють колосовидні суцвіття. Плід розпадається на 4 горішки. Рослина має сильний духмянний запах. Цвіте у червні-липні, плодоносить у серпні-вересні.

Чорнобривці (*Tagetes signata*).

Рослина створює кущі різної висоти досить щільні. Існують різновиди від 20 до 120 см заввишки. Декоративна культура. Має численні гібридні форми від світло-жовтих до насичено жовтогарячих і коричневих. Суцвіття складне, має махрові форми. Період цвітіння — від червня до жовтня. Плід – сім'янка, щільно сплюснута, видовжена.

Клен гостролистий (*Acer platanoides* L.).

Дерево до 30м заввишки. Крона широко округла діаметром 1-22м. Листя крупне, до 18см, темно-зелене, блискуче. Квіти жовто-зелені, дрібні, Період цвітіння – квітень, одночасно з розпусканням листя. У ранньому віці зростає швидко, щорічний приріст 45-60см. Вимогливий до родючості ґрунту та до вологи, не переносить перезволоження та засолення. Вітростійкий та зимостійкий. Витримує пересадку.

Троянда садова (*Rosae flos*).

Кущ до 2м заввишки родини Rosaceae. Листя 5-15 см завдовжки, перисті, мають зубчасті краї і часто кілька шипів на нижній частині. Квіти мають 5 пелюсток, кожна з яких складається з двох різних часток і має білий або рожевий колір, в деяких випадках – жовтий або червоний. Під пелюстками 5 чашолистиків. Плоди троянди мають ягодоподібну структуру, та мають загальну назву шипшина.

Реконструкція озеленення меморіального комплексу призначена не тільки належним чином вшанувати пам'ять солдат, що загинули за незалежність Батьківщини, а ще й створити монументально-архітектурний комплекс, що організовує простір і відповідає сучасним тенденціям містобудування, а також сприяє патріотичному вихованню громадян, особливо молоді.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПРИЛЕГЛОЇ ДО БАГАТОПОВЕРХОВОЇ ЗАБУДОВИ ПО ВУЛИЦІ ЛЕНІНА 56 В м. УМАНЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Є.Я. УМАНЕЦЬ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент КРАВЕЦЬ Т.О.**

Зелені насадження є основними елементами художнього оздоблення населених пунктів. Об'єктом озеленення називається земельна ділянка, на якій складові ландшафту (рельєф, водоймища, рослини) і будівельні споруди взаємозв'язані і призначені для відпочинку на відкритому повітрі. Естетичне і емоційне значення зелених насаджень обумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи.

Об'єктом озеленення та благоустрою є територія розташована в м. Умань по вулиці Леніна 56, перед багатоповерховою забудовою і є невід'ємною частиною містобудівельного плану. Дана територія озеленення є транзитною зоною. Найголовніша функція цієї території – відпочинок населення.

Основним завданням є реконструкція, розкриття і підвищення естетичної цінності ландшафту, визначення необхідності заміни просторово-композиційної організації об'єкту відповідно до сучасних функціональних і архітектурно-естетичних вимог, правильне використання території, раціональну організацію пішохідного руху.

Територія має прямокутну форму. Рельєф рівнинний без значних ухилів.

На ділянці розташовані групи дерев листяних та хвойних порід, які виконують естетичну та санітарно-екологічну функцію в системі озеленення міста. Стан насаджень на даному об'єкті в цілому можна оцінити як задовільний. На території об'єкта зростають берези та ялини. Солітерами виступають: верба біла (*Salix alba L.f. babylonica L.*) та горіх грецький (*Juglans regia L.*), які розміщені на передньому плані садово-паркової композиції, на фоні газону. Деревина мають задовільний стан і тому вони будуть використовуватись і в подальшому, але за санітарною оцінкою групі посадки на території потребують видалення з крон сухих гілок.

По периметру території, яка має форму неправильного чотирикутника межує з доріжками, пропонується влаштувати рабатку, яка буде естетично покращувати вигляд ділянки та буде яскравим початком, який підводить відпочиваючих до центру композиції. Рабатку планується виконати з таких квіткових рослин: незабудка альпійська (*Myosotis alpestris F.W.Scumid*) та кореопсис ланцетоподібний (*Coreopsis lanceolata L.*). В середині рабатки пропонується розмістити з певним інтервалом кущі самшиту вічнозеленого з сформованою кроною (*Buxus sempervirens L.*) та коло кожного входу симетрично висадити по одному кущу вейгели рясноквітої (*Weigela floridunda sieb.et Zucc*).

Форма клумби, яка являється центром композиції, не змінюється. Але потрібно здійснити реконструкцію насаджень клумби з метою покращення її естетичного вигляду. На ній пропонується висадити: хосту хвилясту (*Hosta undulata (Otto et Dietr.) Bailey*) та хосту Dinky Donna (*Hosta Dinky Donna*), у вигляді бордюру та в центральній круглій клумбі. В середині на клумбі висадити: петунію гібридну садову (*Petunia x hybrida Vilm.*) мускарі вірменський (*Muscari armeniacum L.*) та годетію йорк (*Godetia Spach 'Jork'*).

Ще одним елементом озеленення є влаштування газонного покриття для чого пропонується використати звичайний газон. Не дивлячись на те, що звичайний газон трохи поступається за красою партерному, він вимагає значно менших зусиль по створенню та догляду, він більш довговічний і стійкий до механічних пошкоджень завдяки щільній дернині. Для облаштування звичайного газону пропонується використати таку суміш злаків як: м'ятлик луговий (*Poa pratensis L.*), вівсяниця червона (*Festuca rubra L. s. str.*), вівсяниця червона змінена (*Festuca rubra L. commutata*), польовиця тонка (*Agrostis capillaris auct., non L.*).

Важливим заходом з вдосконалення є також благоустрій території, що передбачає реконструкцію дорожньо-стежкової мережі, освітлення території, встановлення малих архітектурних форм, тощо. На території необхідно замінити лави та встановити урни.

На даній території відсутня система освітлення, тому пропонується її облаштувати, так щоб вона виконувала декоративну і практичну функцію.

ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ДИТЯЧИХ САДКІВ

**І.І. ХАМХОДЕРА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВЕЛЧКО Ю.А.**

Ділянки дитячих садків займають в середньому 11-12% площі житлового комплексу (мікрорайону). Розміщення дитячих садків на території житлового двору не рекомендується, оскільки спричиняє за собою порушення комфортності відпочинку поблизу житлових будинків і в садах житлових груп. Крім того, при розміщенні ділянок дитячих установ усередині великих дворів із замкнутим периметром забудови погіршуються умови інсоляції ділянок, порушується головна вимога організації зелених насаджень в житлових комплексах — взаємозв'язок і безперервність складових елементів. Найраціональніше розміщувати дитячі установи поза житловими групами, в центрі або на периферії житлового мікрорайону.

На ділянці дитячої дошкільної установи рекомендується передбачати площадки для кожної групи дітей виходячи з таких норм: для молодшого ясельного віку — 50 м², середнього ясельного віку — 100 м², старшого ясельного віку — 150 м², для дошкільного віку — 180 м². Для кожної групи дітей окрім майданчика з жорстким покриттям слід організувати ігрову галявину із стійким газонним покриттям.

Кожен дитячий майданчик повинен мати ізольовані підходи; відстань між майданчиками слід передбачати не менше 5 м. Майданчики для дітей всіх ясельних вікових груп слід розміщувати в безпосередній близькості від виходу з приміщення ясельних груп.

Всі дитячі ігрові майданчики мають бути ізольовані від господарського двору і проїздів. На ділянці дитячої дошкільної установи на кожному груповому майданчику слід розміщувати тіньові, захищені з трьох сторін навіси заввишки не більше 2,5 м, площею 40 м², орієнтовані на південь, південний схід, схід.

Майданчики дошкільних груп слід зв'язувати кільцевою доріжкою шириною до 1,5 м авто майданчиком (для можливості їзди на велосипедах, педальних автомашинах, самокатах). При озелененні ділянок дитячих установ рекомендується: площу зелених насаджень встановлювати з розрахунку не менше 15 м² на одну дитину. Зелені насадження не повинні перешкоджати доступу сонячного світла в будівлю; відстань від вікон до насаджень слід передбачати не менше 10 м.

По межах ділянок необхідно передбачати захисну зелену смугу з дерев і чагарників шириною 5 м з розширенням в місцях примикання дитячих майданчиків до межі ділянки до 10 м. При проектуванні дитячих дошкільних установ слід враховувати, що площа господарської зони не повинна перевищувати 16% території всієї ділянки.

Усі місця перебування дітей повинні відповідати санітарним нормам, добре інсолюватись і провітрюватись. Затіненими повинні бути місця відпочинку з лавами і столиками для тихих ігор. Пісочниці слід розташовувати під кронами дерев, а водойми і плескальні басейни – на відкритому для сонця місці.

Для озеленення місць довготривалого перебування дітей особливо цінні фітонцидні рослини, які сприяють очищенню повітря від хвороботворних бактерій, а також рослини, які інтенсивно іонізують повітря. До них відносяться ялиця сибірська, ялівці скельний та віргінський, черемха, клен пурпурний, ліщина, дуб червоний.

Красива і затишна, доглянута територія дитячого саду тішить око і ніби запрошує дітей і батьків в гості. Але не завжди, на жаль, при плануванні і озелененні ділянки дитячої установи враховується основне: вся рослинність тут повинна відповідати

вимогам безпеки для здоров'я і життя маленьких громадян, а також служити їх екологічному вихованню.

Ділянка, що озеленюється, сприяє покращенню мікроклімату, зменшує запиленість і загазованість повітря, регулює його вологість, знижує рівень шуму, особливо в містах. В цілях безпеки вибирають неколючі види дерев, чагарників. Перевагу віддають найбільш типовим в даній місцевості. Бажано, щоб вони були різними по висоті, забарвленню листя, термінам цвітіння, дозрівання плодів і насіння. Розміщують дерева алеями, групами або в одиночних посадках.

При формуванні зелених насаджень для ділянки дитячих дошкільних закладів (ДДЗ) враховують наступні особливості: масштабність, декоративність і корисні властивості. Масштабність проявляється у використанні дерев другої і третьої величини. Дерев першої величини – дуб решітчастий, каштан звичайний, липа дрібнолиста, береза бородавчата, використовуються в обмеженій кількості. На великих територіях можливе також додаткове введення хвойних дерев таких, як піхта, ялина і декоративних видів кленів.

Враховуючи масштаб дитячого сприйняття, краще використовувати невисокі, близько розташовані рослини. Для архітектора-дизайнера важливим є взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього простору, який проявляється у влаштуванні внутрішніх двориків, що використовуються як "світлові кишені" для освітлення приміщень, а також як ігрові майданчики. При цьому архітектурно-ландшафтна організація зовнішнього простору є продовженням внутрішнього. У зв'язку з цим передбачається: створення групових майданчиків і загальних міжгрупових; зони для занять на свіжому повітрі чи у зимовому саду. Важливого значення набувають території для поглиблення пізнання при безпосередньому спілкуванні дитини з природним середовищем, зміцнення здоров'я та інтелектуального розвитку. Це має стати основною метою при організації благоустрою територій дитячих дошкільних закладів.

Певні вимоги існують і до квітників на території дитсадку. Слід підібрати однорічні та дворічні і багаторічні рослини, які квітнуть одне за іншим з ранньої весни до пізньої осені. Краще, якщо вони будуть невибагливими і не вимагатимуть складного догляду.

З однорічних фахівці рекомендують петунію, красюлю, календулу, садові ротики, чорнобривці, запашний тютюн. З дворічних – гвоздику турецьку, незабудки, стокротки, братки. Кращі багаторічники – тюльпани, нарциси, примули, півонії, флокси, жоржини, ірис, гладіолуси.

Квіткове оформлення концентрується біля входу на ділянку перед головним фасадом будівлі, в місцях чекання батьками дітей. Квітники з однорічних рослин розбивають вздовж доріжок для того, щоб діти мали змогу поливати та спостерігати за ними. Багаторічні рослини розміщуються далі від доріжок на газонах у вигляді вільних груп. Квітники можуть займати 1 – 1,5 відсотків всієї площі ділянки. Город-ягідник формується з розрахунку 0,5 м – 2 на одну дитину 3 – 7 років. Розміщується на незатіненій ділянці з південного боку від будівлі, іноді – суміжно з плодовим садом. У саду вирощуються основні види дерев і чагарників, які властиві для даної місцевості. До них відносяться яблуні, груші, сливи, вишні, малина, смородина, полуниця тощо. Плодові рослини розташовують з наступними інтервалами: горіх, черешня, яблуня, груша – 6 м, карликові форми яблуні та груші – 4 м, вишня, слива, персик – 3 м, смородина, малина – 1 м. Цільове призначення зелених насаджень на цій території визначається функціями майданчиків і споруджень, які розташовуються на ній, а також характером використання ділянки в педагогічних цілях. За допомогою насаджень на ділянці дитячого садка-яслів створюються найбільш сприятливі мікрокліматичні й

санітарно-гігієнічні умови. Крім огороджуючих функцій зелені насадження використовуються як наочний матеріал для ознайомлення дітей з рослинним світом.

Квітучі рослини розташовують уздовж доріжок, які ведуть до основної будівлі та до інших будівель. Уздовж доріжок добре розбити бордюри шириною 30-50 см і рабатки до 50 см-1 м шириною. Красиво виглядають квіткові посадки партерами, тобто квадратами або прямокутниками, засадженими однаковими рослинами.

Важливим у підборі асортименту рослин для озеленення дитячого закладу є безпека. Ні про які отруйні рослини, навіть найкрасивіші і найдивовижніші, або ж поширені біля будинків, на вулицях, мови не може бути. У дитячому саду їм не місце. Не можна у жодному випадку висаджувати такі дерева і чагарники, як олеандр звичайний (навіть якщо пожувати і проковтнути один аркуш, то доза отрути буде небезпечною для дорослої людини), будь-які різновиди тиса – ягідний, далекосхідний, загострений (вживання його листя і насіння приводить до зупинки серця), самшит, рододендрони, різновиди вересу. Дуже небезпечні плоди вовчих ягід, гліцинії і бобівника. Не можна садити і гірко каштан звичайний – його квіти і плоди теж отруйні.

Територія дитячого саду обов'язково має бути обгороджена парканом і смугою зелених насаджень. Паркан при цьому повинен складатися з вертикальних комплектуючих. Обов'язковою є і наявність воріт, що закриваються. Будівлю рекомендується обладнати кнопками тривожної сигналізації і камерами відеоспостереження.

ПСИХОЛОГІЯ ЖІНКИ

З.І. ХИТРИК, студ. ІV курсу факультету менеджменту Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.

Психологією лідерства цікавляться давно. Лідер – це перш за все людина, на поведінку якого орієнтовані члени групи; саме він задає тон і деякий стандарт поведінки, визначаючи цілі і завдання групи.

У наш час лідерами, керівниками стають не лише чоловіки, як переважно було раніше, але і жінки.

Жінки ламають стереотипи, властиві лідерам, керівникам, приносять в ділове життя нові риси і зміни.

Сходження по сходах успіху виявилось справою важкою і небезпечною. Ділова жінка повинна постійно доводити собі і іншим, що займається саме своєю справою.

Але у жінки є ряд переваг, реалізувавши які, вона може стати успішним керівником. Жінка-лідер володіє тоншим соціальним інтелектом, вона тонше відчуває нюанси стосунків, у тому числі і відношення до себе. Правда, її більше, ніж чоловіків, підстерігає небезпека підкоритись впливу своїх емоцій. А істеричність і лідерство – це речі несумісні.

Жінка володіє більшою контактністю і практичністю мислення. Якщо чоловік схильний будувати довгострокові плани, розраховувати на довгострокову перспективу, то жінка віддає перевагу конкретно гарантованому результату, "тут і зараз". Жінка краще за чоловіка контролює свої і чужі помилки; вона, як правило, краще формулює свої думки і виражає ідеї. Відмічено, що вона менша, ніж чоловіки реагує на залицяння і сексуальні домагання в ділових стосунках. Вона чітко розрізняє справу і розваги.

Слово ділової жінки відрізняється емоційністю, їй не властива суха лаконічна мова. У скрутні хвилини будь-якій жінці необхідно виговоритися, зберігати в глибині свої

переживання їй невластиво. Піддавшись настрою, жінка може дати волю словам і відчуттям. Який би пост керівника не займала жінка, вона завжди внесе з собою особисті переживання, емоційне забарвлення подій, глибоке сприйняття міжособових стосунків.

У ділової жінки в порівнянні з чоловіком при доведенні початого до кінця є своєрідна перевага – вона уміє вчасно зупинитися. Чоловік зазвичай неухильно прагне до мети. Всяка зупинка зачіпає його самолюбивість. Постійно налягаючи на справу, він швидко видихається. У жінки дещо інша тактика: якщо справа не йде, вона зупиняється, поволі нагромаджуючи сили і знаходячи ефективніші засоби для "настання". Питання про гнучку тактику, досягши результатів – один з ключових в процесі керівництва.

У ділової жінки з добре розвиненим відчуттям інтуїції свої фірмові методи. Керівник-жінка на роботі і удома може бути досконале різною. Знаходячись біля фінансового керма будинку вона може бути типовою розтратницею, в той же час, відповідаючи за фінанси за службовим обов'язком, вона відповідає типовому образу фінансиста – не давати грошей, коли вони потрібні, і пропонувати, коли вони не потрібні.

Жінки-керівники мають вищий рейтинг по 19 з 25 категорій в порівнянні з жінками-виконавцями. Ці дані наводяться на підставі дослідження більше 19000 співробітників 100 великих і малих підприємств (опит ERIQ). Чоловіки-робітники поважають жінок-начальників навіть більше і ставлять їх вище за начальників-чоловіків по 23 з 25 категорій.

Жінки добре виконують свою роботу. Дослідження показують, що жінки-керівники повсюдно проявляють себе особами яскравими, сильними, гнучкими, стійкими, прямими і здатними працювати багато годин підряд. Крім того, вони самодостатні і упевнені в собі, їм не потрібний зовнішній контроль.

Жінки можуть грати в команді. Жінки-керівники приблизно на 5% більш, ніж керівники-чоловіки, схильні вислуховувати думку підлеглих. Що стосується лояльності по відношенню до підлеглих, то результати досліджень показали, що 29% жінок і 22% чоловіків вважають, що жінки-начальники лояльніші до своїх підлеглих. (60% жінок і 59% чоловіків вважають, що керівники обох полови в цьому рівні).

Жінки здатні впоратися і з сім'єю, і з роботою. Переважна більшість – 94% з 100 працюючих матерів, в яких діти знаходилися удома, вважають, що вони добре справляються з обома роботами. Як це їм вдається? 39% вважають, що вони є дуже організованими людьми, 21% вважають, що їм в цьому допомагає чоловік. Психологи згодні з тим, що хоча жінки і отримують меншу плату за рівну з чоловіками працю, робота для них важлива сама по собі, просто для самоповаги. Насправді, працююча жінка з дітьми менш схильна до ризику депресії, чим непрацююча.

Найбільш значимим мотивом трудової діяльності у жінок виявився мотив матеріальний, хоча і з відтінком психологічним: їм подобається мати свій заробіток і бути незалежними.

На другому місці – мотив морально-етичного плану: вони працюють, тому що завдяки роботі відчувають себе потрібними людьми і не представляють своє життя без роботи.

На третьому місці – мотиви, які можна назвати "компенсаторними": завдяки роботі жінки не відчувають себе самотніми; на роботі вони забувають про домашні і особисті нелади, неприємності.

Жінки дуже пізно наважуються робити кар'єру. Часто лише через десять років роботи на фірмі вони наважуються зайняти вище положення, але для запланованої кар'єри це надто пізно!

Більшість жінок дуже пасивні. Замість того, щоб щось зробити самим, вони дозволяють подіям йти своєю чергою. Жінки вважають, що вирішальним чинником

професійного успіху є їх самореалізація. В результаті такої "еґоцентричності" вони перестають цікавитися істотнішими речами в своєму оточенні, такими, скажімо, як система стосунків і інформаційних каналів на підприємстві, що виникають на неофіційному рівні. Вони не визнають і не сприймають яких-небудь взаємних лояльних стосунків, залежностей стосунків типу "ти – мені, я – тобі", взаємної корисності, протекцій, що виникають між співробітниками і завжди враховуються до певної міри в своїй діяльності чоловіками.

Отже, конкретний вибір життєвої дороги жінка робить сама відповідно до своїх особистих якостей, переваг, смаків, обставин життя, але можливість такого вибору сильно залежать від того, яку економічну і моральну підтримку надасть їй держава і суспільство на кожній з вибраних нею доріг.

Список використаних джерел:

1. Комарів Е.І.: Жінка-керівник / Комарів Е.І. – К. Вища школа, 2002. – 189с.
2. Крічевський Р.Л.: Якщо Ви – керівник / Крічевський Р.Л. – К. Дніпропетровськ 2003. – 245с.

ПРОФЕСІЙНА КАР'ЄРА ПРАЦІВНИКА

**О.М. ХРИПУН, студ. ІV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: доцент ОСАДЧА Л.А.**

Важливим напрямом розвитку персоналу є планування кар'єри працівника, його просування по кваліфікаційних або службових рівнях за визначеною схемою. Планування кар'єри є альтернативою стихійним переміщенням персоналу.

Тільки в останні декілька років тема кар'єри набула широкої популярності в колах українських вчених та практиків, що викликано реформуванням всіх основних сфер нашого суспільства, становленням ринкової економіки. Все це потягло за собою зміну відношення до багатьох процесів і явищ, які до цього часу залишалися поза зором в силу їх негативного сприйняття або низького рівня актуальності.

Даним питанням займалися такі вчені як Дж. Голланд, Е.А. Климова, А. Єгоршин, проте, так як темою кар'єри зацікавилися лише в останні роки, то відповідно вона має багато «пробілів» і тому є актуальною до вивчення.

Кар'єра в загальному розумінні цього слова означає успішне просування в галузі суспільної, службової, наукової або виробничої діяльності, досягнення популярності, слави.

Професійна кар'єра — це становлення працівника як професіонала у своїй справі, яке відбувається протягом усього трудового життя працівника. Вона може реалізовуватися в різних організаціях[5].

Планування професійної кар'єри має бути спрямоване на забезпечення зв'язку між цілями кар'єри персоналу, їхніми потребами відповідно до стратегії управління організацією. Підвищення рівня професіоналізму, самоствердження працівників є важливими чинниками вдосконалення соціальної структури персоналу.

Однак планування професійної кар'єри не обмежується лише розстановкою персоналу. Воно має забезпечити подальший розвиток персоналу, професійно-кваліфікаційне просування працівників, а в разі необхідності їхню перепідготовку. Це потребує тісного взаємозв'язку планування кар'єри та планування виробничої адаптації, атестації персоналу, його професійного навчання, формування резерву керівників організації[1].

Для кар'єри характерно:

- суб'єктивно усвідомлені власні судження працівника про своє трудове майбутнє, очікувані шляхи самовираження та задоволення працею;
- поступове просування службовими сходами, зміна навичок, здібностей, кваліфікаційних можливостей і розмірів винагороди, пов'язаних з діяльністю працівника;
- впевнене прямування обраним шляхом, отримання більших повноважень, більш високого статусу, престижу, влади, матеріального забезпечення.

Критеріями вдалої кар'єри є задоволення життєвою ситуацією (суб'єктивний критерій) і соціальний успіх (об'єктивний критерій). Об'єктивна сторона кар'єри – це послідовність професійних позицій, які займає індивідуум, а суб'єктивна – це те, як людина сприймає власну кар'єру, який спосіб її професійного життя і власної ролі у соціумі.

Для менеджера характерними є певна особистісна концепція, побудження, мотиви і цінності, які мають важливе значення у пріоритетних виборах кар'єрних орієнтацій. Минулий життєвий досвід особистості формує певну систему ціннісних орієнтацій, соціальних установок по відношенню до кар'єри і роботи взагалі[2].

Кар'єрна орієнтація допомагає людині реалізувати себе чи само актуалізуватися у професійному плані. Це стає можливим, якщо професія обирається відповідно до власних інтересів і здібностей. У протилежному випадку, коли професійний вибір визначається випадковим фактором чи умовами ситуації, людині важко реалізувати власний професійний потенціал. Професійне самовизначення і професійна само актуалізація індивіда є тривалий процес розвитку його ставлення до своєї майбутньої професії та до самого себе як професіонала. Успіх тут визначається активністю самого суб'єкта професійної діяльності на шляху його особистісного розвитку. Він сам обирає професію, сам проходить період професійного навчання, сам активно будує власну професійну кар'єру і реалізує власний особистісний та інтелектуальний потенціал. Обидва плани розвитку здійснюються впродовж усього професійного і життєвого шляху людини.

Список використаних джерел:

1. Траверсе Т. М. Психологія праці: Навчально-методичний посібник. — К: Інститут післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка., 2004. — 116 с.
2. Ніколсон Н. Розвиток кар'єри в організації: проблеми та досвід передових компаній Заходу. Управління персоналом. //Проблеми теорії і практики управління. Вип. 9, 1999.
3. <http://uk.wikipedia.org>

ОЗЕЛЕНЕННЯ ПАРТЕРНОЇ ЧАСТИНИ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО КОМПЛЕКСУ ТЕПЛИЧНОГО КОМБІНАТУ

**Д.М. ЧЕБАНОВ, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник:ст. викладач МАМЧУР Т.В.**

Зелені насадження є основними елементами художнього оздоблення населених пунктів. Об'єктом озеленення називається земельна ділянка, на якій складові ландшафту (рельєф, водоймища, рослини) і будівельні споруди взаємозв'язані і призначені для відпочинку на відкритому повітрі. Естетичне і емоційне значення зелених насаджень

обумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи.

Питання благоустрою і озеленення є особливо актуальним для курортного бізнесу. Сучасне курортне підприємство надає споживачам не тільки послуги проживання й харчування, але й широкий спектр послуг транспорту, зв'язку, розваг, екскурсійне обслуговування, медичні, спортивні послуги, послуги салонів краси тощо. Зелені насадження надають індивідуальні, своєрідні риси, роблять перебування на курорті більш комфортним для клієнтів. А чим вища культура і якість обслуговування гостей, – тим вищий імідж курорту, тим привабливішим є курортне підприємство для клієнтів, а це, в свою чергу, забезпечує курорту конкурентні переваги, позитивно відбиваючись на результатах фінансово-господарської діяльності й збільшенню показників прибутковості на вкладений капітал.

Об'єкт проектування-партерна частина спортивно – оздоровчого комплексу тепличного комбінату. Даний об'єкт розташований в місті Умань Черкаської області. В даний час об'єкт перебуває на етапі будівельних робіт.

На території об'єкта ділянка на якій знаходиться стежкова мережа, а також фундаменти для фонтанів. На ділянці відсутній рослинний покрив оскільки попередньо було оброблено гербіцидом, а також відсутні дерева та чагарники.

Партер планується озеленити по всьому периметру Самшитом вічнозеленим (*Vuxus sempervirens* L.), а також поодинокими посадками дерев: (*Thuja occidentalis*, *Thuja occidentalis* "Egicoides") і кущів (*Cornus alba* "Kesselringii") і засіваємо ділянку партерним газоном.

Партер – (від французького «на землі» – ділянка парку геометричних форм, зазвичай з низькими рослинами в горизонтальній площині. Партери розплановують біля пам'яток, монументальних споруд, він парадна частина, але геометричних і стриманих форм і візерунків.

Партерний газон – класичний витвір зеленого мистецтва. Серед всіх видів газонів він є найефектнішим.

Партерний газон розбивають в парадній частині саду, оскільки він не виносить толочення. Такий газон потрібно тільки споглядати. Найчастіше цей газон стає центром композицій, фоном для скульптур, фонтанів і квіткових клумб. При оформленні партерних газонів необхідно, щоб площа головного фону переважала над площею клумб і інших елементів декору.

Партерний газон є найкрасивішим і елітним, але і найдорожчим і капризним, оскільки вимагає інтенсивного відходу.

Отже комплекс робіт по озелененню та благоустрою партерної частини повинен забезпечити комфортні умови відпочиваючим, задовольнити культурно-побутові та естетичні запити відвідувачам об'єкта. Підібраний асортимент рослин не повинен викликати алергічних реакцій, оскільки територія даного об'єкта є обмеженого користування. А також цілком відповідає вимогам по озелененню партерів. Сплановані роботи в першу чергу повинні бути спрямовані на оздоровлення, створення сприятливого мікроклімату і на поліпшення декоративності об'єкта.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ВХІДНОЇ ЗОНИ ДИТЯЧОГО САДКА “РОМАШКА” У м. ТАЛЬНЕ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Б.П. ЧЕРНІЄНКА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач СВИСТУН О.В.**

Озеленення ділянки дитячого дошкільного закладу – це один із прийомів для створення кращих оздоровчих умов для дітей. Особливе значення має відсоток озеленення в умовах міста, оскільки зелені насадження беруть участь у створенні необхідного мікроклімату, впливаючи безпосередньо на температуру повітря, вологість, кількість сонячної радіації, а також послаблюючи вплив шкідливих факторів міського середовища на дитячий організм. Раціональне розміщення озелених ділянок, смуг захисних насаджень, квітників, груп і поодиноких екземплярів дерев і чагарників при підборі відповідного асортименту, сприяють створенню комфортного середовища. Зелені насадження дають змогу наглядно вивчати властивості різних рослин, допомагають вихованню естетичного смаку, любові до природи. Тому важливим є саме розмаїття асортименту рослин.

Метою досліджень є підбір різних видів рослин для озеленення вхідної зони дитячого садка, покращення її естетичного вигляду та функціонального призначення.

Ділянка об'єкту озеленення, знаходиться на території парадного входу до будівлі дитячого садка, її площа, становить 0,1475га. Вона являє собою рівнинну ділянку землі прямокутної форми, яка простягається від будівлі дитячого садка до автомобільної траси, і відмежовується від неї рядовою посадкою каштанів та пішохідним тротуаром. Ділянка суха, а також частково затінена з боку будівель у першій половині дня, а у другій – з боку рядової посадки дерев. Добре освітленою протягом дня залишається лише її центральна частина.

При проведенні інвентаризації даної території, було виявлено:

- що будівлі потребують косметичного ремонту;
- стан доріжок – незадовільний, оскільки є значні їх пошкодження, а тому потрібна їх реконструкція;
- видовий склад та стан зелених насаджень вхідної зони дитячого садка, потребує проведення заходів по підвищенню естетичного вигляду та забезпечення належного рівня функціонування.

При оцінці існуючих насаджень, слід зазначити, що вони лише частково виконують належні їм функції. Нові види давно не насаджувались, а існуючі насадження з роками втратили свій естетичний вигляд. Тому потрібно провести реконструкцію зелених насаджень та збільшити кількість декоративних деревних, кущових та трав'янистих квіткових рослин для покращення естетичного вигляду та підсилення декоративного ефекту.

При підборі різних видів рослин для озеленення ділянки дитячого садка не слід застосовувати рослини-медоноси, з колючками, а також з отруйними плодами, листям та квітами.

Нові насадження, які пропонуються у проекті озеленення, повинні мати гарний естетичний вигляд, компонувати із середовищем, де вони будуть створюватися, а благоустрій відповідати сучасним нормам та організовуватися з використанням сучасних технологій.

Планувальна композиція та ландшафтно-просторова організація даної території передбачає відповідне розташування різних видів деревних і чагарникових насаджень, а також квіткового оформлення.

Деревні насадження з липи серцелистої (*Tilia cordata* Mill.), будуть представлені рядовою посадкою перед входом до дитячого садка з боку вулиці Перемоги. Відстань при посадці 5м. Основними функціями даного насадження є захисна, декоративна та навчально-виховна, а також створення комфортних умов для перебування дітей на даній ділянці.

Чагарникові насадження використовуються з метою підсилення декоративного ефекту і представлені такими видами як: таволга японська (*Spirea japonica* L.) і гортензія великолиста (*Hydrangea macrophylla* DC.). Таволга японська буде розташовуватися зліва від входу, по краях великої прямокутної клумби, а також з правого боку – у рядовій посадці з інтервалом 5,45м. Гортензію великолисту розмістимо у центрі великої клумби, в якості солітерної посадки, для створення акценту та композиційного центру даної території. Навколо неї розташовуватимуться квіткові клумби.

Квіткове оформлення даної території буде представлене в основному клумбами та рабатками.

На клумбах, які розташовуються на добре освітленій протягом дня відкритій частині ділянки, висаджуватимуться такі рослини як: тюльпан гібридний (*Tulipa x hybrida* Hort.), нарцис гібридний (*Narcissus hybridus* Hort.), крокус весняний (*Crocus vernus* L.) – для весняного квітування; шавлія блискуча, або сальвія блискуча (*Salvia splendens* L.), чорнобривці прямостоячі (*Tagetis erecta* L.), чорнобривці розлогі (*Tagetis patula* L.), петунія гібридна (*Petunia hybrida* Juss.) – для літньо-осіннього.

Рабатки створимо по периметру клумб і на них зростатимуть півонія китайська (*Paeonia lactiflora* L.) та флокс шиловидний (*Phlox Subulata* L.).

Також, для клумби, яка розташовується біля будівлі і є затіненою у першій, та часково у другій половині дня, пропонується висадити барвінок малий (*Vinca minor* L.) та госту білообрамлену (*Hosta albo-marginata* Hook.), оскільки рослини даного виду є досить тіневитривалими і добре себе “почувають” у даних умовах.

Отже, головним завданням при озелененні вхідної зони дитячого садка, є поєднання композиційних елементів і комфортності середовища по таким основним критеріям – екологічному, функціональному та естетичному.

Поєднавши види деревних, кущових та трав’янистих квіткових рослин за декоративними якостями, кольоровою гаммою, строками квітування, а також виконуючи необхідний догляд за ними, буде досягнута мета проекту, а саме – створення гарної пейзажної композиції та покращення естетичного вигляду даної території.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В с. ПАВЛІВКА ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ

**В.Р. ШАБАШ, студ. ІV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ВЕЛИЧКО Ю.А.**

Зелені насадження відіграють важливу роль у формуванні середовища міста, надають індивідуальні, своєрідні риси. Вони підкреслюють, виявляють найбільш цінні будівлі, споруди, пам’ятники, декорують стіни, огорожі, промислові об’єкти.

В даний час спостерігаються чітко виражені тенденції підвищення містобудівельної ролі насаджень. В якості повноправного конструктивного містобудівельного елемента вони беруть участь в організації території міста, в оформленні міського ландшафту, можуть бути центром або віссю просторового вирішення міського ансамблю, його обрамленням.

Зелені насадження беруть участь в оформленні міських площ та інших композиційних центрів, з їхньою допомогою підкреслюються особливості або приховуються недоліки рельєфу. Вони прикрашають береги рік та водойм. Об'єкти зеленого будівництва повинні бути і часто є самостійними витворами садово-паркового мистецтва.

Сьогодні власна земельна ділянка – це джерело естетичної насолоди, дизайнерських експериментів і місце відпочинку від міської метушні і безликості. Ландшафтний дизайн ділянки ушляхетнює його зовнішній вигляд. Так само як інтер'єр в квартирі, хороше планування дає можливість відпочити, отримати людиною гармонії з природою.

Ландшафтному проектуванню приділяється особлива увага, оскільки воно допомагає професійно спроектувати затишні місця відпочинку й правильно розташувати рослини, штучні водойми, доріжки й багато інших елементів ландшафтного дизайну. Ландшафтне проектування ділиться на кілька етапів: передпроектна стадія, ескізне проектування й робочий проект.

На передпроектній стадії взаємодії з'ясовуються смаки й переваги замовника, потім визначається необхідний об'єм робіт і приблизна вартість усього проекту. Далі починається стадія ескізного проектування, що включає в себе детальну зйомку ділянки із прив'язкою до існуючих будинків, дерев й інших об'єктів. Оцінюється пригрунтовий рослинний покрив. Проведення агрохімічного аналізу дозволяє з'ясувати ступінь насиченості ґрунту мінеральними й органічними речовинами, визначити рівень кислотності. Це дуже важливі фактори, якими не можна знехатати при виборі посадкового матеріалу. Потім складається кошторис, виготовляються робочі креслення, ескізи. Після затвердження ескізного проекту й відповідного йому бюджету наступає черга робочого проектування.

Дуже відповідальним є вибір стилю майбутніх зелених насаджень. При цьому потрібно досягти єдності, гармонії будівлі та концепції всієї ділянки. Стилїстика фасаду залежить від смаку господарів та їхніх можливостей. Але в будь-якому випадку не слід забувати про оточуючі будівлі та особливості існуючого природного ландшафту.

У відповідності з функціональним зонуванням ділянки, визначають головні майданчики мощення. Відповідальний момент – вирішення майданчика і парадного входу у будинок. Надалі розробляють маршрути, площадки для колективного відпочинку, куточки для усамітнення. При необхідності, передбачаються технологічні доріжки. На цьому етапі визначаються з типами мощення. Цей вибір повинен пов'язуватися зі стилем будинку. Дуже вдало виглядатиме трава між камінням доріжки. Використовується також декоративний ефект поєднання плит різноманітної конфігурації. Крокові доріжки необхідні там, де пересування людей обмежене та у тих місцях, де нераціонально влаштовувати доріжки інших типів. Це може бути крокова доріжка на газоні або через квітник. Також використовується мощення з клінкерної цегли. Вона без пустот, високої термічної обробки та є довговічним й ефективним матеріалом. Також застосовується комбіноване мощення (комбінації з різноманітних типів каменю та бруківки).

Освітлення саду – технічна і художня проблема одночасно. Адже завдання полягає не тільки в тому, щоб захистити себе в темноті, але і в тому, щоб надати саду незрівняну чарівність, прикрасити його так, щоб вночі він виглядав ще прекраснішим, ніж вдень. Світло, що випромінює з уміло розставлених світильників, підкреслює благородні рельєфи скульптурних груп і ваз, іскриться в струменях фонтанів, блудить в листі дерев і гладить акуратно пострижену траву. Крони дерев на вигинах доріжок освітлюють знизу спеціальними прихованими світильниками. Напівсвітло візуально збільшує простір,

роблячи скромний по розмірах сад більшим і загадковішим. Світильники, освітлюючи доріжки і сходи, підкреслюють планування алей, що особливо ефектно виглядає в регулярному парку в англійському стилі. В цьому випадку підсвічування рослинності стає зайвим. Деревя залишаються в тіні, створюючи контраст стрункої геометрії світла.

Об'єкт не матиме свого стилю, якщо не приділити належної уваги елементам оформлення – малим архітектурним формам. До малих архітектурних форм в саду відносяться павільйони, містки, перголи, огорожі, вазони, садові меблі, садові скульптури, гойдалки, дитячі майданчики, садові каміни тощо. Вони можуть бути виконані з різних матеріалів – дерева, металу, каміння, цегли, пластику і т.д. Практично всі малі архітектурні форми мають функціональне призначення, а також грають важливу роль в декоративному оформленні саду.

Важко уявити ландшафтний дизайн без альтанок і терас. Альтанки, тераси, сходи, пірси – незамінні елементи для відпочинку на природі, вони внесуть свою родзинку до ландшафтного дизайну, тим більше, якщо будуть виконані з красивої, натуральної й стійкої до мінливого клімату деревини.

ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ ЯЛИЦІ БІЛОЇ (ABIES ALBA MILL), ІНТРОДУКОВАНОЇ В УМОВИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

**А.Г. ШАРГОРОДСЬКА, студ. V курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ПОЛЩУК В.В.**

Для декоративного садівництва та зеленого будівництва надзвичайно важливе значення має забезпечення фахівців озеленювачів якісним садивним матеріалом за допомогою якого можна створити стійкі, довговічні зелені насадження з високими декоративними й естетичними якостями. Особливу увагу заслуговує ялиця біла, так як є перспективною рослиною для широкого використання в усіх типах насаджень на території Правобережного Лісостепу України.

Ялиця біла (*Abies alba* Mill) належить до родини Соснових (*Pinaceae*). Ареалом ялиці білої прийнято вважати гори Південного Сибіру або Центральної Азії. Природні ялицеві ліси в українських Карпатах займають площу майже 80 тис. га.

Метою наших досліджень було вивчення особливостей розмноження ялиці білої, її здатності до утворення насіння і життєздатного самосіву придатного для використання в садово-парковому господарстві.

Для досягнення мети необхідно було вирішити такі завдання:

- вивчити загальну характеристику ялиці білої та її господарсько-біологічне значення.

- здатність ялиці білої до природного поновлення

- дослідити ефективні способи розмноження ялиці білої.

Ялиця біла – дерево до 60 м заввишки та до 1,5 м у діаметрі. Ство́бур стрункий, кора гладенька, світло-сіра. Крона у молодих рослин конічна, у дорослих – від пірамідальної до циліндричної. Бічні гілки майже перпендикулярні до стовбура, з припіднятими верхівками. Хвоя довжиною до 3 см, розміщується гребінчасто, на верхівці тупа, роздвоєна, зверху темно-зелена, знизу зі смужками продихів. Молоді шишки зелені, дозрілі – коричневі, завдовжки 10-15 см, покривні луски відігнуті. Генеративні бруньки закладаються в липні-серпні. Розвиток починається з другої декади травня місяця наступного року. Шишки дозрівають в кінці вересня, масове розсіпання відбувається через 2-3 тижні.

Ялиця біла добре переносить дію низьких температур взимку й високих літніх температур. Зимостійкість, за шкалою С.Я Соколова (1957) становить 1 бал, а посухостійкість, за шкалою С.С. П'ятницького (1961) – 5 балів.

Природне поновлення ялиці під наметом деревостанів, за даними багатьох дослідників, відбувається цілком задовільно. Загальновідомо, що природне насіннєве поновлення рослин під пологом материнського деревостану, значно скорочує термін їх лісовирощування, нове покоління генетично і екологічно більш пристосоване до відповідних лісорослинних умов клімату і ґрунту. Успішне природне поновлення потребує менших зусиль та коштів на їхнє вирощування. Ялиця біла добре розмножується природнім насіннєвим шляхом: під пологом є достатня кількість життєздатних сходів та підросту.

Насінненошення щорічне, що правда з різною рясністю і різною якістю насіння. При цьому за вищої рясності насінненошення утворює якісніше насіння: більш виповнене та з вищим рівнем схожості. Високі показники температури повітря на фоні недостатнього зволоження у період вегетації негативно впливають на рясність насінненошення та якість насіння. Схожість насіння ялиці білої сягає до 65%.

За сприятливих умов (достатньої кількості тепла, вологи і контакту з ґрунтом) опале насіння ялиці білої навесні наступного року проростає. Найбільш рясні сходи та підріст трапляється під кронами листяних дерев та кущів, середньої густоти – під пологом материнських дерев, поодинокий самосів і відсутній підріст – на галявинах, покритих злаковою рослинністю. Найбільша частка відпаду відбувається у перший рік розвитку і становить 70,5%. На галявинах внаслідок конкуренції зі злаковою рослинністю спостерігається повний відпад сходів. Товстий шар напіврозкладеної лісової підстилки та недостатня кількість світла під пологом материнських дерев не дають можливості розвиватися сходам, хоча саме в цій зоні локалізується найбільша кількість опалого насіння. Найкритичнішим періодом для сходів є друга половина літа, що відзначається високими температурами повітря у поєднанні з найменшою кількістю опадів. Відпад підросту порівняно з відпадом сходів є не таким інтенсивним.

Завдячуючи майже щорічному урожаю насіння та окремим біологічним властивостям ялиця добре поновлюється природним шляхом.

Також відмічена здатність ялиці білої до вегетативного розмноження. Бокові гілки у молодих особин, які безпосередньо контактують з ґрунтом, можуть утворювати придаткові корені. Виявлені непоодинокі випадки початку росту сплячих бруньок після пошкодження чи відмирання центрального пагона. Здатність до порослевого поновлення з сплячих бруньок притаманна переважно молодим особинам (до 15–20 річного віку); у перші роки поросль відзначаються незначними приростами за висотою.

Проявом здатності ялиці до вегетативного розмноження є й утворення водяних пагонів при раптовому сильному розрідженні деревостанів.

В умовах Правобережного Лісостепу України ялиця біла відзначаються високою продуктивністю, високим ступенем адаптації, добрим розвитком і здатна утворювати якісне насіння та густий життєздатний самосів та підріст.

Зважаючи на високу здатність до природного поновлення ялиці білої в умовах інтродукції у розсадниках декоративних культур її можна успішно розмножувати як насіннєвим, так і вегетативним способами.

Красива крона, здатність витримувати дію несприятливих умов навколишнього середовища, санітарно-гігієнічні властивості зумовлюють необхідність широкого використання ялиці білої в озелененні загальної системи зовнішнього благоустрою міст. Рекомендується для поодиноких та групових насаджень у парках і лісопарках, для алейних посадок. Завдяки високій фітонцидності, ялиця біла має велике санітарно-гігієнічне значення і використовується у рекреаційних зонах.

АНАЛІЗ ЛІСІВНИЧОЇ БУДОВИ ЛІСОВИХ СМУГ У СТОВ «МИР» ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Д.О. ШЕРЕМЕТА, студ. IV курсу факультету лісового
і садово-паркового господарства
Науковий керівник: викладач ПІСКУН Н.Л.

Полезахисні лісові смуги – це вузькі смугові лісові насадження штучного походження (лісові культури), які розташовані (в рівнинних умовах і на схилах до $1,5(2^0)$) на сільськогосподарських землях по межах полів з метою підвищення врожайності сільськогосподарських культур у результаті покращання на прилеглих полях мікроклімату, снігозатримання, боротьби з дефляцією та збереження й покращення родючості ґрунту. Вони також відіграють і велику загальну екологічну роль.

Дослідження лісівничих особливостей та полезахисної ролі лісових смуг різних конструкцій проводились в умовах СТОВ «Мир» Гайворонського району Кіровоградської області.

Дослідження проводились протягом 2010-2012 років шляхом постановки польових дослідів (закладання пробних площ), їх оброблення та узагальнення; опрацювання літературних джерел по даній темі дослідження.

З метою дослідження лісівничих особливостей лісових смуг різних конструкцій нами було закладено 3 пробні площі. Вивчення росту полезахисних лісових смуг проводилось у смугах основних конструкцій (щільна (проба 1), ажурна (проба 2), продувна (проба 3) за верхівками. На кожній пробі було виміряні по 3 модельні дерева центральних ступенів товщини.

Закладення пробної площі (ПП) визначали в найбільш характерному місці ПЛС, яке відображає загальний характер будови і конструкції даного насадження; як правило, ПП закладали в середній частині лісової смуги на всю її ширину.

Лісівнича будова полезахисних лісових смуг, свідчить про наступне.

Досліджувані лісові смуги малорядні: кількість рядів 3-7 (в основному 3 – 4). Ширина лісових смуг становить: по крайніх рядах – 5,0-19,5 м; по крайніх рядах плюс одне міжряддя – 6,0-22,0 м; по проекціях крон – 11,5-27,0 м. Ширина по проекціях крон у 0,8-1,9 раза більша, ніж ширина по крайніх рядах плюс одне міжряддя. Ширина міжрядь знаходиться в межах 1,5-5,0 м.

Переважає більшість лісонасаджень мають складну форму (як правило, перший ярус (головна порода) та підлісок або підріст). Склад досліджуваних лісових смуг (по першому ярусу) переважно 10Д. Насадження, як правило, двоярусні.

Основною головною породою у регіоні досліджень є дуб звичайний (*Quercus robur* L); супутньою породою – клен польовий (*Acer campestre* Z), липа дрібнолиста (*Tilia cordata* яблуня лісова (*Malus sylvestris* Mill), груша звичайна (*Pyrus communis* Z).

Вік полезахисних насаджень становить – 50 – 55 років; середня висота – 15,3 – 20,2 м. Повнота, з урахуванням ширини лісової смуги по крайніх рядах плюс одне міжряддя, знаходиться в межах 0,5 – 1,3, а по проекціях крон 0,3 – 0,9 (тобто в 1,5 раза менша).

Досліджувані лісові смуги мають I^a-III бонітет. Високоповнотні й зімкнуті насадження з розвинутим другим ярусом і підліском (зімкнутість

0,2 – 0,4) та кількістю рядів, як правило, 4 – 7 (рідше – 3) мають I-I^a бонітет.

Особливе значення для формування конструкції і біологічної стійкості лісових насаджень має у лісосмугах підлісок, висота якого сягає 1,0-3,5 м, та зімкненість – 0,1 – 0,8. В окремих насадженнях (проби 1, 2, 3) в підліску представлений підріст деревних порід I та II ярусу (клен польовий, груша звичайна та ін.).

Підлісок представлений бузиною чорною (*Sambucus nigra* L), ліщиною звичайною (*Corylus avellana* L), сливою колючою (тереном) (*Prunus spinosa* Z), крушиною ламкою (*Frangula alnus* L) та ін.

Для полезахисної ефективності лісових смуг важливе значення має, крім їх конструкції, висота лісових насаджень. Висоти визначалися на основних пробних площах: середня (по графіку висот), верхня (по Свалову М.М.) і захисна.

З урахуванням простоти визначення захисну висоту можна рекомендувати для практичного використання.

Величина діаметра і висоти у лісових смугах залежить від їх розташування (ряду). Так, висота дуба у крайніх рядах складає 19,3 – 18,6 м, а у середніх 19,5 м; різниця 0,6 м.

Крім того, виявлено й іншу закономірність: на завітрянному узліссі (північне та західне узлісся) показники висот дерев (дуба звичайного) більші, ніж на навітрянному.

Причина: різні мікрокліматичні умови (на завітрянному узліссі спостерігається менша швидкість вітру, більша кількість снігу та вища вологість ґрунту).

Досліджуваним лісовим смугам притаманний увесь спектр конструкцій: щільна (непродувна; широка, ширина по крайніх рядах – 19,5 м, а по проекціях крон – 27,0 м); щільна вузька (відповідно – 9,0-14,5 м); ажурна (ажурність – від 10 до 35%); продувна та ажурно-продувна.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПІДПРИЄМСТВА В МІСТІ ШПОЛА ШПОЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**І.В. ШЛАПАК, студ. IV курсу факультету лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник: ст. викладач СВИСТУН О.В.**

З швидким розвитком міст і їх урбанізацією відбулося непомітне руйнування природних ландшафтів. В наслідок чого стала зрозуміла їх роль для здоров'я і комфортного існування людини. На сьогодні активно проводиться озеленення та ландшафтне проектування різних об'єктів.

Зелені насадження є складовою частиною загального комплексу заходів щодо планування, забудови і впорядкування населених місць. Воно має величезне значення в житті людини, а також впливає на навколишнє середовище.

Питання благоустрою і озеленення є особливо актуальним для території підприємств, де рослинність несе позитивний санітарно-гігієнічний й естетичний вплив. Зелені насадження надають індивідуальні, своєрідні риси території підприємств, створюють комфортні умови для праці й відпочинку робітників.

Об'єктом дослідження є територія підприємства в місті Шпола, Шполянського району Черкаської області. Саме місто є географічним центром України. Розташоване на Придніпровській височині на річці Шполка, притоці Гнилого Тікичу за 75 км від обласного центру.

Ділянка де планується ландшафтне проектування є частиною території підприємства «Відродження», що розташоване по вул. Володарського, 109. Нашим завданням є озеленення ділянки біля адміністративної будівлі, що становить 4,6 сотки, яка характеризується рівнинним рельєфом.

Клімат міста Шполи – помірно-континентальний. Середня t° січня -6°C , липня $+20^{\circ}$. Опадів за рік випадає близько 550 – 600 мм. Коефіцієнт зволоження приблизно дорівнює 1, ґрунти даної місцевості родючі і представлені мало гумусними вилугуваними чорноземами. Отже, ґрунтово-кліматичні умови даної території є задовільними.

Територія озеленення на даний момент знаходиться в незадовільному стані в зв'язку з проведенням ремонтних робіт. Оцінюючи існуючі насадження, слід зазначити, що деревна рослинність знаходиться в задовільному стані, але певні дерева потребують санітарної обрізки. Нажаль, ділянка благоустрою через велику кількість дерев на половину затінена, що ускладнює завдання озеленення. Нові види давно не насаджувались, а існуючі насадження з роками втрачають свій естетичний вигляд. Тому потрібно провести реконструкцію даної ділянки.

На території ростуть дерева берези плакучої *Betula pendula* L., ялини звичайної *Picea abies* L., гіркокаштана звичайного *Aesculus hippocastanum* L., більшість з них потребують санітарної обрізки. Також на території ростуть кущі: калини звичайної *Viburnum opulus* L., бузка звичайного *Syringa vulgaris* L., троянди виткої, таволги Ван – Гутта *Spiraea Van -gutteii* L., троянди чайногібридної.

Квіткове оформлення майже відсутнє, клумби знаходяться в незадовільному стані, так як мають загущений, недоглянутий вигляд. Тому будуть проведені роботи по очистці клумб й висаджуванні нових видів квіткових рослин

Сама територія поділяється на парадну зону й зону відпочинку. На першому етапі планується провести її розчистку та видалити дикорослі види, а також рослини, що знаходяться в незадовільному стані.

Парадна зона складається з великої клумби на якій знаходяться півники німецькі *Iris germanica* L., волошка гірська *Centuria montana* L., хризантема садова *Chrysanthemum monifolium* L., півонія лікарська *Paeonia officinalis* L., райграс французький *Arrhenatherum elatius* M. et K., лілійник рудуватий *Nemerocallis fulva* L. та застарілі кущі троянд.

Після очистки території буде створена арабеска спіральної форми з гравію двох кольорів, а на клумбі висаджені: петунія махрова *Petunia gibrida* Vilm., чорнобривці відхилені *Tagetes patula* L., гейхера криваво-червона *Heihera sanguineum* L., госта білокам'яна *Hosta albo-marginata* Lam.

На території зони відпочинку, що представлена галявиною будуть створені два рокарій з використанням таких рослин: гортензія садова *Hydrangea macrofila* L., барбарису Тунберга *Barberis Tunberga* Mill., гейхера криваво-червона *Heihera sanguineum* L, чорнобривці відхилені *Tagetes patula* L., петунія махрова *Petunia gibrida* Vilm., очиток великий *Sedum maximum* L., а також декоративної мульчі двох кольорів. Крім того, планується створення груп з кущів гортензії садової *Hydrangea macrofila* L. та барбарису Тунберга *Barberis Tunberga* Mill. З однієї сторони зона відпочинку межує з господарською зоною, її планується розділити їх допомогою живоплоту з таволги японської *Spiraea japonica* L. На решті території буде створено газон звичайний з наступним складом травосуміші: тонконіг лучний *Poa pratensis* L. – 60%, райграс пасовищний *Lolium perene* L. – 40%.

Для створення благоустрою території передбачено прокладання дорожньо-стежкової мережі з декоративного плиткового покриття, а також реставрація альтанки й колодязя.

Отже, всі ці види озеленення спрямовані на покращення санітарного стану території, її екологічної ситуації, архітектурного та естетичного вигляду, так як деревна рослинність зменшує швидкість вітру, регулює тепловий режим, очищає і зволожує повітря, та поглинає шум. Все це створює комфортні умови праці й швидкої рекреації робітників.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ПАРКУ КОМСОМОЛА м. БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**І.Б. ЮРЕСКО, студ. V курсу факультету лісового та садово-паркового господарства
Науковий керівник: доцент ПАРУБОК М.І.**

Парк комсомолу Одеської області міста Білгород – Дністровський розташований на березі Дністровського лиману. В ньому знаходиться Меморіал Слави. Із оглядових ділянок парку відкривається мальовничий вид на Дністровський лиман та на пляжну зону. Площа парку Комсомолу складає 9218 м².

Місто Білгород-Дністровський розташоване в помірно-континентальному поясі, клімат формується під впливом атлантичних і середземноморських повітряних мас. Іноді спостерігається вторгнення арктичних повітряних мас з півночі або вплив сибірського антициклону. Вітри в регіоні переважають північно-західні. В цій місцевості опадів випадає недостатня кількість (360 мм за рік). Коефіцієнт зволоження -0,3. Найбільше опадів випадає в теплий період року. Також завдяки лиману температура повітря в суворі зими трохи підвищується, в спекотні літні дні знижується. Зима переважно м'яка і коротка. Весна теж рання і коротка. Середня температура січня -2,5°C. Середня температура липня +25,5°C. Абсолютний мінімум -28°C, максимум +41°C.

Акцентом в парку є Меморіал Слави, який був встановлений у 1975 році на честь загиблих воїнів при звільненні міста у серпні 1944 року від фашистських загарбників. Центральний вхід до меморіалу розташований з вулиці Л. Попова і представляє собою комплекс, що складається зі стели і меморіальних плит братських могил, розташованих по обидві сторони площі.

Парк ділиться на зони: парадна зона, яка веде до Меморіалу Слави та братських могил; прогулянкова зона, зона тихого відпочинку, з якої проглядається гарний краєвид на лиман і фонтан.

Територія парку має незадовільний санітарний стан, спостерігається збіднений видовий склад квітників, витоптані газони, дерева втратили свій декоративний вигляд, відсутня стежкова мережа. Сама територія парку витоптана багаточисленними доріжками, що разом з іншими факторами (старіння і захворюваність) сприяють висиханню і загибелі деревостану. Це також обумовлено тим, що більшість видів випали зі складу дендрофлори через відсутність догляду.

Для покращення естетичного вигляду парку ми пропонуємо такі заходи. Влаштувати газон, для якого характерний гарний інтенсивний колір, густий і щільний травостій, морозостійкість, сухостійкість, стійкість до загазованості повітря, хвороб та бур'янів і до витоптування. Така травосуміш має велику швидкість росту, значну густоту, що досягається за короткий проміжок часу. Склад суміші: 40% – райграс пасовищний сорту Нюман (*Lolium perenne* L.), 35% – тонконіг лучний сорту Балін (*Poa pratensis* L.), 25% – костриця червона сорту Геральд (*Festuca rubra* L.).

Для покращення декоративного стану парку на центральній алеї висаджуємо троянду Флорібунда (*Rosa an Aasben*) червоного та рожевого кольору і по периферії клумби висаджуємо цинерарію сріблясту (*Sonchisa cineraria*). Біля зони тихого відпочинку розміщуємо клумби, на яких пропонуємо висадити рослини: фіалку Вітрока (*Viola wittroc Kiana*), лобелію (*Lobelia* L.), стокротки (*Bellis* L.), нарциси (*Narcissus* L.), пеларгонію (*Pelargonium* L.), петунію гібридну (*Petunia hybrida* Vilm), тюльпани (*Tulipa* L.), юкку (*Yucca*).

Для поліпшення озеленення ми рекомендуємо створити групові посадки дерев: клена несправжньо-платанового (*Acer pseudoplatanus* L.), липи серцелистої (*Tilia cordata*

Mill), в'язу гладкого (*Ulmus laevis* Pall), сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.), туї західної (*Thuia occidentalis* L.), ялини сизої (*Picea canadensis* Britt), робінії псевдоакації (*Robinia pseudoacacia* L.), карагани деревоподібної (*Caragana arborescens* Lam.), берези повислої (*Betula* L.), софори японської (*Sophora japonica* L), шовковиці декоративної (*Morus pendula*), бузка звичайного (*Syringa vulgaris* L.), ялівця козацького (*Juniperus Sabina* L.). На ділянці, що розміщена в глибині парку ми пропонуємо створити деревні угруповання. А саме посадковий ряд декоративної софори повислої (*Sophora japonica* L). На ділянці, що розташована з правої сторони меморіалу висадити березу повислу (*Betula* L.) в поєднанні з ялівцем козацьким (*Juniperus sabina* L.). Біля бокового входу – висадити ряд робінії псевдоакації (*Robinia pseudoacacia* L.) та карагани деревовидної (*Caragana arborescens* Lam.). Із тих дерев, що були на ділянці ми залишили лише в'яз гладкий (*Ulmus laevis* pall), ялину сизу (*Picea canadensis* Britt), акацію біла (*Robinia pseudoacacia* L.), бузок звичайний, тую західну (*Thuia occidentalis* L.), клена несправжньо-платановий (*Acer pseudoplatanus* L.).

Для покращення декоративного стану території Меморіалу слави ми пропонуємо такий план озеленення: у вхідній зоні з обох боків розташовуємо дві рабатки. В зоні відпочинку знаходиться фонтан та альтанка, біля фонтану лави з урнами. За зоною відпочинку ми пропонуємо розташувати клумбу-півколом. На газоні композиція складається з трьох екземплярів берези повислої (*Betula* L) перед яким висаджені кущі ялівця козацького (*Juniperus Sabina* L.) сланкої форми.

В парку розміщуємо лави, вони найбільш широко вживаний тип малих архітектурних форм. Розміщуємо урни біля лав.

При вході в парк ми пропонуємо ліхтарі на стовпах, такі ж ліхтарі вздовж доріжок і зоні відпочинку. Освітлення на високих опорах є найбільш функціональним. Самий простий спосіб створити зовнішнє освітлення будь-якої території – це рівномірно розташувати однотипні світильники. Рівномірне світло ліхтарів, які знаходяться на високих опорах, підкреслюють грандіозність та офіційність простору.

Запропоновані заходи є основою для відновлення парку, покращення його естетичного вигляду і підвищення рекреаційного значення, новий проект поліпшить озеленення та благоустрій території парку, а також стане високо декоративним елементом садово-паркового будівництва.

АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" (17 КВАРТАЛ)

**І.О. ЮЩАК, студ. ІV курсу факультету лісового та садово-паркового господарства
Науковий керівник: доктор с.-г. наук БІЛОУС В.І.**

У даній статті викладено доцільність виконання дипломної роботи, в якій обґрунтовується необхідність детального структурного аналізу деревних насаджень 17 кварталу Національного дендропарку "Софіївка" з метою вивчення їх стану, особливостей росту в умовах даного регіону. Завдяки цим дослідженням буде можливим прогнозування строків їх подальшого росту та вчасної заміни, не знижуючи при цьому естетичні якості певної групи чи окремих рослин.

Окрему категорію деревних насаджень складають історичні парки, в яких зростає багато вікових дерев. В таких парках основним завданням є охорона цих рослин з метою їх збереження. Такі насадження потрібно дбайливо доглядати для продовження їхнього віку. Догляд за ними полягає в створенні сприятливих умов для їх росту та розвитку

(полив, обробіток ґрунту навколо стовбура, боротьба зі шкідниками і хворобами та інше).

Слід відмітити, що в плані реконструкції старовинних парків є достатня кількість факторів, суттєво відмінних один від одного і впливаючи на вибір методики роботи, що без усестороннього практичного досвіду не дає поки що можливості теоретично узагальнити положення і загальні методичні рекомендації по реконструкції таких парків.

М.А. Кохно, вважає, що автори методичних рекомендацій по реконструкції старовинних ландшафтних парків під терміном "реставрація" розуміють радикальну зміну елементів ландшафту для отримання завершених композицій, характерних для певного періоду розвитку парку. Під реконструкцією вони розуміють корінне переобладнання парку в відповідності з сучасними вимогами, а відновленням – комплексні роботи, включаючи реставрацію окремих елементів ландшафту і реконструкції окремих ділянок.

Насадження дендрологічних парків нашої країни по різних причинах протерпіли значних змін у видовому складі та декоративності, в більшості випадків у гіршу сторону. Відновлення декоративних якостей паркових композицій можливе наступними шляхами: видаленням зайвих безконтрольно утворених елементів, спотворюючи дану композицію, заміною тих елементів, які втратили свої декоративні якості, аналогічними чи новими елементами, комбінацією обох шляхів. Таке відновлення декоративних якостей паркових композицій слід називати реконструкцією.

Реконструкція паркових композицій, які втратили свій первинний облік, може здійснюватись трьома шляхами: проведенням реконструктивних рубок; шляхом посадки нових дерев та кущів; комбінацією обох шляхів.

Особливістю реконструктивних рубок в дендрологічних парках нашої країни є неодноразове повторення рубок кожного етапу на тій же ділянці. Це дозволяє звести до мінімуму помилки, не допустити нанесення хоча б невеликих втрат художнім якостям реконструйованих паркових композицій, прагненням до повторного аналізу отриманих результатів.

В.П. Шлапак, Г.І. Музика, В.А. Вітенко, Л.І. Марно займались вивченням вікових деревних рослин Національного дендропарку "Софіївка" НАН України та шляхами їх збереження. Вони повідомляють, що у європейських країнах (Німеччині, Великобританії, Італії, Польщі, Естонії, Литві і ін.) велика увага приділяється збереженню вікових та стародавніх деревних рослин, які своєю неповторною естетичною красою та величчю справляють незабутнє враження на відвідувачів, даючи можливість розвиватися туристичному бізнесу.

Об'єктами наших досліджень були деревні рослини, які входять до складу насаджень 17 кварталу, а саме: *Fraxinus excelsior* L. (ясен звичайний), *Acer platanoides* L. (клен гостролистий), *Acer campestre* L. (клен польовий), *Tilia cordata* L. (липа серцелиста), *Salix alba* "Pendula" (верба біла "Плакуча"), *Aesculus hippocastanum* L. (гіркокаштан звичайний), *Quercus robur* L. (дуб звичайний), *Carpinus betulus* L. (граб звичайний), *Juniperus virginiana* L. (ялівець віргінський), *Ulmus laevis* Pall. (в'яз гладкий), *Larix decidua* Mill. (модрина європейська), *Picea pungens* 'Coerulea' (ялина колюча 'Блакитна'), *Prunus avium* L. (черешня або вишня пташина)

Для визначення оцінки стану деревних рослин застосовували уніфіковану шестибальну шкалу, запропоновану В.П. Шлапаком, Г.І. Музикою, В.А. Вітенко та іншими. Розподіл деревних рослин по висоті, формі крони, швидкості росту, довговічності проводили за А.І. Колесніковим.

Обстеження загального стану вікових деревних рослин необхідно проводити декілька разів на рік. Маючи в своєму розпорядженні дані про вік рослини, її стан можна

прогнозувати тривалість її життя в конкретній ділянці дендропарку. При необхідності (знаючи, що стара рослина поступово відмирає) проводять підсадку такої ж молоді рослини, яка б на момент відпаду старої вже мала високу декоративність.

Підводячи підсумок вище сказаному відмічаємо:

- необхідно проводити постійні обстеження за віковими та іншими цінними насадженнями в дендропарках;
- проводити заходи по продовженню життєвого віку таких рослин;
- проводити постійну боротьбу зі шкідниками та хворобами;
- проводити агротехнічні заходи по їх підтриманню в належному стані;
- вчасно підсаджувати молоді рослини на заміну старим.

В результаті проведених нами досліджень визначено стан деревних насаджень 17 кварталу Національного дендропарку "Софіївка" НАН України. Було встановлено таксономічний склад даних насаджень і проведено розподіл насаджень по віковим групам та висотою.

Практичне значення роботи полягає у тому, що результати досліджень можна використовувати на під час проведення естетичної оцінки деревних насаджень в парках та скверах і дослідження їх стану та структури. на основі даної роботи можна передбачати час їх заміни.

Для нотаток

Для нотаток

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА

Збірник студентських наукових праць Уманського НУС / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. — Умань, 2013. — Ч. III: Сільськогосподарські, біологічні і гуманітарні науки. — 132 с.

Адреса редакції:

м. Умань, Черкаської області, вул. Інститутська, 1
Уманський національний університет садівництва, тел.: 4-69-87

Підписано до друку 23.04.2013 р. Формат 60x84 1/16. Друк офсет.
Умов. – друк. арк. 10,17. Наклад 50 екз. Зам. № 113.

Надруковано:

Редакційно-видавничий відділ
Уманського національного університету садівництва
Свідоцтво ДК № 2499 від 18.05.2006 р.
вул. Інтернаціональна 2, м. Умань, Черкаська обл., 20305